

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ І ПРАВА

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ВИЩИХ КЕРІВНИХ КАДРІВ

WROCLAW UNIVERSITY OF TECHNOLOGY
DEPARTMENT OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCE

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ: ДІАЛЕКТИКА ЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Матеріали VIII міжнародної науково-практичної
конференції
(м. Київ, 10 грудня 2015 р.)

Київ-2015

ББК (6/8) 60.55:32.98

УДК (35.077.5) 35.075.5+130.123.1

Сучасні проблеми управління: діалектика централізації та децентралізації. Матеріали VIII міжнародної наук.-практ. конф. (м. Київ, 10 грудня 2015 р.) / Укладачі: А.А. Мельниченко, І.В. Виселко. – К: НТУУ «КПІ», 2015. – 186 с.

ISBN

Тези доповідей учасників конференції подано в авторській редакції. За зміст доповідей організаційний комітет відповідальності не несе.

Abstracts of conference participants presented in author's edition. The contents of the reports the organizing committee is not responsible.

УДК (35.077.5) 35.075.5+130.123.1

Укладачі: Мельниченко А.А., Виселко І.В.

Оформлення обкладинки: Лабораторія технічної естетики та дизайну (designlab.kpi.ua@gmail.com), Балашов Д.В. (balashov.dim@gmail.com)

Комп'ютерна верстка: Виселко І.В. (vuselka@meta.ua)

ISBN

©Авторські права авторів статей захищено, 2015

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ...11

МЕЛЬНИЧЕНКО А.А. Баланс централізації та децентралізації державного управління як запорука сталого розвитку України.....	11
TERESA MARCINÓW. The importance of social competence in management	13
KRZYSZTOF SERAFIN. Features of professional codes of ethics in management .	14
ZDZISŁAW ILSKI. Engineer's sensitivity towards higher-level needs in motivating others to work	15
EMILIA MAZUREK. Andragogical aspects of preparing future engineers to become socially responsible.....	16
АЛАХВЕРДІЄВА М.О. Вплив ціннісних орієнтацій керівника на ціннісно-орієнтаційну структуру підприємства	17
АНАЦЬКА Н.В. Морально-екологічний фактор управління	18
БОГАЧЕВ Р.М. Діалектика інтеграційних та дезінтеграційних процесів для розуміння централізації та децентралізації	20
БОЖОК О.І. Трансформації адміністративної субкультури в умовах децентралізації	22
БОКОВЕЦЬ О.І. Психолого-педагогічні аспекти формування особистості майбутнього менеджера	24
БУБОН Т.В. Діалектика свободи та необхідності як рушійна сила управлінської діяльності	26
ВОЙТКО С.В. Політична нестабільність у процесі функціонування соціально-економічних систем	27
ДЕРГАЧОВ Є.В. Взаємодоповнюваність моральних і правових регуляторів в управлінській діяльності	29
ДЕРЕВ'ЯНКО А.В. Технології управління революційними процесами в реаліях сьогодення.....	31

ДОЙЧИК М.В. Гідність особистості в соціальному управлінні: філософський досвід Платона	33
ДРАГУЗЯ О.В. Значення філософських положень для формування управлінських стратегій.	35
ДУДАРЄВ С.О. «Теорія справедливості» у здійсненні ефективної мотивації персоналу.....	37
ЖИТНИК М.М. Благодійний револьверний фонд як дієвий управлінський механізм активізації громадської діяльності.....	38
ЗОНОВ О. Значення деяких ідей А. де Токвіля для управління розбудовою сучасної української демократії.....	40
КАРПУНЕЦЬ А.С. Морально-етичний аспект функціонування державної служби	42
КИСЕЛЬОВА О.Л. Роль теорії ігор у практиці сучасного вітчизняного менеджменту	44
КОВАЛЬ О.А. Методологічний потенціал мережевого підходу у дослідженні проблем соціального управління	46
КОЛОМІЄЦЬ Т.В. Комунікативна компетентність керівника як запорука ефективного управління	48
КОРЧЕВСЬКА О.А. Підходи до розгляду опіки та піклування	49
КРАВЧУК О.О. Програмні документи у сфері протидії корупції як засіб визначення та реалізації антикорупційної політики.....	51
КУТУЄВ П.В. Класична теорія модернізації як управлінська утопія.....	54
МЕЛЬНИЧЕНКО С.В. Децентралізація державного управління як шлях подолання проблеми бідності в регіонах	56
МУРАТОВА І.А. Управління технологічним розвитком промисловості	57
НЕРСЕСЯН Г.А. Диспозитив управління	59

НЕЧАЙ Д.М. Корпоративна культура як елемент соціально-психологічного аспекту управлінської діяльності медіа підприємств на прикладі телеканалу «1+1».....	61
НОВІКОВ Б.В. Управлятись, управляти, чи правити?.....	62
ОНУФРІЄНКО О.В. Діалектика взаємодії органів державного управління та інститутів громадянського суспільства: конвергенція та дивергенція.....	63
ОСИПЕНКО В. Застосування інформаційно-комунікативних технологій в управлінні іміджем організації	65
ПЕТРОВА С.О. Потенціал соціоінженерної методології в розбудові екологічних поселень сучасної України.....	66
ПРЕПОТЕНСЬКА М.П. Морально-етичні аспекти управлінської діяльності. гедоністична гіперфагія.....	67
ПРИГОРНИЦЬКИЙ Т. Особливості управління країною, у практиці якої наявні військові конфлікти.....	69
ПИХОРОВИЧ В.Д. Диалектика общественности и государственности в управлении.....	71
ПОДОЛЬСЬКИЙ Г.А. Організація раціональної дозвіллевої діяльності молоді ..	73
РАДЧИЧ С. Монополярність сучасного світу як парадигма управління зовнішньою політикою	74
СЕВЕРИНЧИК О.П. Інформація в сучасній системі соціального управління ...	75
СЕМЕНЧЕНКО А.І., ЖИЛЯЄВ І.Б. Підвищення рівня професійної компетентності публічних службовців технологіям електронного врядування та електронної демократії в сучасних умовах.....	76
СЕРДЮК К.І. Як підвищити ефективність роботи державних та комунальних закладів охорони здоров'я?	80
ФЕДОРОВА Н.О. Особливості управління ринком страхування України.....	83
ЯРОШИК А.А. Сквотинг як соціальна практика розбудови простору креативності	84

СЕКЦІЯ 2. РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЙ «ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ» ЯК ВЕКТОР ВИРІШЕННЯ ДИЛЕМИ «ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ - ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ».....	86
BERENIKA KACZMAREK-TEMPLIN. Elektroniczny dostep do informacji	86
АРХИПОВА Є.О. Мережеве урядування як модель публічного управління	87
БРАЙКО Я.А. Електронні послуги в Австралії	89
БУЗМАКОВА І.А. Впровадження електронного урядування як шлях до удосконалення процесу управління та надання послуг на прикладі досвіду Індії	90
ВІСКУШЕНКО Б.Р. Переваги діяльності уряду в режимі он-лайн.....	92
ГРИШКО А.С. Застосування державних інформаційних ресурсів для спрощення системи електронної комунікації	93
ДЕВТЕРОВ І.В. Освіта і наука - суспільні чи кіберсоціальні?.....	95
ДМИТРЕНКО В.І. Розвиток електронного урядування на місцевому рівні в умовах децентралізації	96
ДУБІВКА А.Ю. Перспективи розвитку корпоративних управлінських систем в Україні	98
КАПТАН Х.О. Формування та розвиток електронної митниці України.....	99
КЕРОВА М.С. «Електронний уряд» як концепція державного управління.	101
КВІТКОВСЬКА В.С. Розвиток електронного урядування в Сінгапурі як приклад для України.....	102
КУЛІКОВА Г.О. Кращі світові практики електронного урядування: Норвегія...104	
МЕТЛІНА М.С. Доцільність запровадження системи «електронний уряд» в Україні	105
ПЕТРАКОВИЧ О.А. Лондон як приклад електронного міста для України.....	107
ПОЛЬСЬКА Т.Д. Зв'язки з громадськістю як комунікаційний лідер в суспільстві постмодерну	109

ПОЛЯРНА В.Л. Електронне урядування як показник успішної організації державного управління. досвід Данії	111
ТІВОНЕНКО А.В. Децентралізація та вплив її на розвиток е-урядування в Україні	112
ЧОРНА А.М. Впровадження електронної комерції для здійснення державних закупівель	114
СЕКЦІЯ 3. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ.	116
БЄЛІК Ю.С. Механізми державного управління сталим розвитком	116
БРИЛЬ Ю.О. Документаційне забезпечення управління ВНЗ.....	117
ВИСЕЛКО І.В. Адміністративна субкультура в контексті соціокультурного вектора осмислення	119
ГОЛОБОРОДА Н.В. Деякі проблеми діяльності конституційного суду України	120
ЗІМОКОС О.Г. Імплементация кайдзен підходу в управління муніципальними органами влади в контексті забезпечення сталого розвитку міст	121
ЄДИНАК Я.Б. Правова невизначеність у діяльності районних у місті адміністрацій	123
КОРЧУН В.А. Легалізація лобізму в Україні як підтвердження демократичного шляху розвитку державного управління	124
МАКСИМЕЦЬ А.М. Професійна компетентність державних службовців.....	126
МІГАЛУШ А.О. Новий формат сфери соціальних послуг в руслі децентралізації	127
ПІЧУГІНА О.Н. Пенсійна реформа як управлінська стратегія соціальної політики.....	129
РУДЕНКО Т.П. Державне управління економічною сферою в умовах глобальних викликів	130
ТИХОНЮК О.В. Децентралізація влади в контексті здійснюваної адміністративної реформи.....	132

СЕКЦІЯ 4. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В УПРАВЛІННІ.....	133
ВАСИЛЕЦЬ О.І. Гуманістичні виміри інформаційного суспільства	133
ВИНОСЛАВСЬКА О.В. Організаційна культура університету як чинник управління становленням моральної свідомості майбутніх викладачів	135
ВОЛОВИК Я.С. «Низовая инициатива» как эффективная технология самоуправления в вузе.....	136
ДАВИДЕНКО Ю. Урахування викладачем властивостей навчального матеріалу як умова управління пізнавальною діяльністю студентів.....	137
КАЗАКОВ М.А. Сучасний університет у контексті проблеми псевдонауки ...	139
КИРИЧКОВ Ю.В. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі як передумова електронної освіти.....	141
КОЛОГРИВОВ Я.І. Циклічність і технологічне передбачення в інноваційній діяльності підприємств енергетичного машинобудування	142
КОСТРОМІНА А.М. Знання і нова інформаційна культура навчання	144
КРАВЧЕНКО І.А. Використання засобів інформаційних технологій з відкритою ліцензією для вирішення задач розробки управлінського рішення	146
ЛПОВСЬКА С.О. Соціоінженерна технологія антикризового менеджменту...	147
ЛОЗА Н.І. Децентралізація системи державного управління в Україні	149
ЛУГОВИХ М. Діагностика та аналіз джерел активності ученнєвої діяльності сучасних студентів.....	150
МАУЛІК С.С. Соціальні інновації як елемент інноваційного підходу в управлінській практиці.....	152
МЕЛЬНИК Б.Б. Соціоінженерні аспекти регулювання міграційними процесами.....	153
МИКОЛАЮК Т.С. Управління персональними даними у кіберпросторі	155
МІДНА Н.С. Грейдингова система оцінювання та винагородження персоналу в компанії «Маніту груп».....	156

НЕДІЛЬКО Л.В. Соціальний інжиніринг як управлінський спосіб конструювання глобальних та локальних проектів.....	158
ОНІЩЕНКО Є. Передумови успіху академічної лекції в інформаційному суспільстві: думка студентів	159
ПАНАСЮК О.А. Проблематика віку керівника в управлінні соціально-економічним розвитком корпорацій.....	161
ПАШОВ Р.І. Формування кадрового потенціалу системи вищої освіти в Україні	162
ПОБЕРЕЖНИЙ Д. Феномен медіаменеджменту в контексті інформаційного суспільства	164
ПОЖАРСЬКА Н.М. Освітня політика в умовах глобального суспільного розвитку: пошуки оптимальної стратегії управління	165
ПОКУЛИТА І.К. Формування ландшафту культури в аспекті організації екосвіту медіабуття.....	167
ПОТИЛЬЧАК Т., БАКЛАЖКО В. Знання про нераціональні витрати часу як умова покращення самоменеджменту особистості	168
ПРЯМІЦІН В.Ю. Статус студента як основа управління вищим навчальним закладом	170
РАДЧЕНКО С.В. Сім'я - об'єкт впливу соціальної інженерії	172
РУБАНЕЦЬ О.М. Управління наукою та освітою у світлі становлення інформаційного суспільства.....	173
РЯБЕЦЬ В.А. Система креативного менеджменту як фактор генерації творчих ідей.....	174
СТАВРОЯНИ С.С. Особливості управлінських аспектів та громадської активності протестантських організацій сучасної України	175
СТЕЦЬОРА К.О. Проектний вимір медіаосвітніх трансформацій: від масових відкритих онлайн курсів до змішаного навчання	177
СТОЛЯРЕНКО Д.А. Неформальна колективність університетської спільноти через призму концепції digital ecosystem	178

ФЕДОРОВА І.І. Централізація та децентралізація в стратегіях культурної політики: український контекст.....	180
ЧУКУТ С.А. Вплив електронного урядування на процес децентралізації	181
ШАПОВАЛОВА О.А. Гуманітарна експертиза в управлінні інноваційними проектами	182
ШЕВЧЕНКО К.С. Маніпуляція масовою свідомістю як технологія політичного управління: соціоінженерний підхід.....	184
ЩИРИЦЯ Т.В. Управлінська етика за доби мережевого суспільства.....	185

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ

Мельниченко Анатолій Анатолійович
melnichenko@kpi.ua

БАЛАНС ЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ЗАПОРУКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Останні два роки термінологічний блок «децентралізація державної влади» став своєрідним хітом у лексиконі мало не кожного політика, журналіста або представників так званого експертного співтовариства. Причини на це були далеко не прозаїчні, а, здебільшого, глобально- та внутрішньополітичні. Більше того, неодноразово з «рупорів» ЗМІ лунала теза, що саме ігнорування вимоги проведення децентралізації є причиною ескалації збройного протистояння на Донбасі. Звичайно, здійснення децентралізації державного управління і передача значної кількості повноважень «на місця» справа важлива і можлива. Проте конкретно-історична обумовленість економічних і політичних процесів змушує нас уникати абсолютизації процесу децентралізації як шляху виходу з системної кризи управління в державі. Актуалізація процесів децентралізації, ставить на порядок денний необхідність пошуку оптимальних рішень щодо таких важливих проблем, як співвідношення загальнодержавних, регіональних і місцевих інтересів в умовах багатонаціональної держави, перегляду ролі державних органів у системі забезпечення сталого розвитку суспільства.

В першу чергу, варто з'ясувати, що ми розуміємо під децентралізацією державного управління. Ми погоджуємося з доволі поширеним трактуванням поняття «децентралізація» як процесу передачі або перерозподілу владних повноважень та політичної відповідальності від центральних органів влади на користь регіональних або місцевих владних інститутів, які презентують територіальні громади.

Зазвичай, у наукових публікаціях присвячених проблемам державного управління вирізняють такі види децентралізації: політична, адміністративна та бюджетна (фіскальна), які можуть реалізовуватися у формі деконцентрації, делегуванні або деволюції.

Історія знає різні приклади ефективності процесів децентралізації. Так в Соціалістичній Югославії ще з 50-х років культивувалася політика «інтегрального самоуправління», теоретичною базою якої була висунута Е. Карделем концепція про місцеві територіальні одиниці як основні осередки югославського суспільства. На початку 90-х вже стало очевидним, що послаблення центру призвело до дезінтеграційних процесів федерації в цілому, до загострення суперечностей між республіками в силу дії закону нерівномірного розвитку, що супроводжувалися політичними деформаціями (зростання націоналізму та сепаратистських настроїв) [Брайович Е.С. Социологический анализ концепции самоуправления в СФРЮ // Автореф. дисс. по спец. 22.00.05: социально-политические процессы, организация и управление. – М.: МГУ им. М.В.Ломоносова, 1990. – 24 с.]

Беручи до розгляду приклад Японії вкажемо, що розповсюдження певних кризових явищ, які були пов'язані з бюджетним дефіцитом на загальнодержавному та місцевому рівнях напередодні початку ХХІ ст. змусили її уряд ініціювати проведення серйозної адміністративної реформи, спрямованої на передачу місцевим органам влади вагомої частини повноважень центральної виконавчої влади. Ця реформа отримала інституційно-правове оформлення у 2000 році, коли був ухвалений Акт про децентралізацію повноважень,

який створив необхідні умови для якісної зміни відносин між центральною владою і регіонами – переведення їх з категорії підпорядкування в категорію партнерства, і заклав основу для істотного обмеження державного втручання у справи місцевого самоврядування. Японські реформатори системи державного управління акцентували на тому, що успіх децентралізації управління можливий за умови зрілості органів місцевого самоврядування приймати відповідні рішення та забезпечення можливості територіальним громадам ефективно контролювати їх виконання.

Українськими та закордонними дослідниками неодноразово вказувалося на переваги та недоліки процесу децентралізації. Так А. Лелеченко вважає, що основними перевагами децентралізації є прозорість і спрощення процесу прийняття рішень, покращення якості розгляду звернень громадян до органів влади, сприяння розвитку місцевих економік та стратегічному плануванню, більш цілеспрямоване використання видатків бюджету на місцеві першочергові потреби та ін.), а до недоліків зараховує: диспропорції і нерівномірність у соціально-економічному розвитку адміністративно-територіальних одиниць, гальмування реалізації державних програм на фоні надання більшого значення місцевим політичним пріоритетам, неузгодженість делегованих повноважень і обов'язків з ресурсами для виконання державних функцій та ін. [Лелеченко А.П. Децентралізація в системі державного управління в Україні: теоретико-методологічний аналіз: автореф. дис... канд. наук з держ. управління: 25.00.01 / Національна академія держ. управління при Президентові України. – К., 2006. – 20 с.]. Насправді, перелік недоліків і переваг може бути значно ширший.

Враховуючи перераховані плюси і мінуси можемо зробити висновок про необхідність формування балансу децентралізації та централізації з огляду на категорію міри як єдності якісної та кількісної визначеності об'єктів і явищ. Адже надмірна централізованість може призводити до узурпації влади, а надмірна децентралізованість в унітарній державі – до поширення сепаратистських тенденцій. Тому, «якщо правильно структурована децентралізація підвищує ефективність і відповідальність державного сектора і примиряє потенційно вибухонебезпечні політичні сили, то невірно спланована децентралізація може стати загрозою для економічної і політичної стабільності» [Понарина Н.Н. Глобализация и тенденция децентрализации политической и экономической власти // Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки. – 2011. – № 2-4. Режим доступа: http://www.online-science.ru/m/products/philosophy_science/gid76/pg0/]. У зв'язку з цим, погодимося з думкою про те, що перед нами сьогодні постає проблема розробки «оптимальної децентралізації». Тим паче, що «у контексті глобалізації тенденції децентралізації і централізації управління в національних державах реалізуються за принципом компліментарності [Там само].

Переконані, що саме поняття «децентралізації управління» повинне отримати якісне наукове обґрунтування, вірне розуміння і раціональне застосування. На сьогоднішній день вказане питання набуває суто політичного і відверто спекулятивного забарвлення, хоча мало б розглядатися системно, з урахуванням історичного та економічного контекстів, інакше кажучи – діалектично. Тобто, децентралізація передбачає централізацію як своє-інше-себе. Сьогодні важливим є усвідомлення того, що головна мета полягає не в децентралізації заради неї самої, а в тому, щоб забезпечити адекватне управління суспільними процесами (бажано на наукових засадах).

Чи може стати процес децентралізації в Україні початком створенням держави, де, перефразовуючи К. Маркса, виникне така асоціація регіональних утворень, вільний розвиток кожного з яких буде умовою вільного розвитку всіх? Відповідь поки-що неоптимістична: в сучасних суспільно-політичних та економічних умовах це мало ймовірно, адже, з одного боку, централізована бюрократія чинитиме шалений опір всім спробам позбавити її повноважень, а з іншого – невирішеність проблеми корупції загрожує її простій «трансформації» і «укоріненню» на місцях. В такому разі, про створення передумов для забезпечення сталого розвитку держави вести мову не доведеться...

Teresa Marcinów, PhD

Department of Humanities and Social Sciences
Wroclaw University of Technology

THE IMPORTANCE OF SOCIAL COMPETENCE IN MANAGEMENT

The author works at the Department of Humanities and Social Sciences Wroclaw University of Technology in Philosophical Anthropology and Ethics Research Team. The research interests are philosophy of value, philosophical anthropology, ethics engineering, communication.

As a result of studying by the author of “The importance of social competence in management” problem the following conclusions have been done.

Nowadays new technologies have already transformed the way we learn, work, and how we manage people and processes. My considerations include analyzing the inter- and intrapersonal competences of today and tomorrow. Especially the aspect of building and managing a strengths-based organization. The prospect of the development of new technologies enables new activities and demanding of us new skills. This contribution occurs two dimension of social competence:

- 1) how management can support the ability to interact positively with others?
- 2) how to assess and validate the development of competencies?

References

Gasparski W., *Teorie oraz dylematy etyczne i prakseologiczne w: Biznes, etyka odpowiedzialność*, red. W. Gasparski, Warszawa 2012 r.

Jabłoński M., *Koncepcje i modele kompetencji pracowniczych w zarządzaniu*, CeDeWu.PL Wydawnictwa fachowe, Warszawa 2011.

Kożuszniak B., *Zachowanie człowieka w organizacjach*, Polskie wydawnictwo ekonomiczne, Warszawa 2002.

Kupczyk T., *Kompetencje kadry kierowniczej w gospodarce opartej na wiedzy*, Difin, Warszawa 2013.

Marcinów T., *Kodeks etyczny jako element kultury organizacyjnej firmy : Etyka i technika : etyczne, społeczne i edukacyjne aspekty działalności inżynierskiej*, Wrocław 2014.

Mroziewski M., *Style kierowania i zarządzania. Wybrane koncepcje*, Difin, Warszawa 1992.

Opolska A., *Osobowość, kompetencje społeczne i inteligencja emocjonalna menedżerów. Determinanty stylu kierowania.*, CeDeWu.PL, Warszawa 2014.

Penc J., *Humanistyczne wartości zarządzania w poszukiwaniu sensu menedżerskich działań*, Difin, Warszawa 2010.

Sroka R. Taxand C., *Kodeks etyczny to za mało*, Griffin R.W., *Podstawy zarządzania organizacjami*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

FEATURES OF PROFESSIONAL CODES OF ETHICS IN MANAGEMENT

The author works at the Department of Humanities and Social Sciences Wroclaw University of Technology as Head of Philosophical Anthropology and Ethics Research Team. The research interests are philosophy of value, philosophical anthropology, phenomenology, ethics engineering.

As a result of studying by the author of "Features of professional codes of ethics in management" problem the following conclusions have been done.

Codes of ethics are creating the organizational culture of the company. There are 3 aspects of the company's corporate culture: 1) an enterprise culture (mission statement); 2) rational culture (introduction of rules of conduct); 3) ethical culture (forming a community).

Features of professional codes of ethics in the management of the company are as follows:

- 1) participate in defining objectives and goodwill;
- 2) define appropriate relations between employees and the enterprise;
- 3) define desirable and undesirable traits of employees;
- 4) check and evaluate criteria;
- 5) define good relations between workers;
- 6) define effective methods of response to changes in an organization's environment.

References

- Bąk D., Instrumenty kreowania standardów etycznych w organizacji. Projektowanie i ocena, „Zarządzanie Zasobami Ludzkimi”, 2010, No. 2.
- Blanchard K., Peale N. V., Etyka biznesu, Wydawnictwo Studio EMKA, Warszawa 2010.
- Chonko L. B., Hunt S. D., Ethics and marketing management: An empirical examination, „Journal of Business Research”, vol. 13, Issue 4, August 1985.
- Foss N. J., Linking Ethics and Economic Growth: a Comment on Hunt, „Contemporary Economics”, 2012, vol. 6, No. 3.
- Griffin R.W., Podstawy zarządzania organizacjami, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 109.
- Hunt S. D., Trust, Personal Moral Codes, and the Resource-Advantage Theory of Competition: Explaining Productivity, Economic Growth, and Wealth Creation, „Contemporary Economics”, 2012, vol. 6, No. 2.
- Kostera M., Etyka zarządzania, „Przegląd Organizacji”, 1992, No. 1.
- Krzysztof S., (With J. Machnacz eds.), Edyta Stein. Fenomenologia monachijsko-getyńska. Analizy, Wrocław 2015.
- Krzysztof S., (With M. Małek, E. Mazurek eds.), Etyka i technika. Społeczne i etyczne aspekty działalności inżynierskiej, Wrocław 2014. Mroziewski M., Style kierowania i zarządzania. Wybrane koncepcje, Difin, Warszawa 1992.
- Penc J., Humanistyczne wartości zarządzania w poszukiwaniu sensu menedżerskich działań, Difin, Warszawa 2010.
- Serafin K., Aksjologiczne podstawy kodeksów etyki inżynierskiej, [in:] M. Małek, E. Mazurek, K. Serafin [eds.], Etyka i technika. Społeczne i etyczne aspekty działalności inżynierskiej, Wrocław 2014.
- Zbiegień-Maciąg L., Etyka w zarządzaniu, Warszawa 1997.

ENGINEER'S SENSITIVITY TOWARDS HIGHER-LEVEL NEEDS IN MOTIVATING OTHERS TO WORK

An engineer's work often involves managing of a team of workers, for which motivating them to work is a key factor. Motivating is a management process, which involves influencing the behavior of others. It requires the knowledge of what causes the behavior of employees.

Among the factors that help cause and sustain targeted human behavior, meeting the higher-level needs of senior employees has an important place. Motivating requires recognition and activation of these factors. Exploration of needs is divided into three sections: objective, subjective and quantitative.

The catalogue of higher-level needs is extensive. Some of them should occupy an important place in the process of motivating to work. These include the need for professional development, understood as a process of personal growth, expansion of skills and work-related development. Companies and engineers can fulfill this need through the so-called formal education (participation in workshops, courses, training, postgraduate studies, etc.), as well as informal education (reading specialist and popular science literature). Lateral development implementation and engineer's mentoring are also important.

Engineers should also pay close attention to the need for achievement. Stimulating and fulfilling this need includes: delegating more difficult tasks to employees, providing information about the results of their work, verbal appreciation for the work they have done or involving employees in the process of setting goals and making decisions.

The theme of creativity, indicating a desire to perform useful work, is an activating factor for employees. Engineers can increase subordinates' commitment presenting them with a social value of the project that they are involved in and the importance of their role in its implementation.

Engineers must also appreciate the theme of independence. Employees do not participate in setting the general objectives of the company; however, they want to decide on the methods and actions they take in order to achieve these objectives. This can be used in the motivating process. Engineers can, in certain situations, allow employees to make their own decisions when selecting methods or means of action. It will make the employees feel like the authors of the decision and increase their emotional commitment. Engineer's sensitivity should take into account the need for recognition. Employees expect that both: their creative possibilities and results of work will be recognized. Respecting this need requires the recognition of the nature of employee's ambition, support of positive ambition and acknowledgment of positive results of their work.

Increased motivation to work can be a consequence of the employer's assessment carried out by the employees. Engineers should be aware that employees' behavior is affected by the theme of order. Organizational efficiency in the workplace is conducive to employees' well-being. Chaos, especially when it comes to the distribution of tasks and responsibilities, as well as in the organization of engineer's own work, in turn promotes the build-up of employees' confusion, anxiety and aversion towards the company.

While creating motivation for work, health and relationship themes play an important role. Their implementation requires respect for the norms of social co-existence. An engineer, who is responsible for the formation of good teams, should be sensitive to base the relationships in teams

on politeness and kindness. Any non-material, friendly favors, work assistance and support in difficult life situations are of high importance here. Building a good atmosphere in a group of employees includes standing up to such negative qualities as pettiness, tenacity, gossip, arrogance.

The satisfaction of higher-level needs helps to stimulate and expand these needs, and thereby to deepen the knowledge and skills of the employees themselves. Workplaces also benefit from the implementation of higher-level needs. The realization of these needs gives the motivation to work its internal nature, increasing reliability and work performance, and consequently the profitability of companies.

Emilia Mazurek, PhD

Department of Humanities and Social Sciences

Wroclaw University of Technology

ANDRAGOGICAL ASPECTS OF PREPARING FUTURE ENGINEERS TO BECOME SOCIALLY RESPONSIBLE

The latest advanced technologies, inventions and improvements of the already applied solutions, which are the consequences of an engineer's work, are designed to lead to the development of economy and society and thus to systematically improve the conditions of human existence. Therefore, an engineer is moral responsible for four groups of subjects: employers/clients, consumers/users, society and fellow engineers who represent the same specialty [4]. An engineer is also responsible for the environment in which human and other organisms live. Social responsibility of engineers is so important that, even at the stage of preparation for the profession, it is required to sensitize engineers to the possible consequences of their work activities and to develop skills necessary to carry out their duties in a professional manner (i.e. consistent with the principles of ethics). This task becomes a challenge for the academic education at technical universities.

In Poland, the responsibilities of the universities' researchers and teachers are regulated by the Higher Education Act, from 27 July 2005. One of the responsibilities is teaching and educating students, including overseeing their assignments, term papers and thesis, in terms of content and methodology. Shaping social responsibility of future engineers is therefore one of the tasks of university teachers, and it should be undertaken in the process of teaching and educating students.

In order to fulfill the postulate of shaping the social responsibility of future engineers, it is necessary to include in the curricula such content that enables the acquisition of knowledge concerning the actual and potential impact of engineering and technology on people and the world in which we live in. Such content should be addressed by both: technical sciences and humanities teachers. It would be a mistake to omit the education of students in this regard at the academic level. However, according to many authors dealing with issues of didactics in higher education, this problem is being marginalized by the academic teachers experiencing a crisis of the ability to educate students [1]; see also [2; 3; 6]. This crisis is based on the problem of pedagogical agency and teachers' sense of agency [5] – which in higher education, so adult education, takes on particular significance and implies additional difficulties.

The subject of the lecture will be the tasks of academic teachers in the area of preparation of future engineers for social responsibility and barriers to the implementation of such tasks.

References

1. Denek K., Kształci i wychowuje (Teach and educate), „Forum Akademickie” No 6, 2009.

2. Jaskot K., Jazukiewicz I., Role zawodowe nauczyciela akademickiego (Professional Roles of University Teacher) [in:] Wprowadzenie do pedagogiki szkoły wyższej (Introduction to Pedagogy of Higher Education), K. W. Jaskot (ed.), Szczecin 2006.

3. Kubiak-Szymborska E., Wychowanie w szkole wyższej – przeżytek czy nadal potrzeba? O zapomnianych obszarach refleksji w pedagogice szkoły wyższej (Education in Universities – a Relict or a Need? About the Forgotten Areas of Reflection in Higher Education Pedagogy), „Pedagogika szkoły wyższej” No 2, 2011.

4. Małek M., Odpowiedzialność inżyniera wobec społeczeństwa w świetle struktury etycznych kodeksów zawodowych (Engineers Responsibilities toward Society in Light of a Structure of Codes of Professional Ethics) [in:] Etyka i technika. Etyczne, społeczne i edukacyjne aspekty działalności inżynierskiej (Ethics and Technology. Ethical, Societal and Educational Aspects of Engineering), M. Małek, E. Mazurek, K. Serafin (eds.), Wrocław 2014.

5. Śliwerski B., Pedagogika ogólna. Podstawowe prawidłowości (General Pedagogy. Basic Regularities), Kraków 2012.

6. Zając D., Nauczyciel akademicki wobec dylematu: badacz – dydaktyk – wychowawca – organizator (A University Teacher Facing the Researcher – Teacher – Educator – Organizer Dilemma), „Pedagogika szkoły wyższej” No 1, 2012.

Алахвердієва Маргарита Олегівна

rita_11@mail.ru

Науковий керівник: Коваль О. А. доцент, к .філос.н.

ВПЛИВ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ КЕРІВНИКА НА ЦІННІСНО-ОРІЄНТАЦІЙНУ СТРУКТУРУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах сучасного суспільства, коли у нашому житті з'являються такі негативні явища як девальвація моральних цінностей, низький рівень культури населення, проблема формування ціннісних орієнтацій є особливо актуальною. Невипадково питання формування ціннісних орієнтацій особистості та вдосконалення ціннісно-орієнтаційної складової корпоративної культури підприємства виходить не на одне з перших місць у усвідомленні змісту та завдань управлінської діяльності.

Світогляд кожного керівника, так саме як і світогляд кожної особистості, містить ціннісно-орієнтаційну складову, у якій відбивається самотність його культури взагалі та управлінської культури зокрема. Саме керівник «транслює» набір тих цінностей, що засвоює колектив у процесі трудової діяльності [2, 57]. Для сьогодення характерна нестабільність політичного та економічного життя України, що впливає на певну „розмитість” ціннісних орієнтацій керівника. У деяких керівників ціннісні орієнтації деформовані, тому вони не мають змоги сприяти позитивно на формування ціннісної структури підприємства. Відсутність загально прийнятих переважною більшістю людей базових принципів трудової етики проявляється у тому, що зникають правила етикету, змінюються норми поведінки у трудовому колективі, знижується рівень моральних вимог до себе самого та оточуючих людей. Отже, втрачає цілісність, фактично руйнується і ціннісно-орієнтаційна структура організації в цілому, оскільки однією з ознак будь-якої структури є взаємопов'язаність усіх її елементів, тобто цілісність.

Ціннісні орієнтації – це життєво важливі орієнтири, цілі, прагнення, ідеали, на які особистість спрямовує свою діяльність [1, 107]. Проблема цінностей і ціннісних орієнтацій займає істотне місце у філософських (М. Вебер, П. Гайденко, Н. Лосский та інші) соціально-психологічних (М. Каган, А. Леонтьєв, В. Отрут, В. Тугаринов та інші) психолого-

педагогічних (Б. Ананьєв, Л. Божович, Л. Виготський, А. Здравомислов, Д. Леонтьєв, С. Рубінштейн та інші) працях.

Аналіз літературних джерел свідчить, що проблема цінностей та ціннісних орієнтацій у науковій літературі розглядається переважно у таких наукових аспектах: психологічні тлумачення цінностей особистості зводять їх до психодинамічних поглядів (З. Фройд, К. Юнг), ототожнення із потребами (А. Маслоу), особистісним смыслом (Г. Оллпорт), похідними від мотивів діяльності утвореннями (Р. Леонтьєв), характеристикою всього, що підтримує людські здатності до життя (Е. Фромм), переконаннями (М. Рокіч), соціальними настановами (В. Ядов), натхненням людського буття (І. Маноха) [3].

Керуючись гуманістичною системою цінностей, керівник усвідомлює, що цінність людини не така, як цінність речей. Якщо щось не подобається в кімнаті, якийсь предмет можна викинути – стілець, стіл, шафу – і придбати новий. Але якщо не подобається людина, яка підпорядкована тобі в організації і успішно виконує свої професійні обов'язки, то її не можна виставити за двері (звільнити) через особисту неприязнь. Людина – не річ, людина – найцінніший актив будь-якого підприємства, найбільша його цінність. Керівник має розуміти працю кожної людини у колективі, цінити її особистий внесок у спільну справу та намагатися своїми ціннісними орієнтаціями здійснювати позитивний вплив на ціннісно-орієнтаційну структуру підприємства.

Список використаних джерел:

1. Гаврилюк В. В. Динамика ценностных ориентаций в период социальной трансформации / В. В. Гаврилюк, Н.А. Трикоз. - М.: Просвящение, 2002. - 205 с.
2. Головаха Е. И. Жизненная перспектива и ценностные ориентации личности / Е. И. Головаха. - СПб.: Питер, 2000. - 270 с.
3. Знанецкий Ф. В. Ценности и установки. – [Электронный ресурс]. / Ф.В. Знанецкий // Полит.ру – Режим доступа: <http://www.polit.ru/science/2008/11/10/pol.html>

Анацька Наталія Василівна
anat_ska@ukr.net

МОРАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНИЙ ФАКТОР УПРАВЛІННЯ

Сучасний світ переживає глибоку екологічну кризу, яка характеризується посиленням впливом людини на природу, а це призводить до суттєвого зменшення можливостей природи як цінності життя. «Екологічна криза сучасності не сприймається в якості загрози людству так серйозно, як ядерна війна, оскільки вона ховається за покривом мирної людської праці. Проте, незначні на перший вигляд зміни, які несуть в собі потепління клімату, виснаження озонового шару, вирубка тропічних лісів, зменшення сировинних і енергетичних запасів, нестача питної води, перенаселення землі, руйнування її екосфери і т. д. у сумі дають ефект великої руйнівної сили» [2, с.183]. Міжнародна спільнота розглядає цю ситуацію як одну з самих актуальних, тому що усвідомлює неможливість подальшого політичного, освітнього, культурного, економічного зростання без розв'язання екологічних проблем.

Кризовий характер екологічної ситуації в Україні, спричинений як природно-техногенними чинниками, так і управлінською діяльністю, доводить беззаперечну важливість значення екологічної політики як складової управлінської діяльності на сучасному етапі. Відтак, управлінська діяльність в усіх сферах людського буття повинна враховувати екологічний момент як засадничий. Це означає, що управління кожним видом діяльності від

міжнародних відносин до побутово-виробничих має обов'язково враховувати екологічну проблематику і не стільки враховувати, стільки вирішувати її. Можна стверджувати, що успішність функціонування системи екологічної політики залежить від виважених і послідовних заходів, здійснюваних як державними органами управління, так і рядовими управлінцями у їх нерозривній взаємодії. Таким чином, ми підійшли до позиції щодо питання, яке стосується рівня екологічної освіти не лише у громадян, а й у керівників великих і малих підприємств, державних органів, уряду, їх екологічної культури. Це не знімає з них моральної та іншої відповідальності за екологічний стан сучасності. Більш того, на думку українського вченого М. Мариновича, такий базований на зовнішній доцільності підхід до природи виключає з ідеалу людини і суспільства еколого-гуманістичне ціле покладання, що в умовах всесвітньої глобалізації майже призвело людство до апокаліпсису. Але вся суть в тому, що безмірна руйнація природи, наприклад, вирубування карпатських лісних масивів, знищення зелених зон Києва, хижацьке використання корисних копалин, знищення штучними морями природних течій Дніпра і інших річок не тільки руйнує умови гідного життя для більшості українців, але взагалі позбавляє можливості жити в нормальних умовах представників майбутніх поколінь. Тут йдеться про людське руйнування, коли людина знищує свій земний дім, то відтак і знищує свою моральність і духовність, а тим самим, знищуючи природу, убиває себе. Це в свою чергу характеризує рівень і якість сучасної освіти спеціаліста управлінця як такої, що не дає екологічного знання і виховання, що певною мірою позбавлена необхідної морально-ціннісної зорієнтованості. Тому освіта і просвіта у нас мають базуватись на глибоких екологічних знаннях і гуманістичному вихованні. А щоб запобігти поглибленню екологічної кризи, виникла необхідність зміни управлінських пріоритетів.

Важливість цих проблем знайшла свій вияв у концепції К. – О. Апеля, який є представником комунікативної теорії. Дана концепція свідчить про те, що збереження буття можливе лише за гідних людини умов, зокрема це стосується етичних цінностей свободи, справедливості, гуманізму та інших. «І тому тут знову-таки з'являється необхідність у кризовій ситуації сучасності дотримуватись принципу прогресу в єдності з імперативом збереження буття і гідності людини» [1, с.71]. Відповідно до цього етика повинна передбачити, що норми, якими має керуватися суспільство, щоб вижити, в такій складній ситуації мають обґрунтовуватись через досягнення консенсусу в практичному дискурсі на базі регулятивного принципу ідеальної комунікативної ситуації. При цьому необхідне радикальне переосмислення задач сучасної етики, яка була б співвідсною з питаннями глобалізованого суспільства. К.-О. Апель робить заявку на створення етики спів вимірної проблемам, що стоять перед людством, і створює «Планетарну етику відповідальності». Звідси управлінська діяльність має базуватись на етиці відповідальності.

Наступне завдання управління - це диференціація як одна з вимог до відповідальності інформаційної політики, тому що сьогодні в кожній галузі розвитку науки, техніки та індустрії розподіл шансів ризику є різним. Відповідальність має ґрунтуватися на точному їх розгляді, які містяться в кожній технології. Інша вимога до управління – здатність до діалогу, тому що сьогодні більш ніж будь-коли набула актуальності вимога до діалогу, щоб розв'язати життєво важливі питання майбутнього.

Щодо виховного процесу, то він матиме лише тоді успіх, коли управлінська діяльність і екологічна етика у єдності впливатимуть на світогляд людини, а

підготовка управлінців буде ґрунтуватись на екологічній освіті. Врешті-решт людство усвідомить, що час споживацького ставлення до природи минув, а залишився єдиний шлях – виховання мудрої, етичної взаємодії з природою. І лише відповідальне ставлення управлінця до природи в його поєднанні з любов'ю до кожного її прояву, до її краси дасть можливість забезпечити майбутнє. Звідси стає зрозумілим, що сучасна освіта має бути перетворена на екологічну освіту, а управлінська діяльність на будь-яких рівнях має не просто враховувати смисложиттєві цінності і бути зорієнтованою на виконання усіх тих цілей і завдань управління усіх рівнів, а виходити в першу чергу з гідності людської особистості і цінності природи як носія абсолютної цінності життя.

Список використаних джерел:

1. Етика майбутнього : [збірник статей] / За ред. Т. Майєра і С. Міллер [Пер. з нім.]. – К.: Основні цінності, 2003. – 262 с. – (Серія „Сучасна думка”).
2. Назарчук А. В. Этика глобализирующегося общества: М:Директмедиа Паблицинг; 2002-381 с.

Богачев Роман Михайлович
wbox13@gmail.com

ДАЛЕКТИКА ІНТЕГРАЦІЙНИХ ТА ДЕЗІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ДЛЯ РОЗУМІННЯ ЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Так після становлення феномену міжнародної економіки та розгортання «холодної війни» в 50-60-ті роки ХХ століття технократична еліта під гаслами глобалізації знижує культурну різноманітність суспільства, знищуючи рудименти дотехнічної культури: формуються наднаціональні мегапотокі, в основі яких лежить раціоналізація виробництва та споживання за принципами “одне й те саме для всіх”, “одне й те саме по всьому світу” тощо.

З 80-тих років економічна еліта під гаслами неолібералізму починає «монетарну» революцію та демонтаж всіх «неринкових» соціально-економічних, суспільно-політичних та соціокультурних форм: задаються безальтернативні правила гри в лабіринті випадковості, зовнішніх, суто функціональних зв'язків.

На тлі процесів глобалізації як проявів інтенсивної інтеграції людства, за умов тотальної лібералізації всіх сфер суспільного життя розгортаються різні модуси тотальної дезінтеграції, що потребують врахування в плануванні та управлінні процесами децентралізації влади та організації ефективного місцевого самоврядування.

Сучасна картина світу характеризується сполученням глобального та локального. З одного боку – поставанням єдиної економічної системи (І.Валлерштайн, Дж.Бенігер), наростанням суспільних проблем (В.Вернадський, Т.де Шарден, П.Дракер), формування єдиного інформаційного простору (А.Тоффлер, Д.Белл, А.Турен), загостренням проблем незбалансованості виробництва, споживання та розподілу (Дж.Гелбрейт, В.Афанасьєв) тощо. З іншого – втратою джерел розвитку в межах класичної парадигми детермінованої економіки, формуванням відносно самостійних взаємопов'язаних підсистем, розвитком плюралізму в інституційній сфері, появою самостійних соціальних та релігійних спільнот, плюралізмом культурних форм, розширенням ступенів свободи суспільства на мікрорівні.

В методології досліджень інтеграційно-дезінтеграційних процесів та зокрема практиках децентралізації державного управління очевидним є: по-перше, відхід від діяльнісної сутності суб'єкта до менш динамічної детермінації станом інфраструктури, інституційних утворень; по-

друге, заміна людини статистичними ансамблями, що знаходить відповідність між інституціалізацією цінностей та соціалізацією суб'єктів у статистиці без динаміки; по-третє, абсолютизація процесів репродукування зв'язків на поверхні системи (суспільство масового споживання), коли причинно-наслідкові зв'язки та закономірності, критерії об'єктивності, етичності та естетичності остаточно нівелюються ідеями "спонтанного порядку", концепцією суб'єктивних очікувань та критеріями корисності, універсальності.

Саме тому, навіть в економічній царині результати глобалізації ставляться під дуже серйозний сумнів. Так, глобалізація як соціально-економічна інтеграція світового економічного простору супроводжується його фрагментацією: з одного боку, посилюється самодостатність в групі розвинених та пов'язаних з ними держав, а з іншого - складається стійка та численна група відсталих країн. Аналогічні процеси протікають на національному та регіональному рівнях.

Причина? Сучасні односторонньо-аналітичні методи суспільних наук спрямовані виключно на теоретичний аналіз, який не передбачає наступний синтез, а лише аналітичне розділення на специфічні, характерні для об'єкта дослідження форми існування. Саме абсолютизація аналітичних методів, надання синтезу другорядної ролі є основною причиною того, що сучасні методи дослідження інтеграційно-дезінтеграційних процесів перестають відповідати змісту діяльності людини, що зумовлює негативні наслідки як процесів інтеграції, так і дезінтеграції, незважаючи на напрямок та порядок протікання цього процесу, зокрема практик децентралізації.

Наслідки? В одному напрямі, механістичний матеріалізм, що твердо стоїть на позиціях детермінізму, призводить до фаталізму, абсолютизації динамічних закономірностей без врахування діалектичного взаємоперетворення необхідності у свободу, можливості у соціальну реальність та дійсність. Це трактується як заперечення волі, свободи та діяльності людини як фактору розвитку або ж як криза класичного суб'єкту в суспільних науках, в т.ч. криза концепції примату виробництва в політекономії, масового виробництва в економічній теорії.

В іншому напрямі, ідеалізм та позитивізм "обґрунтовують" відмову від причинно-наслідкових та перехід до зовнішніх функціональних закономірностей, що також призводить до інших модусів фаталізму (технологічний детермінізм, футурологічні концепції майбутнього). Це пов'язано з абсолютизацією випадковості, тобто "сліпої необхідності", перетворенням розуміння свободи в уявну незалежність від зовнішніх детермінованих зв'язків. Звідси – домінування статистичних закономірностей та методів та криза неокласичного суб'єкту в суспільних науках, в т.ч. криза концепцій примату споживання в економічній теорії та ідей суспільства масового споживання.

Тільки діалектика дає змогу проникнути в сутність взаємозв'язків, розкрити переплетіння динамічних та статистичних закономірностей, які в дійсності утворюють нерозривну єдність: динамічні закономірності, доповнені умовами «хаотичного» розподілу початкових параметрів, перетворюються в статистичні, а статистичні закономірності, застосовані до пізнання динамічних процесів, дають перехід до нової системи динамічних закономірностей як нової якості. Лише за таких умов окремі частини сукупності можливо вважати сущими у режимі свободи, зв'язки їх є взаємообумовленими, такими що утворюють органічну єдність як єдність в багатоманітному з характеристиками цілісності – всебічності – істинності, що забезпечують гармонійність взаємозв'язків.

Так в межах діяльнісного, а потому – творчого підходу в останній чверті ХХ – на початку ХХІ століття робляться спроби подолати перешкоди на шляху суспільного розвитку. Виключно гуманістичні інтенції можна відчуті крізь призму надбань авторів цього напрямку: Г.С.Батищева, М.Л.Злотіної, Е.В.Ільєнкова, В.П.Іванова, Г.О.Давидової, А.С.Канарського, М.О.Ліфшиця, Л.К.Науменко, Б.В.Новікова та інших. Формується методологічне підґрунтя нового світовідношення, нових підходів до незворотних, спрямованих та закономірних змін на основі механізмів самоорганізації та самодіяльності: перехід від ієрархічних вертикальних зв'язків та управління на основі авторитету влади до вертикальних та горизонтальних (проектних) взаємозв'язків на основі влади авторитету конкретної професії, а потому – мережива гармонійних взаємозв'язків на основі авторитету конкретного виду творчості (Таблиця 1).

Таблиця 1.

Ритміка поставання людини в процесі суспільного розвитку

Критерії поставання людини	<i>Людина економічна</i>	<i>Людина суспільна</i>	<i>Людина-творець, повністю усупільнена</i>
Система суспільного відтворення	Виробництво речей	Виробництво ідей	Продуктування людей
Основне суспільне відношення	Суб'єкт-об'єктні	Суб'єкт-суб'єктні	Суб'єктно-суб'єктісні
Принцип організації зв'язків	Поділ діяльності	Розподіл самодіяльності	Творчість як розподіл самодіяльності та самодіяльний розподіл
Форма організації зв'язків	Павутиння ієрархічних зв'язків	Мережа вертикальних та горизонтальних взаємозв'язків	Мереживо взаємозв'язків
Тип управління	Авторитет влади	Влада авторитету	Влада конкретного виду творчості

Відповідно формулюються й нові категорійні блоки: розмежування (Новіков Б.В.), мереживо-мереживість-мережування (Новіков Б.В., Богачев Р.М.), надлишковість (Мельниченко А.А., Іщенко А.М.), безмірність тощо. Вони мають безпосереднє відношення до методології дослідження самоорганізації та розвитку соціальних систем, інтеграції-дезінтеграції, централізації-децентралізації зокрема. Гуманістичні інтенції щодо всебічного розвитку всіх здатностей, сутнісних сил людини стають новими принципами мислення та організації життя, реальними принципами організації економіки, розвою інженерно-технічної думки, організації школи та всіх інших інституцій.

Божок Ольга Ігорівна
bogok_olga@ukr.net

**ТРАНСФОРМАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ СУБКУЛЬТУРИ В УМОВАХ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Децентралізація як процес перерозподілу функцій, повноважень і бюджетних ресурсів між державою та місцевими громадами сьогодні є суспільно необхідним рішенням у процесі реформування системи державного управління в Україні. Успішний досвід європейських країн пропонує українському суспільству зразковий «нарис» державно-управлінської

діяльності органів публічної адміністрації, але, на нашу думку, поза увагою залишається соціокультурний вимір таких суттєвих державно-управлінських трансформацій.

У соціокультурному контексті функціонування державної служби визначається як аксіологічний комплекс професійної служби (служіння) інтересам держави і громадянського суспільства, що відтворює норми професійної етики державного службовця, і обумовлені ними соціальні комунікації. У даному визначенні соціокультурний вимір професійної діяльності державних службовців представлений адміністративною субкультурою, яка являє собою соціальні механізми з інтеграції особистості чиновника у соціально-професійному середовищі, адаптації соціального інституту державної служби до суспільних трансформацій системи державного управління, самозбереження субкультури бюрократії в умовах корпоративного супротиву соціальним інноваціям громадянського суспільства.

Громадянське суспільство визначило нові вектори державницького поступу в українському суспільстві і саме завдяки інститутам громадянського суспільства відбуваються принципові зрушення у бік соціальної «розгерметизації» бюрократичного апарату держави, але на такі реформаторські кроки не менше вплинули і регіональні еліти (регіональні субкультури). Регіональні субкультури, за визначенням відомого американського вченого з «організаційної психології» Едгара Шейна, є продукт децентралізованого управління, і виникають внаслідок складної географічної розгалуженості організаційної структури. [3] На нашу думку, в українських реаліях державотворення регіональні еліти вчасно підхопили суспільний мейнстрим щодо перетворення системи державно-управлінських відносин і тим самим скоріше сприяли процесу децентралізації. Регіональні субкультури, центральні і периферійні більш менш однаково відстоюють ідею децентралізації, але характеризуються різністю цілей, соціально-економічних вигод і і політичних перспектив від її впровадження, що суттєво впливає на трансформації адміністративної субкультури.

Адміністративна субкультура завжди існує у контекстній площині політичної культури, але відтепер зазнаватиме ще й посиленого впливу і регіональних політичних субкультур. Проект Закону України «Про державну службу» передбачає політичну незаангажованість державних службовців (у діючому Законі – аполітичність державної служби). [1] Фахівцями науково-експертного управління Верховної Ради, що здійснює оцінювання основних положень проектів Законів, однією з пропозицій щодо вдосконалення Закону України «Про державну службу» є «встановлення меж політичної відповідальності» державних службовців.[2]

На нашу думку, межі політичної відповідальності державних службовців спроможна «окреслити» адміністративна субкультура як аксіологічний вимір професійної вертикальної субкультури. Професійну субкультуру державних службовців визначаємо як вертикальну субкультуру, оскільки її ядром є кар'єрне зростання за мотиваційною траєкторією професійні знання, уміння і навички – досвід – компетенції – лідерство як феномен соціальної влади – політичне управління. На жаль, на практиці відбувається посилення взаємозв'язків із регіональними політичними субкультурами, що перетворює адміністративну субкультуру у професійну горизонтальну субкультуру, яка вже не наслідує кар'єрну модель (не створює соціальний капітал державної служби), а є певною мірою, залежною від політичних рішень регіонального значення. На нашу думку, адміністративна субкультура як комплекс ціннісних орієнтацій, морально-етичних установок має відтворювати соціальний механізм «викорінення» із соціально-професійного середовища політично безвідповідального

чиновника, адже за порушення соціальних кордонів субкультурного простору наступає маргіналізація особистості державного службовця.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону України «Про державну службу» від 30.03.2015, № 2490 / Електронний режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54571
2. Висновок Головного науково-експертного управління від 15.04.2015 / Електронний режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54571
3. Шейн Э. Организационная культура и лидерство/ Пер. с англ. под ред. В. А. Спивака. — СПб: Питер, 2002. — 336 с.

Боковець Ольга Ігорівна
obokovets@ukr.net

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО МЕНЕДЖЕРА

Соціокультурні та політико-економічні детермінанти актуалізували необхідність розробки нової освітньої парадигми, заснованої на гуманістичному, аксіологічному, акмеологічному та практиологічному підходах. Відповідно моделлю особистості в такій парадигмі освіти має стати інноваційна людина, яка постійно прагне до самоперебудови та саморефлексованого контролю.

Основна мета вищої школи - забезпечення психолого-педагогічних умов для саморозвитку та самореалізації студента як суб'єкта освітнього процесу. В широкому значенні, – це підготовка студентів до життя («навчити вчитися»), а у вузькому, – оволодіння сукупністю знань, умінь та навичок (ЗУН), необхідних для професійної діяльності.

В контексті окресленого завдання набуває нового звучання проблема формування особистості менеджера-професіонала. Враховуючи компетентнісний підхід, майбутній управлінець повинен володіти наступними компетенціями: інтегративною, соціально-психологічною, організаційною [2]. До того ж постійно висуваються все нові й нові вимоги щодо професіограми менеджера.

Як відомо, формування особистості – це процес соціального розвитку молодшої людини, становлення її як суб'єкта професійної діяльності. Основним новоутворенням, що виникає в студентські роки, є становлення ціннісно-сміслового змісту «Я-концепції». Як результат, студент має чітке уявлення про своє «Я» як про майбутнього фахівця. Тому необхідним є створення актуальної соціальної ситуації розвитку (за Е. Х. Еріксоном).

Важливою складовою педагогічної діяльності є двостороння взаємодія: «викладач <=> студент». Такі суб'єкт-суб'єктивні відносини між учасниками педагогічного процесу повинні ґрунтуватися на наступних структурних компонентах: педагогічних; психологічних; морально-духовних. Однак спільним є те, що цей процес повинен базуватися як на активності викладача, так і на активності студента.

Для реалізації поставленого завдання важливим є раціональний добір педагогічного інструментарію. Під час підготовки майбутніх управлінців доцільним, на наш погляд, є використання різноманітних форм організації навчання, зокрема: бінарна лекція, семінар-дискусія, семінар-конференція, семінар вирішення проблемних задач та ін. Активізації

пізнавальної та самостійної діяльності студентів сприяє читання лекцій на основі опорних конспектів у формі схем, таблиць, моделей та ін.

На семінарських та практичних заняттях можна використовувати ділові ігри. Наприклад, гра «Засідання суду», коли підлеглі подають на свого керівника до суду за те, що він є некомпетентним. Тобто, підлеглий – позивач, керівник – відповідач, а також ще є адвокат, свідки та суддя. В процесі такої гри визначаються всі компетенції, якими повинен володіти менеджер. Також цікавим методом є розв'язання практичних ситуацій, тобто прикладів із практики, які пов'язані із змістом діяльності менеджера.

Важливим методом у підготовці майбутніх менеджерів є дискусія. Адже вона формує вміння захищати свою позицію та рахуватися з точкою зору інших людей. Наприклад, під час дискусії на тему: «Переваги та недоліки авторитарного стилю керівництва» можна використовувати наступні прийоми: опитування експертів; прийом «зливи ідей», або «мозковий наступ»; прийом «вулик» та ін.

Доречним є використання методу портфоліо та методу проектів, які розвивають логічне мислення, креативність, вміння генерувати ідеї тощо. Ці методи передбачають застосування творчого підходу, що є не менш важливим у діяльності менеджера.

Під час різних форм організації навчання необхідно застосовувати інтерактивні технології. Особливістю яких є те, що в процесі такої взаємодії навчається не лише студент, але й викладач. Умовно інтерактивні прийоми можна поділити: когнітивні (проблемні ситуації, дискусії, творчі завдання, метод ретроспекції, евристичні бесіди, вирішення анаграм, моделювання, метод «мозкового штурму» та ін.); комунікативні (прийом привітання, риторичне запитання, цитата, в якій відображено основну ідею теми, жарт, художнє слово і т.д.); релаксуючі (фізкультпаузи, цікаві та смішні приклади з життя, анекдоти та ін.).

Таким чином, вищеперераховані психолого-педагогічні аспекти необхідно враховувати під час підготовки компетентних фахівців у галузі менеджменту. Ключовим умінням студента повинна стати здатність здійснювати пошук нових знань та розвивати нові компетенції без підтримки з боку формальної освіти. Тому перспективними для вивчення можуть стати питання пов'язані із андрагогічною моделлю навчання «дорослого учня».

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. П. Філософія освіти: Навчальний посібник / В. Андрущенко, І. Передборської. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 329 с.
2. Кормільцина С. Ю. Професійна компетентність майбутніх менеджерів Канади як показник їх фахової підготовки / С. Ю. Кромільцина // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/Юля/Downloads/VchdpuP_2014_120_42.pdf (18.11.2015). – Назва з екрану.
3. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К. : ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320 с.
4. Сухорукова Г. В. Інтерактивна взаємодія суб'єктів навчально-пізнавальної діяльності в педагогічному процесі [Текст] / Г. В. Сухорукова // Інформатика та інформаційні технології: науково-методичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 27 – 31.

ДИАЛЕКТИКА СВОБОДИ ТА НЕОБХІДНОСТІ ЯК РУШІЙНА СИЛА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Філософським обґрунтуванням соціального управління є досить чітке визначення сутності таких категорій як свобода і необхідність, виявлення їх суперечливої єдності, а також специфічних форм її реалізації в управлінській діяльності. Категорії «свобода-необхідність» - є інструментом, який дає змогу сформулювати основоположні орієнтири соціального управління, які визначають його сенс, зміст, функції та межі.

Категорія «необхідність» - дає можливість дослідити соціальні явища та процеси в їх загальному закономірному зв'язку, відобразити переважно внутрішні, стійкі, повторювані загальні відносини дійсності, виражені в тому чи іншому об'єктивному законі.

Категорія свободи - розкриває здатність людини діяти у відповідності зі своїми інтересами і цілями, спираючись при цьому на пізнання об'єктивної дійсності, її властивостей, якостей і законів функціонування та розвитку. В класичній німецькій філософії, зокрема у Г.В.Ф.Гегеля, свобода визначається як пізнана людиною об'єктивна необхідність, тобто без необхідності немає свободи людини в її суспільному житті, вона є об'єктивною стороною свободи, так як визнання тільки необхідності веде до фаталізму, а абсолютизація свободи - до волюнтаризму.

Підґрунтям як свободи, так і необхідності в діяльності людини є об'єктивні закономірності, проте, їх функціональне навантаження неоднакове. Необхідність виявляє інваріантне існування певної соціальної системи як певної даності, в той час, як свобода відображає розвиток, виникнення нового, різноманітного, нових можливостей, але, на ґрунті об'єктивної необхідності. Необхідність відбиває наявне буття, показує, якою є реальність. Свобода - відображає майбутнє, то яким має бути, з точки зору суб'єкта управлінської діяльності, соціальний світ. Свобода різноманітна, але, по своїй суті, це єдність у різноманітності, бо свобода проявляється через безліч варіантів реалізації необхідності.

Застосовуючи діалектику свободи і необхідності як методологію соціального управління, можна зробити кілька висновків при побудові теорії управлінської діяльності і її застосування в практиці суспільного розвитку.

Управління матеріальними та духовними об'єктами може здійснюватися тільки на основі знання законів функціонування та розвитку цих об'єктів, знання їхньої природи, властивостей та якостей. Закони природи та суспільства проявляються в сфері матеріального виробництва, функціонування техніки, технології, у способах виробництва, у самому характері та змісті процесу праці працівника, у фізіології, психології у свідомій діяльності людини.

Управління як виробництвом, так і колективами ніколи не може бути повним, адекватним і досконалим і тому завжди містить у собі нереалізовані можливості, що виражається у виникненні протиріч, які повинен розв'язувати керівник в своїй управлінській діяльності.

Філософська рефлексія осмислює великий історичний досвід людства та доводить, що абсолютної свободи суб'єкта в управлінні об'єктом, у принципі, не буває. Свобода в управлінні завжди носить відносний і співвідносний характер, тобто те або інше управлінське рішення - це не зовсім вільне, волюнтаристичне рішення керуючого суб'єкта,

засноване лише на довільних цілях, інтересах і потребах менеджера, а таке управління, що виходить із найсуворішого обліку конкретної ситуації, законів функціонування та розвитку об'єкта, а головне, - з ефективного застосування цих законів у самому процесі управління.

Інакше кажучи, свобода в управлінському плані означає: по-перше глибокі всебічні знання об'єктивних законів; по-друге, наявність досить великого «набору» варіантів управлінських рішень і вибору найбільш ефективного, який би адекватно відбивав, як природу об'єкта, так і перспективи його розвитку. Отже, управлінська свобода завжди тісно пов'язана з об'єктивною та закономірною необхідністю. По-третє, свобода в управлінні означає прийняття та реалізацію таких програм і рішень, які б, з одного боку, реалізовували тенденції розвитку об'єкта, а з іншої, найбільше повно відповідали та задовольняли потреби й інтереси людини, усього суспільства (збіг суб'єктивних цілей людини з об'єктивними законами природи та суспільства).

Свобода виражає спрямованість до розвитку керованої організації, тоді як необхідність фіксує спокій і стійку її життєдіяльність. Будучи конкретно людською, особистісною якістю, свобода управління означає постійне прагнення людини до поліпшення, зміни керованої системи з метою досягнення її максимальної стабільності та стійкості.

При соціальному управлінні варто уникати двох крайностей: фаталістичної, коли управління об'єктом здійснюється «з волі Бога», чи з твердої необхідності дії самих природних і соціальних законів. У цьому випадку управлінсько-творчі функції суб'єкта зводяться до нуля, а сам він перетворюється в простого «реєстратора подій» у маріонетку божественної або природної волі. Та суб'єктивно-волюнтаристичної, при якій керуючий довільно нав'язує об'єкту управління свої силові способи, методи, і засоби рішення управлінських проблем, не зважаючи при цьому ні на об'єктивно сформовані зовнішні умови, ні на саму природу та внутрішню ситуацію в керованій системі. У цьому випадку поставлена керівником мета та завдання не відповідають конкретно сформованій ситуації, а його діяльність приводить до негативних, не очікуваних результатів.

Таким чином, управління соціальними процесами немислимо без вільної творчості управлінців всіх рівнів. Однак, зміст цієї свободи обмежений, відносний, зв'язаний нерозривно з закономірностями, з об'єктивними умовами, зі свободою кваліфікованого вибору, з проявом свободи як усвідомленої та пізнаної необхідності.

Войтко Сергій Васильович
s.voytko@kpi.ua

ПОЛІТИЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ У ПРОЦЕСІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Четверть століття тому політична стабільність для України забезпечувалася низкою факторів. Роки початку незалежності зумовили поступовий перехід на ринкові правила ведення бізнесу, економічна політика почала базуватися на 3-ому та 4-ому технологічних укладах, частка високотехнологічного виробництва поступово зменшувалася. Енергомістка, ресурсна промисловість поступово призвела соціально-економічну систему до стану, коли слід говорити про політичну нестабільність.

Що ж ми втратили? Так, Україна з 1981 по 1995 рік посідала 1 місце у світі за індикатором «Науковий кадровий потенціал». Поступове зниження активності у

наукомістких сферах дещо деформувала систему освіти та промислового виробництва. Зовнішнє середовище у процесі послаблення економічного потенціалу суттєво почало впливати на політику та економіку країни, виник бюджетний дефіцит, високотехнологічний експорт став на рівні 5 %, мають місце й інші негативні явища.

Політична стабільність (чи нестабільність) тією чи іншою мірою визначає функціонування соціально-економічної системи, до якої ця політична ситуація є причетною у межах країни. Для визначення рівня політичної стабільності розроблено фахівцями Світового банку на основі проекту «The Worldwide Governance Indicators (WGI [1])» запропоновано 5 індексів. Нами у дослідженні використано 3, а саме: індекс політичної стабільності (Political Stability and Absence of Violence/Terrorism); індекс ефективності роботи уряду (Government Effectiveness); індекс якості регулювання (Regulatory Quality). Цей вибір базувався на тому, що кореляція між ними є меншою, тобто будемо рахувати ці індекси такими, що їх взаємний вплив є незначний.

Звичайно, не все залежить від політики держави, проте економічна політика визначається як ринком, так і керівництвом держави. Зазначимо, що всі зібрані індекси (політична стабільність, ефективність роботи уряду, якість державного регулювання) для України знаходяться нижче половини шкал (тобто мають від'ємне значення). Візуалізація на площині цих трьох індексів приведено на рис. 1.

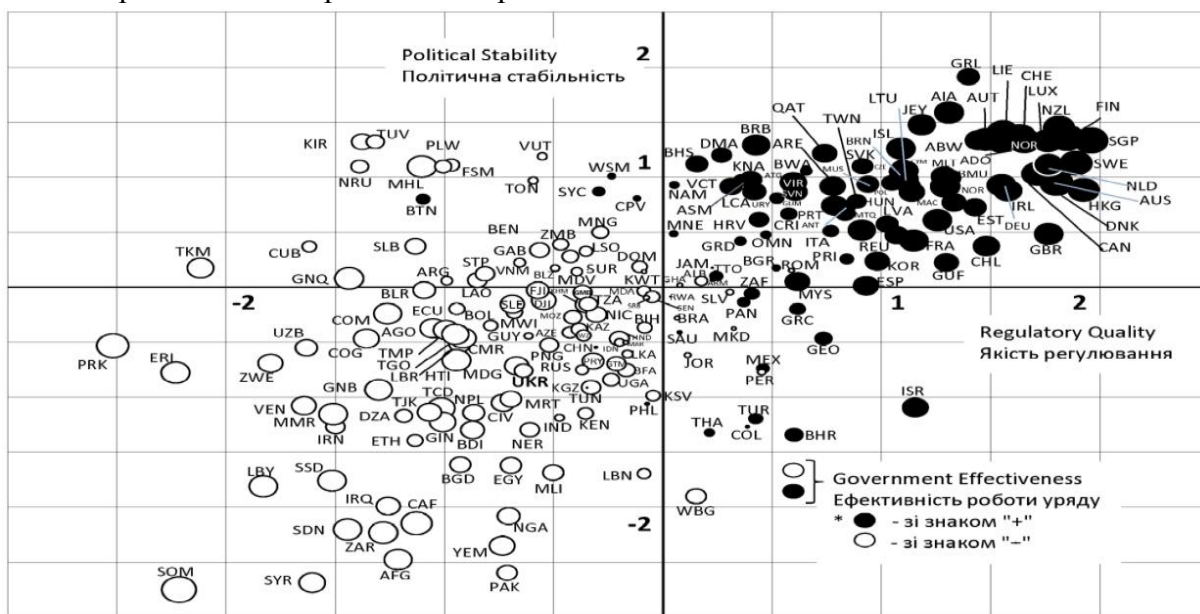

Рис. 1. Співвідношення країн у координатах індексу політичної стабільності та індексу якості регулювання (довідково площею кола приведено індекс ефективності роботи уряду)

Отже, Україна у 2013 році мала значення індексів зі знаком «мінус» у проміжку обчислення цих індексів в інтервалі від -2,5 до +2,5. Звичайно, на сьогодні у зв'язку з ведення воєнних операцій на Донбасі, терористичні акти на мирних територіях суттєво знижують параметри, що впливають на політичну стабільність. Звернемо увагу на те, що саме 2013 рік характеризується практично однаковими значення індекс «Політична стабільність і відсутність насильства / тероризму» для України та Російської Федерації. Такий стан у випадку воєнного конфлікту на сході країни був передбачений ще за даними 2013 року. До речі, практично подібні значення індексів й для РФ та Китаю.

Функціонування соціально-економічної системи при від'ємних значеннях цих індексів є не досить ефективним, що можна обгрунтовано пояснити по аналогії зі станом країн, що оточують Україну у визначеній системі координат. До речі, при такому аналізі є можливим використовувати досвід країн, які є дещо вище та правіше країни, що аналізується, задля формування рекомендацій виходу з скрутного становище, базуючись на досвіді більш розвинених країн за обраними показниками.

Список використаних джерел:

1. The Worldwide Governance Indicators (WGI) project [Electronic Resource] The World Bank Group, 2014. – Mode of access : <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>

Дергачов Євген Вікторович
ev-geny-90@mail.ru

ВЗАЄМОДОПОВНЮВАНІСТЬ МОРАЛЬНИХ І ПРАВОВИХ РЕГУЛЯТОРІВ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Проблема співвідношення та взаємодії права і моралі як соціальних регуляторів суспільного життя є актуальним питанням не лише філософії та права, а також й практичної управлінської діяльності. Адже саме в ній фактично реалізуються основні напрями впливу на свідомість та поведінку людей. Зазначений вплив обов'язково повинен відповідати правовим нормам та загально визнаним вимогам моралі.

Саме це визначає потребу дослідження ролі права і моралі, їх взаємодії та співвідношення як основних регуляторів впливу в управлінській діяльності. Саме тому дослідження взаємодоповнюваності права, як основного засобу державного впливу, та моралі, як важливого різновиду соціальних норм, формує реальні можливості впровадження в практичну діяльність суб'єктів управління морально-правових приписів як об'єднаного регулятора зазначених відносин.

Перш ніж розпочати наукове обгрунтування вищевказаного, слід розкрити зміст управлінської діяльності. Отже, управлінська діяльність — сукупність умінь, способів, засобів та дій людини у сфері управління. Вони зумовлені, як правило, досвідом і науковим пізнанням. Управлінська діяльність є діяльністю інтелектуальною. Це виражається в її спрямованості на прийняття та практичну реалізацію управлінських рішень, що змінюють стан і розвиток суспільних процесів, свідомість, поведінку і діяльність людей.

Звичайно, без відповідних навичок ефективно здійснювати управління неможливо. Але, слід зазначити, що без дотримання певних, визначених державою або суспільством, вимог, дійсно якісною управлінська діяльність також не може здійснюватись.

Переходячи до дослідження співвідношення правових і моральних регуляторів в управлінській діяльності, слід вказати, що правові ідеї мають тісну взаємодію з мораллю. Мораль і право є взаємопов'язаними регуляторами правових відносин тому посилення їх ролі пов'язано із взаємодією і взаємопроникненням.

Співвідношенню права і моралі приділяли і приділяють увагу як вітчизняні філософи, юристи, теоретики філософи права, так і західні науковці. Ж.-Л. Бержель, французький вчений, репрезентуючи сучасні погляди зарубіжної філософської та юридичної школи на співвідношення права і моралі, зауважує, що в усі часи філософи і юристи приділяли велику увагу співвідношенню права і моралі, і сьогодні ряд відомих дослідників сперечаються з

цього приводу [2, с. 91]. Ж. Рипер вважав, що між юридичним правилом і правилом моралі не існує відмінностей природної властивості, і стверджував, що право, навіть у найбільш технічних своїх аспектах, завжди керується моральними законами. Жосеран пішов далі, відхиляючи існування будь-якої межі між правом і мораллю, оскільки, на його думку, право – це не що інше, як «мораль, що наділена здатністю примушувати» [2, с. 92].

Х.Л.А. Харт, досліджуючи концепцію права, зазначає: «Право найкраще розуміти як «галузь» моралі або справедливості, а його «суттю» є не стільки втілення в наказах і погрозах, скільки відповідність принципам моралі та справедливості» [7, с. 15].

Відомі дослідники в галузі теорії права і держави М.І. Абдулаєв і С.А. Комаров зазначають, що у реальній дійсності право і мораль нерозривні, вони функціонують у єдності, органічно переплітаючись між собою, доповнюючи і збагачуючи один одного [1, с. 266]. Зазначимо, що в умовах спільного застосування під час регулювання правових, а в нашому випадку і управлінських, відносин виникає якісно нове явище – морально-правовий вплив.

На думку сучасних філософів права, мораль і право беззастережно єдині за формулою І. Канта: «Ніколи не стався до іншого тільки як до засобу, але лише як мети в собі» [6, с. 237]. Дана установка свідчить про те, що людина є в першу чергу моральною, що розкривається в подальшому правовому закріпленні такої правової норми.

Професор О.Ф. Скакун зазначає, що у багатьох випадках правові норми як би виростили з моральних принципів. В той час дотримання норм права є моральним обов'язком громадянина, який визначається моральною і правовою культурою суспільства. Але, на жаль, правдою є те, що жодне суспільство в історії розвитку людства не досягло гармонії права і моралі [5, с. 265].

В процесі здійснення своїх функцій право і мораль доповнюють одне одного у досягненні загальної мети. «Там, де право не передбачає приймати які-небудь приписи, виступає зі своїми веліннями моральність; там, де моральність буває не спроможна одним своїм внутрішнім авторитетом стримувати вияв егоїзму, на допомогу їй приходять право зі своїм зовнішнім примусом» [4, с. 113].

Отже, на нашу думку, взаємодоповнюваність правового та морального регулювання в управлінській діяльності проявляється в наступному:

- Історія становлення моралі підпорядкована тим самим закономірностям, що і виникнення, формування та функціонування права;
- і право, і мораль є різновидами соціального регулювання, які створюють в сукупності цілісну систему нормативного впливу та мають певні загальні риси як єдина концептуальна основа [3, с. 137];
- метою та завданням правового і морального регулювання є упорядкування та вдосконалення відносин в сфері управлінської діяльності;
- об'єктом регулювання права та моралі є суспільні відносини, в тому числі управлінські, що досить часто вимагає необхідності підкріплення дії права моральним впливом;
- у філософському розумінні як право, так і мораль обумовлюються різноманітними факторами, і тому вони є соціально однотипними у певному суспільстві і певній формації [3, с. 137];
- праву має відповідати визначеним загальнолюдським цінностям, які відповідають моральному стану сучасної цивілізації;

• право і мораль є засобами цивілізації, які протидіють свавіллю, безкарності та спонуканню до виховання поваги до прав і свобод суб'єктів правових відносин.

Таким чином, можна впевнено стверджувати, що правові та моральні регулятори взаємодіють, доповнюють та знаходяться в залежності один від одного не лише в сфері загальних суспільних відносин, але й в управлінській діяльності. Така взаємодоповнюваність відповідає соціально-правовим викликам сучасного суспільства, розвиток якого спирається на принципах чесності, рівності, добросовісності та справедливості, захисті фундаментальних прав і свобод людини, її честі і гідності.

Список використаних джерел:

1. Абдулаев М.И., Комаров С.А. Проблемы теории государства и права: с пер. – СПб.: Питер, 2003. – 576 с.
2. Бержель Ж.-Л. Общая с пер права / Подбщ. с п. В.И. Даниленко / Пер. С фр. – М.: Издательский дом NOTA BENE, 2000. – 576 с.
3. Гетьман-П'ятковська І.А. Співвідношення права та моралі як умова демократизації сучасного суспільства // Європа, Японія, Україна: шляхи демократизації державно-правових систем: Матеріали с перс. Наук. Конфер. – К.: Інститут держави і права с . В.М. Корецького НАН України, 2000. – С. 135–137.
4. Новгородцев П.И. Право и нравственность // Правоведение. – 1995. – № 6. – С. 113.
5. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. З рос. – Х.:Консул, 2001. – 656 с.
6. Філософія права / О.Г. Данільян, А.Д. Байрачна, С.І. Максимов та ін.; За с п. О.Г. Данільяна. – К.: с перс Інтер, 2002. – 272 с.
7. Харт Х.Л.А. Концепція права: Наук. Видання / Пер. З с пе. Н. Комарова. – К.: Сфера, 1998. – 236 с.

Дерев'янка Анна Володимирівна
kaktys_net@mail.ru

ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ РЕВОЛЮЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Сучасні соціальні процеси, які відбуваються в суспільстві, справляють враження хаотичних та некерованих через свою вибуховість та стихійність. Події останніх років та десятиліть переповнені бурхливими революційними виступами і зрушеннями в різних країнах світу. Серед гучних і найбільш резонансних з них – «Арабська весна», яка мала неймовірну кількість різноманітних наслідків, включаючи дестабілізацію геополітичної, соціально-економічної та культурної ситуацій на півночі Африки, які відгукнулись у всьому світі. Не дивлячись на хаотичність цих подій, дослідники визначають закономірності розвитку революційних процесів в різних країнах регіону. Розробкою цього питання займаються такі автори як Шульц Е.Е., Манойло А.В., Колобов О.А., Шишкіна А.Р., Ісаєв Л.М. та інші.

Більшість дослідників відмічають, що всі революційні події мають за основу реальні соціально-економічні проблеми, які викликають невдоволення в суспільстві. Протестні настрої виникають саме на цій основі, а не штучно формуються сторонніми силами. При цьому формальною причиною для початку революційних акцій можуть бути найрізноманітніші події, починаючи від таких резонансних, як акти самоспалення (Туніс) і

закінчуючи протестами проти знищення парків (Туреччина). Таким чином назріваюче соціальне невдоволення переходить в активну фазу. Перші виступи зазвичай мають локальний характер та є малочисельними, більшою мірою організованими активістами громадських організацій без долучення великої маси населення. Саме в цей період основним завданням організаторів протестів є переконання громадськості в масовості протестних акцій та виключній значущості їх вимог. Найефективнішим засобом в цій справі проявили себе ЗМІ та Інтернет ресурси. Вони створюють необхідну «картинку», «образ» та скеровують громадську думку в заданому руслі. При цьому, як підкреслюють Ісаєв Л.М. та Шишкіна А.Р., офіційні ЗМІ висвітлюють офіційну позицію світової спільноти, а Інтернет комунікації відіграють роль підпільних медіа (Шульц Е.Е.), яким довіряє переважна маса громадян, що дозволяє долучати до активних протестів все більшу кількість людей.

Завдяки нагнітання ситуації в соціальних медіа масовість протестів зростає та все одно не досягає критичної точки. Для зламу рівноваги зазвичай, як відзначають дослідники, необхідні людські жертви. Вони можуть бути як реальними, так і віртуальними. Поява потерпілих веде до радикалізації протестів та змінює їх направленість у бік антиурядових. Вимоги демонстрантів починають носити глобальний характер, які в кінцевому підсумку направлені на зміну діючою влади. Саме в цей період відбуваються основні сутички з органами правопорядку. Слід відмітити, що в залежності від позиції, яку займають армія та органи правопорядку залежить успішність революційних дій.

Ще одним фактором є відсутність солідарності серед організаторів соціальних протестів та відсутність конкретних програм дій як на найближчий час так і довгострокових. Дедалі важливішу роль починає відігравати зовнішній фактор. Відповідно до того, яку позицію займають світові лідери, і розвиваються у подальшому революційні події. Відповідно при підтримці існуючої влади протести вдається придушити або вони самі собою згасають, в протилежному випадку – протести тільки наростають та радикалізуються до тих пір поки не досягають своєї цілі – зміни влади. Зовнішній фактор в сучасних реаліях відіграє одну з ключових ролей. Адже революційні події вимагають широкої підтримки світової спільноти та матеріальних ресурсів.

Шульц Е.Е. виділяє певні спільні технології, які забезпечують успішність переходу локальних протестів в повномасштабні революційні події, які досягають своїх цілей [2,С.51]: можливість переходу наявних протестних настроїв в активну фазу та їх радикалізація; наявність ресурсів для організації і управління необхідною формою протесту; широке медійне висвітлення в країні та за її межами, більшою мірою направлене на радикалізацію протестних настроїв (вплив «зовнішнього фактору»); розкол серед владних еліт; зовнішній фактор: тиск на владу та опозицію зі сторони провідних країн світу.

Отже окреслені вище дослідницькі узагальнення та наведені факти дозволяють висвітлити зовні стихійні події як певним чином керовані. Дослідниками виявляються певні технології управління протестними виступами і засоби спрямування їх у наперед заданому напрямі. Розуміння революційних процесів, витоків і напрямків їх руху дає можливість впливати на їх розвиток, протікання та завершення, свідомо надавати їм бажаних форм протікання.

Список використаних джерел:

1. Шишкіна А.Р., Ісаєв Л.М. Арабский мир в цифровую эпоху. Социальные медиа как форма политической активности / А.Р. Шишкіна, Л.М. Ісаєв. – М.: URSS, 2014. – 120 с.

2. Шульц Э.Э. Технологии бунта: «цветные» революции и «арабская весна» / Э.Э. Шульц // Национальные интересы: приоритеты и безопасность. – 2014. – №19. – С. 46-54.

Дойчик Максим Вікторович
maksvdoc@ukr.net

ГІДНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В СОЦІАЛЬНОМУ УПРАВЛІННІ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ДОСВІД ПЛАТОНА

Усім відомі слова Платона: «доки філософи не будуть правити, чи правителі не стануть шляхетно й ґрунтовно філософувати... і доки не будуть в обов'язковому порядку усунуті ті люди – а їх багато – які нині прагнуть до влади... державам не позбутися усіх зол...» [3, с.473]. І тут доречним постає питання: чому саме філософи мають управляти і яке відношення має філософія до соціального управління?

Платон твердо переконаний: будь-яка справа ніколи не принесе суспільної користі, якщо світогляд тих, хто має розбагатіти, або стати при владі, або взагалі набути сили, не буде чесним і гідним [2, с.512]. А це стає можливим тільки за умов приведення моралі цих людей у відповідність до порядку ідей. У відповідність ідеї блага [1, с.120]. Тільки справжнім філософам, як носіям особливих душевних якостей, до снаги пізнання царства ідей. Тому тільки їм під силу досягти максимальної відповідності моделі соціального управління ідеї блага. Вони вивищуються над іншими своїми чеснотами; це найкращі люди: розумні, справедливі, мужні, стримані [2, с.487]. Вони прагнуть володарювати перш за все над собою, а не над іншими [2, с.491].

Платон був переконаний, що людина, яка гідно прожила своє життя, неухильно сповідуючи принцип справедливості до схилу літ, виявляє філософську владу своєї душі, а отже, має усі шанси, якщо сама цього забажає, стати правителем у своїй державі [3, с.613]. Гідна людина завжди бачить своє покликання у турботі про своє місто і співгромадян, у тому, щоб зробити їх самих та їхнє життя якомога кращими [2, с.512]. Рано чи пізно вона з необхідністю приходять до такого висновку, оскільки цього від неї буде вимагати її сумління, почуття власної гідності та обов'язку. Така людина не зможе стояти осторонь, не зможе байдуже спостерігати за перебігом суспільних процесів, не зможе не зробити спроби допомогти іншим, якщо щось буде від неї залежати. Бо це буде суперечити її власним переконанням, і, насамперед, потребі усвідомлення гідності свого буття, тобто цінності свого існування в світі. Проте, вона чітко усвідомлює усі вади влади, небезпечність її розкладаючого впливу, той бруд, який часом її супроводжує та важкість шляху влади для тих, хто має непорушні принципи і прагне здійснити ідеал. Гідна людина, посвячена в істинну філософію, завжди буде зневажливо ставитися до державних посад; і якщо і піде управляти, то тільки тому, що це необхідно суспільству, «на протигагу сучасним правителям у будь-якій державі» [3, с.521]. І тут Платон, як ніхто інший, правий: «Де менш за все прагнуть до влади ті, хто має правити, там держава управляється найкраще і ворожнеча відсутня повністю; зовсім інакше буває в державі, де правлячі верстви налаштовані протилежним чином» [3, с.520].

Перш ніж братися за суспільні, державні справи, вважає Платон, варто відповісти на ряд важливих питань. Чого ти досяг у своєму власному житті? Чи став хтось кращим завдяки спілкуванню з тобою? Чи є хоч одна людина, яка раніше була негідною, несправедливою, розбещеною, нерозсудливою, а ти допоміг їй бути гідною? Державний діяч, якщо він таким є, повинен керуватися однією метою – зробити співгромадян якомога кращими, допомогти їм

жити гідно [2, с.515]. Справжнім змістом соціального управління є вище благо, а саме – допомогти людині стати кращою [2, с.521].

Як зауважує Платон, слід системно шукати людей, які можуть стійко захищати свої погляди, принципи і вважають, що для держави необхідно робити все найкраще. Таких людей мали б виявляти з дитинства шляхом випробувань на пам'ять, наполегливість у пізнанні, стійкість до омани, до брехні, на витривалість у праці, на здатність долати страх і спокуси: «Хто пройшов ці випробування у кожному віці – дитячому, юнацькому і зрілому – і проявив себе як цілісна особистість, того і слід ставити правителем і захисником держави» [3, с.413-414]. Про таких людей Платон пише: «Їм повинна бути властива любов до своєї держави, випробувана і в радості, і в смутку, і повинно бути помітно, що від цього свого правила вони не відмовляться за жодних труднощів, небезпек або інших перипетій...» [3, с.503].

Система виховання гідного громадянина, який здатен і в потенції, і в дійсності керуватись принципом справедливості, і буде дбати про спільне благо громади, отримала назву «пайдейя». Платон, як і його вчитель Сократ, не має сумніву, що правильне виховання і навчання пробуджують у людині гарні природні здібності, а в кого вони були, завдяки такому вихованню стають ще кращими [3, с.424]. Він припускає можливість і того, що люди можуть робити добро і правильні речі, керуючись не тільки набутими знаннями [4, с.96]. Гідність дається державним діячам «не від природи, не від вчення», якщо комусь вона і дістається, то тільки як Божий дар. У цьому випадку державна людина стає подібною до провісника, провидця, поета, що керується, окрім розуму, ще й містичним одкровенням. Про таку людину говорять: «Це – людина божественна» [4, с.99].

Хоча, слід визнати, що влада при тривалому застосуванні може сильно вплинути на особистість свого носія. Це може статися навіть із тими рідкісними винятками серед людей, хто зумів показати себе гідним стати досконалим філософом і правителем [3, с.491-492]. Але й серед правителів, часом, можуть з'являтися і ті, для кого гідність не порожнє слово, і тоді вони варті особливого захоплення та поваги. Бо дуже важко, але тому і почесно, прожити все життя справедливо, маючи повну свободу чинити несправедливість: «Таких людей небагато, але вони були, і я сподіваюсь будуть надалі, і тут, і в інших краях, чесні і гідні люди, чия добродієність у тому, щоб справедливо здійснювати справу, яку їм довірено...» [2, с.526]. Проте, це швидше виняток, ніж правило. Зазвичай негідник, вдягнувши маску справедливості, може легко отримати у свої руки владу. Влада дає йому все: соціальні зв'язки, впливовість, матеріальні можливості, завдяки яким його влада тільки міцніє, усі вороги зазнають поразки, а більшість людей починають виявляти йому прихильність і шану за ті вигоди, якими можуть бути наділені чи обдаровані [3, с.362]. Для багатьох, бути розсудливим і справедливим є важкою і незручною справою, натомість, безпринципність, розбещеність та несправедливість є приємними та легкими у своєму застосуванні, хоча формально і засуджуються суспільною мораллю чи законом [3, с.364]. Тому, з огляду на це, перед людиною постає непроста дилема, як легше і краще пройти свій життєвий шлях: «Чи правдою зійти мені на вищу фортецю, чи обманом і брехнею і під їх захистом провести життя? ... якщо я справедливий, а мене таким не вважають, користі від цього для мене, як запевняють, немає ніякої, лишень труднощі та явні збитки. А для людини несправедливої, що підступно здобула собі славу справедливої, життя, як стверджують, чудесне» [3, с.365]. Проте, свою негідну сутність важко буде приховувати весь час, тому, «щоб зачайтись», подібні люди організуються у спілки, спільноти, а фахівці з публічних виступів навчають їх мистецтву переконання [3, с.365]: «Дотримуватися несправедливості, негідної поведінки нам вигідно, а що стосується наших злочинів і помилок,

так наполегливими молитвами переконаємо богів і уникнемо покарання...» [3, с.366]. Щодо таких негідників Платон каже, що більшість з них, якщо замолоду їм і вдалося причаїтися, під кінець життя все одно будуть викриті: «...вони стануть посміховиськом, і під старість їх чекає жалюгідний кінець: ними будуть потурати й іноземці, і свої, не обійдеться справа і без побиття...» [3, с.613]. Людина, яка руйнує власну країну, не залежно від того, на яких шаблях влади вона знаходиться, не має ніякої гідності. За кожну несправедливу дію негідник буде нести відповідальність у десятикратному розмірі, «за все це, тобто за кожен злочин, він повинен зазнати десятикратно більших страждань» [3, с.615].

Список використаних джерел:

1. Лазаренко В.И. Онтологическая основа благополучия совершенного государства Платона / В.И. Лазаренко // Этическая мысль. – Вып. 5; [Отв. ред. А.А. Гусейнов]. – М. : ИФ РАН, 2004. – С.120-127.
2. Платон. Горгий / Платон; [Перевод С.П.Маркиша] // В кн.: Собр. соч. в 3-х томах.– М. : «Мысль», 1968. – Том 1. – С.447-527.
3. Платон. Государство / Платон; [Перевод А.Н.Егунова] // В кн.: Собр. соч. в 3-х томах. – М. : «Мысль», 1971. – Том 3. – С.327-354.
4. Платон. Менон / Платон; [Перевод С.А.Ошерова] // В кн.: Собр. соч. в 4-х томах.– М. : «Мысль», 1990. – Том 1. – С.70-100.

Драгузя Олена Василівна
edraguzya@email.com

Науковий керівник Василець О.І., ст.викл.

ЗНАЧЕННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ПОЛОЖЕНЬ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ СТРАТЕГІЙ.

Проблеми вдосконалення нашого суспільного буття укорінені у питаннях успішності та адекватності, (що є і опосередковано, і безпосередньо пов'язане одне з одним) управлінської діяльності, яка розгортається у даному типі соціальної практики. Відтак, логічно буде звернутися до філософських підвалин самого управлінського процесу. Окрім загальних положень про суб'єкт - об'єктні відносини, що слугують і онтологічними і пізнавальними дороговказами для розгортання управлінської діяльності, я прагну звернутися до філософії у більш вузькому значенні цієї сфери наукового пізнання, а саме до філософії управління, якає частиною філософії організації, що, у свою чергу розглядає процес управління персоналом з різних точок зору: психологічної, економічної, ідеологічної, організаційної. Полягає вона в тому, що працівники, працюючи в організації, повинні мати можливість для задоволення різного спектру своїх потреб, від вітальних до духовних, від суто особистих до загальногромадянські потреби. Отже, коли у організації створені умови для рівноправних та справедливих взаємовідносин, коли кожен співробітник має можливість брати участь у прийнятті виробничих рішень, використовувати свої здібності, то формується атмосфера довірливих стосунків, за яких можливими стають інноваційні ризики, здійснення реформ, як частини адаптації організації до сучасних умов існування, які повсякчас змінюються, бо як завважував З.Бауман [1, с.48-50], ми живемо у плинній реальності, де все підпорядковане пошукам політики, керівництва, надії, що, у свою чергу, вимагає нового когнітивного переосмислення буттєвих засад повсякденних взаємодій.

Дотримання позицій гуманістично орієнтованої філософії управління персоналом гарантує сприятливе ставлення персоналу як до роботи, так і до керівництва, до колег. У

наслідку ми можемо сподіватися на ефективний розвиток самої організації, бо ніщо, як на мене, не є так пов'язане одне з одним як рівень відданості персоналу організації та підвищення ефективності праці. Відповідно, якими би абстрактними не видавалися філософські максими та концепти, та їх дієва конкретизація полягає у створенні нормативної бази на основі того чи іншого філософського (у сенсі – світоглядного) підходу, що втілюється політикою управління персоналом даної організації і підлягає оформленню у вигляді спеціального документа. Це впливає із необхідності, актуалізованої сучасними умовами підвищеної уваги до функціонування будь-яких опцій у правовому полі та безпеки акторів і у фаховому, і у соціальному відношенні, звернення окремої уваги на оформлення трудових угод, адже, з одного боку, ми маємо наразі, новий затверджений Трудовий Кодекс, а з іншого – вірогіднішим є те, що по мірі інтеграції України до Європейського Союзу, цей документ буде доопрацьовуватися. Та завжди на часі буде завдання підвищення кредиту довіри персоналу до керівництва організації і, відповідно, можливостям, що надаються, у тому числі, і регламентування більшості норм і правил внутрішнього розпорядку фірми. Такий розпорядок забезпечує, на мою думку, не тільки схвалення з боку працівників, а й підвищує у них почуття відповідальності за виконувану роботу, оскільки коли норми права будуть поширюватися на всіх, то рівність стане виступати корелятом справедливості, а нехтування статутом організації тоді може стати не тільки причиною розриву трудового договору, але і призвести до особистісної фрустрації.

На теренах України ми схильні сприймати своє робоче місце як своєрідну домівку, і це має певні позитивні риси. Довіра, що її відчують наші співвітчизники до інституцій, що транслиують цінності, як свідчать про це дані соціологічних досліджень [2,с.193], може, у такому контексті поширюватися і на організацію, адже роботі ми присвячуємо найкращі роки і найсуттєвіший час нашого життя, робота виступає своєрідною буферною зоною створення необхідного комфорту між ринком та державою, тим більше, що обидві інституції у нас далекі від ідеалу і не набувши статусу розвинутих вже потребують системних трансформацій. Сама ж праця у організаціях змішаного типу власності сприяє формуванню звичок нового, більш прогресивного штибу як для пересічних виконавців, так і для управлінських ланок менеджменту. У діяльності організацій ми зустрічаємося з поєднанням раціонального та емоційного, що за думкою відомого дослідника феноменів конфліктів та солідарності Р.Коллінза [3], і створює соціальні зв'язки між спільнотами людей, що надає відповідний матеріал для розмислів і філософсько-антропологічному виміру досліджень, і культурології, і, власне, соціальній філософії, як вона є; у свою чергу, живлячись здобутками цих наукових знань.

Варто зазначити, що філософія управління персоналом в різних країнах має великі відмінності. Наприклад, японська філософія управління персоналом має свої традиційні основи у принципах колективізму і поваги до старших. Не важко побачити укорінення таких звичок у положеннях даосизму, згідно із яким усе у світі є упорядкованим слідуванням шляхом Дао та конфуціанства, яке плекає шанобливе ставлення до ієрархічних позицій. Поряд із цим, з погляду американської філософії управління персоналом, яка бере свої витoki з протестантської трудової етики та ідеології лібералізму, найважливішим є опертя на традиції індивідуалізму, конкуренції, а також прагнення будь-якого робітника до максимально високого рівня заробітної платні. Європейський менеджмент виявляє себе як дещо пом'якшену північно-американську версію, де акцент робиться на пакеті соціальних

гарантій; у той час, як англійська філософія управління персоналом ґрунтується на традиційних цінностях нації і теорії людських відносин.

Сучасні дослідження у галузі філософської компаративістики не тільки закликають нас до когнітивної делікатності, але і, завдяки тому, що західноєвропейський спосіб міркування вже не видається єдиним, тим більше виключно можливим, як переконливо пише про це проф. Степанянц М.Т.[4], такі філософські розвідки забезпечують нас і поясненнями щодо успіхів управлінської діяльності у країнах Сходу, яка становить не тільки частину, але і передумову, і наслідок економічного успіху «азійських тигрів», і слугують своєрідними рекомендаціями щодо можливостей (звичайно осмисленого, критичного) впровадження певних технік та технологій управління у конструктивному обміні Схід-Захід - і навпаки.

Список використаних джерел:

1. Бауман З. Текущая современность/Пер.с англ.под ред.Ю.В.Асочакова.- СПб.: Питер, 2008.- 240 с.
2. Общество без доверия/ Под ред.Е.Головахи, Н.Костенко,С.Макеева.- Киев: Институт социологии НАН Украины, 2014.- 338 с.
3. Collins R. Interaction Ritual Chains/ R.Collins/-Princeton: Princeton University Press, 2004
4. Степанянц М.Т.От европоцентризма к межкультурной философии./Вопросы философии № 10, 2015 г., Электронный ресурс. Режим доступа:http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=1259&Itemid=52

Дударев Сергей Александрович

Sergdudarew@gmail.com

Науковий керівник: Божок О. І., викладач

«ТЕОРИЯ СПРАВЕДЛИВОСТИ» У ЗДІЙСНЕННІ ЕФЕКТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

Одним із пріоритетних завдань теорії та практики управління сучасними організаціями є розробка системи мотивації, адекватної факторам зовнішнього і внутрішнього середовища організації, динаміці потреб і очікувань персоналу та ресурсам і можливостям менеджменту організації. Слід відмітити, що сучасні управлінські практики базуються на ринкових і конкурентних маркетингових стратегіях організацій, тоді як соціально-етичний маркетинг знаходиться ще на ранній стадії розвитку. Соціально-етичний маркетинг персоналу своїм пріоритетом визначає соціально-відповідальну позицію по відношенню до персоналу, клієнтів та інших зацікавлених осіб. У соціально-відповідальному управлінні мотивація персоналу має бути орієнтованою на перетворення основного людського капіталу – знань, умінь і досвіду у корпоративний соціальний капітал організації (А. Портес, П. Бурд'є).

Мотивація як функція управління визначає напрями діяльності працівників і моделює особистісні вектори у професійних міжособистісних відносинах персоналу. Отже, мотивація розглядається нами у двох аспектах: як стимулювання до дії, так і спонукання до бездіяльності. Стимулюють людину до активної діяльності мотиваційні чинники зовнішнього характеру (бажання підвищити власний дохід, закріпити статус тощо) і внутрішня мотивація, яка по суті, є процесом осмислення сенсу професійної діяльності. Бездіяльність з'являється у ситуаціях, коли людина не розуміє смислів, не бачить цілей, і не відчуває справедливого ставлення в оцінюванні кількісних або якісних результатів своєї роботи, а також коли превалює зовнішня негативна (деструктивна) мотивація. Якщо

внутрішня мотивація є позитивною, тобто зрозумілою з точки зору цілепокладання, вона сприяє появі переконань про гідність праці, чесність і справедливість.

На нашу думку теоретичним фундаментом у формуванні системи мотивації може слугувати «теорія справедливості», автором якої є американський філософ Джон Ролз. Справедливість і чесність трактуються Джоном Ролзом як поняття морально-етичної системи, які є соціально-регулятивним механізмом людської діяльності. Автор пропонує тезу, що чесність є основоположною ідеєю справедливості. Чесність по-різному являє себе у ситуаційному контексті, а справедливість – це не властивість і не принцип діяльності, а скоріше особливий вимір управлінської практики, покликаний унеможливити свавільну нерівність.

Джон Ролз пропонує концепцію справедливості, у якій діє принцип нерівності щодо розподілу благ, статусів, повноважень, але з чітким визначенням меж нерівності, обов'язковою наявністю суспільних, колективних благ і вигод віднерівності, та можливістю вільного доступу до статусних посад, що є свосередними «резерваціями» нерівності. Аргументом на користь так званої раціональної нерівності є те, що «раціональна людина не буде відчувати себе пригніченою, знаючи, і розуміючи, що інші займають більш вигідне становище, ніж вона сама, якщо тільки не вважає їх положення результатом несправедливості, або волею випадку...».[1; 40]

Таким чином, ми вважаємо, що «теорія справедливості» Джона Ролза має бути покладена в основу розробки індивідуальних системи мотивації персоналу організації, які не варто спрощувати до диференційованих систем оплати праці. Особливого значення такий підхід набуває у здійсненні мотивації творчих колективів, де особистість скоріше відстоює власні принципи цінності соціально-професійної групи, ніж корпоративні інтереси роботодавця.

Список використаних джерел:

1. Ролз Джон. Справедливість як качество // Логос. — 2006. — № 1. — С. 35—60.

Житник Марина Михайлівна
Maryna_zhytnyk@i.ua

БЛАГОДІЙНИЙ РЕВОЛЬВЕРНИЙ ФОНД ЯК ДІЄВИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ МЕХАНІЗМ АКТИВІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На сьогоднішній день українське суспільство переживає глибоку кризу, що проявляється в усіх сферах. Перш за все, це економічна та політична нестабільність, що є наслідком непрофесійного державного управлінського механізму. Як результат маємо значні проблеми з формуванням громадянського суспільства. Це передбачає, з урахуванням соціально-психологічного аспекту, три основні взаємопов'язані проблеми:

- неусвідомленість українським народом тієї соціальної цінності, яку несе громадянське суспільство для подальшого розвитку держави;
- відсутність в межах держави умов, що є необхідними для формування громадянського суспільства та корумпованість державних органів;
- заангажованість населення та відсутність бажання брати відповідальність за власний розвиток не покладаючись на державу [2].

Поняття «громадська активність» визначається науковцями як діяльнісне ставлення людини до життя суспільства, в якому вона виступає як ініціативний носій і провідник норм,

принципів та ідеалів або суспільства в цілому, або певного класу, соціальної групи. Громадська активність проявляється в суспільно-корисній діяльності, участі у громадських рухах, у зміні існуючих та створенні нових форм соціального життя [3, с. 34].

Зосередимо увагу на розвитку громадянського суспільства саме на регіональному рівні. Адже ситуація в містах не така критична і сільське населення, станом на 1 січня 2015 року, сільське населення становить на 14% більше від міського [1].

На жаль, більша частина українського соціуму керується стандартами життя сформованими за часів СРСР і передають їх наступному поколінню. Головним із стандартів виступає перекладання обов'язку із забезпечення власного добробуту на державу. Це є очікування населення від державної управлінської системи на фінансову забезпеченість чи будь-які інші пільги. Тільки за умов виконання «своїх» обов'язків державою громадянин почне розглядати питання власної повинності перед державою.

Вищезазначене не має на меті стверджувати, що громадянське суспільство – це зобов'язання громадян перед державою як відплата за надані блага. Навпаки. Громадянське суспільство – це сфера самовиявлення і реалізації потреб та інтересів вільних індивідів через систему відносин (економічних, соціальних, релігійних, національних, духовних, культурних). За Гегелем громадянське суспільство – це система інститутів і відносин, яка знаходиться між сім'єю і державою, це сфера задоволення потреб індивіда, яка ґрунтується на праці і власності та містить у собі протиріччя багатства та злиденності.

Неусвідомленість факту, що громадська діяльність є однією з форм для створення власного добробуту, призводить до небажання займатися даною справою. Саме тому діяльність громадських організацій в невеликих населених пунктах не значна, а, в більшості випадків, взагалі відсутня. Фактор не усвідомлення стимулюється відсутністю чіткого державного управлінського механізму, який би надавав ґрунтовну підтримку розвитку даної сфери.

Управління на місцях зводиться до виконання чітко визначених обов'язків місцевою радою. Даний виконавчий орган влади не має можливостей для забезпечення свого повноцінного функціонування, а обов'язки не передбачають удосконалення культурно-розвиваючої сфери громади. Співробітники, у більшості випадків, не є спеціалістами, які відповідають сучасному розвитку науки та техніки. Фінансування не покриває затребуваних мешканцями мінімальних умов для життя. Тому, через відсутність компетенції та забезпеченої економічної складової, провладні структури не мають можливості вирішити проблеми громади в цілому та культурного розвитку зокрема.

На основі аналізу головних соціально-психологічних проблем становлення громадянського суспільства в Україні стверджуємо, що можливим варіантом її вирішення є активна взаємодія громадської діяльності та державного управлінського механізму. Пропонуємо, що можливою формою даної співпраці є створення благодійного револьверного фонду.

Благодійний револьверний фонд – це форма управлінського механізму в невеликих населених пунктах, що передбачає синтез громадської організації та благодійного фонду. Суть її полягає в тому, що, будь-яка, громадська діяльність повинна базуватися на самоокупності та фінансовій підтримці тієї громади де вона проходить. БРФ – це повністю окрема та незалежна у прийнятті рішень організація, метою якої є активізація громадської діяльності шляхом позитивних перетворень у населеному пункті. БРФ – це організація

покликана допомагати державній владі у тих місцях де вона цього потребує для створення комфортних умов для проживання та підвищення культурного розвитку громади.

Поняття «револьверний фонд» означає, що кожен наступний захід чи будь-яка інша суспільно-корисна робота організована активістами відбувається за кошти громади зібрані на попередньому заході. Наприклад, організовуючи святкування до Дня Незалежності України провести платні розваги для дорослих та дітей. Під час заходу постійно анонсувати, що отримані кошти будуть використані для суспільно-необхідної дії. Потрібно привчити громаду до даного механізму збору коштів та привити усвідомлення важливості чужої праці, особливо, на безоплатній основі. Це необхідно для формування відповідальності у населення та уникнення професійного вигорання у громадських діячів.

Дієвість даного механізму забезпечуватиме активна взаємодія трьох складових: громади, місцевої влади та підприємців. Це обов'язкова схема для наповнення фонду фінансами та уникнення зайвих бюрократичних проблем. Будь-яка діяльність потребує дозволу від владних структур. В інакшому випадку – це буде протизаконна діяльність, яка передбачає кримінальну чи адміністративну відповідальність. Підтримка влади необхідна для налагодження співпраці з приватними підприємцями, що сплачують певний відсоток до бюджету, який, як правило, використовується не раціонально. Приватним підприємцям вигідно робити пожертви в БРФ тому, що розмір суми, яка вноситься, не оподатковується в їхньому прибутку. Від представників місцевої влади можна залучати відповідних тимчасових спеціалістів. Наприклад бухгалтер для подання звітності.

Отже, запропонований управлінський механізм – благодійний револьверний фонд, що базується на засадах взаємодії громадських активістів та місцевої влади, покликаний забезпечувати становлення громадської діяльності у невеликих населених пунктах.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Майнарович В. Проблеми формування громадянського суспільства в Україні у період незалежності. Соціально – психологічний аспект. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://mainarovich.blogspot.com/2011/10/blog-post_10.html
3. Словарь по етике / под. ред. И.С. Кона. – 4-е изд. – М.: Политиздат, 1981. – 430 с.

Зонов Олександр

sasha-zonov2@mail.ru

Науковий керівник Василець О.І., ст. викл.

ЗНАЧЕННЯ ДЕЯКИХ ІДЕЙ А. ДЕ ТОКВІЛЯ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ РОЗБУДОВОЮ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ.

Не тільки українському суспільству, але і усій світовій спільноті, наразі, притаманні пошуки загального ідеалу суспільного розвитку, які загострилися і з огляду на процеси глобалізації, і з урахуванням технологічних обставин нашого буття. Людство набуває все більшої науково-технічної могутності, а ціннісний, гуманітарний вимір відстають. Тому пошуки ідеології, яку б можна було співвіднести з технічним розвитком, яка б виступила підґрунтям для політики управління, адекватної вимогам часу, стають особливо актуальними.

До досвіду Алексиса де Токвіля, хоч він і жив у далекому 19 сторіччі, я думаю варто звернутися тому, що саме він не просто показав необхідність історичних змін у суспільстві, що прагне розвитку, але і позначив можливість поєднання ліберальних ідеалів свободи із консервативним баченням відповідальності як чесноти аристократів. Саме така шляхетність мусить бути притаманна управлінцям сучасної доби, якщо вони не хочуть повторити сумнозвісний досвід В.Януковича і його прибічників, що нехтували і громадянськими свободами, і відповідальністю за їх впровадження, і як керівники, і як особистості.

Як на мене, вартим уваги є також факт, увагу на якому зацентрували французькі дослідники історії політичних вчень, зокрема підкреслюючи, по відношенню до цього мислителя, що «За об'єктивність підходу його вважали своїм однодумцем люди різної політичної орієнтації - монархісти, клерикалізм, республіканці, ліберали, консерватори» [1, с36]. Саме у поєднанні плідних ідей уряду і опозиції містяться можливості не тільки конструктивного діалогу різних рівнів, гілок, сфер владарювання й розпорядження, але і ефективність управлінських процесів по суті.

Мені видається логічним зупинитися на тій увазі, яку А.деТоквіль у своєму чи не найвідомішому дослідженні про демократію у Америці [2,с.83-91; с.114-115], яке він здійснив під час подорожі до Сполучених Штатів, (тоді ще недавньої колонії Старого Світу, але вже цілком самостійного утворення, у розвиткові якого і тоді вбачалися тенденції становлення нового типу взаємин поміж індивідуумами, більш прогресивного та відповідального), увазі, яку вчений присвятив горизонтальним зв'язкам громадян, формуванню так званого середнього класу, як опертя стабільного розвитку усього суспільства."Люди, - писав він, - що живуть в демократичних суспільствах, не тільки не мають природного бажання скоювати революції, але і побоюються їх. Якщо ми уважно розглянемо класи, що становлять сучасне суспільство, то без праці зрозуміємо, що жоден з них не знаходить такого наполегливого і чіпкого відчуття власності, як середній клас" [2, с. 460]. Логічним продовженням, як на мене, цієї думки буде твердження про те, що саме представники середнього класу найбільше зацікавлені у кваліфікованому управлінні, причому це стосується усіх видів ресурсного забезпечення суспільної практики. З одного боку, з середнього класу слушно очікувати рекрутування найбільш виважених розсудливих та освічених менеджерів, а з іншого – заняття чільних посадових ланок менеджерського корпусу його представниками буде сприяти стабільності усього соціуму, що є особливо важливим за умов повсякчасних суспільних трансформацій глобалізованої спільноти, які так не легко даються нашій країні.

До питання про управлінський потенціал середнього класу та керівництво ним самим, дотичним, по-перше, є інше, а саме – хто в Україні себе зараховує до цього прошарку населення? Суб'єктивно так вважає близько половини українців - про це свідчить багато соціологічних опитувань. Проте експерти рахують, що за двома головними ознаками - рівнем життя та освітою - до середнього класу в Україні можна віднести тільки близько 10% населення. Якщо ж додати до цього ще один визначальний чинник - політичні вподобання і політичну активність,(а чи найважливіші це ознаки управлінського потенціалу!) - то частка українського середнього класу вийде не більшою, ніж 5%. Відтак, через такий малий відсоток, співставний із статистичною похибкою, можна взагалі казати про те, що середнього класу в Україні немає, - каже Андрій Биченко, директор соціологічної служби Центру Разумкова:[4, с.15]. На жаль (бо я абсолютно солідаризуюся з паном Токвілем, середній клас є опорою стабільності суспільства) цієї гармонізуючої складової нашому соціуму бракує, бо

чи багато хто може похвалитися середнім рівнем прибутку, «білої» зарплатні (адже ще одна позитивна вирізняюча характеристика середнього класу – це дії у правовому полі), якої б вистачало не тільки на якісну їжу та сплату за нормальну квартиру, але і на самоосвіту, що включає до себе подорожі, книжки, театри, музеї, інтернет, відповідне медичне обслуговування, тощо. На виважену політику, за моїм глибоким переконанням здатна тільки забезпечена у адекватному (не обов'язково багата, але і не жебрак) людина. Саме така особистість стає надійним, адекватним актором управлінських процесів як суб'єкт – об'єктної взаємодії.

У сучасній Україні поєднання різних точок зору ідеєю розбудови державності на демократичних засадах, що передбачає неминучі обмеження, повсякчасне узгодження позицій з точки зору необхідності економічного забезпечення цих засад, - стає наріжним питанням практичної управлінської діяльності. Тому таким важливим є звернення до класичних праць історичного, політичного, соціологічного штибу, до яких сміливо можна зарахувати роботу А.де Токвіля «Демократія в Америці»

Список використаних джерел:

1. Philip L. Histoire de la pensee politique en France (de 1789 a nos jours). Paris, 1993, p. 110
Електронний ресурс. Режим доступу: <http://catalog.turgenev.ru/opac/index.php?url=/matieres/view/7146/Source>
2. Токвіль А.Де. Демократія в Америці. М.: "Весь світ", 2000.- 560 с.
3. Биченко А. До питання про середній клас українського суспільства. Електронний ресурс. Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2013/06/130604_ukraine_middle_class_az

Карпунець Анастасія Станіславівна

nastyia.karpunets@gmail.com

Науковий керівник: Мельниченко А.А., к.філос.н., доцент

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Державна служба, як інструмент реалізації влади, покликана забезпечувати не тільки виконання функцій та завдань держави, але й сприяти розбудові демократичного та громадянського суспільства, захищати права та інтереси громадян, а також здійснювати соціо-культурне обслуговування населення. Якісне обслуговування неможливе без забезпечення морально-етичної компоненти. Крім того, професійний розвиток, забезпечення прозорості влади та формування довіри з боку суспільства до інституту державної служби також неможливі без даної складової.

М. Вебер у своїй праці «Політика як покликання і професія» окреслює тенденцію «перетворення сучасного чиновництва в сукупність призначених на працю (Arbeiterschaft), висококваліфікованих фахівців духовної праці, професійно вишколених багаторічною підготовкою, з високорозвиненою становою честю, що гарантує бездоганність, без чого виникла б фатальна небезпека жажливої корупції» [1]. Проте, в сучасних українських реаліях можемо спостерігати протилежну до веберівського ідеалу ситуацію, коли діяльність державно-управлінського апарату характеризується бюрократизмом у його негативному значенні, відсутністю будь-яких морально-етичних цінностей, високим рівнем корумпованості та пріоритетом власних інтересів над інтересами суспільства. Хоча на сьогоднішній день проводиться активна люстрація чиновництва, проте цей процес значним

чином гальмується та саботується. Зокрема, за даними Громадського люстраційного комітету, посадовці уникають люстрації шляхом приховування інформації, перенесення дат перевірок, ненадання інформації на запит, отримання статусу учасника АТО, зловживання нормами Закону, затягування звільнень, ігнорування вимог Закону, використання судової ухвали як індульгенції від люстрації, невчасного або взагалі ненадання результатів люстраційних перевірок та ін. Основними порушниками Закону визначаються Міністерство внутрішніх справ та Державна фіскальна служба України [2]. Саме низька моральність державних службовців і є однією з головних причин, що посприяли негативним явищам та процесам, що відбуваються сьогодні в українському суспільстві. Тому, наразі, одним з пріоритетів державного управління поряд з економічним розвитком та стабілізацією політичної ситуації, мають стати цінності та культура як основа розвитку суспільства.

У світовій практиці сформувалася модель «етичної інфраструктури демократичної держави», що направлена на створення структур, які здатні забезпечувати етичну підготовку державних службовців та контроль за їх діяльністю. О. Штиршов відмічає, що етика державних службовців «значним чином залежить від їх моральної свідомості та готовності до моральної поведінки на засадах доброчесності»[3, с. 84], тому в різних країнах світу державна служба здійснюється не лише на основі закону, а й на засадах етичного кодексу (див. Табл 1).

Табл 1. Принципи етичного кодексу різних країн світу

США	Канада	Англія	Нова Зеландія
Лояльність Етичність Відповідальність Досконалість Відданість команді, професіоналізму, різноманітності та орієнтація на споживача [4]	Повага до демократії Повага до людей Етичність Відповідальне використання державних ресурсів Досконалість [9]	Пріоритетність інтересів служби над особистими інтересами Чесність Об'єктивність Неупередженість [8]	Справедливість Відповідальність Неупередженість Служба варта довіри[7]

Омбудсмен Європейського Союзу виділяє п'ять принципів цивільної служби Європейського Союзу таких як: відданість Європейському Союзу та його громадянам, дотримання моральних та етичних принципів (державні службовці мають уникати будь-яких зобов'язань фінансового чи іншого характеру, які можуть вплинути на виконання своїх службових зобов'язань та вживати заходів для запобігання конфлікту інтересів), об'єктивність (державні службовці мають бути неупередженими, керуватися лише доказами та відкритими до сприйняття різних точок зору), повага до інших та прозорість (державні службовці мають бути готовими до контролю за своєю діяльністю з боку громадськості та до обґрунтування причин своїх дій) [5].

На сьогоднішній день існують Стандарти поведінки для міжнародної цивільної служби створені Комісією з міжнародної цивільної служби та затверджені Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй, які визначають базові принципи, що становлять етичну та філософську основу міжнародної цивільної служби. Основними принципами є: дотримання моральних та етичних принципів у всіх аспектах діяльності державного службовця, толерантність та однакове ставлення до оточуючих, що сприяє створенню середовища чутливого до потреб всіх і кожного, лояльність по відношенню не лише до

організації в якій працює державний службовець, а і до системи Об'єднаних Націй, в цілому, неупередженість, що означає незалежність від будь-якої влади та впливу поза межами організації, такт та розсудливість, що передбачає терпимість та стриманість, особливо у відношенні політичних та релігійних переконань, гендерна рівність та свобода від дискримінацій, повага до відмінностей, що означає прийняття відмінностей поглядів та культурних практик інших, а також відсутність упередженого ставлення, незалежність від інтересів того чи іншого країни-члена [6].

Отже, сьогодні важливим аспектом реалізації державної служби є забезпечення морально-етичної компоненти як запобіжника деструктивних форм поведінки в рамках несення служби. Слід також зазначити, що в Україні досить гостро стоїть проблема морально-етичного виховання державних службовців, оскільки проблеми державної служби, з одного боку, пов'язані з проблемами індивідуальної етики, а з іншого боку, обумовлюються лояльністю суспільства до неетичних проявів поведінки з боку державних службовців та позначаються на ефективності антикорупційних заходів.

Список використаних джерел:

1. Вебер М. Политика как призвание и профессия [Электронный ресурс] / М. Вебер – Режим доступа: http://www.nir.ru/socio/articles/weber_politika.htm.
2. Ріклюстрації в Україні: історія перемог і саботажу [Электронный ресурс]– Режим доступа:http://lku.org.ua/press_articles/392
3. Штиршов О.М. Етична інфраструктура як механізм впливу на формування управлінської еліти/ О. М. Штиршов //Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія". Сер.: Державне управління. – 2010. – Т. 130. – Вип. 117. – С. 82-85.
4. Core Values [Электронный ресурс] – Режим доступа:<http://www.state.gov/s/d/rm/rls/dosstrat/2004/23502.htm>
5. Public service principles for the EU civil service [Электронный ресурс] – Режим доступа:<http://www.ombudsman.europa.eu/en/resources/publicserviceprinciples.faces>
6. Standards of Conduct for the International Civil Service [Электронный ресурс] – Режим доступа:<http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002308/230879E.pdf>
7. Standarts of integrity and Conduct [Электронный ресурс] – Режим доступа:http://www.ssc.govt.nz/upload/downloadable_files/Code-of-conduct-StateServices.pdf
8. The Civil Service code [Электронный ресурс] – Режим доступа:<https://www.gov.uk/government/publications/civil-service-code/the-civil-service-code>
9. Values and Ethics Code for the Public Sector [Электронный ресурс] – Режим доступа:<http://www.tbs-sct.gc.ca/pol/doc-eng.aspx?id=25049§ion=text>

Кисельова Ольга Леонідівна

Betakarotin09@mail.ru

Науковий керівник: Петрова С.О., викл., ФСП НТУУ «КПІ»

РОЛЬ ТЕОРІЇ ІГОР У ПРАКТИЦІ СУЧАСНОГО ВІТЧИЗНЯНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

З розвитком інформаційних технологій у сучасному світі починає зростати роль нових методів оптимізації та технологізації багатьох процесів, що складають основу існування сучасного суспільства. Починають змінюватися традиційні методи урядування, освіти, пропонуються нові шляхи в запровадженні реформ. У ряд процесів, що піддаються змінам та інноваціям, потрапляє й менеджмент.

Розробка технологій в управлінській сфері часто включає прийняття рішень, планування та побудову стратегій на довгостроковий період. При цьому важливо враховувати усі можливі альтернативи розвитку подій, передбачати збитки, наслідки, знати наперед, наскільки ефективним стане те чи інше рішення. У зв'язку з цим у вітчизняній практиці управління стають популярні так звані математичні методи оптимізації управління та управлінських рішень. Вони дають можливість у короткі строки знайти найбільш оперативний та оптимальний розв'язок поставленої задачі, що безперечно полегшує роботу керівнику. До таких методів можна віднести теорію прийняття рішень, теорію масового обслуговування, теорію оптимального управління тощо. Усі перелічені методи розроблялися математиками та економістами та широко використовуються у західних практиках управління, тоді як у вітчизняному управлінському досвіді вони тільки починають набирати популярності і в багатьох випадках виступають як інноваційні методи управління. Одним з таких інноваційних впроваджень є теорія ігор.

Дана теорія, як математичний метод, була розроблена математиком Джоном Нешем у 1949 році. Її суть полягає у тому, що вона математично розраховує поведінку суб'єктів в стратегічних ситуаціях залежно від вибору інших учасників. Тобто вона передбачає, що дії двох конкуруючих, або «граючих» сторін відбувається з прорахунком усіх можливих альтернатив поведінки суперника. У 50-ті роки ХХ століття ця теорія залишалася простою теорією у рамках математичної дисципліни, у 60-70-х почала застосовуватися в економіці, кібернетиці, технічних військових розробках. Лише у 80-х роках інтерес до теорії почав зростати і вона стала широко розповсюдженою у менеджменті. З того часу її роль в управлінських процесах тільки збільшується.

Популярність цієї теорії полягає у тому, що вона дійсно дає ефективний результат у процесах розробки технологій управління. Стратегії великих корпорацій будуються менеджерами на багато років вперед, і в сучасних умовах конкуренції, нестабільності світового ринку та соціальних процесів неможливо бути впевненим, що завтра не з'являться обставини, які стануть трагічними для долі компанії. «Відомий приклад зіткнення інтересів компаній IBM і Telex. У зв'язку з оголошенням про підготовчі плани останньої до виходу на ринок відбулася «кризова» нарада керівництва IBM, на якій були проаналізовані заходи, направлені на те, щоб заставити нового конкурента відмовитися від наміру проникнути на новий ринок. Компанії Telex стало відомо про це. Аналіз на базі теорії ігор показав, що погрози IBM через високі затрати безпідставні. Це свідчить про те, що компаніям корисно обдумувати можливі реакції партнерів по грі відкрито»[1].

При цьому даний підхід має також і ряд недоліків. Серед них проблема того, що гравці не завжди можуть обрати найкращі для себе варіанти дій через складність ситуації прийняття рішень або великої кількості альтернатив, чи критеріїв оптимальності рішення. Також зрозуміло, що обставини, які потрібно враховувати при прийнятті рішення часто дуже складні і швидко змінюються, тому неможливо спрогнозувати, як будуть реагувати конкуренти на зміну тактики керівника даної компанії. І звісно, не можна бути до кінця впевненим, що протилежна сторона також не використовує цей підхід і так само не грає проти тебе.

Таким чином, розглядаючи теорію ігор як один з інноваційних підходів у сучасному менеджменті, бачимо, що вона дає керівнику можливість прорахувати можливі дії конкурентів та вибрати відносно них правильне рішення. З іншого боку, вона має ряд проблем, які не дають змоги запровадити цей метод, як основний у процесі управління. При

цьому, його без сумнівів варто використовувати як допоміжний засіб у прийнятті управлінських рішень та розробці ефективних технологій управління з урахуванням можливих альтернативних шляхів досягнення задач та цілей організації.

Список використаних джерел:

1. Фелькер Р. Использование теории игр в практике управления [Електронний ресурс] / Райнер Фелькер // Проблемы Теории и Практики Управления. – 2000. – Режим доступу до ресурсу: http://www.cfin.ru/management/game_theory.shtml.

Коваль Олена Аркадіївна
emina@i.ua

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МЕРЕЖЕВОГО ПІДХОДУ У ДОСЛІДЖЕННІ ПРОБЛЕМ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Розвиток інформаційних технологій здійснює все більший вплив на управління соціальними процесами на всіх рівнях соціальної організації та в усіх сферах суспільного життя. Одним з закономірних наслідків такого впливу стала орієнтація на мережеві форми управління та виробництва як у матеріальній так і в духовній сферах. Завдяки широкому застосуванню якісно нових засобів інформаційної взаємодії «...домінуючи функції та процеси виявляються організованими за принципом мереж» [1]. Так проголосив Мануель Кастельс - один з ініціаторів дослідження суспільства мережевих структур (network society) як нового етапу у житті людини, який характеризується якісною зміною у самій основі організації соціальних взаємодій. Зміст цих якісних перетворень, на його думку, в тім, що «...інформація стає основним компонентом нашої соціальної організації, а потоки ідей та образів створюють основну канву суспільної структури» [1].

У сучасному науковому дискурсі для осмислення широкого спектру соціально-гуманітарних проблем та проблем соціального управління зокрема активно застосовуються термін «мережа» та похідні від нього терміни «соціальні мережі», «мережеві структури», «мережеві ефекти», «мережева логіка», «мережева комунікація» тощо. Більшість з цих термінів увійшла в науковий дискурс з теорії інформації та комунікації, яка була створена для осмислення мережі як технічного феномену в умовах розробки інформаційних технологій. Так, поняття мережі є ключовим для розуміння логістики складних комунікаційних систем. У інформатиці мережа – це полімагістральна структура, у якій дві крапки завжди пов'язуються множиною магістралей, а кожна магістраль складається з множини відрізків і шляхів.

Для того, щоб термін «мережа» набув статусу наукового поняття у науках, що вивчають соціальні процеси та взаємодії, необхідно здійснити концептуальне обґрунтування поняття «соціальна мережа». Воно набуває значних евристичних можливостей саме тому, що мережа розуміється як специфічна форма соціальної організації. Соціальні мережі не зводяться тільки до комунікаційних мереж, до мереж по яких рухається наявна інформація. Основною суттєвою відмінністю соціальних мереж є те, що вузлом (актором, вершиною, агентом) у таких структурах постає людина, або соціальна група як суб'єкт діяльності і спілкування з усіма притаманними їй, як суб'єкту, сутнісними ознаками (творча активність, цілепокладання, волевиявлення тощо). Теорія мережевого суспільства є однією з низки теорій, в яких розгортається дослідження феномену соціальної мережі та закономірностей існування мережевих структур на рівні соціальної форми організації матерії. Та чи можна казати про концептуальну спроможність категорії «мережеве суспільство» та інших понять, що розкривають його сутність, обмежуючись рамками теорії мережевого суспільства? Без

загально-філософського категоріального забезпеченні теорія мережевого суспільства не може бути застосована у якості методології дослідження мережевих структур та мережевих ефектів в соціально – гуманітарному науковому пізнанні. Переважна більшість існуючих в сучасній літературі визначень мережевого суспільства не можна вважати концептуально обґрунтованими.

Найважливішим для визначення мережевого суспільства у міркуваннях М. Кастельса, по-перше, є те, що мережева структура є системою взаємопов'язаних вузлів, в котрій зміст кожного вузла залежить від характеру самої мережевої структури, до якої вони належать; по-друге, – те, що особливістю суспільства мережевих структур – є не стільки домінування інформації (така характеристика є визначальною при визначенні інформаційного суспільства), скільки трансформація варіантів її використання, яка стає можливою за умов формування мережевих структур, які замінюють традиційні форми соціальної взаємодії. Ще однією сутнісною ознакою мережевого суспільства є відкритий характер інформаційних зв'язків та їх здатність розширятися без будь-яких обмежень, шляхом включення нових вузлів з такими ж комунікативними кодами [1]. Тобто поняття «мережеве суспільство» М. Кастельс визначає через таку його основну характеристику як мережева структура. Більш того, для визначення цього поняття він звертається до характеристики однієї з основних ознак її функціонування, а саме «мережевої логіки» (логіки метанеті). Ми вважаємо, що саме на основі виявлення закономірностей функціонування мережевих структур – мережевої логіки – так званий мережевий підхід набуває евристичного значення у вивченні соціальних систем. Витоки мережевого підходу як певного спеціалізованого інструментарію для дослідження мережевих структур та мережевих ефектів, що мають місце у таких структурах, скоріше за все треба шукати у розвитку природничих наук, інформаційних технологій та соціальних практик застосування принципів мережі в управлінні різними соціальними системами. У роботах, присвячених дослідженню евристичних можливостей мережевого підходу, підкреслюється саме його міждисциплінарний характер, та обґрунтовується правомірність його застосування при вивченні будь-яких систем, в тому числі й соціальних. Мережевий підхід дає можливість досліджувати будь-який феномен через мережу його взаємодій (актуальних та потенційно можливих), або як компонент мережевої структури, що конструюється [2].

Ми вважаємо плідним поєднання мережевого та системного підходів у дослідженні проблем соціального управління. Розуміння соціальної мережі як елемента системи, або як системи, що саморозвивається завдяки мережевим ефектам, притаманним їй як мережевій за своєю структурою, дозволить виявити мережеву логіку – розкрити закономірності функціонування мережі як соціальної системи. Як відомо, в межах системного підходу прийнято виділяти три типи систем, що саморозвиваються: біологічні, соціальні та соціотехнічні. Ми схилиємось до думки, що сучасне суспільство як «суспільство мережевих структур» необхідно розглядати як соціотехнічну систему, оскільки вона формується завдяки широкому застосуванню людьми нових технічних засобів опрацювання інформації, її збереження та передавання. Тому, досліджуючи складні системи *сучасних* соціальних мереж, треба усвідомлювати, що їх специфіка полягає саме у тому, що вони є системами соціотехнічними. Однак, поширення такого розуміння на соціальні мережі взагалі ми вважаємо помилковим, оскільки це обмежує евристичні можливості мережевого підходу та заважає його концептуалізації як методології дослідження соціальних взаємодій та соціальних процесів як таких у їх сутнісних характеристиках. Тому теорія мережевого суспільства не може вважатися єдиною теорією, що дає концептуальне обґрунтування

мережевого підходу як методології наукового пізнання у соціально-гуманітарних та економічних науках.

Є ціла низка досліджень у соціальній філософії та соціології, у яких соціальні мережі та мережеві ефекти, що ними породжуються, визначаються через такі загально-філософські поняття як «спілкування» та «соціальна взаємодія», що дозволяє розглядати соціальну мережу як укорінений у суті людського буття феномен [2]. Таке розуміння дає можливість розглядати соціальну мережу як один із способів соціальної взаємодії (поряд з іншими, наприклад, з ієрархічним способом взаємодії), що має місце у будь-якому суспільстві, на всіх етапах його розвитку, а не тільки на сучасній стадії інформаційного суспільства. При такому підході досліджуване М. Кастельсом мережеве суспільство, з притаманними йому якісними відмінностями від традиційного та індустріального суспільства, постає як результат перетворення мережевого способу організації соціальної взаємодії на домінуючий. Наповнення поняття «соціальні мережі» загально-філософським змістом розкриває можливості плідного дослідження рушійних сил та механізмів соціальних трансформацій на всіх історичних етапах розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Кастельс, М. Становление общества сетевых структур /Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология. Под ред. В.П. Иноземцева. 1999. С.494-505.

2. Шенцева, Е. А. Феномен художественной активности человека в сетевом обществе (мотив перехода к новой эпистемологии) / Е. А. Шенцева // Философия образования. - Новосибирск, 2010. - № 3 (32). - С. 41-51.

Коломієць Тетяна Володимирівна
tana_kol @ukr.net

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

В основі управлінського процесу лежить соціальна комунікація як базовий конституюючий елемент соціальних спільнот, організацій. При цьому, соціальна комунікація розглядається нами не стільки в її медіальному аспекті (в якості форми трансляції інформації, смислів за допомогою сигналів, знаків), скільки в якості джерела породження смислів взаємодії, як певна «емерджентна реальність» (Н.Луман).

Важливою умовою ефективною соціальною комунікації є набуття певного рівня знань і досвіду стосовно розгортання комунікативного акту, ситуаційних і психологічних передумов взаємодії, контекстуальності повідомлення, тобто володіння комунікативними компетенціями.

Беручи до уваги той факт, що в процесі виконання управлінських функцій соціальна комунікація може реалізовуватись на різних рівнях (міжособистісний, груповий) і в різних видах (вербальна, невербальна), спробуємо в лапідарній формі визначити основні параметри комунікативної компетентності.

Важливими чинниками, що детермінують комунікативну компетентність, є знання і дотримання комунікативних стратегій, що уможливають результативність комунікативного акту; врахування комунікативних інтенцій, що розглядаються як постійна кореляція перебігу подій комунікативного акту з проміжними та кінцевими результатами і метою і забезпечуються утримуванням у пам'яті основних пресупозицій. Суттєвим індикатором

комунікативної компетентності виступає можливість зважати на індивідуальні особливості учасників комунікативного акту (цінності, погляди, темперамент, уподобання), їх соціальні статуси та ролі, навички кодування/декодування інформації, успішність зворотнього зв'язку, вміння долати комунікативні бар'єри та запобігати виникненню комунікативних девіацій.

Варто згадати і про те, що успіх комунікативного акту значною мірою залежить від уміння встановлювати довірливий контакт зі співрозмовником, а такий контакт залежить не стільки від того, що говориться, скільки від того, як ви тримаєтесь. Саме тому особливу увагу слід звертати на невербальну комунікацію (манери, жести, міміку співрозмовника). Розуміння мови міміки та жестів дозволяє більш точно верифікувати позицію співрозмовника. Читаючи жести, ви здійснюєте зворотній зв'язок, котрий грає визначну роль в цілісному процесі взаємодії, а сукупність жестів є важливою складовою такого зв'язку. Знання мови жестів і рухів дозволяє не лише краще розуміти співрозмовника, а й (що найважливіше) передбачити, яке враження справило на нього почуте ще до того, як він висловиться з цього приводу. Іншими словами, така невербальна комунікація може інформувати вас про те, як вчасно відкоригувати свою поведінку, щоб досягнути потрібного результату.

Окреме місце в системі комунікативних компетенцій займає мовна компетентність як здатність адекватно продукувати, артикулювати та інтерпретувати необмежену кількість повідомлень. У межах соціолінгвістики було виявлено кореляції між поліваріантністю використання мовних засобів і соціальним статусом мовця. Заслугове на увагу теорія мовного дефіциту англійського психолога і соціолога Б. Бернстайна. Відповідно до даної теорії, соціальний успіх членів суспільства і їх доступ до суспільних благ і привілеїв вирішальною мірою залежить від ступеню володіння грамотною літературною мовою. Представники середнього класу й, подекуди, вищого шару робітничого класу користуються так званим «розгорнутим» кодом, а представники нижніх шарів робітничого класу – «звуженим» кодом, тобто мовленню індивідів, що займають більш низькі соціальні позиції, властивий порівняно бідний і примітивний словниковий запас, спрощений синтаксис. Розбіжності між «розгорнутим» і «звуженим» кодами створюють дефіцит, що перешкоджає соціальному успіху носіїв «звуженого» коду. «Звужений код», на думку вченого, орієнтований на підтримку мінімального соціального контакту, тоді як «розгорнутий код» є, насамперед, засобом самовираження, самореалізації й міжособистісного спілкування.

Отже, процес оволодіння основними стратегіями і тактиками комунікативної компетентності є досить складним і суперечливим, але в результаті керівник забезпечує реалізацію ефективної взаємодії на всіх рівнях соціальної комунікації.

Корчевська Ольга Анатоліївна
olia.korchevska@gmail.com

Науковий керівник: Кравчук О.О., д.ю.н, професор

ПІДХОДИ ДО РОЗГЛЯДУ ОПКИ ТА ПІКЛУВАННЯ

Сьогодні в Україні ситуація щодо питань опіки та піклування різко загострюється розрізненістю, навіть полярністю громадської думки про сутність опіки та піклування дітей, які виховуються поза своєї кровної родини.

Крім того, в певних колах суспільства побутує стійка думка про руйнівний вплив на дітей самого факту їх знаходження в інтернатних установах. Одні вимагають негайної передачі дітей в інші сім'ї. Інші, навпаки, підбирають тільки негативні відомості про життєдіяльність заміщуючих сімей і наполягають на жорсткому контролі за їх діяльністю.

Треті направляють всю міць своєї громадської думки на те, щоб максимально скоротити вилучення дітей із сімей і скоротити таким чином суспільну і інституційних структуру опіки та піклування. Разом з тим всі суспільні думки будуються на основі традиційної стратегії - стратегії захисту життя і здоров'я дитини в соціально небезпечній ситуації. У суспільній свідомості ця теза визначається як лозунг «Була би дитина жива, здорова і підготовлена до самостійного життя».

Проблеми опіки та піклування розглядалися такими вітчизняними авторами як Мазур О.С. [1, с.58], Панченко М.І. [2, с.84-85], Ромовська З. [3, с.41-43].

Суспільство вже давно прийшло до висновку, що забезпечити дитині дитинство можливо тільки при поєднанні впливу сім'ї, спеціально організованих інститутів розвитку, у тому числі і освітніх установ, сприятливого до дитинства соціального середовища.

І тільки всередині вирішення даної проблеми, слід шукати найбільш оптимальне і якісне поєднання інституційної та суспільної практики опіки та піклування дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків.

Кровна сім'я не повинна виключатися з простору дитинства дитини, навіть при вилученні її з родини. Діти в інтернатних закладах не можуть бути виключені з соціуму, навіть при умові складного захворювання. Діти в сім'ях не повинні бути виключені з сфери створених на замовлення товариства інститутів виховання та розвитку, навіть за умови зарубіжного усиновлення.

У певних інтерпретаціях дані положення неодноразово висловлювалися в літературі і мали досвід у реалізації на практиці.

Прогресивним, навіть з сучасної точки зору, було рішення залучати рідних матерів для годування своїх дітей у виховному будинку і навіть віддавати дітей на годування рідним матерям на дому.

Відомо, що в даний час у Німеччині та деяких інших розвинених країнах існують закони, за якими батьки, діти яких були передані у інші сім'ї, зобов'язані продовжувати піклуватися про них. Мова йде не про горезвісні аліменти, а про турботу про здоров'я, навчання дитини, надання додаткової освіти. Саме кровні батьки повинні давати дозвіл на операцію, на переведення з однієї школи в іншу, на адвокатів тощо. [4]

Прийомні сім'ї зобов'язані організовувати спілкування та контакти з кровними сім'ями, а соціальні служби повинні створювати спеціальні інститути, де такі зустрічі можуть проходити, якщо контакти деформуються або втрачаються.

Пропоную при розгляді опіки і піклування використовувати концепцію соціального піклування, під якою розуміється діяльність по забезпеченню потреб особи, об'єктивно не здатної вжити заходів до самозбереження і захисту своїх прав і інтересів, що здійснюється державою в особі її органів, а також організаціями і окремими громадянами, у тому числі членами сім'ї цієї особи. Треба сконструювати правову модель соціальної турботи, спрямовану на встановлення балансу участі держави і особистості в життєзабезпеченні. Реалізація цієї ідеї передбачає максимальне використання внутрішнього ресурсу особистості.

Також пропоную на державному рівні вдосконалити та використовувати при вирішенні проблем опіки та піклування систему понять, необхідних для правового забезпечення реалізації концепції соціального піклування, - таких як право на соціальну турботу, види соціального піклування, державна турбота, опіка та піклування як вид соціального піклування, влаштування громадян, постійне і тимчасове влаштування громадян та інших правових понять.

Право на соціальну турботу повинно розглядатися як конституційне право особистості й водночас як елемент змісту загальної правоздатності громадянина. Органи держави зобов'язані виявляти таких осіб, а також забезпечувати надання їм турботи за їх рахунок або за рахунок інших осіб, зазначених на законодавчому рівні. При відсутності такої можливості: допомогу та утримання уповноваженій особі зобов'язана надати держава.

Отже, можна зробити висновок, що на сьогоднішній день в науці і практиці поступово, з певними перекосами і труднощами набирає силу теза захисту дитини від соціально небезпечної ситуації, а не виключення її з родини, суспільства і соціальних інститутів дитинства. При цьому і сім'я, і суспільство у формі заміщення батьківства, і спеціальні інститути, забезпечують дитині дитинство.

Список використаних джерел:

1. Мазур О.С. - Цивільне право України: Навч. посіб. для дистанц. навчання. — К.: Ун-т «Україна», 2014. — 287 с.
2. Панченко М.І. - Цивільне право України: Навч. посіб. — К.: Знання, 2015. — 583 с.
3. Ромовська З. Українське цивільне право: Загальна частина. Академічний курс. Підручник,- К.: Атіка, 2015.- 560 с.
4. Німецьке цивільне уложення (нім. Bürgerliches Gesetzbuch) від 1 липня 1896 р. Книга четверта.

Кравчук Олексій Олегович

Уповноважена особа із запобігання та виявлення корупції в НТУУ «КПІ»

ПРОГРАМНІ ДОКУМЕНТИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ЯК ЗАСІБ ВИЗНАЧЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Згідно зі ст. 5 Конвенції ООН проти корупції 2003 р, ратифікованої Україною в 2006 р., кожна Держава-учасниця, згідно з основоположними принципами своєї правової системи, розробляє й здійснює або проводить ефективну скоординовану політику протидії корупції, яка сприяє участі суспільства і яка відображає принципи правопорядку, належного управління державними справами й державним майном, чесності й невідкупності, прозорості й відповідальності.

Закон «Про запобігання корупції», який набрав чинності в жовтні 2014 р., передбачив в ст. 4 створення центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику – Національного агентства з питань запобігання корупції. До повноважень цього органу ст. 11 Закону відносить розроблення проєктів Антикорупційної стратегії та державної програми з її виконання. Стаття 18 Закону встановлює, що Антикорупційна стратегія визначає засади антикорупційної політики, і вона підлягає затвердженню Верховною Радою України.

Закон передбачає в ст. 19 прийняття антикорупційних програм в державних органах (це не стосується державних та комунальних підприємств, організацій, установ) за погодженням із Національним агентством.

Статтею 62 Закону визначено обов'язкове затвердження антикорупційних програм юридичними особами двох категорій:

– державними, комунальними підприємствами, господарськими товариствами (у яких державна або комунальна частка перевищує 50 відсотків), де середньооблікова чисельність

працюючих за звітний (фінансовий) рік перевищує 50 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період перевищує 70 мільйонів гривень (це не стосується державних або комунальних установ та організацій);

– юридичних осіб (незалежно від форм власності та організаційно-правових форм), які є учасниками попередньої кваліфікації, учасниками процедури закупівлі відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель», якщо вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг), робіт дорівнює або перевищує 20 мільйонів гривень.

Таким чином, законом передбачено чотири види обов'язкових програмних документів:

- Антикорупційної стратегії (Зasad антикорупційної політики);
- Державної програми з виконання Антикорупційної стратегії;
- антикорупційної програми державного органу, органу місцевого самоврядування;
- антикорупційної програми юридичної особи.

Окрім цього, згідно зі ст. 18 Закону, Верховна Рада України щороку не пізніше 1 червня проводить парламентські слухання з питань ситуації щодо корупції, затверджує та оприлюднює щорічну національну доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики. Це відповідає вимогам ст. 5 згаданої Конвенції ООН, що передбачає періодичне проведення оцінки відповідних правових інструментів й адміністративних заходів з метою визначення їхньої адекватності з точки зору запобігання корупції та боротьби з нею.

Антикорупційна стратегія була затверджена того ж дня, що і Закон «Про запобігання корупції», і затверджена вона Законом України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки». Державна програма щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки затверджена постановою Кабміну від 29 квітня 2015 р. № 265.

Зазначеною програмою передбачено декілька груп заходів по реалізації Стратегії. Першочерговими були заходи по започаткуванню роботи Національного агентства. Відповідно до положень Стратегії, передбачені заходи по запобіганню корупції в різних сферах діяльності: як у державному, так і приватному секторі, а також заходи в напрямку забезпечення доступу до суспільно важливої інформації, реформування покарань за допущені прояви корупції, формування негативного ставлення до корупції та інші. Окрім того, наприклад, якраз на грудень 2015 р. передбачено затвердження Кабміном загальнонаціональної методики оцінки рівня корупції відповідно до стандартів ООН.

Окремо слід зупинитися на антикорупційних програмах. Як уже зазначалося, ці документи передбачені двох видів: антикорупційна програма державного органу, органу місцевого самоврядування і антикорупційна програма юридичної особи. Об'єднати ці документи в один вид, навіть і з метою наукового вивчення, заважає те, що законом встановлено зовсім різні підстави для затвердження таких документів, зовсім різні вимоги та порядок їх затвердження. Власне, не зовсім зрозуміло, що спонукало законодавця назвати ці документи однаковим терміном – антикорупційна програма.

Слід звернути увагу, що вимоги до наповнення антикорупційної програми державного органу є досить простими: це шість пунктів, які є імперативними (формулювання «повинна містити»). Для антикорупційної програми юридичної особи передбачено 15 пунктів, які є диспозитивними (формулювання «може містити, зокрема»). Це пов'язано з тим, що для посадових осіб державних органів і органів місцевого самоврядування – багато чого вже передбачено безпосередньо законом. Але якщо враховувати, що антикорупційна програма юридичної особи має прийматися і в приватній сфері, то все одно, наявність такої кількості

вимог виглядає певним втручанням держави до приватної сфери. На нашу думку, антикорупційна програма для приватного сектора повинна бути досить простим документом, а не передбачати 15 розділів (адже кожна вимога закону вимагає по суті окремого розділу програми). Власне, згідно зі ст. 11 Закону, Національне агентство має затвердити типову програму антикорупційної програми юридичної особи. А згідно зі згаданою Державною програмою, воно повинно також затвердити типову антикорупційну програму органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Щодо наявності антикорупційної програми юридичної особи, то варто відзначити як недолік, що законодавцем не визначено перехідного періоду, і юридичні особи повинні мати такі програми вже тепер – ще до того, як агентство затвердило типову програму, адже без такої програми вони не можуть брати участь у відповідних процедурах закупівель. Звичайно, що після затвердження типової програми її доведеться переробляти кожній юридичній особі, яка вже виконала вимоги закону.

Щодо підстав для затвердження антикорупційних програм, слід ще раз зауважити, що державні установи і організації (що не є підприємствами), навіть крупні, потрапляють під обов'язок затвердження антикорупційної програми лише як потенційні учасники держзакупівель. Лише якщо вони прагнуть щось продавати іншому суб'єкту за державні кошти на суму понад 20 млн. грн. (тобто державна установа тут є нарівні з приватною юридичною особою, яка зобов'язана мати антикорупційну програму лише тоді, коли вона бере участь у згаданих закупівлях. В інших випадках крупна установа, приміром державний вищий навчальний заклад, не зобов'язаний мати антикорупційну програму.

Враховуючи співставлення корупційних ризиків в державному і приватному секторі, вважаємо за доцільне переглянути систему критеріїв обов'язковості затвердження антикорупційних програм. Так, вбачається, що державні організації та установи, особливо крупні, повинні мати антикорупційну програму не нарівні з суб'єктами приватного сектора, а внаслідок свого державного статусу (так само, як і крупні державні підприємства).

Характеризуючи роль розглянутих програмних документів як засобу визначення та реалізації антикорупційної політики, зазначимо, що засади такої політики на державному рівні визначаються в Антикорупційній стратегії, на виконання якої приймається відповідна державна програма. Передбачається, що успішна реалізація Антикорупційної стратегії дасть змогу знизити рівень корупції в Україні, підвищити рівень довіри населення до влади, підвищити рівень іноземних інвестицій в економіку держави, а також створити основу для подальшої антикорупційної реформи.

Антикорупційна програма державного органу, органу місцевого самоврядування, повинна передбачати визначення засад загальної відомчої політики щодо запобігання та протидії корупції у відповідній сфері, заходи з їх реалізації, а також із виконання антикорупційної стратегії та державної антикорупційної програми. Це означає, що на рівні державних органів, органів місцевого самоврядування відповідний програмний документ виконує дві функції: як визначення відомчої політики, так і визначення відповідних заходів щодо реалізації відповідної державної політики.

Природно, щоб антикорупційна програма юридичної особи, якщо це юридична особа державної або комунальної власності, містила також заходи щодо реалізації відповідної державної та відомчої політики. Звичайно, з урахуванням такого, міністерства, інші органи управління державних підприємств, організацій, установ повинні доводити свою антикорупційну програму до відома підпорядкованих юридичних осіб державної власності.

Такі юридичні особи зобов'язані забезпечити, в межах компетенції, реалізацію відомчої антикорупційної політики, визначеної антикорупційною програмою органу управління.

На завершення слід зауважити, що при дослідженні передбаченої законом системи програмних документів, що мають відображати визначення і забезпечувати реалізацію антикорупційної політики, складається певне враження стосовно відродження в цьому напрямі своєрідної планової системи. Тому наголосимо, що для викорінення корупції кожен суб'єкт правовідносин із потенційними корупційними ризиками повинен виходити з внутрішнього переконання щодо неприйнятності корупції як засобу вирішення будь-якого питання. Лише за таких умов, система програмних документів не перетвориться на черговий «держплан», а буде здатна забезпечити бажані й необхідні результати.

Кутуєв Павло Володимирович
p.kutuev@gmail.com

КЛАСИЧНА ТЕОРІЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЯК УПРАВЛІНСЬКА УТОПІЯ

Хронологічні рамки першої, класичної, «оптимістичної» фази дослідницької програми модернізації окреслюються роботами Маріона Леві (показовою була його «Родинна революція у сучасному Китаї», що побачила світ у 1949 році), які власне й започаткували цей інтелектуальний рух, та працями Семуела Гантінгтона «Політичний розвиток та політичний занепад» (1964) і «Політичний порядок у суспільствах, що змінюються» (1968), які виявили обмеженість такого стилю мислення та заклали підмурівок його подолання «конфліктнішим» підходом до модернізації. Вочевидь не йдеться про те, що всі поборники першої фази дослідницької програми модернізації скасовували соціальні конфлікти – вони радше тлумачили їх у Козеровому дусі, визнаючи лише функціональність імплікацій зіткнень суспільних сил. Підставовою ознакою науковців першої фази дослідницької програми модернізації було те, що чимало з-поміж них були «пташенятами гнізда Парсонсова» – функцію цього «гнізда», певна річ, виконував департамент соціальних відносин Гарвардського університету, заснований автором «Соціальної системи». До когорти найповажніших учених, які у той чи той період своєї інтелектуальної кар'єри поділяли засновки першої фази дослідницької програми модернізації, належали Г.Алмонд, Д.Аптер, С.Блек, М.Вейнер, Б.Гозеліц, К.Дойч, Ш.Ейзенштадт, А.Інкелес, Д.Лернер, С.М.Ліпсет, Д.МакКлеланд, Л.Пай, В.В.Ростоу, Н.Смелзер, Е.Шилз. Попри чисельність рядів послідовників теоретизування у категоріях модернізації перша фаза цієї дослідницької програми є унікальною з огляду на свою безпрецедентну здатність – у кожному разі, до появи світ-системного аналізу – продукувати й застосовувати уніформний концептуальний словник для аналізу суспільств усіх трьох світів: ліберально-капіталістичного (першого), ленінського (другого) та світу, що розвивається (третього).

Сьогодні легітимне «відродження» мислення в межах школи модернізації супроводжується некритично-екзальтованим замилюванням стилем дискурсу, властивого першій фазі цієї традиції, причому, додаю, попри втрату нею статусу теоретичного та методологічного дороговказу в очах світової соціологічної спільноти. Чимраз частіше зринають і євроцентристські тенденції першої фази дослідницької програми модернізації. Так, один із авторів колективної збірки «Значущість культури» із мазохістською насолодою ремствує про «канібалізм» африканської культури, яка є чи не єдиним винуватцем проблем

«чорного континенту»[Etounga-Manguelle D. Does Africa Need a Cultural Adjustment Program? // Culture Matters: How Values Shape Human Progress / Ed. by S.Huntington, L.Harrison. – N.Y.: Basic Books, 2000. – P. 74]. І хоч я не пристаю на скептицизм Дж.Аппігі щодо принципової неможливості позитивних наслідків запровадження «правильної управлінської політики» (good policy), – тобто політики, що формулюється в надрах МВФ та Світового банку – ухил до іншого екстремуму, яким є суто ендогенне пояснення проблем Решти, є не менш недоречний, аніж світ-системний квієтизм.

Модерн окреслювався на підставі соціальної організації та культури західних суспільств, яким, своєю чергою, приписувалися такі риси: індивідуалізм, демократія, капіталізм, орієнтація на науку, секулярність, стабільність та відокремлення економічної діяльності від домогосподарств. Перебіг модернізації витлумачувався як накопичення змін нереволюційним шляхом. Постулювалося, що еволюція в напрямі модерну – модернізація – має неабиякі шанси на успіх та гарантовано забезпечить традиційні суспільства ресурсами для досягнення загального процесу адаптивного удосконалення (upgrading). Таке удосконалення передбачало економічний ривок завдяки індустріалізації, демократизацію за допомогою права та секуляризацію й науку через поширення освіти. За цією парадигмою, модерним суспільствам властиві такі риси: високий ступінь диференціації та органічний поділ праці, спеціалізація, урбанізація, повсюдна освіченість, розвинені мас-медіа та засоби комунікації, а найголовніше – вони постійно обернені у бік прогресу. Інакше кажучи, імперативи, які спонукають розвиток соціальних систем у напрямі демократії, ринку та універсалізації культури, мають не лише ідеалістичний, але й функціональний характер; відповідно наближення до модерну будь-якої з підсистем стимулює реакцію інших сфер у спосіб, який доповнює загальну тенденцію до «модернізації».

З огляду на його теоретичне кшталтування важливим для мислення в категоріях «традиція – модерн» був спадок соціал-дарвінізму. Останній уможливив інтерпретацію Веберового поняття раціоналізації з однозначно еволюціоністських, прогресистських позицій. Соціал-дарвінізм також надав псевдонаукове обґрунтування етнорасовим теоріям, які здебільшого наголошували провідну роль білої раси у процесі соціальних змін. Ще в 1841 році англійський історик Томас Арнольд у своїй інавгураційній промові в Оксфордському університеті визначив історію людства як історію творчих рас – від античної Греції до сучасної йому Англії. За такого підходу цілком логічним було виправдання деспотичного владарювання над «варварськими» народами за умови, що така форма правління приведе їх до цивілізації; подібних поглядів дотримувався навіть ліберально налаштований Джон Стюарт Мілль, який уторував своєму батькові, Джеймсу Міллю (останній свого часу затаврував усі аспекти індійської цивілізації та закликав інкорпорувати цей варварський народ до Британської імперії).

Відтак, «класична» теорія модернізації ставила перед собою такі два завдання: складання каталогу «привабливих ідей», які б уможливили американську гегемонію та розробка policy blueprints для країн, що розвивалися. Поєднання ідеологічної мети з ідеалізованим образом західного модерну, а відтак модернізації як такої, не могло не спричинитися до формування управлінської утопії, яка тим не менш, у той чи той спосіб впливала й продовжує впливати на уяву про те, як керувати соціальними змінами «перехідних суспільств».

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ШЛЯХ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМИ БІДНОСТІ В РЕГІОНАХ

Бідність вже давно стала глобальною проблемою людства. Значущість подолання цієї проблеми підкреслюється навіть тим, що в світі запроваджено Міжнародний день боротьби з бідністю, який відзначають 17 жовтня (тобто це може означати, що така боротьба повинна стати перманентною). Для України в сучасний період її розвитку ця проблема є більш, ніж актуальною, адже ми спостерігаємо надзвичайно високі темпи зубожіння населення, коли за останній (2015-й) рік ціни зросли майже вдвічі, а доходи громадян фактично не змінилися. Враховуючи діалектичний зв'язок між бідністю і багатством, дозволимо собі використати позанаукову цитату, яка, разом з тим, яскраво пояснює причини неефективності боротьби з бідністю: «Проблема України не в том, что она не может накормить бедных, а в том, что богатые никак не могут нажраться» [<http://censor.net.ua/jokes>].

Розглядаючи питання докладання управлінських зусиль до вирішення проблеми бідності на рівні держави, зауважимо, що незважаючи на конкретно-історичний характер суспільних відносин, існують перспективи зменшення соціальних нерівностей за рахунок використання конкретних механізмів управління. Одним з таких шляхів є здійснення децентралізації державного управління.

Для вирішення означених питань варто розглядати процес децентралізації в двох вимірах: як децентралізацію влади та децентралізацію бюджетних фінансових ресурсів. Висловимо переконання, що це – невід'ємні одна від одної сторони децентралізації, адже звичайна передача повноважень місцевим органам влади без відповідного фінансового забезпечення є справою марною і, навіть, згубною. Саме тому, у вирішенні проблеми бідності важливою є комплементарність функцій органів місцевого самоврядування та центральних органів державної влади.

У 2001 році на Саміті тисячоліття державами-учасницями ООН були ухвалені основні цілі, серед яких головною була ліквідація у світі абсолютної бідності і голоду до 2015 року. На цьому шляху значного прогресу досягла КНР (кількість бідного населення знизилася з 452 до 278 млн.), проте багато інших країн не мали жодних успіхів в цьому питанні. Тоді ж, у нашій державі було видано Указ Президента України Л. Кучми №637/2001 від 15 серпня 2001 року «Про стратегію подолання бідності» і поставлені відповідні завдання органам державної влади. В свою чергу, у 2011 році постановою Кабінету Міністрів України №1057 була ухвалена «Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року», яка теж передбачала низку заходів щодо подолання злиденності в Україні. Сьогодні, у 2015 році можна констатувати про невиконання завдань, що містилися у вищевказаних документах. Серед причин виникнення такої ситуації, можна припустити, було намагання централізовано вирішувати певні проблеми, які, навпаки, вимагали децентралізованого підходу. Якщо уважно ознайомитися з текстом вищезгаданих документів, то можемо відмітити досить незначну увагу саме до регіональних можливостей подолання соціальних нерівностей. З іншого боку, роль центру повинна полягати у згладжуванні нерівномірностей розвитку різних регіонів. Заради справедливості варто відзначити, що на сайті Мінсоцполітики України (версія станом на 31.08.2015 р.) можна знайти проект документа з назвою «Стратегія подолання бідності», в якому вже більш

акцентовано відзначена участь регіонів у боротьбі з бідністю з перерозподілом відповідних повноважень на місця.

В зв'язку з тим, що у світовій практиці вже існують приклади успішного використання децентралізації управління як способу подальшого вирішення соціальних проблем, розглянемо декілька таких прикладів і їх можливість застосування в Україні.

В цьому сенсі цікавим є досвід сусідньої Польщі, де існують три рівні урядування – воєводський, повітовий і гмінний. Саме гміни на своєму рівні володіють найбільшим бюджетом для вирішення проблем громади. Такі бюджети складаються як з власних надходжень, так і з можливої державної підтримки, на яку можуть претендувати найбідніші гміни.

В Швейцарії також існує система, де кантони мають систему фінансової еквалізації («вирівнювання») для підтримки бідніших комун. До речі, побудова децентралізованої системи управління, а й відтак вирішення життєво важливих проблем передбачена Конституцією Швейцарії через закріплення принципу субсидіарності, тобто необхідності виконання завдання на найнижчому з рівнів публічного управління, який у змозі його ефективно виконати [Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін. – Центр політико-правових реформ. – К., Москаленко О. М., 2012. – 212 с.].

Таким чином, проведення задекларованого процесу децентралізації державного управління може стати чинником «пом'якшення» проблеми бідності та дії її наслідків на розвиток суспільства.

Муратова Ірина Анатоліївна
irene41a@gmail.com

УПРАВЛІННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИМ РОЗВИТКОМ ПРОМИСЛОВОСТІ

Провідне місце у подоланні кризового стану і забезпеченні стабільності українського суспільства займає управління науково-технічним і технологічним розвитком промисловості, яким обумовлюється один з головних принципів формування і реалізації дієвої державної науково-технічної політики. Хоча добробут і цивілізованість країни прямо пов'язані з техніко-технологічними перетвореннями у промисловості, виробничим використанням науково-технічних досягнень і застосуванням їх на користь чи шкоду людині, тобто зі спрямуванням їх на розв'язання соціальних проблем згідно з економічними і політичними інтересами держави, дослідження з цієї тематики лишаються нині недостатньо активними, незважаючи на їх актуальність і своєчасність.

Історичні уроки, винесені з досвіду науково-технічного розвитку промисловості України у 70-80-ті роки, дозволяють зробити висновок, що причина виникнення суперечності між потенціалом, накопиченим у науково-технічній і виробничій сфері, та рівнем соціально-економічного розвитку полягає у невідповідності управління використанням досягнень НТП і можливостей НТР. Освіта, наука та інновації автоматично не забезпечують зростання рівня розвитку громадянських галузей промисловості відповідно до ходи НТР, єдність соціально-економічного і науково-технічного прогресу втрачається, якщо відсутнє усвідомлення того, як ефективно використовувати науково-технічний та інтелектуальний потенціали, ресурси, якщо не здійснюється науково обґрунтоване управління ними. За умов соціально зорієнтованого використання досягнень НТР та

управління НТП створюються продуктивніші технології, досягається зростання продуктивності праці та змінюється її характер, уможлиблюється розвиток соціальної сфери, попередження та запобігання соціальних потрясінь.

Соціальні реалії суспільства формуються науково-технічною політикою і відповідають їй рівню. Управління науково-технічним розвитком промисловості – процес, що забезпечує інноваційний організаційний зв'язок науки, техніки і виробництва, спрямований на перетворення не лише якості продуктивних сил відповідно до можливостей НТР, але і соціальної форми виробничих відносин. Якщо управління науково-технічним розвитком промисловості не в змозі забезпечити єдність соціально-економічного і науково-технічного прогресу, то однією з причин цього є хибні пріоритети науково-технічної політики, ігнорування таких домінант як соціальна спрямованість і соціальна результативність науково-технічного розвитку промисловості. Нехтування закономірними зв'язками і взаємозалежністю науки, техніки і технології виробництва та суспільних відносин породжує некерованість соціальних процесів і конфліктів, стає однією з причин нестабільності суспільства.

Організаційна схема, ланками якої є «лабораторія – проектно-конструкторське бюро – дослідне виробництво», що зародилась у 30-і роки ХХ століття, зіграла свою позитивну роль у розвитку багатьох напрямків науки та нових технологій до періоду 70-80-х рр., коли відбувся прорив у таких напрямках, як електроніка, нові матеріали, біотехнології тощо, і зросли вимоги не лише до розвитку форм єднання науки і виробництва, але і до якісно нових засобів здобуття знань і освіти. На перший план виступила інноваційна діяльність, яка інтегруючись з освітою і науковими дослідженнями, детермінує науково-технічний і соціальний прогрес шляхом виробництва нового знання і його впровадження у соціально-економічній сфері.

Новітня ситуація у сфері управління техніко-технологічним розвитком промисловості вимагає вдосконалення освіти для підготовки того якісного людського капіталу за найновітнішими напрямками розвитку наук і технологій, який буде здатний вирішувати важливі державні завдання для просування України до передових країн світу, гідній участі у міжнародній науковій кооперації, тобто буде здатний здійснити якісні перетворення в країні. На жаль, в Україні наростає відставання у напрямках, де колись були зайняті передові позиції, втрачаються наукові школи, відбувається занепад і старіння науково-лабораторної бази, що не дає змоги проводити дослідження на світовому рівні, а також готувати висококласних фахівців у тих галузях знань науки і технологій, за якими вони можуть конкурувати у міжнародному розподілі праці.

На рівні державного управління освітньо-науково-інноваційним процесом існує розрив, розділення цих ланок управління, що, звичайно, не кращим чином впливає на розвиток центрів науки, технологій і передової освіти. Якщо взяти «для прикладу такі потужні науково-дослідницькі центри, як Стенфордський університет, навколо якого сформована Силіконова долина, Массачусетський технологічний інститут, навколо якого діє Бостонський інноваційний кластер в США, Шведський Королівський технічний університет у Стокгольмі, навколо якого створене наукове місто «Кіста саенс сіті», Середньосхідний технічний університет в Анкарі з своїм потужним технопарком і багато інших, — усі вони працюють відповідно до так званого трикутника знань. Вершинами цього трикутника є освіта, наука та інновації, вони нероздільні складові єдиного навчально-науково-інноваційного процесу. Безумовно, таке розуміння має бути і на рівні управління цим

процесом. Зараз, на превеликий жаль, ми бачимо розділення цих ланок управління в державі» [1].

Лише за рахунок передової науки, конкурентоспроможної освіти, інноваційних технологій можливо увійти до світової спільноти високорозвинених країн. Розв'язання проблем НТП на користь людини і суспільства засобами управління сприятиме зміцненню авторитету Української держави у світовому співтоваристві.

Список використаних джерел:

1. Згуровський М.З. Інтерв'ю. – Дзеркало тижня. Україна. №38, 21 жовтня 2011
http://gazeta.dt.ua/EDUCATION/rektor_ntuu_kpi_mihaylo_zgurovskiy_osvitnoyu_politikoyu_v_krayini_nihto_ne_zaymaetsya.html

Нерсисян Геннадій Арзуйович
nersesyan@ukr.net

ДИСПОЗИТИВ УПРАВЛІННЯ

Управління є найбільш всеохоплюючим феноменом, який пронизує усі сфери суспільного розвитку, формуючи всієї цілісності, всебічності і істинності суспільство, державу, людину. Відносини управління стосуються усіх без винятку сфер і рівнів організації суспільства. Саме тому стан організації суспільства, або функціонування окремих сфер розвитку, у повній мірі є відображенням структури (форм, методів, змісту, якості) управління. Недарма з кожним днем складається все більше управлінських дисциплін – поряд із традиційними з'являються все нові. Управління стає найбільш унікальним явищем, універсальною і визначальною функцією розвитку будь-якої системи суспільних відносин.

Сьогодні ми є свідками різного роду криз – політичних, економічних, соціальних, інституційних тощо. Всі ці деструктивні тенденції суспільного розвитку є свідченням проблем саме в управлінні. Тому доцільно говорити не про кризи в окремих інституційних складових системи суспільного розвитку, а саме про загальну системну кризу управління.

Адже у будь-якій сфері, в якій сьогодні відзначається занепад, регрес або розруха, відзначаються ознаки (риси, властивості) неефективного управління. Не секрет, що управління в українській традиції, зокрема державне, муніципальне, корпоративне та інше, є у різній мірі неефективним.

З метою осягнення управління в українській традиції доцільно буде згадати розуміння "диспозитиву" М.Фуко, що передбачає в системі сукупність певного порядку речей, дискурсу, структури, установок тощо. З урахуванням цього, управління як феномен соціального життя напряду залежить від рівня і змісту культури. Саме управління здійснюється у культурі у взаємодії із культурними індивідами.

У нашій країні давно вже склався певний "диспозитив управління", який базується на культурному дискурсі і визначає неефективність управління у багатьох сферах і галузях. Подібний диспозитив відзначається імітацією мімікрією європейського досвіду управління із українськими культурними особливостями, які склалися історично і перейняті (наслідувані) учасниками управлінського процесу.

В українській традиції управління незалежно від рівня і ланок зазвичай виключає будь-яку конкуренцію, рішення базуються на економічній, олігархічній і політичній доцільності, охоче використовується владний і адміністративний ресурс, а перспективи

наслідування європейського досвіду зазвичай конвертуються учисленні схеми збагачення управлінців, чиновників і можновладців. Наприклад, рідкоколи можна побачити нормальне ведення господарства на державному підприємстві. Ніби ззовні все відбувається за хрестоматією менеджменту – формально наявні функції планування, організації, мотивації і контролю, але невблаганний диспозитив управління зорієнтовує систему управління на задоволення більшою мірою індивідуальних, групових, корпоративних інтересів.

Наприклад, сьогодні система державного управління далеко не дбає про реальні реформи і ефективність, а скоріше піклується суто про дотримання певного соціального порядку завдяки існуючому і усталеному диспозитиву управління. Саме такий диспозитив дозволяє підтримувати самовільний і інерційний рух і розвиток суспільства у певних рамках і у визначеній проекції.

Система управління у наших реаліях в цілому перебуває у двох звичних станах – або імітована (зовнішня) стабільність, або криза (депресія, нестабільність тощо). У часи стабільності управління на всіх рівнях зазвичай здійснюється за рахунок неконкурентних принципів і підходів, із використанням доцільності адміністративно-владного розподілу ресурсів. Натомість, в умовах кризи (революцій, майданів, конфліктів тощо) управлінська система переходить на принципи дикої, буремної, неконтрольованої і агресивної конкуренції. Але це не конкуренція західного управлінського зразка, це конкуренція за ресурси, гроші, владу і повноваження.

У стабільний час, як наприклад сьогодні за певних умов, відзначається здебільшого консервація управлінських практик. Всі дії, комунікації, енергія і ресурси суб'єктів управління, не дивлячись на гучні заяви управлінців, чиновників і керівників, направляються на свідоме чи підсвідоме уникнення реальних змін в управлінських системах, а переслідують задоволення здебільшого матеріальних інтересів, забуваючи про реальні цілі функціонування управлінської системи.

Як не дивно, в умовах криз управлінська система і всі її ланки працюють доволі ефективно, однак цілі такого управління доволі суперечливі. Український управлінець працює в умовах усталених роками управлінських звичок (навичок, умінь, практик тощо) і неформальних правил певного порядку функціонування управлінської системи і її ланок. Відзначається імітація управління, а суб'єкти управління лише формально виконують нормативно-правові акти і програми розвитку, а зміст діяльності в сутності спотворений з поправкою на політичну і економічну доцільність і зиск. Управлінська самостійність і ініціативність пізнаються через здатність продукувати все нові "симулякри" в управлінській діяльності. В умовах кризи (наприклад, Євромайдан), система управління включає резерви ефективності – низова соціальна ініціатива і самоорганізація показують дива ефективності і згуртованості: волонтерські благодійні організації на фоні неефективності і безпорадності держави, забезпечили східний фронт і наших військових усім необхідним.

Суб'єкти і об'єкти управління є носіями культурно-історичної традиції управління, яка з часом лише набуває нових перетворених форм під впливом дії нових кон'юнктурних умов, політичної доцільності і олігархічних інтересів. Сьогодні ми знову живемо в умовах маргінального інерційного управління і формальної стабільності диспозитиву управління. Управлінська система продовжує бути "інфікованою" корупційною культурою і доцільністю, яка склалася історично під впливом багатьох факторів. Навіть, якщо в системі управління є нормальні суб'єкти (люди), вони стають заручниками системи, яка склалася історично, а будь-які їх управлінські ініціативи абсорбуються і нівелюються вже сформованим

диспозитивом управління. Суб'єкти управління поволі чи мимоволістають продуктом тієї системи, яка склалася історично, і лише відтворюють її. Саме тому в країні відсутні реальні зміни на краще і не відчувається підвищення стандартів ефективності управління.

Нечай Дар'я Миколаївна

adoreee@bk.ru

Науковий керівник: Цимбаленко Я.Ю., к.н. держ. упр., доц.,»

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ЕЛЕМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕДІА ПІДПРИЄМСТВ НА ПРИКЛАДІ ТЕЛЕКАНАЛУ «1+1»

Медійний бізнес функціонує 24/7, тому робота на телебаченні завжди супроводжується ненормованим робочим графіком, частими відрядженнями та «польовими умовами». Тому головна задача процесу створення корпоративної культури організації – побудова єдиної місії, внутрішньої та зовнішньої мотивації, дружнього колективу та турботи про власних співробітників. Корпоративна культура відіграє провідну роль у співпраці трудового колективу – допомагає уникнути конфліктів, домогтися сумісності, спрацьованості та гармонійного соціально- психологічного клімату; взаємоповаги та взаємодопомоги співробітників.

Соціально-психологічний аспект управлінської діяльності включає в себе законодавчо затверджені соціальні гарантії, що закріплюються укладанням Колективного договору між роботодавцем та профспілковою організацією і виконанням закладених до нього умов, в т.ч. надання:

- ✓ матеріальної допомоги на оздоровлення при наданні відпустки;
- ✓ матеріальної допомоги на поховання близьких родичів;
- ✓ матеріальної допомоги до народження дитини;
- ✓ матеріальної допомоги на оздоровлення ювілярам 50 і 60 років;
- ✓ трьохоплачуваних днів при вступі працівника в шлюб;
- ✓ трьохоплачуваних днів у разі смерті близьких родичів;
- ✓ одного оплачуваного дня в день ювілею 50 і 60 років.

Оскільки співробітники телевізійного каналу «1+1» мають ненормований графік роботи, то компанія створює найкомфортніші умови для праці та відпочинку працівників, піклуючись про соціально-психологічні аспекти в організації.

Задля втілення цієї мети адміністрація каналу «1+1» приділяє значну увагу організації робочих місць співробітників, а саме: встановлюються сучасні ергономічні офісні меблі, робочі локації оснащені стільцями з ортопедичним ефектом, приділяється підвищення увага освітленню приміщень та встановленню сучасної вентиляції. Крім цього, для забезпечення харчування співробітників на кожному поверсі головного офісу компанії розташовуються кухні з новітнім кухонним обладнанням, що дозволяє забезпечити харчування співробітників під час перерв у роботі. Найближчим часом планується відкриття власної їдальні на 150 посадочних місць. Необхідно зазначити, що праця співробітників медіа сфери потребує відповідної атмосфери. Для того, щоб співробітники мали змогу переключити увагу з рутинної роботи або навпаки сконцентруватися на вирішенні певного питання на кожному поверсі головного офісу розташовуються зони відпочинку для співробітників.[1]

Важливим фактором управління організацією та підвищення рівня корпоративної культури є відповідальність роботодавця перед персоналом та турбота про зростання рівня його кваліфікації – внутрішня мотивація співробітників. Телеканал «1+1» проводить майстер-класи, семінари як із запрошеними міжнародними та національними експертами у сфері менеджменту, телебачення, кіно, так і з власними фахівцями в даних галузях. Телеканал займає важливу нішу серед підприємств у сфері допомоги в професійному зростанні та розвитку випускників та студентів ВНЗ України. Існують програми, що включають створення творчих майстерень, програм стажування та проведення різноманітних професійних конкурсів. Для всіх бажаючих є можливість отримати дебютний медійний досвід та стати частиною команди професіоналів. Заходи з професійного зростання є надійним фундаментом корпоративної культури телеканалу «1+1».

Отже компанія не лише піклується про соціальний захист співробітників але і робить величезний вклад в розвиток внутрішньої корпоративної культури, що характеризує дане медіа підприємство як відповідального роботодавця з точки зору соціально-психологічних аспектів управлінської діяльності.

Новіков Борис Володимирович
novikoffff@gmail.com

УПРАВЛЯТИСЬ, УПРАВЛЯТИ, ЧИ ПРАВИТИ?

Яким повинен бути керівник, управлінець і яким повинно бути (може і буде) управління, аби бути хорошим? Добротним. Якісним. Ефективним. Не реальним, але дійсним. Зрештою – нормальним?

Перше. Воно – управління, повинно бути таким, що перманентно розвивається. Себто – діалектичним. Наголошую: ді-а-лектичним. Це, зрозуміло, стосується всіх його, – управління, – складників: духовного, чуттєвого, практичного в їх нерозривному взаємозв'язку.

Друге. Воно повинно бути адекватним предмету. Системним. З бездоганим зворотним зв'язком. Ну, себто – науково-бездоганим.

Третє. Воно має носити суб'єкт-суб'єктний (в ідеалі: суб'єктнісно-суб'єктнісний) характер.

Четверте: Воно має бути самодіяльним за характером та розподілом за формою: бути розподілом самодіяльності та самодіяльним розподілом. Тобто: творчістю.

П'яте. Управління «ким» – це, або форсмажор, надзвичайні умови, мобілізаційний режим etc.; або несусвітня глупота; або експлуатація, базована на хитрощах та підлості. Це – деформована взаємодія. Це – вплив. Це – «гра в одні ворота». Це – жорстка фіксація прерогатив: функції та аргументу. «Я начальник – ти дурень. Ти начальник, я функція...». Це тут – повна розузгодженість та контроверза централізації та децентралізації, доцентровості та відцентровості, ініціативності та нормативності... Словом – повне та беззастережне панування (в найгіршому сенсі цього слова) орудного відмінку. «Ким-чим», «ким-чим». До слова: «чим» – це вчорашнє «ким», зредуковане до «Res». Речі серед речей. Це, повторюю, деформована взаємодія. Вплив. Суто зовнішній, агрегатований (страхом, невіглаством, злиднями, голодом, холодом etc.) зв'язок. Зв'язок без ... зворотного зв'язку. Про який будь-

який пересічний програміст (вже не кажучи – нормальний керівник) знає: подібна система – приречена. Дожива та нежива – на руйнацію. Жива, тваринна, соціальна – на загибель.

Шосте. Прозорим, контрольованим, перманентно вдосконалюваним. З перманентною ж ротацією у «вертикальній та горизонтальній площинах».

Це повинна бути узгоджена, гармонізована взаємодія управлінської ієрархії («вертикаль») та управлінської мережі («горизонталь»). На всіх рівнях. З бездоганно працюючими (оптимально мобільними) «соціальними ліфтами». З працюючим без «заїдання» механізмом «висування-засування». А то висуватись «хлопчики та дівчатка» навчилися добре, а ти (ну, той, чий вони «слуги»), спробуй їх «засунь». Он, в ВР закон про відзив депутата вже років 20 «розглядають», і немає сумніву, ще стільки ж розглядатимуть, якщо нічого якісно не зміниться.

Сьоме. Управління (і влада в цілому) тотально компетентна. І не просто тотально, але дійсно компетентна. А не: «компетентні органи» в тотально «некомпетентному організмі». Втім, рівень їх компетенції практика, життя вже давно і навіч виявили і продемонстрували. І – продовжують демонструвати.

Восьме. Діалектичне поєднання координаційної та субординаційної складової діалектично бездоганного управління, ієрархічних, мережевих, комбінованих його форм, що визначається виключно змістом вирішуваних тем, проблем, завдань, задач etc. Ну, й, зрозуміло, що змістовність детермінується та визначається виключно імперативами дійсного гуманізму. Способом буття якого є творчість.

Звісно, що цей ряд мінімально необхідних вимог до нормального (дійсного) управління можна продовжувати і продовжувати. Але я обмежусь сказаним. Послугуючись одним мотиватором і однією умовою. Хай і іншим залишиться що сказати у невечерній темі «управління». Ласка Божа, до обсягу тез пред'являються жорсткі вимоги. Ну, і, зрештою: чим більш у тебе (тобі) є що сказати, тим менше для того потрібно часу. І паперу.

Онуфрієнко Олексій Володимирович

onufrienko@rambler.ru

ДІАЛЕКТИКА ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: КОНВЕРГЕНЦІЯ ТА ДИВЕРГЕНЦІЯ

Під діалектичною взаємодією громадянського суспільства як системи забезпечення життєдіяльності будь-якого суспільства, що втілена в діяльності різних інститутів (політичних партій, громадських об'єднань, недержавних економічних, освітніх та наукових організацій, засобів масової інформації, волонтерських рухів тощо) та держави пропонуємо розуміти передусім складні процеси одночасної багатоаспектної як конвергенції, так і дивергенції, що відбуваються в інституціональній, ціннісній, телеологічній, інструментальній площинах тощо. Такий підхід дозволяє у перспективі узагальнити тематичні дані філософії і всього спектру суспільних наук (одночасно не дублюючи їх) і, врахувавши цей широкий контекст, поставити проблему вивчення реальної динамічної взаємодії громадянського суспільства та органів державного управління. Значна частина сучасних досліджень концентрує увагу переважно на теоретичних моделях такої взаємодії, парадигмах розвитку концепцій громадянського суспільства тощо, причому форми його

взаємодії з державою виокремлюються дискретно, що заважає побачити динаміку відповідних процесів.

У залежності від домінування тенденцій до зближення або віддалення форми такої взаємодії доцільно умовно розподілити на конвергентні, дивергентні та змішані (гібридні). Першим притаманна системна конвергенція інститутів громадянського суспільства та держави, певна форма практичної реалізації концепції суспільного договору, переважно еволюційний усталений розвиток відносин між ними, що найбільше проявляється в інституціональній, ціннісній та телеологічній площинах, і внаслідок цього – невелика схильність до системних соціальних криз. Однак навіть у межах найбільш вдалих конвергентних моделей (наприклад, англосаксонських), у так званих сталих демократіях, можуть спостерігатися процеси віддалення як реакція на фундаментальні економічні проблеми та заходи боротьби з ними, або на зовнішню політику держави.

Дивергентні суспільства у всьому власному спектрі (від суспільств з авторитарними політичними режимами до постмодерністських моделей концентрування громадянського суспільства та держави на власних цілях) характеризуються порушенням реальної взаємодії на інституційному та телеологічному рівнях. Незважаючи на те, що тимчасово вони можуть демонструвати парадоксальну стабільність, накопичення проблем, пов'язаних із віддаленням громадянського суспільства і держави, зі стагнацією системи державного управління, її неповороткість та нездатність ефективно реагувати на соціальні трансформації, неминуче призведе до системної кризи, конструктивний вихід з якої можливий, як убачається, лише поновленням взаємодії.

Змішані, або гібридні, суспільства є результатом різноспрямованої взаємодії інститутів громадянського суспільства й органів державного управління. Звичайно в них украй складно виокремити домінуючу тенденцію, особливо в межах незначних проміжків часу, оскільки для них є характерним копіювання необхідних демократичних форм для створення позитивного міжнародного іміджу, що поєднане з неспроможністю забезпечити продуктивну взаємодію між слабким громадянським суспільством та неефективною і корумпованою державою. Може відбуватися інституціональна конвергенція, принаймні на рівні «ротації» політичних партій у парламенті чи оформлення громадських рухів у політичну силу, але результати зміни політичних еліт звичайно є малопомітними, реальні проблеми у відносинах між суспільством і державою не розв'язуються, дивергентні процеси продовжують домінувати у ціннісній та телеологічній площинах. Це звичайно призводить до постійного повторення однотипних циклічних криз; гібридні суспільства у цьому сенсі є найменш стабільними.

Окрім окресленої вище складної динаміки взаємодії, акцентування уваги на процесах одночасної конвергенції та дивергенції дозволяє відмежуватися від політично забарвленої дихотомії «демократія-авторитаризм», тим більше, що ці категорії у контексті сучасного постмодерністського релятивізму значною мірою втратили усталений поняттєвий зміст, перетворившись на «маркувальні позначки». Виокремлення конвергентних, дивергентних та змішаних форм взаємодії дозволяє наповнити конкретикою явища і процеси, що звичайно описуються розмитими за семантикою термінами «квазідемократії», «новий авторитаризм» тощо; зосередити увагу на циклічних кризах та їх характері (м'який, поміркований, жорсткий), збалансованості чи незбалансованості тощо.

Баланс конвергентних та дивергентних процесів завжди залежить від особливостей існування та розвитку конкретних суспільств, зумовлюється обранням різних модельних

орієнтирів, культурними та релігійними відмінностями, різними парадигмами розвитку суспільства, нарешті, й особливостями еволюції політичної, правової систем та історичної трансформації державних утворень у цілому та органів державного управління зокрема. Наука державного управління за допомогою оновленого в межах пропонованого підходу інструментарію здатна просунути у розв'язанні низки тематичних проблем, не дублюючи дані інших суспільних наук, посилити власну прогностичну функцію та запропонувати концептуальні моделі виходу з характерної для вітчизняного суспільства циклічно повторюваної кризи.

Осипенко Вікторія

Науковий керівник: Балакірова С.Ю., к.філос. н., доц.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ІМІДЖЕМ ОРГАНІЗАЦІЇ

Процеси реформування соціально-економічної системи українського суспільства пов'язані з необхідністю конструювання та запровадження ефективних стратегій управління сучасною організацією. Адже специфіка ринкової економіки передбачає жорсткі умови конкурентного середовища та ініціює потребу в ефективних іміджевих технологіях. У цьому контексті перспективним є розгляд використання інформаційно-комунікативних технологій, а саме Інтернет-технологій, в управлінні іміджем організації.

У сучасному науковому дискурсі проблема застосування інформаційно-комунікативних технологій в управлінні корпоративним іміджем розглядається з позицій багатоаспектної. За таких умов імідж організації досліджується з точки зору створення певного синтетичного образу у свідомості потенційних споживачів та партнерів щодо сприйняття діяльності підприємства. Зазначимо, що специфіка формування корпоративного іміджу як форми самопрезентації організації пов'язана з інформаційно-комунікативною природою феномену іміджу. У цьому процесі важливим є використання візуальних форм, до яких відноситься фірмовий стиль. Сучасні Інтернет-технології пропонують широкий спектр засобів візуалізації, що спрямовані на формування і підтримку позитивного іміджу організації. Можна стверджувати, що корпоративний імідж характеризується особливою комбінацією візуальних символів та знаків, які зображені на логотипі, рекламних брошурах, відеорекламі тощо. Створення системи візуальних форм іміджу є важливою складовою іміджевої політики організації, оскільки репрезентують позитивні характеристики підприємства через трансляцію цінностей, ідеалів, традицій, корпоративної місії. У цьому контексті важливим є вплив візуалістики на формування корпоративної ідентичності як фактору створення позитивного мікроклімату в організації та чинника підтримки внутрішнього корпоративного іміджу.

Напрямами здійснення іміджевих комунікацій в мережі Інтернет є створення та підтримка веб-проектів (веб-сайтів і веб-порталів), використання поштових розсилок, публікація власних інформаційних матеріалів, участь у спеціальних форумах, дискусійних групах, використання доменних імен та контроль за власним іміджем в Інтернеті. У контексті застосування Інтернет-технологій при здійсненні іміджевих комунікацій ефективними є створення іміджевих веб-порталів, використання веб-сайтів з відповідним інформаційним наповненням та мовної доступністю; створення на цих веб-порталах і веб-

сайтах служб тематичних інформаційних розсилок; публікація іміджевих матеріалів як на власних веб-ресурсах, так і в світових інтернет-виданнях і стрічках новин; використання доменних імен; контроль за іміджем організації в мережі Інтернет. Застосування цих Інтернет-технологій в управлінні іміджем дозволяє актуалізувати управлінську стратегію як комплексну систему заходів формування і підтримки іміджу організації. Необхідно наголосити на тому, що використання Інтернет-технологій системно впливає на процеси формування як внутрішнього іміджу організації, підсилюючи процеси корпоративної ідентифікації співробітників організації так і на формування зовнішнього корпоративного іміджу, що створюється в свідомості споживачів, партнерів та інших соціальних груп.

Таким чином, розгляд проблеми застосування інформаційно-комунікативних технологій в управлінні корпоративним іміджем дозволяє виявити їхній потенціал щодо створення ефективної системи візуалістики як важливої складової іміджу організації, а також позитивно впливати на процеси корпоративної ідентичності.

Петрова Світлана Олександрівна
petrova@fsp.kpi.ua

ПОТЕНЦІАЛ СОЦІОІНЖЕНЕРНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ В РОЗБУДОВІ ЕКОЛОГІЧНИХ ПОСЕЛЕНЬ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

В сучасній Україні розгортається практика створення та розвитку екологічних поселень, переважна більшість яких є поселеннями родових помість. На сайті Глобальної мережі екопоселень - Global Ecovillage Network (GEN) наведено таке визначення екопоселення, - «інтенціональна або традиційна громада, яка на локальному рівні поєднує в цілісність екологічні, економічні, соціальні та культурні аспекти стійкості з метою відновлення соціального та природного середовища». [1] На сайті Української академії родових помість неодноразово зазначається, що екопоселення мають будуватися на засадах сталого розвитку. Доречно розглядати рух екологічних поселень як фактор сприяння сталому розвитку на локальному, регіональному, державному та глобальному рівнях.

Розбудова екологічного поселення - це створення абсолютно нового життєвого простору громади, який об'єднує соціально-економічну, адміністративно-правову та соціокультурну складові. Практика побудови екологічних поселень в сучасній Україні, в першу чергу, передбачає вирішення адміністративно-правових та соціально-економічних питань, в той час як проблеми формування соціокультурного простору вирішуються у міру надходження, ґрунтуючись, як правило, лише на засадах здорового глузду.

Соціальна інженерія в широкому змісті розглядається як свідомий, науково-обґрунтований вплив на соціальні системи і процеси. Соціоінженерна методологія робить наголос на застосуванні новітніх наукових розробок найрізноманітніших галузей та передового досвіду побудови та подальшого втілення комплексних моделей соціальних суб'єктів. Розбудова екологічного поселення є соціоінженерною діяльністю і підвищення її наукоємності покликана забезпечувати ефективність цього процесу.

При створенні нового екологічного поселення його концепція відбиває суб'єктивне бачення майбутніх членів громади поселення. Ідеться про виявлення потреб, бажань, сподівань, цінностей та ін. окремих особистостей (майбутніх елементів системи) та розробку

концепції та моделі екопоселення, що забезпечуватиме (чи принаймні дозволить) задоволення цих потреб та бажань, відтворення цінностей та ін.. В українській практиці розбудови екопоселень з арсеналу засобів соціальної інженерії в першу чергу використовується соціальне проектування (шкода, що на недостатньо професійному рівні) та бізнес-планування, але цього виявляється недостатньо. Особливого значення набуває необхідність використання соціально-психологічних засобів виявлення та артикуляції, більшою мірою неусвідомлених, потреб, бажань, цінностей, оцінок, ідеалів, уявлень належного, стереотипів мислення та діяльності майбутніх членів громади. А далі необхідною стає методологія, що дозволить побудувати комплексну модель цілісного соціокультурного простору, а натомість і відповідної системи соціальних, економічних, адміністративно-управлінських та ін. відносин.

Крім того, з позиції соціальної інженерії, екологічне поселення варто розглядати не лише як соціальну систему, життєвий чи соціо-культурний простір, економічно-адміністративну одиницю тощо, а і як соціальний суб'єкт. В цьому сенсі екологічні поселення мають чималий потенціал впливу на соціально-політичні, економічні, та культуротворчі процеси за своїми межами. Зокрема, на поширення та утвердження екологічних та гуманістичних цінностей в суспільстві, на розробку екологічної політики держави в сфері сільського-господарства, виробництва, споживання, освіти, на «відродження села», навіть (хоча це і досить суперечлива та неоднозначна думка) на формування національної ідеї України та ін. Тоді, розбудовуючи екологічне поселення, також необхідно приділяти значну увагу розробці, усвідомленню та відтворенню мешканцями поселення його місії, ролі та завдань не лише на локальному, а і на регіональному, державному та навіть глобальному рівнях.

Подальша ефективна соціоінженерна діяльність, що до розбудови екологічних поселень, з необхідністю потребує визначення соціально-філософських теоретико-методологічних засад розбудови соціокультурного-простору екологічного поселення.

Список використаних джерел:

1. Ecovillage// Web site Global Ecovillage Network (GEN). – Режим доступу: <http://gen.ecovillage.org/en/article/what-ecovillage> (дата звернення 21.11.2015 р.). – Назва з екрана.

Препотенська Марина Петрівна
p.mari@list.ru

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ГЕДОНІСТИЧНА ГІПЕРФАГІЯ

«Людина – єдина істота у цьому світі, якій
властива енергонадмірність»

М. Веллер

Соціальне управління – не тільки абстрактний процес, що підлягає загальному розгляду, а й сукупність пересічних процедур керівництва, комунікації, прийняття рішень конкретними особами у певному вимірі простору і часу. Тому аналітика і прогнозування в цій сфері потребують заглиблення у досвід повсякденності з урахуванням ретроспекції соціальних феноменів, пов'язаних з історичними подіями та з ментальними особливостями

народу. Прошарок українських управлінців – особлива каста псевдоеліти, що піднялася на хвилях соціальних катаклізмів, керована волею до влади і прагненням особистісного збагачення. За роки української незалежності тільки одиниці можновладців здобули славу державних діячів-хазяїв, здатних піклуватися про суспільне благо. Змінювалися обличчя й риторика, відчайдушні патріоти з народу віддавали життя за краще майбутнє, а «лідери» рано чи пізно виявляли генеральний вектор свого життя – невгамовну пристрасть до накопичення матеріальних благ. Зазначимо, що соціальні стосунки в Україні влаштовані таким чином, що будь-яка керівна посада (не тільки в політиці) відчиняє дверцята до фінансових маніпуляцій на приватну користь. Для позначення жадоби накопичення доречно використовувати метафору «гедоністична гіперфагія», що втілює збочене уявлення про щастя у суто матеріальному вимірі та хворобливу надмірність у цьому прагненні, затуляє інші вольові імпульси та стає провідною екзистенційною пружиною життя.

Можна погодитися з К. Марксом, що соціальна (не)справедливість – це сфера моралі, тож зосередимося на етичному вимірі контроверзи багатства і бідності, зокрема, в умовах нашої країни. Чому представники влади «хворіють» на гедоністичну гіперфагію? Що в психології та історії українців сприяє парадоксальному переродженню популістів-початківців – у професійних хижаків, які на шляху власного збагачення готові перемолоти сподівання, довіру, а то й життя мільйонів співвітчизників? Чому феодальний олігархат виявляється настільки життєстійкою СИСТЕМОЮ в соціальній ієрархії нашої країни? Чому й пересічний українець зазвичай виявляється морально хитким перед спокусою миттєвого збагачення у вигляді хабаря чи потенційно безкарної крадіжки? Усвідомлюючи декларативність поставлених риторичних питань, спробуємо все ж-таки виявити деякі алгоритми гедоністичної гіперфагії управлінців.

З економічних передумов народження класу олігархів на пострадянському просторі варто пригадати такі процеси після розвалу СРСР, як ваучерну приватизацію, заставні аукціони, придбання активів за бросовими цінами на «запозичені» у державі гроші, кризу державного контролю й відповідно – неконтрольований вихід бізнесу на зовнішні ринки, перетворення банків у джерело спекулятивних прибутків та накопичення грандіозних статків і зрештою – зрощення бізнесу і політики. Серед морально-ціннісних передумов зазначимо падіння моральних регуляторів життя – державної ідеології та релігійної парадигми: багаторічний агресивний атеїзм і крах «морального кодексу» у свідомості громадян утворили морально-етичний вакуум, який у свою чергу став поживним середовищем для втілення культу споживання, вульгарно запозиченого на Заході. Наступні ретроспективні причини – низька якість життя в історично аграрній країні, знищення інтелігенції як носіїв культури, звичка до скромного життя в тоталітарній державі з обмеженими матеріальними можливостями та у контрасті з цим – ейфорія від несподіваної розкоші та свободи. Будучи здебільшого нуворишами, що вирости у скрутних обставинах, деякі вітчизняні можновладці, зіткнувшись із перспективою «мати усе для усього», виявили неадекватну жадобу до розкішного життя як засобу заперечення свого минулого, патологічного самоствердження в атрибутах статусу вибраності. До цих пір в Україні розвинене зазначене ще Т. Вебленом демонстративне споживацтво, яке живиться ментальним *ressentiment*. Такі наслідки цього, як фетишизм, нарцисизм, оніоманія (бажання постійно щось купувати), афлюенца (спрага накопичення) – соціально-психологічні феномени, що повинні ставати предметом розгляду психологів, соціологів, філософів. Отже, економічні та морально-ціннісні трансформації спричинили появу феномену гедоністичної гіперфагії управлінців. Вихід – у зміні ціннісної

парадигми, яка можлива суто за умови соціальної активності громадянського суспільства і приходу нових лідерів, здатних до вироблення гідної національної ідеї та підтримки духовної культури. Розвиток життєвої філософії, альтернативної культури споживацтва, зверненої до усієї структури людського у тілесно-духовній єдності – нагальна задача гуманізуючої освіти та усіх сфер гуманітаристики.

Пригорницький Т.

prigornytskiyt@ukr.net

Науковий керівник: Василець О.І., ст.викл

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ КРАЇНОЮ, У ПРАКТИЦІ ЯКОЇ НАЯВНІ ВІЙСЬКОВІ КОНФЛІКТИ.

Перефразуючи відому тезу К.Маркса про історію людства, як історію боротьби класів, можемо стверджувати, що уся історія є нічим іншим, аніж історією воєнних дій. З часом, масштабні війни перетворилися на локальні та регіональні воєнно-політичні конфлікти, наразі, маємо так звану гібридну війну на Сході, та які б назви не отримували більш чи менш масштабні заворушення у країні, чи, навіть, низці країн (розпад Югославії, як порівняно недавній приклад глобальної локальності) не тільки й не стільки чисельністю жертв співставні геть усі протистояння, скільки тією ситуацією, що складається у країні, залученій до військових дій.

Управлінські проблеми та негаразди, які вирішуються за певними алгоритмами в умовах мирного існування, змінюють цю послідовність та характеристику дій при вступі держави до військових протистоянь. Іноді така зовнішня політика полегшує управління внутрішнім життям країни, іноді (як показує практика, коли саме суспільство є більш соціально-демократичним) – ні. У цьому сенсі показовим є приклад зв'язку вирішення засобами зовнішньої політики внутрішньо-управлінських завдань так званими імперіалістичними державами, які з різним ступенем успіху прибирають на себе вигляд месіанський, бо несуть певну місію - розповсюджують демократичні (вважай – неоліберальні) цінності – саме так позиціонують себе Сполучені Штати Америки. Набагато гірше це вдається російському урядові, але спільним для обох країн є те, що вони прагнуть до вирішення внутрішніх проблем за рахунок інших. Безталанне керівництво Федерацією, при якому вона все ще лишається низько технологічною країною з високим рівнем корумпованості, чи налаштованість воєнного лоббі на зверх прибутки у Сполучених Штатах – і там, і там ми є свідками того, яким чином військові дії допомагають управлінню країною у сенсі замирення внутрішніх конфліктів. Але що відбувається із спільнотами, які проти своєї волі опиняються у стані воєнних дій, причому останні набувають перманентного характеру? Звичайно, управління економікою такої країни відзначається особливими характеристиками, адже специфічні особливості воєнно-політичного конфлікту полягають у його багатосторонності. І можна стверджувати, що «воєнно-політичний конфлікт - це політичне протиріччя у вищій фазі його розвитку, боротьба між соціальними силами з приводу політичної влади» [1, с.344]. Та нам добре відомо, що політичне управління має у своїх засадах економічні інтереси, власне, можливість розпоряджатися активами і становить суть управлінських процесів. Коли ж влада у соціальних практиках і господарське право не узгоджуються одне з одним – маємо військовий конфлікт, як унаочнення невдалих

управлінських стратегій і тактик. У свою чергу, самі військові події утруднюють адекватність керівництва країною, бо розбалансовують її господарський і політичний механізми. Тому управління конфліктною ситуацією, направлення її у формат мирного розгортання конфлікту, не доводячи останній до військового екстремуму, передбачає наступні управлінські уміння: здатність вважати на умонастрої різних прошарків населення країни, рахуватися із рівнем, та здатністю загалом, до толерування ними одне одного і провладних сил окремішньо; приймати до уваги зв'язки внутрішньої опозиції із зовні зацікавленими у розгортанні кризи як комплексного явища силами; зважати як на об'єктивні, так і на суб'єктивні чинники порушення внутрішнього гомеостазу. Так, наприклад, «сумніви у законності та легітимності існуючої системи розподілу політичної влади, духовних і матеріальних цінностей; ситуація невизначеності сучасного і майбутнього, що ставить соціальні групи перед проблемою вибору» (фактор суб'єктивний) доповнюються об'єктивними: « втрата законності та легітимності політичного панування одних суб'єктів над іншими» [2, с 45-48]. Вітчизняними суспільствознавцями, до чийх думок я прислужуюсь, ці риси відмічалися майже за десятиліття до подій на другому Майдані і розгортання бойових дій у зоні АТО. Та висновки на рівні топ-менеджменту країною так і не були зроблені. Відповідно до рівня амбіцій, небажання чи то невміння ефективно керувати наявними ресурсами у широкому розумінні цього слова, при нечітко поставленій меті (за все хороше проти усього поганого) ми стали бранцями «стратегії страуса», підвладними «стратегії коршака». Та варто зазначити, що наразі іде навчання і перехід до найбільш конструктивної, як на мене, у конфлікті управлінської стратегії - «контрольованої ескалації» [3, с.12,25].

. Ефективне управління у країні, що потерпає від військових конфліктів має свої особливості також у тому, що його дієвість взаємопов'язана із сферою докладених зусиль, а вони у такій країні поділені на : військову інфраструктуру, що включає до себе усі різновиди логістики: постачання, організація, розміщення, обмін, торгівля, вибір та зміна партнерів, тощо; а також мирна життєдіяльність соціуму, де, разом із тим, в особливості враховуючи особливості сучасних мережевих суспільств, усі мирні види діяльності набувають особливого формату – наприклад, демократичні свободи, такі як свобода слова, зазнають певних змін. Необхідною стає контрпропаганда і відповідальне дотримання певних етичних зобов'язань. Та маємо підстави сподіватися, що Україна, її керівництво та громадяни, набуває необхідних навичок управління та самоуправління не тільки всупереч воєнним діям, але і навчаючись розвитку в них і попри них, адже мир як тотальність на планеті запанує не скоро, тож треба навчатися реальним діям у реаліях буття.

Список використаної літератури:

1. Перепелиця Г.М. Воєнно-політичний конфлікт: методологія дослідження і врегулювання: Дис. д-ра політич. наук: 23.00.02/Національний ін-т стратегічних досліджень. - К., 1996.
2. Мокляк Н.Н., Перепелиця Г.Н., Фареник С.А. Феномен воєнно-політичного конфлікту в сучасній етнополітичній ситуації. - К.: Либідь, 2003.- 320 с.
3. Емельянов М. Практикум по конфліктології. - СПб: СПУ, Изд.2-е, перер.и доп., 2010- 410 с.

ДИАЛЕКТИКА ОБЩЕСТВЕННОСТИ И ГОСУДАРСТВЕННОСТИ В УПРАВЛЕНИИ

Величайший американский ученый XIX века Г.Л. Морган знаком нашему читателю в основном в пересказе Ф. Энгельса. Поэтому на его труд привыкли смотреть сквозь призму «Происхождения семьи, частной собственности и государства». Но сам Морган рассматривал свою работу скорее как исследование эволюции форм управления ходе общественного развития. В своей книге «Древнее общество», которую по праву можно рассматривать как первое систематическое научное исследование в области истории управления, он выделил две основные формы управления, первая из которых «основывается на личности и личных отношениях и может быть названа обществом (*societas*), а вторая «основывается на территории и частной собственности и может быть названа государством (*civitas*)» [1,7]. При этом, Г.Л. Морган был уверен, что первая форма управления была очень эффективной не только в прошлом, но и связывал будущее человечества с ее возрождением на новой основе.

Признание этой точки зрения во многом зависит от того, как измерять эффективность управления. Если ее мерять с помощью ВВП, то родовая форма управления будет крайне неэффективной, а та, которая практиковалась, например, в нацистской Германии или, скажем, пиночетовской Чили, очень эффективной. Морган эффективной считает ту форму управления, которая создает лучшие условия для развития человека и общества.

Но родовая форма организации и в деле материального производства была, на наш взгляд гораздо более эффективна, чем принято думать. Так, например, Морган считает, что родовая форма управления сохранялась и древней Греции и Рима, и в этом он, безусловно, прав. А эта эпоха дает такое развитие производительных сил, что Средневековье больше тысячелетия не могло не только вернуться к этому уровню, но и развить достаточные силы, чтобы уничтожить те архитектурные сооружения, которые были созданы древними. Не говоря уж о том, что в области духовной античность достигла такого уровня, который, если брать его в целостности, не превзойден до этого времени. Думаю, что было бы неверно приписывать этот взлет общественной производительности исключительно появлению рабства и игнорировать подмеченный Морганом факт сохранения в Древней Греции и Риме «социетарной» формы общественного управления. Да и вообще, он считал, что достижения периода цивилизации «далеко не могут затмить созданное человеком на ступени варварства» и что достижения периода варварства, если «рассматривать их в отношении ко всей сумме человеческого прогресса... в своем относительном значении превосходят все, созданное человеком в последующие периоды» [1,21].

Полагаю, что такой подход помог бы прояснить очень многие загадки древней истории, которые остаются загадками в первую очередь потому, что историки рассматривали их в первую очередь как цивилизации (*civitas*), в то время как их достижения могли определяться тем, что с точки зрения управления они представляли собой еще больше *societas*, чем *civitas*.

Одну из таких загадок истории представляют собой трипольские поселения-гиганты. Некоторые из них занимали площадь от 100 до 450 га и имели население от 3 до 14 тыс. человек [2, 38]. В трипольских поселениях не находят никаких следов имущественной дифференциации - археологи даже жалуются, что раскопки трипольских домов представляют собой совершенно неинтересную работу, поскольку все дома практически одинаковы. Никаких следов государства - ни дворцов, ни церквей, ни тюрем. Для того, чтобы понять, насколько высоким был уровень

управления в этих поселениях, достаточно вспомнить, что в среднем западноевропейском городе эпохи средневековья жило не больше 5-7 тысяч человек. Если же учесть, что это - эпоха неолита, и трипольцы пользовались почти исключительно каменными, деревянными и костяными орудиями, то даже сложно вообразить, насколько совершенной должна была быть организация труда и культура управления, чтобы такие крупные поселения могли существовать на протяжении десятилетий, а потом организовано переходить на другие места.

Вполне возможно, что именно «социетарная» система управления была характерна для культур Мохенджо-Даро и Хараппа, где археологи, как известно, тоже не нашли ярко выраженных дворцов и храмов. В этих городах проживало уже по несколько десятков тысяч жителей, притом существовали они непрерывно около тысячи лет.

Возможно, Морган не прав, когда он связывает «*civitas*» с городом и территориальностью, а «*societas*» - с родовой организацией. Скорее всего, водораздел между ними проходил по линии возникновения частной собственности, а родовая собственность здесь выступала не просто как родовая, а как противоположность частной собственности в целом. Возможно, именно в целостности и было все дело. А в какой форме выступала эта целостность – это был второй вопрос. Пока полис выступал как целое, античная культура развивалась. Как только начал выдвигаться на первый план частный интерес - она начала разлагаться. Это почувствовал Платон. Он сразу определил диагноз - частная собственность и «прописал лечение» - коммунизм, то есть отказ от частной собственности. Конечно, это было реакционное решение. Но еще нужно разобраться, какую роль играют реакционные идеи. Возможно, только мелкие реакционные идеи реакционны, а крупные - не совсем реакционны, а даже напротив. Ведь возвращение к началу есть необходимый момент действительного развития. Мало ли знала история попятных движений, которые на самом деле оказались самыми революционными эпохами в истории! Эпоха Возрождения - самый яркий, но далеко не единственный такой пример. Кстати, попытка возвращения к идеалам античности в эпоху Возрождения была тоже связана не с селом, а с городом. И если античные полисы по своей сущности поначалу были «городами сельского типа», поскольку их граждане были в первую очередь земледельцами, то о городах, ставших центрами Возрождения, этого уже сказать нельзя. Нельзя забывать, что и первая попытка вырваться за рамки господства частной собственности в целом была тоже предпринята городской коммуной, Парижской Коммуной.

Скорее всего, центральный вопрос в том, чтобы коммуна оставалась коммуной - целостностью или, говоря словами Моргана - *societas*. Что же касается ее характера и масштаба - будет ли это род, племя, городская коммуна, нация или человечество в целом - это будет зависеть, скорее, от характера производства, которое сегодня, например, носит исключительно глобальный характер, и поэтому настоятельно требует организации «социетарного» управления во всемирном масштабе. Альтернативой движению в этом направлении может оказаться цивилизационная катастрофа такого же масштаба.

Такой сценарий, кстати, тоже предвидел Г.Л. Морган. Характеризуя форму управления, основанную на частной собственности и воплощенной в государстве, он писал следующее:

«Завершение исторического поприща, единственной конечной целью которого является богатство, угрожает нам гибелью общества, ибо такое поприще содержит элементы своего собственного уничтожения» [1, 329].

Список использованных источников:

1. Г.Л. Морган, "Древнее общество", Л. 1935.
2. Трипольская культура в Украине. Поселение-гигант Тальянки. К. 2008.

ОРГАНІЗАЦІЯ РАЦІОНАЛЬНОЇ ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІ

Наявність у молоді вільного часу, як найбільш активної соціальної групи, що перебуває в стадії соціального становлення, передбачає, в свою чергу, збільшення часу присвяченого дозвіллю, а це, як наслідок, ставить перед нами завдання з організації та регулювання дозвілля молоді як на рівні навчального закладу так і на державному рівні загалом.

Саме у зв'язку з необхідністю організації дозвілля ми звертаємося до його культури, яка виступає невід'ємною складовою частиною культури суспільства, загальної культури особистості. Для формування нових підходів та вироблення сучасних моделей управління дозвіллям і вільним часом молоді необхідно знати наскільки вони ефективні. Внаслідок чого можна припустити, що застосування методів соціологічної діагностики допоможе в оптимізації діяльності з регулювання вільного часу і дозвілля молоді. Крім того, як справедливо зауважує Н.В. Котельникова соціологічні дослідження здатні забезпечити реалізацію однієї з головних передумов в розумінні проблем молоді - принципу діалогічності, зворотного зв'язку, що завжди сприяє взаєморозумінню і вибору на користь оптимальних методів роботи. [2, с.12]

Таким чином, розглядаючи проблеми планування, організації, регулювання, контролю дозвільної сфери життєдіяльності молоді можна виділити наступні ключові моменти: по-перше, управління сферою молодіжного дозвілля має базуватися на принципах свободи. Необхідно враховувати потреби молоді в самоорганізації, самоконтролі, самоуправлінні своєю дозвільною діяльністю; по-друге, управління не може здійснюватися без виявлення основних тенденцій культурно-дозвільної діяльності та специфіки реалізації серед молоді; по-третє, управління дозвільної сферою життєдіяльності повинно бути спрямоване на організацію умов для формування всебічно розвиненої особистості; по-четверте, трансформації, що відбулися в суспільстві вимагають створення необхідних умов для організації раціональної дозвільної діяльності молоді. Це пов'язано в першу чергу з тим, що більшість молодіжних субкультур сьогодні носять дозвільний характер. [1, с.44]

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що необхідна державна участь в управлінні дозвільною сферою молодого покоління. Варто відзначити, що державне регулювання дозвільною діяльністю молоді на сучасному етапі є необхідною умовою, виховання підростаючого покоління українців, збереження генофонду нації. На сьогоднішній день державою розробляються молодіжні програми, однією з головних цілей яких, є організація раціонального дозвілля молоді.

Треба зауважити, що регулювання у сфері вільного часу повинно бути спрямовано, насамперед, на формування такого типу дозвільної поведінки, яка відповідала би, з одного боку, потребам у проведенні культурного дозвілля, сприяла б розвитку особистості молодої людини, а з іншого - інтересам самої молоді. Виконання даних умов дозволить знизити число контркультурних субкультур в Україні.

Розгляд трансформації молодіжного дозвілля дозволив виявити деякі характерні особливості дозвілля сучасної української молоді. Трансформації у сфері дозвілля молоді відбулися на змістовному рівні і в цьому особливість молодіжного дозвілля. Дозвільна сфера

життєдіяльності є досить специфічною. Її специфіка пояснюється особливостями молоді як соціокультурної групи, так і значенням і сутнісними характеристиками самого дозвілля, його роль і місце в житті молоді. Тому управління, організація, планування, контроль у сфері дозвілля являють собою дуже складний механізм впливу на формування культури дозвілля молоді.

Отже, необхідно сформулювати наступне, що нераціональна організація дозвілля, асоціальна діяльність під час дозвілля здатна привести до повного руйнування особистості молоді людини. Тому, сучасні умови організації ефективного дозвілля молоді, повинні відповідати ряду вимог, як в контексті формування культури дозвілля, так і як місце, де бажали б зустрічатися і спілкуватися молоді люди, та мали б змогу проявити себе та сповідувати субкультуру.

Список використаних джерел

1. Акимова Л.А. Социология досуга.-М.:МГУКИ, 2003.-123 с.
2. Котельникова Н.В. Инновационные тенденции в сфере молодежного досуга в современной России: Автореф. дис. ... канд. социол. наук - Ставрополь, 2003. - 22с.

Радич Северин
severinrad@ukr.net

МОНОПОЛЯРНІСТЬ СУЧАСНОГО СВІТУ ЯК ПАРАДИГМА УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЮ ПОЛІТИКОЮ

Стрімка зміна геополітичної ситуації у світі актуалізує увагу до інструментів геополітичного проектування та прогнозування. Є сенс визначити особливості механізмів управління процесами міжнародної політики з метою винайти оптимальні моделі як для конкретних держав, так і для світу в цілому. На сьогоднішній день більшість геополітичних прогнозів, на наш погляд, відзначено поверховістю та однобічністю, оскільки вони концентрують увагу на окремих політичних або економічних факторах, абсолютизуючи їхню роль. Проте у контексті глобалізації вочевидь спостерігається нарощування взаємозалежності елементів сучасної геополітики, і це вимагає дедуктивного підходу, врахування сукупності окремих факторів у межах єдиної парадигми. Дані тези являють собою спробу обґрунтувати в якості такої парадигми феномен монополярності.

Вочевидь парадигма монополярності склалася після логічного завершення деструктивних процесів у Радянському Союзі. Проте, як не дивно, велика частина сучасних аналітиків ігнорують очевидність цієї тези, схилившись до концепцій біполярності або поліполярності, поширених ще у працях К. Шмідта, Г. Кіссенджера, С. Кантингтона. Сьогоднішні прихильники поліполярного підходу в якості «центрів впливу», альтернативних США, пропонують розглядати Європейський Союз, Китай або навіть Російську Федерацію. З нашої точки зору, такі концепції є помилковими.

Китайська держава не може вважатися «центром впливу», альтернативним по відношенню до США, тому що, сила сучасної китайської економіки, наприклад, у контексті фондових ринків, за влучною метафорою О. Фрідмана, являє собою набір «мільних бульбашок». Перевищення темпів зростання обсягів кредитування над темпами зростання ВВП у 2015 стало очевидним тривожним сигналом, а падіння Шанхайської фондової біржі на 8,5% 24 серпня впевнило навіть впертих скептиків у тому, що популярний стереотип щодо Китаю як потенційної супердержави № 1 у світі, є принаймні поки що не обґрунтованим.

Катастрофічні наслідки «Чорного понеділка» на Європейських біржах стали також черговим випробуванням для Європейського Союзу. Основні індекси (FTSE 100, DAX, CAC) показали стрімке падіння у середньому від 4% до 6%. У цілому, як і у випадку з Китаєм, Європейський Союз навряд чи можна вважати альтернативним «центром впливу» на геополітичній арені сучасного світу. Адже неадекватно високий рівень взаємозалежності між країнами Європейського Союзу, їхнє «взаємовростання» значно уповільнюють темпи розвитку економік країн Центральної Європи. В умовах необхідності постійного вирішення різноманітних патових процесів (Китайська фондова криза, Грецький референдум, потік мігрантів, терористичні атаки тощо) міцні зв'язки між державами перетворюються з потенційної переваги на очевидний недолік. Відповідно, бажання інвесторів вкладати гроші в державні облигації США в умовах перманентної кризи в Європі вбачається цілком логічним.

Безперечно, що теза про наявність альтернативного «центру впливу» є непридатною й у випадку з Російською Федерацією. Складна економічна ситуація в цій країні стрімко погіршується, і цей процес підігривається ефективними кроками Сполучених Штатів Америки на міжнародній арені. Часткове зняття санкцій з Ірану, відкриття ринку акцій Саудівської Аравії для іноземних інвесторів та затягування Росії у наземну фазу війни в Сирії змушують російський уряд стрімко витратити золотовалютні резерви держави. У той же час, єдиний потенційний стратегічний партнер Росії, Китай, занадто зайнятий прийняттям радикальних заходів з метою недопущення перекидання фондової кризи на банківську сферу. Відповідно, економічні та політичні перспективи Російської Федерації вбачаються загрозливими.

Отже, монополярність є об'єктивно складеною парадигмою, що детермінує сучасну геополітичну ситуацію. Висока взаємозалежність держав Євросоюзу, лопання «мільних бульбашок» економіки Китаю та стагнація Російської економіки через дію політичних та економічних факторів на Близькому і Дальньому Сході знову і знову роблять Сполучені Штати Америки визначальним «центром впливу» в сучасному світі. За таких умов політика балансу та рівноваги, що пропонується зараз багатьма спеціалістами, є помилковою. На наш погляд, єдиним рецептом успіху в цих мовах є використання ситуативних економічних переваг та відносна пасивність у зовнішній політиці. Місце України в цих процесах – актуальне й поки що відкрите питання політичної аналітики.

Северинчик Олексій Павлович
o.severinchik@gmail.com

ІНФОРМАЦІЯ В СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Інформація сьогодні є одним із стратегічних ресурсів суспільства. Впроваджується дистанційна освіта, проектуються інформаційні системи управління природними ресурсами, екологією, державні інформаційні стратегії розвитку суспільства – тобто відбувається його поступова інформатизація. Під інформаційним суспільством сьогодні розуміється суспільство в якому інформація постає ключовим, вирішальним компонентом економічного та соціального життя.

В сучасній системі управління інформаційна система постає не стільки інструментом, що забезпечує обробку інформації для користувачів всередині організації, а більше як інструмент впливу інформаційної системи на організацію, що може змінити її структуру, забезпечити перерозподіл влади всередині організації. Слід зазначити, що інформаційні системи справляють значний вплив на управління людськими ресурсами.

Вони сприяють створенню баз даних людських ресурсів, що містять історію робочих місць, огляд виконаних робіт тощо, разом з зовнішньою інформацією, такою як зміни в правовій базі, тенденції ринку праці, управління персоналом фірм-конкурентів. Системи підтримки прийняття рішень, що поєднуються з цими базами даних, можуть давати прогноз щодо затребуваності персоналу, проводити дослідження для оцінки впливу передбачуваної шкали окладів чи реорганізації або для узгодження робочих вимог і психологічного профілю кандидата.

Функція управління людським ресурсом також тісно пов'язана з питаннями, які стосуються кадрового забезпечення, переговорів, скороченням штату, навчання та мотивації, які використовують інформаційні системи, особливо коли відбувається впровадження нових інформаційних систем. Професіонали управління людськими ресурсами все активніше залучаються до проектування та розвитку таких новітніх стратегій й систем.

Розробки інформаційних систем призвели до зменшення затребуваності керівників середньої ланки, виконавців різноманітних дрібно-виробничих та канцелярських завдань, оскільки значна частка роботи, що пов'язана з інформаційною системою, може виконуватись в будь-якому місці та передаватись туди, де вона є найбільш необхідною.

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що інформація має дуже вагомий вплив на всі сторони суспільного життя. Саме тому багато вчених сьогодні кажуть про соціотехнічну революцію, що впливає на радикальні зміни в соціальному управлінні. Тому всім нам доведеться рано чи пізно вирішувати проблему адаптації до нових інформаційних вимог. Це призведе до гострої необхідності набуття знань про новітні інформаційні системи управління. Особливу увагу необхідно приділити вивченню закономірностей впливу інформаційних систем на розвиток суспільства загалом, розвиток окремої людини, на роль людини в суспільстві. В іншому випадку незнання цих закономірностей, елементарних правил, може негативно вплинути на різноманітні процеси суспільного життя, а також на прийняття управлінські рішення.

Семенченко Андрій Іванович

директор Інституту вищих керівних кадрів

Національної академії державного управління при Президентові України

Жиляєв Ігор Борисович

Науково-дослідний інститут інформатики і права

Національної академії правових наук України

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТЕХНОЛОГІЯМ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Розвиток електронного урядування в Україні як і в більшості країн світу визначено одним з пріоритетів державної політики. Цей пріоритет закріплено в низці нормативних актів, насамперед в Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» [1], Стратегії розвитку інформаційного суспільства[2], Концепції розвитку електронного урядування[3] тощо. Так, Стратегією сталого розвитку «Україна-2020» передбачено як розробку та впровадження окремої державної програми з розвитку електронного урядування, так і комплекс заходів з впровадження технологій електронного урядування та електронної демократії в рамках

реформ сфери національної безпеки та оборони, державного управління та державної служби, децентралізації, деконцентрації та дерегуляції, боротьби з корупцією, реформи судової системи та надання адміністративних послуг тощо. З метою покращення координованості сфери електронного урядування, підвищення ефективності та результативності реалізації публічної політики електронного урядування створено Державне агентство з питань електронного урядування та Міжгалузеву раду з питань електронного урядування, основними завданнями яких є забезпечення координованості та узгодженості дій органів влади, бізнесу та громадськості в цій сфері. На центральному, регіональному та місцевому рівнях впроваджуються та експлуатуються різні за призначенням інформаційні системи органів публічної влади. Здійснюються пропагандистські заходи, результатом яких стало, наприклад, розробка та широке обговорення «Зеленої книги» та «Білих книг» з електронного урядування. Розроблено та прийнято низку важливих нормативно-правових актів з питань відкритих даних, електронних петицій та електронних звернень громадян, електронної комерції тощо.

В той же час однією з актуальних проблем, що стримує успішний розвиток електронного урядування в Україні, залишається недостатній рівень готовності та вмотивованості державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування (надалі – публічних службовців) до впровадження цих технологій в управлінську діяльність. Ця проблема є багатогранною та комплексною і потребує системного підходу для свого розв'язання.

Мета доповіді полягає в оцінці існуючих механізмів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації (надалі – організоване підвищення компетентності публічних службовців в застосуванні технологій електронного урядування, визначенні основних проблем та підходів щодо їх удосконалення з урахуванням досвіду впровадження міжнародного проекту в Україні «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади».

Проблема підвищення ефективності державної кадрової політики розглядалась в дослідженнях таких провідних українських учених, як Н. Артеменко, В. Бакуменко, Т. Іванова, Т. Кагановська, В. Князев, Н. Колісніченко, В. Луговий, Г. Литвинов, О. Мельников, Н. Нижник, В. Олуйко, О. Оболенський, Л. Плаксій, Н. Протасова, О. Слюсаренко, М. Снітчук. Дослідженню зарубіжного досвіду підготовки службовців присвячені роботи українських учених Н. Богданової, С. Озірської, М. Серьогіна, Ю. Яшіної, російських – Г. Атаманчука, А. Марголіна, С. Саннікова та ін.

В той же час в цих дослідженнях недостатньо приділялось уваги проблемі організованого підвищення компетентності публічних службовців в сфері електронного урядування та електронної демократії в умовах сучасних реформ України, розбудови інформаційного суспільства та євроінтеграції.

Загально визнаними умовами успішного розвитку електронного урядування є підтримка з боку вищого керівництва держави, наявність розвинутої інформаційної інфраструктури, організаційної системи та законодавства, необхідних ресурсів, синхронність з адміністративною реформою тощо. Однак, ключовим є готовність та вмотивованість як публічних службовців, так і громадян до застосування технологій електронного урядування та електронної демократії (надалі – е-урядування).

Важливим елементом будь-якої сучасної реформи є підвищення ефективності системи навчання, зокрема – її осучаснення. Не є виключенням й реформа публічної служби України.

В міжнародній практиці існують різні підходи до організованого підвищення компетентності публічних службовців з питань е-урядування.

В більшості європейських країн не застосовується система централізованої підготовки публічних службовців електронному врядуванню. У Великій Британії, зокрема відсутній навчальний заклад з програмою підготовки публічних службовців із застосування технологій е-урядування. Перепідготовка та підвищення кваліфікації публічних службовців з питань надання електронних адміністративних послуг здійснюється децентралізовано ІТ підрозділами органів влади. На ці підрозділи також покладаються функції та завдання щодо впровадження та супроводження систем електронного врядування, реінжиніринг бізнес-процесів організації. Даний підхід дозволяє максимально врахувати специфіку діяльності органу влади та оперативно реагувати на всі зміни, забезпечити високий рівень незалежності від приватного ІТ сектора.

Згідно з другим підходом, що базується на широкому застосуванню державно-приватних механізмів співробітництва, перепідготовка та підвищення кваліфікації публічних службовців із застосування технологій е-урядування здійснюється приватними ІТ-організаціями, які впроваджують, модернізують та підтримують експлуатацію інформаційно-комунікаційних систем органів публічної влади.

Перший підхід порівняно з другим має потенційні переваги стосовно оперативності адаптації змін бізнес-процесів як в органів влади, так і стосовно їх комунікацій з громадянами та бізнесом, більш предметної та якісної підготовки публічних службовців, але є одночасно і більш витратним для органів публічної влади.

Найменш витратним є централізований підхід до підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців, згідно з яким підготовка публічних службовців здійснюється за уніфікованими програмами на базі одного або декількох навчальних закладах. Його слабкими сторонами є неможливість врахування всіх особливостей діяльності різних органів влади, інерційність налаштування навчального процесу на динамічні зміни, що відбуваються в органах влади з питань е-урядування, недостатня практична орієнтованість тощо.

Раціональнішим, на наш погляд, є інтегрований підхід, який є об'єднанням вищезазначених підходів, згідно з яким розробка навчально-методичної документації, формування вимог до переліку професійних компетенцій публічних службовців та пропозицій до загальнодержавних, галузевих, регіональних та місцевих програм інформатизації, безпосереднє проведення занять тощо здійснюється на основі широкого застосування державно-приватного та державно-суспільного механізмів, розробка концепції та окремої державної цільової програми з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців електронному врядуванню та електронній демократії тощо. Саме такий підхід запропоновано в навчальній компоненті проекту програма «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP).

На жаль державна політика в Україні з питань організованого підвищення компетентності із застосування технологій е-урядування тривалий час мала декларативний та несистемний характер, формувалась за залишковим принципом в умовах нестачі інформаційно-аналітичного, наукового забезпечення, недосконалого законодавчого, методичного, організаційно-технічного та ресурсного забезпечення.

Підвищення компетентності публічних службовців із застосування технологій е-урядування відбувалося в умовах відсутності цілісної стратегії та державної цільової

програми, несформованості науково-обґрунтованих вимог з боку органів влади щодо необхідних обсягів підготовки публічних службовців та переліку їх професійних компетенції (знань, умінь та навичок в сфері електронного врядування), яким повинні відповідати різні категорії службовців, не відповідає (значно відстає) темпам та масштабам впровадження технологій е-урядування.

Негативно впливає і фактор значної плинності кадрів та динаміки змін в структурі і функціях органів влади, обумовлених як процесами адміністративної реформи, так і політичною, економічною та соціальною нестабільністю, недостатньої уваги з боку деяких керівників органів влади саме проблемі підготовки публічних службовців електронному врядуванню.

Складність організації ефективної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців полягає також в тому, що вона згідно з новими законами України «Про вищу освіту» та «Про державну службу» повинна одночасно враховувати реформи, які здійснюються як в системі вищої освіти, так і в державному управлінні та державній службі.

Згідно з Порядком підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, що затверджений Наказом Національного агентства України з питань державної служби від 06.04.2012 р. № 65 (набуває чинності з 01.01.2016 р.), система професійної підготовки публічних службовців вирішує такі загальні завдання:

підготовка державних службовців - здобуття освіти освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста або магістра, а також навчання в аспірантурі, докторантурі, інших навчальних закладах або наукових установах за спеціальностями, спрямованими на провадження професійної діяльності на державній службі;

перепідготовка державних службовців - отримання кваліфікації у галузі знань «державне управління» на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та набутого практичного досвіду;

підвищення кваліфікації державних службовців - навчання у навчальних закладах з метою фахового удосконалення, оновлення та набуття умінь, знань, навичок і здатності виконувати завдання та обов'язки, необхідні для провадження професійної діяльності на державній службі. Підвищення кваліфікації державних службовців є безперервним процесом.

Існуюча система перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців на сьогоднішній день тільки частково зорієнтована на потреби органів влади у кваліфікованих спеціалістах з питань електронного врядування. Згідно з законодавства необхідне проходження підвищення кваліфікації державним службовцем за професійними програмами передбачено в наступних випадках: при зарахуванні до кадрового резерву, зайнятті посад вищої категорії, перед черговою атестацією державного службовця, а також для фахівців, уперше прийнятих на державну службу, — протягом першого року їх роботи.

Масову підготовку публічних службовців електронному врядуванню та електронній демократії необхідно організувати на основі застосування існуючої системи перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців, насамперед тих її складових, що функціонують в НАДУ та її регіональних інститутах, які мають значний досвід з підготовки різних категорій публічних службовців за короткостроковими(середньостроковими) програмами та необхідну матеріально-технічну базу, у тому числі з дистанційної форми навчання. Значною перевагою такого підходу є можливість застосування багаторічного

досвіду діяльності мережі обласних центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців, відпрацьованих державних механізмів та ресурсів цих центрів. Проблема полягає у відсутності у них необхідної стандартизованої навчально-методичної документації, фінансового забезпечення, підготовлених викладачів з питань перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців електронному урядуванню та електронній демократії.

При цьому головною проблемою взаємодії зазначених центральних органів виконавчої влади є недостатня їх координованість та неузгодженість дій, у тому числі, щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців електронному урядуванню та електронній демократії. Іншою проблемою є неефективність їх комунікацій з громадськими організаціями та бізнесом в цій сфері з метою використання їх можливостей та ресурсів.

З метою послаблення або усунення цих та інших недоліків з проблем електронного урядування було створено Міжгалузеву раду з питань розвитку електронного урядування.

У 2015 році розпочато Програму «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), що реалізовуватиметься у 2015-2019 рр., яка спрямована на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), що допомагатимуть вдосконалити якість врядування, покращать взаємодію влади та громадян та сприятимуть соціальним інноваціям в Україні.

В доповіді будуть розглянуто сучасні проблеми підвищення рівня професійної компетентності публічних службовців України технологіям електронного врядування, здійснено оцінку існуючих механізмів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців в застосуванні технологій електронного врядування, визначені основні проблеми та обґрунтовані підходи щодо їх розв'язання з урахуванням досвіду впровадження міжнародної Програми в Україні “Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади”. В подальшому передбачається розробити рекомендації органам влади щодо практичного впровадження отриманих в Програмі результатів.

Список використаних джерел:

1. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» від 12 січня 2015 року № 5/2015 / <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 15 травня 2013 р. № 386-р/ <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепція розвитку електронного урядування в Україні» від 13 грудня 2010 р. № 2250-р/ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>

Сердюк Ксенія Ігорівна
strw.dg23@gmail.com

ЯК ПІДВИЩИТИ ЕФЕКТИВНІСТЬ РОБОТИ ДЕРЖАВНИХ ТА КОМУНАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Сучасна система охорони здоров'я в Україні має низку суттєвих проблем, серед яких: неспроможність галузі підібрати і утримувати медичний персонал, мотивувати його нести відповідальність за результати своєї роботи; відсутність налагодженої системи управління

інформацією, єдиного реєстру лікарень, лікарів, приватних закладів лікування та профілактики і, що не менш важливо, якісної статистичної інформації; існування жорсткої бюджетної системи, яка стала причиною безлічі неофіційних платежів і корупційних схем [1, с.54].

Проте однією з найголовніших причин неефективності системи надання медичної допомоги України є критичний стан системи медичних закладів. Більшість з них існують сьогодні у формі бюджетних установ (державні та комунальні заклади), якими управляє теоретично центральний орган – Міністерство охорони здоров'я України, що є пережитком планової централізованої економіки Радянського Союзу. Фінансування закладів охорони здоров'я здійснюється за принципами «утримання» (тобто воно не залежить від рівня ефективності роботи закладу), а не шляхом оплати за фактично надану особам гарантовану державою безкоштовну медичну допомогу [2, с.17].

В умовах нераціонального бюджетного фінансування лікарням доводиться вдаватися до напівлегальних схем залучення додаткових коштів (створення так званих благодійних фондів при лікарнях, отримання лікарями коштів за надані послуги безпосередньо від пацієнтів чи їхніх родичів тощо). Така ситуація є наслідком того, що майже 80% асигнованих на сферу охорони здоров'я коштів йде на заробітну плату медичному персоналу [3, с.11] та утримання самої мережі закладів (комунальні платежі – 8,3%), на закупівлю медичних препаратів та харчових продуктів для лікарень витрачається 19,8%, решта 1,1% йде на інші видатки [2, с.55]. Загальну ситуацію ще більше ускладнює заборона вільно отримувати та розпоряджатися отриманими коштами керівництву медичних установ залежно від потреб їхнього закладу.

Задля вирішення цих проблем було проаналізовано попередню та поточну політики держави щодо функціонування системи державних та комунальних закладів охорони здоров'я України і було виявлено три ймовірних варіанти подальшого розвитку ситуації (альтернативи політики):

1. Збереження фактичної політики щодо закладів охорони здоров'я, яка існує на даний момент (статус-кво).

2. Впровадження автономізації закладів охорони здоров'я.

Надання бюджетним закладам охорони здоров'я статусу автономних державних та комунальних підприємств.

3. Приватизація закладів охорони здоров'я.

Передача або продаж державних закладів охорони здоров'я приватним інвесторам.

Дані альтернативи були проаналізовані за допомогою методу експертних оцінок (метод Дельфі). Оцінювання проводилося експертами в сфері охорони здоров'я за наступними критеріями:

- результативність;
- ефективність;
- справедливість;
- політична здійсненність;
- адміністративна здійсненність.

Також при аналізі альтернатив політики порівнювалися майбутні негативні та позитивні наслідки; були враховані ефекти зовнішніх факторів та інструменти реалізації політики.

За результатами оцінювання кращою альтернативою є впровадження автономізації закладів охорони здоров'я. Процес переходу закладів з бюджетних установ у державні та комунальні підприємства включає звільнення закладів охорони здоров'я на п'ятирічний період від податкових відрахувань зі своїх власних доходів до місцевих чи державного бюджетів. Гарантований обсяг безоплатної медичної допомоги, передбачений Конституцією України, яка надається в державних та комунальних закладах, буде корелюватися обсягом державного бюджету на поточний рік. Заклади зможуть відкривати власні рахунки в банках та вільно розпоряджатися власним бюджетом і всі невикористані за рік бюджетні кошти закладів не будуть повертатися в бюджет (а лишатимуться в розпорядженні закладів) і не будуть підставою зменшення фінансування на наступний рік. Також з'явиться новий ресурс доходу для закладів: окрім бюджету, благодійних фондів та фондів страхування, заклади зможуть у легальний спосіб отримувати кошти від фізичних та юридичних осіб.

Також автономізація має ряд переваг:

- автономізація суттєво покращить роботу державних та комунальних закладів охорони здоров'я;

- забезпечить доступною та якісною медичною допомогою у відповідності до реальних потреб суспільства, створить умови для прозорості підзвітності роботи закладів охорони здоров'я та реалізує ефективні методи управління й фінансування медичних закладів при мінімальній витраті наявних ресурсів;

- сприятиме створенню передумов належного сучасного рівня підготовки менеджерів в системі охорони здоров'я та напрацюванню досвіду, реалізації практичних навичок серед усіх представників медичної спільноти.

Було доведено, що з впровадженням даної альтернативи необхідно зробити наступні важливі кроки:

1. Вдосконалити законодавчу базу щодо роботи мережі закладів охорони здоров'я як суб'єктів надання медичних послуг. Відповідні законопроекти зобов'язуватимуть органи самоврядування приймати рішення щодо реорганізації закладів в межах їх повноважень.

2. Розділити замовника та постачальника медичних послуг. Оскільки зараз держава є як замовником так і надавачем медичних послуг в одній особі.

3. Сформувати та затвердження гарантованого обсягу медичних послуг.

4. Визначити методику розрахунку вартості послуги;

5. Впровадити електронний облік даних для планування, моніторингу та контролю медичної допомоги задля покращення системи.

Список використаних джерел:

1. Паоло Беллі, Юрій Джигир, Катерина Майнзюк, Артем Мірошниченко, Альона Горошко та Наталія Степурко. *Як працює система? Новий підхід до аналізу і оцінки процесів управління в системі охорони здоров'я в Україні*. – Вашингтон: Світовий банк, 2015.

2. Valery Lekhan, Volodymyr Rudiy, Maryna Shevchenko, Dorit Nitzan Kaluski, Erica Richardson. *Ukraine: Health system review*. – Copenhagen: WHO Regional Office in Europe, 2015. (Health Systems in Transition. Vol. 17, No. 2)

3. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2014 рік / за ред. О. Квіташвілі. – Київ: МОЗ України, 2015.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РИНКОМ СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ

Страховий сектор є невід'ємною і важливою частиною фінансового ринку України. Нормальний розвиток даного сектору може стати запобіжником виникнення криз в економічному країни вцілому. Сучасному страховому ринку України характерна тенденція динамічного розвитку, проте світові кризові явища залишають свій відбиток і в даній галузі. Поряд із цим, з іншого боку, страхова галузь має значний потенціал для подальшого розвитку: у державі страхується лише близько 10% можливих ризиків, тоді як у більшості розвинутих країн цей показник дорівнює понад 90%; страхування забезпечує перерозподіл близько 3% ВВП (в Європі 8-12%); середній обсяг страхових премій на одного українця становить менше 400 грн. (в Європі - більше 1300 євро) [1]. Дана статистика свідчить про недостатній рівень залученості населення до користування страховим захистом. Однією з вагомих причин є недовіра громадян до інституту страхування, що викликана неефективним управлінням у галузі. Як наслідок: кількісні зауваження з боку вже існуючих клієнтів, зіпсована репутація компаній та відсутність нових страхувальників. А тому, вироблення єдиної стратегії розвитку даної сфери як з боку власників компаній, так і з боку державних органів управління – важлива складова подальшої надійної взаємодії страховиків та страхувальників.

Стале функціонування ринку страхування залежить не лише від ефективного управління конкретною страховою компанією, а й від ситуації на суміжних ринках; оскільки деякі галузі тісно взаємопов'язані між собою та не можуть існувати обмежено одна від одної. До прикладу, суміжними з страховим бізнесом є банківська сфера та, наприклад, діяльність автосалонів або сфера будівництва житла. Проте економічна криза завдала суттєвих збитків на цих ділянках економіки, лише стійкі компанії втрималися та продовжують свою діяльність.

Управлінням та розробкою стратегії окремої компанії займається керівництво та/або власники самої організації; саме вони формують основні пріоритетні напрямки розвитку та шляхи для підвищення якості страхових послуг. В свою чергу регулювання ринку здійснюється і з боку держави з метою забезпечення реалізації соціальної та економічної функцій страхування.

У 90-і роки минулого сторіччя страхова діяльність регулювалася Декретом Кабінету Міністрів України "Про страхування" № 47-93 від 10 травня 1993 р., згідно якого державне регулювання страховою сферою здійснював Укрстрахнагляд. 1999 року даний комітет ліквідували, а його зобов'язання покладено на Міністерство фінансів України. Вже з 2003 року до 2011 року включно державне регулювання страхового ринку покладено на Державну комісію у сфері регулювання ринку фінансових послуг (далі – Держфінпослуг), яка 23 листопада 2011 року реорганізована в Нацкомфінпослуг (Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг).

З боку державних органів виконуються наступні функції:

- реєстрація страховика;
- видача ліцензії на здійснення страхової діяльності;
- регулювання тарифів;
- здійснення контролю за діяльністю страховика;

- обмеження діяльності страховика.

Нормативне регулювання ринку страхових послуг здійснюється на підставі Конституції України; законів та постанов Верховної Ради України; постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України; нормативних актів Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг в Україні.

Враховуючи сучасні тенденції розвитку економіки вкажемо, що державне регулювання страхового ринку – важлива ланка ефективного функціонування та розвитку сучасної системи страхування. Проте негативні тренди, що присутні в діяльності даної сфери свідчать про нагальну потребу в удосконаленні регулятора. Неспроможність ринку страхових послуг самостійно розв'язувати проблеми розвитку, створення і підтримання ефективної ринкової інфраструктури зумовлюють необхідність розробки нової моделі державного регулювання щодо вирішення питання довіри страхувальника до страховика та застосування оновлених методів державного регулювання ринку страхових послуг в Україні з метою формування прогресивної і ефективної структури та використання страхування, передусім як економічного механізму забезпечення суб'єктів підприємницького сектору та сектору домогосподарств від ризиків непередбачених ускладнень [2].

Список використаних джерел:

1. Фурман В.М. Страхування та його роль в соціально-економічних процесах // Фінанси України. - 2005. - №8. - С. 149.
2. Онищенко Л. А. Державне регулювання ринку страхових послуг в Україні: автореф. дис. канд. наук держ. управ-ня: / Онищенко Л. А. - К., 2013.

Ярошик Анастасія Анатоліївна

jarowuk@ukr.net

Науковий керівник: Коваль О.А., к.ф.н., доц.

СКВОТИНГ ЯК СОЦІАЛЬНА ПРАКТИКА РОЗБУДОВИ ПРОСТОРУ КРЕАТИВНОСТІ

Термін «соціальні практики» отримав широке використання в соціально-філософській, соціологічній літературі, при дослідженні проблем управління соціальними групами та детальнішому розгляді особливостей діяльнісного підходу в менеджменті. Цікавим був науковий дискурс двох соціологів середини ХХ століття, які висували різні трактування і розуміння феномену соціальних практик. Так перший з них, П'єр Бурдьє, проводив чітку межу між інтелектуалізмом (споглядальний метод пізнання соціальної дійсності) та дією, яка, на його думку, і є практичним відношенням до світу. Тобто соціальна практика для П.Бурдьє є «стихією дії», практичним засобом у розбудові соціальних систем[1]. Ентоні Гідденс ставив наголос на просторові та часові рамки соціальної дії і вказував на особливий статус місця в реалізації практичної діяльності соціальних груп[2]. Підхід Е. Гідденса, на нашу думку, є ближчим для розуміння сквотингу як соціокультурної практики.

Практика визначається як соціокультурна тому, що вона розгортається в соціокультурному просторі який є матеріальним тілом, що забезпечує можливість практичної (чуттєво-предметної) дії. Соціальний та культурний простір - це суспільні

відносини та культурні форми, в яких вони здійснюються, що є об'єктом соціальної дії і взаємодії, яка є основою соціальної практики.

Складовими соціокультурних практик виступають різні види людської діяльності, які згуртовують навколо себе нові соціальні групи, або є стимулом для самоорганізації громади. Дані способи реалізації творчого потенціалу соціальних груп є варіативними внаслідок нашарування багатьох проявів професійної та дозвіллевої діяльності. Ще однією важливою умовою здійснення соціокультурних практик є простір, реально існуюче матеріальне тіло, що вміщує в собі соціальну групу та може задовольняти потреби у втіленні тих чи інших видів діяльності.

Методом будувannya такого простору в міському середовищі є технологія сквотингу, а саме самовільне заселення приватної чи державної власності з метою проживання та/або створення соціально-культурного осередку. За допомогою даної технології відбувається виокремлення креативного простору і утворення самоорганізованої громади, яка позиціонує себе як окрему суспільну ланку - сквот.

Варто також зазначити, що дані громади зазвичай обирають творчі професії, залучаючи велике число однодумців, тобто формуючи навколо себе своєрідний креативний простір. Сквотинг є соціально-культурною практикою оскільки він виступає умовою втілення різних видів художньої діяльності (література, скульптура, художнє мистецтво, різні види ремесел – це найпоширеніші зайняття учасників скоту) в реальному просторі і часі та виступає основним агентом реалізації творчого потенціалу його членів. Також важливим аргументом є позитивний вплив окремих існуючих сквотів на духовну освітню дійсність. Це пояснюється різноманітними комунікативними компаніями та приєднанням нових членів до творчої атмосфери, яка безсумнівно змінює суспільні реалії в сторону підвищеного інтересу з боку суспільства до культурно-мистецьких заходів.

Ще одним фактором, який дозволяє віднести сквотинг до соціокультурних практик, крім реалізації діяльнісного потенціалу його учасників, є процес згуртування, виокремлення соціальних груп та їх самоорганізація. Її сутність закладена в процесі, який відбувається через розвиток внутрішніх ресурсів системи, за рахунок взаємодії з навколишнім середовищем, але незалежно від нього. Тобто, всі безпосередні учасники соціальної групи, об'єднуючись, прямують до розвитку більш складних форм реалізації свого творчого потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Бурдые П. Практический смысл СПб., 2001
2. Гидденс Э. Устроение общества: Очерк теории структуризации. М., 2003

СЕКЦІЯ 2. РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЙ «ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ» ЯК ВЕКТОР ВИРІШЕННЯ ДИЛЕМИ «ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ - ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ»

Berenika Kaczmarek-Templin, Dr hab.
Studium Nauk Humanistycznych i Społecznych
Politechnika Wroclawska

ELEKTRONICZNY DOSTĘP DO INFORMACJI A ZARZĄDZANIE I OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH PRZEZ SĄDY I ORGANY ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ W POLSCE

Proces informatyzacji sądownictwa trwa nieprzerwanie od kilku lat. Na uwagę zasługują sztandarowe inicjatywy i nowe instrumenty wprowadzone do procesu cywilnego, to jest w szczególności zapis audio/wideo przebiegu rozprawy, możliwość przeprowadzenia dowodu na odległość za pomocą środków komunikacji elektronicznej, elektroniczne postępowanie upominawcze oraz elektroniczne postępowanie rejestrowe (rejestracja spółek) oraz tzw. portal ksiąg wieczystych. Aktualnie trwają również prace legislacyjne związane z wprowadzeniem tzw. elektronicznego biura podawczego, to jest w istocie możliwości wnoszenia i doręczania pism procesowych i sądowych w sposób elektroniczny.

Poza regulacjami kodeksowymi, informatyzacja wprowadziła ciekawe narzędzia, umożliwiające uczestnikom obrotu uzyskiwanie informacji o charakterze prawnym. Do tej kategorii należy zaliczyć portal orzeczeń, portal informacyjny oraz elektroniczną wokandę.

Odnosnie informatyzacji organów administracji publicznej, koniecznie trzeba wskazać ePUAP (elektroniczna platforma usług administracji publicznej) oraz bazę orzeczeń sądów administracyjnych.

Niewątpliwie wprowadzenie nowych narzędzi informatycznych, które wspierają wymiar sprawiedliwości oraz działalność organów administracji publicznej, stwarza z jednej strony możliwości szybkiej realizacji dostępu do informacji, a z drugiej nakłada obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa przechowywanych i przetwarzanych danych.

Szczególnie ciekawe są zagadnienia związane z udostępnianiem obywatelom informacji o treści wyroków sądowych i sądów administracyjnych. Obywatele mają możliwość zapoznania się z treścią iste uczestnictwo w publicznym ogłoszeniu wyroku, w ramach wykorzystania przepisów o dostępie do informacji publicznej oraz za pośrednictwem publikatorów i portali dostępowych. W portalu orzeczeń publikowane są sentencje orzeczeń wraz z uzasadnieniami.

Baza orzeczeń udostępniona w Internecie spełnia przede wszystkim funkcje informacyjne oraz edukacyjne. Nie ma ona statusu zbioru urzędowego. Dla zachowania poufności danych osobowych wszystkie opublikowane w bazie orzeczenia, są zanonimizowane. Oznacza to, że nie ujawnia się danych osobowych pozwalających na identyfikację osoby, której dotyczą. Proces anonimizacji odbywa się automatycznie za pomocą zaawansowanych algorytmów analizy tekstu.

Niezwykle istotne są także instrumenty służące możliwości komunikacji obywatela z organem administracji lub sądem za pośrednictwem odpowiedniego portalu informatycznego. W przypadku sądów, taka możliwość komunikacji zacznie funkcjonować dopiero od 2019 roku. Natomiast

ePUAP od kilku lat z powodzeniem pozwala obywatelom składać wnioski oraz otrzymywać decyzje organów administracyjnych w postaci elektronicznej.

Niewiele dotychczas uwagi zostało poświęcone zagadnieniu ochrony w szczególności danych osobowych. Sądy oraz organy są administratorami danych osobowych zarówno osób w nich zatrudnionych, jak i osób, których dane pozyskuje w związku z prowadzonymi sprawami, w związku z czym ciężą na nim określone obowiązki.

Nowe technologie stwarzają ryzyko ujawnienia zbyt wielu informacji o obywatelach. Zastosowanie nowych technologii wymaga odpowiednich regulacji odnośnie ochrony danych osobowych. Aktualnie brakuje przepisów, które wprost normowałyby powyższe zagadnienia i jednocześnie byłyby podstawą do zgodnego z prawem i zgodnego z wymogami bezpieczeństwa informacji przechowywania i przetwarzania danych osobowych.

Архипова Євгенія Олександрівна
evgar@meta.ua

МЕРЕЖЕВЕ УРЯДУВАННЯ ЯК МОДЕЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Управлінські тенденції кінця ХХ – початку ХХІ століття демонструють переорієнтування державного сектору з бюрократичної моделі управління, що передбачає жорстку регламентацію діяльності чиновників різноманітними інструкціями, положеннями та правилами, до ринкової моделі, орієнтованої на надання якісних публічних послуг та досягнення ефективних результатів. Це спричиняє поступову трансформацію завдань державного службовця: від управління людьми до координації, узгодження основних наявних ресурсів задля ефективного породукування публічних цінностей. Таким чином, загальною метою сучасного державного управління стає розвиток держави на засадах демократії з використанням ефективних новітніх методів і технологій управління задля забезпечення громадян якісними публічними послугами, які б відповідали світовим стандартам. З огляду на це доцільно коротко розглянути особливості мережевого урядування (Networked Government), яке, поряд із Old Public Management, New Public Management, Good Governance, являє собою одну з концепцій (моделей) публічного управління.

Зростання популярності інтернету на Заході на початку 1990-х років, призвело до того, що велика кількість держав мусила визнати значний потенціал інтернет-технологій у розширенні та поглибленні відносин з громадянами, підприємствами та іншими зацікавленими сторонами. Розуміння цих можливостей призвело до створення сайтів державних установ та їх інформаційних інтернет-сторінок, де розміщувалася загальна інформація про установу/ відділ, адреса, години прийому, контактні телефони тощо. Започаткована таким чином ера інформаційної присутності органів державної влади в глобальній мережі ознаменувала собою перший етап розвитку електронного урядування (фазу інформування). Подальший розвиток електронної взаємодії передбачає наявність можливості звернення громадян до органів державної влади електронною поштою, завантаження анкет, бланків та інших форм в електронному вигляді, що являє собою початкову стадію інтерактивності. Повноцінна інтерактивна взаємодія передбачає можливість замовлення та отримання публічних послуг через інтернет: сплату податків, подачу декларацій, отримання документів та свідоцтв тощо. І нарешті, повна електронна інтеграція та персоналізація усього спектру взаємодій між урядом та іншими зацікавленими

сторонами знаменує собою настання ери мережевого урядування – найвищої стадії розвитку електронного урядування.

Мережеве урядування, як стверджують фахівці, являє собою перехід до більш прозорого співробітництва та взаємовигідних відносин між державою, громадянами і бізнесом в результаті інтеграції сучасних інформаційних технологій та технологій зв'язку. Це дозволяє громадянам брати активну участь у формуванні державної політики та забезпечує єдину точку доступу до всіх публічних послуг. Новітні інформаційно-комунікаційні технології та засоби обробки даних дозволяють державі зробити інтернет основним інструментом поширення (передачі) інформації, комунікації та отримання послуг.

Вирішальне значення для ефективності мережевого урядування має спроможність збирати і оприлюднювати інформацію різними каналами (наприклад, електронною поштою, через веб-сайт чи соціальні медіа, SMS-інформування) цілодобовий доступ до ресурсів та послуг в режимі реального часу, а також низька, загальнодоступна вартість цього доступу.

Мережеве урядування відрізняється від інших моделей публічного управління тим, що розміщує громадян та всіх зацікавлених осіб, які і є власне замовниками державних послуг, в центрі уваги, визнає принцип пріоритетності інтересу споживача цих послуг над інтересами державного установи чи, тим більше, службовця.

Завданням публічного управління, відповідно до цієї моделі, є забезпечення якісного життя громадян певної адміністративно-територіальної одиниці чи держави в цілому, раціональне використання наявних ресурсів (матеріальних, технічних, технологічних, інфраструктурних тощо) для надання публічних послуг та задоволення потреб громади, налагодження ефективної комунікації між громадянами та органами державної влади. Це обумовлює потребу у підготовці фахівців відповідної кваліфікації – публічних управлінців, які матимуть змогу працювати в органах державної влади, місцевого самоврядування, комерційних та некомерційних організаціях.

Зазначимо, що у діючому законі «Про державну службу» від 1993 року та в однойменному законі від 17.11.2011 року, який начебто набирає чинності з 01.01.2016 року, слово «публічний» не використовується. У проекті Закону України «Про державну службу» від 3.11.2015 року фігурують терміни «публічна діяльність», «публічний інтерес», «публічна інформація», «публічні ресурси» (в т.ч. державне майно), проте, на жаль, визначення цих термінів відсутнє. В першій редакції цього проекту (від 30.03.2015) згадувалися ще й публічні послуги, складовою яких виступали послуги адміністративні, але в тексті законопроекту, винесеному на друге читання, залишилися тільки останні.

Визначення деяких термінів в галузі публічного урядування пропонувалося в «Концепції реформування публічної адміністрації в Україні» (2005 р.). Зокрема, публічна служба визначається як професійна, політично нейтральна цивільна служба в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, а публічні послуги – як послуги, що надаються органами державної влади, органами місцевого самоврядування, державними та комунальними підприємствами, установами, організаціями, а також інші послуги, відповідальність за надання яких несе держава або територіальна громада. Тим не менше, досі існує певна методологічна невизначеність щодо тлумачення та співвідношення термінів «публічне управління», «публічне адміністрування», «державне управління», що вимагає негайного врегулювання цього питання шляхом широких професійно-наукових дискусій.

ЕЛЕКТРОННІ ПОСЛУГИ В АВСТРАЛІЇ

Глобальне поширення Інтернету, яке включає в себе інформаційні та комунікаційні технології, засноване на відкритих стандартах, в поєднанні з реформою державного управління, позиціонує електронний уряд як важливий компонент модернізації. Найбільш розвинені країни, як правило, мають високий індекс розвитку електронного уряду. Отже, за попередніми даними, які були опубліковані в ООН, Австралія посідає 2 місце за індексом розвитку електронного урядування (0.9103).

Електронне урядування – це якісно новий рівень партнерських відносин між державою та громадянином. Основним критерієм оцінки ефективності, успішності електронного урядування є задоволення громадян е-сервісами. Згідно класифікації фаз зрілості е-послуг, в Австралії вони знаходяться на найвищому рівні, тобто, громадяни мають можливість не лише знайти необхідну консультаційну інформацію на урядових порталах, а й отримати комплексні ускладнені послуги в режимі он-лайн. Отже, найбільш популярними електронними послугами серед австралійців є: он-лайн послуги відпочинку, послуги з соціального забезпечення, електронне законодавство, електронні комунальні сервіси (електронне замовлення вивезення сміття, ремонту доріг, отримання дозвільних документів), он-лайн платежів податків та зборів, отримання водійських прав, пошук роботи, електронні вибори (формування в електронному вигляді списків виборців), замовлення документів он-лайн (пенсійні посвідчення, свідоцтво про народження тощо) і т.д. Варто зазначити, що всі послуги на урядових порталах структуровані за «життєвими епізодами», адже, як показує міжнародний досвід, саме така структуризація є найбільш ефективною та зручною для споживача.

Безумовно, Австралії, все ж таким є над чим працювати і що вдосконалювати в сфері електронного урядування та надання електронних послуг, адже все ж таки, незважаючи на високі показники, країна має певні проблеми. Згідно соціологічних досліджень, нагальними питаннями є зворотній зв'язок з громадянами, робота над поліпшення доступу до державних он-лайн послуг, збільшення урядових комунікацій он-лайн, розробка державних сайтів більш зрозумілими для користування громадян і, звичайно ж, надійніше забезпечення конфіденційності інформації. Отже, згідно Декларації уряду Австралії «Відкритий уряд» серед першочергових завдань розвитку е-врядування в Австралії можна виділити такі:

- зниження бар'єрів доступу до Інтернету;
- створення он-лайн проектів для співпраці співробітників;
- забезпечення можливостей доступу громадян Австралії (в т.ч. громадян з обмеженими можливостями або потребами) до сервісів та участі в економіці;
- дотримання єдиних стандартів серед всіх служб;
- розвиток он-лайн взаємодії громадян та уряду задля покращення роботи.[1]

Варто зазначити, що Австралія робить впевнені кроки в реалізації даної Декларації. Нещодавно в Австралії відбувся запуск окремого бета-сайту оновленого порталу електронного уряду, призначеного для зворотного зв'язку з громадянами - для збору відгуків та пропозицій про зручність нового урядового порталу. Це свідчить про високий рівень поваги уряду до громадян своєї країни.

Як відомо, Україна також намагається реалізувати стратегію електронного уряду. У всякому разі, е-уряд обіцяє зробити уряд більш ефективним, прозорим і законним. Саме тому, вивчення успішної практики впровадження е-урядування та е-послуг в зарубіжних країнах, особливо таких розвинених, як Австралія, є надзвичайно цінним. Впроваджуючи електронне урядування в Україні необхідно враховувати передовий досвід інших держав, враховуючи при цьому специфіку українського суспільства, економіки, політичного становища, аби створити найбільш вдалу форму е-уряду та надання е-послуг саме для громадян нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Електронне джерело: Australian Public Service Information and Communications Technology Strategy 2012 - 2015 . Режим доступу: [http://www.finance.gov.au/publications/ict_strategy_2012_2015/docs/APS_ICT_Strategy.pdf]
2. Електронне джерело: Australian Government. Режим доступу: [<http://www.australia.gov.au/>]

Бузмакова Ірина Андріївна

Науковий керівник: Чукут С.А., д.н. держ. упр., проф.

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ЯК ШЛЯХ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ТА НАДАННЯ ПОСЛУГ НА ПРИКЛАДІ ДОСВІДУ ІНДІЇ

На сучасному етапі розвитку суспільства важко залишатись осторонь використання можливостей інформаційних технологій. З метою забезпечення прозорості діяльності влади, подолання корупції, оптимізації та підвищення ефективності надання послуг громадянам, в Україні постає питання про розвиток і удосконалення системи електронного урядування, зокрема, шляхом запозичення досвіду зарубіжних країн у цій сфері.

Яскравим прикладом є впровадження електронного урядування в Індії. Згідно з дослідженням Організації Об'єднаних Націй, станом на 2014 рік Індія посіла 118 місце у глобальному рейтингу за рівнем розвитку електронного урядування серед країн світу. [1, с.201] Цей показник ілюструє прогресивні тенденції у впровадженні електронного уряду, незважаючи на те, що одними з основних проблем Індії залишаються стрімке зростання чисельності населення і необхідність надання послуг більш ніж мільярду осіб.

Спроба закласти фундамент і дати поштовх для довгострокового розвитку у сфері електронного управління в Індії була здійснена ще у 2003–2007 рр. шляхом затвердження і реалізації «Національного Плану з електронного урядування». Він був спрямований на покращення надання державних послуг громадянам та підприємствам згідно з наступною концепцією: "Зробити всі державні послуги доступними для звичайної людини в її місцевості через доставку загального обслуговування та забезпечення ефективності, прозорості і надійності таких послуг за доступними цінами, щоб зрозуміти основні потреби простої людини". [2]

Таким чином, електронне управління в Індії неухильно еволюціонувало від комп'ютеризації державних відомств до ініціатив, які передають тонкощі управління, такі як централізація уваги на громадянах, орієнтація на послуги і прозорість. «Національний План

електронного урядування» дотримується цілісного підходу до електронного управління ініціативами по всій країні, інтегрує їх та забезпечує загальну доступність. [3]

На офіційному урядовому порталі Індії за електронною адресою <http://india.gov.in/services/online-services> громадяни мають змогу вільно скористатися різними онлайн-послугами, що пропонуються Центральними та державними органами, без відвідування будь-якого урядового офісу. Зокрема, електронним шляхом можна подати свої скарги і претензії, пов'язані з усіма державними службами, подати заяви в міліцію, на отримання свідоцтва про народження, свідоцтва про шлюб і прав водія. Також користувачі можуть бронювати квитки на різні транспортні засоби, відслідковувати статус заяви у будь-якій державній службі, здійснювати реєстрацію автомобіля, пожертви коштів на благодійність тощо. Окрім цього, порталом передбачений зворотний зв'язок, можливість залишати коментарі або пропозиції по державним відомствам або послугам, варто лише заповнити онлайн форму зворотного зв'язку для відповідного відділу або міністерства. [4]

Також в Індії було запроваджено низку успішних проектів на місцевому рівні. Уряди штатів почали вживати заходів із впровадження інформаційних технологій у процеси управління. Використовуючи різні програми для поліпшення обслуговування своїх громадян, вони поступово переходять від ручної праці до онлайн-доставки за допомогою зручно розташованих сервісних центрів у громадських місцях. Наприклад, проект "Бхумі" в штаті Карнатака – ініціатива зі сприяння комп'ютеризації фермерів штату. Проект "Gyandoot" в штаті Мадхья-Прадеш передбачав збір інформації від мешканців штату про їхні проблеми – труднощі в отриманні доступу до інформації про земельні документи, а також відсутність механізму розгляду скарг. В окремих населених пунктах створювали інформаційні кіоски, оснащені комп'ютерами з підключенням до Інтернет, що перебували у розпорядженні освічених молодих людей. Проект SWAGAT – проект е-уряду, за допомогою якого був створений варіант прямої взаємодії громадян та Державного міністра. У рамках цього проекту скарги реєструються онлайн, передаються і надаються онлайн відповідним службовцям, які повинні на них відповісти протягом 3–4 годин. Проект ePension (Система оплати пенсій) штату Хімачал Прадеш — це повноцінне оновлення ручної системи видачі пенсій, що призвело до прямих вигод як для уряду, так і для пенсіонерів. Проект PAWAN (Єдина мережа штату Панджаб) спрямований на забезпечення виконання вимог усіх державних департаментських додатків, а також забезпечення доступу до центральних урядових додатків за допомогою підключення через NICNet. Проект E-Seva штату Андрха Прадеш ґрунтується на єдиному центрі, що дозволяє громадянам здійснювати оплату за використання комунальних послуг. Електронна оплата була спрощена за допомогою точок оплати, для створення яких уряд співпрацював з кількома банками. У рамках проекту "Sampark" в штаті Чандігарх були встановлені в різних місцях електронні сервісні центри, відомі як "Sampark Центри". Вони надають послуги від імені державних відомств, такі як сплата податків, свідоцтв про народження та смерть, оренди, реєстрації майнового стану службовців, паспортів, а також окремих телефонних рахунків, що дозволяє скоротити витрати і заощаджувати час. [5, с.31]

Отже, запровадження електронного урядування в Індії стало вагомим поштовхом до підвищення якості послуг, що надаються громадянам, до спрощення процедур їх надання, забезпечило більшу прозорість та ефективність процесу управління, сприяло боротьбі з корупцією. Ці позитивні зрушення є бажаними й актуальними сьогодні для України. Запровадження повноцінної системи електронного урядування в Україні вимагає значної

внутрішньої підготовчої роботи на рівні державних органів та вирішення великої кількості проблем, проте реальний електронний уряд може стати кроком до подолання бюрократизованого і морально застарілого державного устрою.

Список використаних джерел:

1. National portal of India. National e-Governance Plan. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://india.gov.in/e-governance/national-e-governance-plan>
2. National portal of India. E-Governance Initiatives. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://india.gov.in/e-governance/initiatives>
3. National portal of India. Online Services. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://india.gov.in/services/online-services>
4. Кращі практики впровадження електронного урядування: зарубіжний досвід. Методичні матеріали до навчальної дисципліни: “Теоретико-методологічні, організаційні та інституційні основи електронного урядування” / авт. кол.: К.Синицький, Я. Олійник, М. Міхальова та ін.; за заг. ред. д.н.держ.упр.,проф. С.А. Чукут, к.н.держ.упр. О.В. Загвойської. – К., 2010. – 144 с.
5. Department of Economic and Social Affairs. United Nations E-Government Survey 2014. E-Government for the Future We Want. New York, 2014. – Режим доступу: http://unpan3.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf

Віскушенко Богдан Русланович,

spirit424@gmail.com

Науковий керівник: Чукут С. А. проф.

ПЕРЕВАГИ ДІЯЛЬНОСТІ УРЯДУ В РЕЖИМІ ОН-ЛАЙН

Висновок діяльності уряду в режимі он-лайн є природним наслідком тривалого використання інформаційної технології. Фактично, існує два фактори, рушійні цим розвитком. Першим є те, що, з 1950-х років, уряди багатьох розвинених країн розробляли свої урядові інформаційні системи, але до початку 1990-х, у великій мірі, вони комп'ютеризували свої урядові ділові процеси у всіх відносинах, в яких комп'ютер міг бути корисним. Другим фактором є Інтернет, що став відкритим для широких мас і отримав популярність на початку 1990-х років, так що будь-хто, хто володіє комп'ютером, мав можливість доступу та користування різними інформаційними послугами, наданими компаніями або урядом. В результаті цього, висновок діяльності уряду в он-лайн-режимі розглядається важливим кроком у розвитку взаємодії уряду і суспільства. Його метою є поліпшення якості надаваних послуг і збільшення зворотного зв'язку суспільного сервісу. Мережева технологія має потенціал подолання традиційних бар'єрів, з якими стикаються клієнти уряду і надання більшого позитивного впливу на якість послуг крім просто впливу на окремі агентства та їхні сервісні статuti.

Переваги он-лайн-уряду стають все більш очевидними і включають в себе наступні досягнення багатьох урядів.

- Розширені урядові послуги. Он-лайн-уряд може бути направлений на недоліки регіонів / периферій країни щодо доступу до урядової інформації та послуг. Це може усунути бар'єри дистанції або мобільності, повсталі для деяких клієнтів. Надання послуг в он-лайн-режимі може впровадити та підкріпити існуючі традиційні канали надання послуг для такого типу клієнтів, а також забезпечити безперервний доступ до уряду практично звідусіль. Он-лайн-

уряд стане рушійною силою згуртованого національного підходу до надання послуг в он-лайн-режимі та для користувачів цими послугами не буде необхідності в розумінні того, як структурований уряд: вони зможуть взаємодіяти з урядом на безпечному і нескладному рівні.

• Спрощені процедури при взаємодії з урядом. Он-лайн-уряд призведе до зникнення потреби в розумінні структури уряду і відмінності між його складовими. Фактично, для клієнта уряду зовсім не важливо розуміти те, яка структура в уряді, але замість цього розуміти способи отримання доступу до урядових послуг. При традиційному уряді, підприємства зокрема мали вивчати складну структуру уряду для того, щоб отримати необхідну інформацію або послуги, часто будучи змушеними мати справу з більш, ніж одним урядовим агентством або юрисдикцією для вирішення проблеми в бізнесі.

• Прозорий уряд. За допомогою сучасної інформаційної технології, можна розробити різні інформаційні системи уряду, які здатні записувати, при необхідності, всі дані та інформацію усередині якого-небудь ділового процесу. Он-лайн-уряд зробить ці дані та інформацію відкритими для громадськості шляхом інформаційних послуг он-лайн-уряду, і, відповідно, діловодство уряду стане відкритим для публічного огляду.

• Скорочені витрати уряду. Он-лайн-уряд продовжуватиме надавати можливості зниження вартості взаємодії між громадянами, підприємствами та урядом і прискорювати операційні процеси, як для бізнесу, так і для управління. У короткостроковому періоді, виведення інформації та послуг в он-лайн-режим потребує нових інвестицій з боку урядових агентств за підтримки традиційних каналів надання послуг. Але для більш тривалого періоду більш часте використання Інтернету знизить загальні урядові витрати.

Уряд має розробити більше послуг кращої якості в он-лайн-режимі, тобто інтегрування послуги, що усувають перешкоди урядової структури і юрисдикції, а також послуги, що задовольняють реальні потреби фізичних та юридичних осіб. За допомогою скоординованої діяльності урядових відомств, підприємств і громадськості, досяжні можливості можна реалізувати і показати їх здійсненність.

Гришко Альона Сергіївна

alyona_grischcko@ukr.net

Науковий керівник: Петрова С. О.

ЗАСТОСУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ СПРОЩЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Електронна комунікація є однією з видів політичної комунікації е-демократії, яка використовує інформаційно-комунікаційні технології та стратегії для політичних та управлінських процесів, поряд із процесами, пов'язаними з фандрайзингом, побудовою спільноти, лобіюванням та організацією взаємного обміну інформацією між громадянами та політичним апаратом. Вона може бути використана для управління місцевими громадами, націями і навіть функціонувати на міжнародному рівні. Неузгодженість між громадянами, лідерами і тими, хто виконує громадську роботу, часто виникає на основі нездатності легко спілкуватися в цих групах і через ці групи.

Інформаційна революція в умовах глобалізації та динамічного розвитку інформаційних технологій, програмного забезпечення та зв'язку, сприяє змінам у суспільстві. Е-демократія передбачає використання інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ) та стратегій по відношенню до демократичних акторів (уряду, виборних посадових осіб, ЗМІ, політичних

партій, організацій громадянського суспільства, політичних організацій, громадян та міжнародних організацій) в рамках політичних процесів місцевими громадами, державами, регіонами.

Урядові установи роблять суттєві інвестиції в галузі використання ІКТ в своїй роботі. Вони висловлюють «демократичні наміри»: інвестиції в традиційне електронне урядове обслуговування виправдано на основі надання більшої зручності громадянам і економії часу та коштів. Результатами впровадження електронної комунікації в електронному управлінні демократичного типу та ефективного управління: удосконалення урядових рішень, збільшення з боку громадян рівня довіри до влади, підвищення підзвітності уряду і прозорість, ефективного залучення зацікавлених сторін, в тому числі компаній недержавних організацій, бізнесу та зацікавлених громадян в нових способах вирішення суспільних проблем.

Перша спроба урядової електронної комунікації була пов'язана з консультаціями з приводу прийняття політичних рішень. Уряди таких країн як Великобританія і Канада приймають свої консультативні механізми та сприяють їх адаптації до інтернет-середовища. Нова Зеландія і Канада на даний момент має спеціальні сайти, присвячені просуванню відкритих консультацій між всіма урядовими структурно-функціональними одиницями політичної системи. Це включає в себе традиційні можливості offline консультацій, а також ті, де заохочується запитання-відповідь в режимі online. Прем'єр-міністр Нідерландів, наприклад, експериментував зі спеціальним Twitter хеш-тегом, який дозволяє громадянам безпосередньо поставити йому запитання про плани на бюджет. На ці питання він відповів особисто в інтернет відео зверненні.

Побудова ефективного уряду (з використанням державних мережевих інформаційних ресурсів), діяльність якого є підзвітною і прозорою, визначає напрямок функціонування електронного уряду в багатьох країнах, що розвиваються. Державні мережеві інформаційні ресурси мають такі характеристики: призначені для полегшення онлайн обміну інформацією, знаннями та/або досвідом між тими, хто виконує аналогічну роботу; розміщуються або фінансуються державними установами, міжурядовими об'єднаннями, міжнародними урядовими органами, партнерствами за участю багатьох публічних компаній, неурядових організацій; як правило, відкриті для громадськості, вони орієнтовані на конкретні питання, які залучають до участі зацікавлених сторін з інших державних органів, органів місцевого самоврядування, неурядових організацій, а також зацікавлених громадян.

Щоб домогтися успіху, ці проекти повинні адаптувати нові моделі введення інформації, обміну інформацією та розробити моделі для стійкого обміну інформацією. Моделі введення та обміну інформацією включають наступні елементи: актуальний портал - відправною точкою є веб-сайт, який надає користувачам каталог у відповідності до інформаційних ресурсів в своїй області (часто включають ановані умови, посилання та стандартні категорії); персоналізація з повідомленням по електронній пошті, що дозволяє користувачам вносити персональні настройки, які в подальшому відслідковують і оповіщають їх про нові інтернет-ресурси. Нові ресурси і посилання на зовнішню інформацію часто поміщаються в глибині загального сайту, що різко підвищує значення проекту для його користувачів; календар подій – на сайті надають інформацію для ознайомлення зі списком ключових поточних заходів та конференцій; бібліотека документів - сайти виконують не лише функції каталогу, але й пропонують зібрані повні тексти документів. Це забезпечує надійне довгострокове джерело якісного контенту, що часто переноситься з інших веб-сайтів без попереднього повідомлення.

Налагодження ефективної та прозорої політичної комунікації в сучасній Україні вимагає вдосконалення використання ІКТ, що в свою чергу призведе до поставлених цілей державної політики та програм за допомогою прямої участі усіх зацікавлених сторін.

Девтеров Ілля Володимирович
devterov@i.ua

ОСВІТА І НАУКА - СУСПІЛЬНІ ЧИ КІБЕРСОЦІАЛЬНІ?

В дослідженні, що проводиться, важливим моментом, з точки зору управління освітою та наукою у суспільстві, є ситуація зникнення статусу географічних кордонів при появі і розвитку дуальної структури, зв'язки «суспільство-кіберсоціум». Можна фізично знаходитися в Україні і виконувати роботу у Сінгапурі, наприклад (freelance). Також, така ситуація, безумовно, підтверджує і закріплює важливу онтологічну тезу про втрату чинника тілесності індивіда в процесі щільної коадаптації з Мережею [2,3,4]. В екзистенціальному контексті, кордони зникли, перш за все, в нашій свідомості. І, як наслідок, виникає ще один істотний момент, безпосередньо пов'язаний з чинником тілесності, – втрата державою цілого ряду своїх історичних функцій і повноважень, в першу чергу, пов'язаних з процесами управління і соціалізації індивіда. Виховання, освіта – безумовно, зрозуміло, очевидно. Мережа і виховає, й добре навчить. Але ж це буде вже не завжди держава [5].

Уявімо собі на хвилину, що всі громадяни держави Україна є постійними користувачами Інтернет. Вони мають доступ до інформації з будь-яких джерел (право на інформацію), вони працюють по мережі в інших країнах (більше платять) і розважаються там же (більш «просунуті» і цікаві ресурси). Всі фінансові питання громадян миттєво вирішуються за допомогою електронних платіжних систем. Тобто, в даній поки гіпотетичній, утопічній (але – сповна можливій в реальній дійсності) ситуації ми маємо справу з виходом з країни, держави багатьох історичних форм суспільної свідомості, тобто, тілесно громадяни знаходяться на території України, але індивідуальна і суспільна свідомість більшості з них <розташована> не тут, спрямована куди завгодно, тільки не всередину власної Країни, її наукових, політичних, соціокультурних потреб. І що стане з такою державою в результаті? Це цифрова духовна еміграція у чистому вигляді. Власне державні установи перетворюються на територіальні контори по суто фізичному обслуговуванню тілесності своїх громадян, що задовольняють їх переважно фізіологічні потреби і що виконують медичний огляд і лікування у режимі on-line [6].

І тут ми повертаємося до важливого тезису про те, що саме єдиної теорії функціонування онтологічної дуальної структури «суспільство-кіберсоціум» досить не існує. (Пошуки МІРИ їх взаємодії тривають не один рік). Розробки, що були запропоновані низкою вітчизняних та зарубіжних авторів лише підтверджують теоретичну і концептуальну фрагментованість, роздрібленість цієї масштабної сфери досліджень. Необхідно відзначити, що принципи її організації слід виводити з чіткого усвідомлення того факту, що обидві частини цієї складної структури неподільні, знаходяться в тісній цілодобовій взаємодії і підживлюють один одного таким чином, що вихід з ладу окремих блоків або структурних складових миттєво призводить до місцевих або загальних збоїв в роботі «партнера». Жодна з них на даний момент не є домінуючою, міра впливу між ними розподілена досить рівномірно, у ламінарному режимі формується нова реальність, яку все частіше називають «кіберсоціумом». Може виникнути така думка, що суспільство здатне знищити Інтернет,

проте, спустившись від категорії «суспільство» до конкретних суспільств, держав, співтовариств, малих соціальних груп та інших соціальних утворень, ми зрозуміємо, що це вже неможливо, зважаючи на діаметрально протилежну направленість їх інтересів.

Освіта і наука зможуть ефективно розвиватися у мережах тільки через усвідомлений кіберсоціальний антропоцентризм, тобто уважне ставлення до людини Мережі як фундаментального системоутворюючого чинника існування вказаного нового середовища. Виходить так, що кіберсоціальний розвиток має підштовхувати соціальний, і навпаки. Щоб налагодити таку систему, потрібне стійке, тверде, впевнене відношення до інтермену (нової особистості, що сформувалася і діє у кіберсоціумі з дитинства) як до людини найближчого майбутнього, усвідомлення його як об'єкту дослідження, що має специфічну онтологічну, екзистенціальну природу, з приматом духовної та інтелектуальної сутності над її тілесною природою, з її об'єктивними фізичними обмеженнями.

Кіберсоціальна система, що відтворюється завдяки узгодженій мережевої активності інтерменів, стає евристичною моделлю типової сучасної організації, «...морфологія якої у якості суб'єкта управління має спеціалізований орган управління організацією зі своїм специфічним кістяком – структурою управління, і об'єкт управління, морфологічною основою якого є індивідуалізована структура організації» [1, с.448]. Тобто ми маємо факт відтворення морфологічного остову соціальних структур управління освітою, наукою тощо безпосередньо on-line в смисловому кіберсоціальному просторі, перетворені форми складних соціальних суперсистем, що функціонально розвивалися протягом кількох століть.

Список використаних джерел:

1. Бех Ю.В. Філософія управління соціальними системами : монографія / Ю.В.Бех, Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. Ун-т імені М.П.Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. – 623 с.
2. Власенко О. Феноменология телесности в киберкультуре// Дефиниции культуры. Вып.3 : Сборник трудов участников Всероссийского семинара молодых ученых Томск, 1998, Вып. 3. с. 46-49. // URL: <http://tfk1.narod.ru/telo.htm>
3. Девтеров І.В. Розуміння тілесності у кіберпросторі. Науковий журнал «Практична філософія». Центр практичної філософії, 2011. Випуск 3. Київ. с. 63-67.
4. The Lived Body: Sociological Themes, Embodied Issues/ Autors: Gillian A. Bendelow, Simon J. Williams/ Routledge, sept., 11 2002. – 272p.// URL: <https://books.google.com.ua/books?id=L1iFAgAAQBAJ&dq=problems+of+corporeality+in+Intern et&hl=ru>
5. Polsko-Japońska Akademia Technik Komputerowych ul. Koszykowa 86 02-008 Warszawa //URL:<https://dziekanat.pjwstk.edu.pl/SERVICE-PUBLIC.fr>. Le site officiel de l'administration français// URL:<https://www.service-public.fr>

Дмитренко Валерій Іванович
v.dmitrenko@kpi.ua

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Україна впродовж останніх років демонструє наполегливий і поступальних рух в напрямку впровадження електронного урядування. Хоча за останніми показниками розвитку е-урядування згідно з оцінками експертів ООН, Україна посідає 87 місце, однак це скоріш стосується не доробок відповідних органів влади, які не належним чином надають

інформацію щодо реального стану справ, а також відсутності координації та системності на цьому шляху в нашій країні.

Однак, не зважаючи на всю складність ситуації, а також не сприятливі умови суспільного розвитку нашої держави, зумовлені веденням бойових дій на частині її території (Донецькій та Луганській областях), а також анексію Криму, Україна демонструє надзвичайно потужні та ефективні кроки щодо впровадження електронного урядування. До здобутків на цьому шляху можна віднести: розвиток електронної демократії на місцевому та центральному рівнях, надання електронних адміністративних послуг громадянам і бізнесу, боротьба з корупцією завдяки запровадженню систем електронних торгів та електронних закупок тощо.

Аналіз досвіду багатьох успішних країн світу США, Фінляндії, Великобританії, Австралії, Франції, Сінгапуру, Естонії, Південної Кореї свідчить про те, що електронне урядування здатне не лише наблизити владу до громадянина, робити її відкритою, прозорою та відповідальною, але й вирішувати найбільш складні проблеми в цих країнах застосовуючи для їх розв'язання ті чи інші технології електронного урядування.

Наразі перед Україною особливо гостро стоїть проблема проведення ефективної децентралізації, де б гармонійно та збалансовано відбувся перерозподіл владних повноважень між центральним та місцевими (локальними) рівнями. Децентралізація змінює відносини між громадянами та органами державної влади. Особливої ваги набуває надання послуг органами місцевої влади та органами місцевого самоврядування електронних послуг. Дедалі більше обов'язків делегуються органам місцевого самоврядування, тим самим знижуючи тиск бюрократії на постачальника послуг і громадянина. Однак, слід відзначити, що хоча децентралізація обмежує корупцію, проте запровадження надмірних бюрократичних ієрархій на місцевому рівні подекуди може призводити до посилення домінування місцевого олігархату.

В цьому контексті надзвичайної ваги набуває контроль з боку громадян за діями влади, як місцевої, так і центральної. В нашій державі протягом останніх п'яти місяців, розпочинаючи з липня 2015 року, з прийняттям змін до Закону України «Про звернення громадян» [1], а саме що стосується запровадження такого механізму активної участі громадян як електронні петиції. Згідно цього закону: громадяни можуть звернутися до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування з електронними петиціями через офіційний веб-сайт органу, якому вона адресована, або веб-сайт громадського об'єднання, яке здійснює збір підписів на підтримку електронної петиції.

Слід відзначити, що електронна петиція не може містити заклики до повалення конституційного ладу, порушення територіальної цілісності України, пропаганду війни, насильства, жорстокості, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, заклики до вчинення терористичних актів, посягання на права і свободи людини.

Що стосується впливу на місцеві органи влади, то згідно закону - вимоги до кількості підписів громадян на підтримку електронної петиції до органу місцевого самоврядування та строку збору підписів визначаються статутом територіальної громади. До визначення у статуті територіальної громади вимог щодо кількості підписів громадян на підтримку електронної петиції до органу місцевого самоврядування та строку збору підписів електронна петиція до відповідного органу місцевого самоврядування розглядається у порядку, визначеному цим законом, за умови збору на її підтримку протягом не більш як

трьох місяців з дня її оприлюднення такої кількості підписів у відповідній адміністративно-територіальній одиниці, де проживає:

- 1) до 1 тисячі жителів - не менше ніж 50 підписів;
- 2) від 1 тисячі до 5 тисяч жителів - не менше ніж 75 підписів;
- 3) від 5 тисяч до 50 тисяч жителів - не менше ніж 100 підписів;
- 4) від 100 тисяч до 500 тисяч жителів - не менше ніж 250 підписів;
- 5) від 500 тисяч до 1 мільйона жителів - не менше ніж 500 підписів;
- 6) понад 1 мільйон жителів - не менше ніж 1000 підписів.

Сесія ради скликається для розгляду електронної петиції, що набрала необхідну кількість підписів, протягом строку, встановленого для її розгляду.

З листопада 2015 року майже всі міські ради в Україні запровадили можливість подання електронних петицій. Так, Київська міська рада установила необхідну кількість голосів для розгляду електронної петиції – 10000 (www.petition.kievcity.gov.ua), а наприклад в Житомирі – 250 (www.petitions.zt-rada.gov.ua).

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про звернення громадян" щодо електронного звернення та електронної петиції» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 35, ст.341) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/577-19>

Дубівка Аліна Юріївна

Alina_Dubivka@i.ua

Науковий керівник: Войтко С. В. д.е.н., проф.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ

Українська економіка знаходиться у перехідному стані, в зв'язку із подіями, що відбуваються у країні. Реформування усіх систем державного управління тягне за собою відповідні зміни в системах управління, поширення та використання інформації.

Корпоративні інформаційні системи як «управлінська ідеологія, що об'єднує бізнес-стратегію підприємства та новітні інформаційні технології» є одним із інструментів, за допомогою яких можливі заплановані та бажані перетворення. [2]

На наш погляд, існують значні перспективи розвитку КІС на теренах України. Адже Україна активно рухається до поширення та використання ідеї публічного управління, що, у свою чергу, є «управління організацією та напрямом людських і матеріальних ресурсів для досягнення бажаних цілей».[3] Публічне управління є поняттям, що поширюється не лише на сферу державного управління. Це модель, основною ціллю якої є «з мінімальними витратами ресурсів, часу і зусиль досягнути максимальної ефективності, дієвості і результативності».[1]

Поширення корпоративних інформаційних систем на українських підприємствах є також одним із варіантів реалізації Закону України «Про електронну комерцію», що був прийнятий 03 вересня 2015 року.

Так, українським підприємства, що бажають будь-яким чином досягати ефективних результатів у сучасній ринковій моделі економіки та управління варто впроваджувати КІС і переходити на електронні способи комерційної діяльності.

У даному випадку КІС виступає як допоміжний інструмент у зв'язку з тим, що має можливість забезпечувати максимально ефективні внутрішні зв'язки.

Корпоративні інформаційні системи, що працюють на багатоплатформній системі, а саме мають внутрішні ресурси для організації роботи, інформаційні ресурси (Intranet) та інструменти зв'язку із партнерами надають можливість налагодити ефективну роботу компаній усередині бізнесу.

І, відповідно, налагодивши систему внутрішньої комунікації, заснованої на базі публічного управління, коли співробітники володіють повною інформацією про діяльність компанії, її управлінські рішення, завдання, стан компанії та перспективи, компанія отримує можливість налагодити ефективні канали комунікації від клієнта/споживача до того, хто надає послуги.

Саме таким чином може відбуватися перехід комерційних відносин на «наступний рівень», а саме зовнішніх інформаційних зв'язків, що виконуються електронним способом.

Отже, відповідно до перетворень, що відбуваються в Україні впровадження корпоративних систем має значні перспективи, адже саме у кризових/перехідних станах є можливість досягти бажаних або навіть більших результатів.

Список використаних джерел:

1. Босак О. З. Становлення та розвиток системи публічного управління в Україні // Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє : монографія / О.З. Босак / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; відп. редактор І. А. Грицьк. - К. : К.І.С., 2009. - 240 с.
2. Томашевський О.М., Цегелик Г.Г., Вітер М.Б., Дубук В.І. Навчальний посібник. - К.: Видавництво «Центр учбової літератури», 2012. - 296 с.
3. Філіпова Н. В. Зміна співвідношення понять «державне управління», «публічне адміністрування», «публічне управління» в системі суспільно-політичної трансформації – Електронний ресурс: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=865>

Капітан Христина Олександрівна
christinakapitan@outlook.com

Науковий керівник: Чукут С.А. д.н. держ. упр., проф.

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОЇ МИТНИЦІ УКРАЇНИ

В сучасному суспільстві, де панує влада інформації, дуже важливим є уміння накопичувати важливу інформацію і вміло нею розпоряджатися. І це стосується не тільки індивідів по окремо, а й різних організаційних структур, в тому числі і державних. Зараз накопичення і обробка великої кількості інформації, майже неможливі без використання сучасних інформаційних технологій.

Зовсім недавно Україна також почала впроваджувати новітні технології в галузі Митної служби. І вже в 2005 році було розпочато нова фаза роботи держави у впровадженні сучасних технологій в митну сферу, а саме розробка такої системи, як «Електронна митниця» [3;5]. «Електронна митниця» – це багатофункціональна комплексна система, яка поєднує

інформаційно-комунікативні технології та сукупність механізмів їх застосування і дає можливість підвищити якість митного регулювання та вдосконалити митне адміністрування [4;14]. Нововведення по покращенню митної служби України необхідні для успішного координування напрямів розвитку митних органів України, які мають базуватися на інформаційних технологіях і переважно збігатися з принципами діяльності й механізмами реалізації митних служб провідних країн світу, ґрунтуватися на міжнародних конвенціях і рекомендаціях. Це також важливо для втілення в життя міжнародних стандартів якості, які є міжнародним еталоном для створення й оцінки систем якості, зокрема якості виконання митної справи [5;55].

17 вересня 2008 року розпорядженням Кабінету Міністрів України була схвалена Концепція створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця» та план заходу її реалізації [1;1]. Задачею цієї комплексної системи є сприяння виходу України на новий рівень експортно - імпорتنих операцій, автоматизації всіх митних процедур і т.д. І вона повинна стати основною базою не лише митних технологій, а й головним інструментом управління і контролю митної діяльності, тобто головним механізмом забезпечення митної справи [5;59-60]. Наступним кроком стало створення Багаторічного стратегічного плану реалізації проекту «Електронна митниця», в якому прописані всі завдання цього проекту в період з 2007 по 2013 рік поетапно.

Звичайно ж в основі цієї комплексної системи мають бути інформаційні механізми, тобто «Електронна митниця» має бути побудована на нових інформаційних технологіях і на сучасній інформаційній базі. Це в свою чергу дозволить створити сучасну багаторівневу систему з застосуванням телекомунікаційних технологій [3;6-7].

Таким чином, на даний час вже є створена центральна база даних електронних копій вантажних митних декларацій [2;1]. Контроль доставки вантажів та митного оформлення знаходяться в процесі переходу на автоматизоване управління. Заслугує на увагу те, що також за останні роки впроваджено відомчу електронну пошту і транспортну мережу супутникового зв'язку. А відомча телекомунікаційна мережа та комплексна система захисту інформації знаходяться на стадії побудови [3;12-15].

Отже, у зв'язку з цим, можемо прийти до висновку, що Україна успішно рухається вперед в справі е-урядування в сфері митної служби. Звичайно ж, для цього потрібно перш за все забезпечення фінансування електронного урядування і чималі інформаційні й людські ресурси. Але все ж позитивні трансформації України в сфері е-урядування виведуть нашу державу вже зовсім на інший рівень міжнародної співпраці.

Список використаних джерел:

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції створення багатофункціональної комплексної системи «Електронна митниця» від 17.09.08р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=160062531>
2. Лист Державної митної служби України від 07.06.2012 N 11.1/2-12.2/6419-ЕП «Щодо порядку електронного декларування товарів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sta-sumy.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/elektronna-mitnitsya/62599.html>
3. Копосов С. Реорганізація митної служби як початок реалізації проекту «Електронна митниця» / С.Копосов //Митниця.-2007.-№1.
4. Митні інформаційні технології / За ред. П. В. Пашка. - К., 2011. - 391
5. Пашко П.В. «Електронна митниця» -головний механізм гарантування митної безпеки держави// Фінанси України.-2006.-№12.

«ЕЛЕКТРОННИЙ УРЯД» ЯК КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

У ХХІ столітті головними цінностями людства стали знання та інформація. Доступ до інформації – це безпосереднє право людини. Доступність інформації є одним з найважливіших аспектів демократичної держави. Однією з найбільш демократичних моделей управління на сьогодні є «електронний уряд».

«Електронний уряд» — це модель державного управління, яка заснована на використанні сучасних інформаційних та комунікаційних технологій з метою підвищення ефективності та прозорості влади. «Електронний уряд» не є чимось абсолютно новим, це лише модернізація вже існуючих структур та відносин.

Першою країною, що впровадила урядовий портал став Сінгапур. Портал надає не тільки певну інформацію про державні органи, а й дозволяє здійснювати деякі дії, як от наприклад, одруження чи подача заяви в поліцію, не виходячи з дому. Це впровадження стало успішним, так як зберігало час і гроші не тільки громадян, а й самого уряду. Також це дозволило уникнути багатьох бюрократичних перепон, що не могло не знайти позитивний відгук в суспільстві.

Дуже успішною країною у впровадженні електронного уряду стали Сполучені Штати Америки. Починаючи з 2000 року в країні працює проект «First Gov», який об'єднав в собі близько 20 000 сайтів державних органів різних типів. Сьогодні, в Америці в режимі «онлайн» можна легко отримати медичне страхування, подавати скарги і заяви, отримати довідки і документи, та отримати відповідь на свій запит до державних органів.

Існують певні рівні реалізації моделі «електронного уряду»: «уряд – громадянам», «уряд – бізнесу», «уряд – уряду».

«Уряд – громадянам» - це рівень, на якому забезпечується організація зворотного зв'язку уряду з громадянами. Це допомагає громадянам уникати довгих черг для отримання довідки чи дозволу на щось, а державі заощаджувати значні ресурси на адміністрування типових процедур.

«Уряд – бізнесу» - це рівень, на якому забезпечується зв'язок бізнесу і уряду. Наприклад, проведення електронних тендерів, чи автоматизація податкових виплат.

«Уряд – уряду» - це забезпечення зв'язку між відомствами. Цей рівень забезпечує контроль всіх регіональних управлінь і територіальних підрозділів.

Виділяють 5 етапів розвитку системи «електронного уряду»: на першому створюються інформаційні ресурси різних міністерств, на другому забезпечується зворотній зв'язок, на третьому впроваджується можливість виконувати певні дії через Інтернет (сплачувати штрафи, отримати ліцензію), на четвертому етапі створюються об'єднані портали різних відомств, на п'ятому «електронний уряд» стає головною точкою доступу до всіх послуг, з'являється можливість голосувати за допомогою електронної системи.

В теорії, ідея «електронного уряду» є ідеальною, адже він забезпечує прозорість діяльності адміністрації, покращення якості обслуговування громадян, економію часових та матеріальних ресурсів як громадян, так і уряду, унеможливорює корупцію в державних органах, надає громадянам можливість самим контролювати державні органи.

На жаль, на практиці все ж існують певні недоліки: в деяких країнах, замість «електронного уряду» впроваджують просто електронний інтерфейс уряду, через це виникає помилкове відчуття прозорості. Іншою проблемою є те, що впровадити такий уряд дуже важко, повинна бути певна чітка та послідовна система, і тому вартість такого уряду є дуже високою. Також, незважаючи на те, що ми живемо в інформаційному суспільстві, багато людей знаходиться осторонь новітніх технологій. Ця проблема має назву «цифрова нерівність». Якщо певним людям зручно робити все через Інтернет, то інші можуть не мати доступу до нього, і як наслідок, деякі люди залишаються без змоги здійснювати необхідні операції.

Зважаючи на всі переваги та недоліки, можна сказати, що концепція «електронного уряду» є успішною та ефективною, але потребує багато зусиль та витрат зі сторони держави. Впровадження такого уряду буде вдалим, тільки за умови системності та поетапності. Для створення «електронного уряду» потрібно реформувати дуже багато державних органів, і переглянути принципи їх діяльності. Уряд, та підвладні йому структури, повинні бути готові до радикальних змін своєї діяльності, до повноцінного звітування перед громадою, до контролю зі сторони суспільства.

На прикладах розвинених держав, вже сьогодні можна сказати, що «електронний уряд» працює, і виправдовує зусилля, які приклали для його впровадження.

Квітковська Вікторія Сергіївна

vika.kvitkovskaya@yandex.ru

Науковий керівник: Чукут С.А. д.н. держ. упр., проф..

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В СІНГАПУРІ ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ УКРАЇНИ

XXI століття – це час інновацій та технологій. Завдяки цьому кожна країна розвивається в такій галузі, як електронне урядування. В Україні, на даному етапі, розвиток відбувається не значними темпами. Вона повинна брати приклад з країн, в яких електронне урядування знаходиться на високому рівні. Сінгапур один із перших почав впроваджувати електронне урядування. Він лідирує у всіх сферах електронного урядування і займає високі позиції в економічній конкурентоспроможності, залученні громадян, а також продуктивності праці в державному секторі. Сінгапур посідає перше місце за індексом мережевої готовності у 2015 році.[1]

Розвиток електронної державної політики у Сінгапурі почався у 70-х, уряд усвідомил, що він не в змозі конкурувати з великими економічними країнами. В результаті, вони визначили ІКТ як спосіб поліпшення економічних показників, зокрема, шляхом збільшення продуктивності праці, що робить процеси більш раціональними та ефективними, підвищує якість послуг для клієнтів. У 1982 році, уряд запровадив програму комп'ютеризації державної служби (The Civil Service Computerisation Programme). Основною метою цієї програми є посилення державного управління за рахунок ефективного використання ІКТ. Це сприяло розробці нових бізнес-процесів, автоматизації роботи функцій та скорочення документообігу для підвищення внутрішньої операційної ефективності. Наприкінці 90-х була збіжність інформаційних технологій і телекомунікації, які перетворились в поняття надання послуг. Це стало поштовхом для запуску Плану дій електронного уряду (2000 –

2003, the e-Government Action Plan) і плану дій II (2003 – 2006, the e-Government Action Plan II). Основна мета першого плану була створити як можна більше державних послуг в Інтернеті, в той час як другий план полягав в тому, щоб поліпшити досвід обслуговування клієнтів.[4]

iGov2010 Masterplan (2006 - 2010) побудований на цьому міцному фундаменті і зосереджений на створенні інтегрованого уряду, який працює для кращого обслуговування клієнтів. Протягом цього періоду, були введені мобільні послуги, які запропонували клієнтам додатковий канал для доступу до суспільних послуг. EGov2015 Masterplan (2011-2015) прагне бути Collaborative Government який сприяє розширенню співробітництва і взаємодії між урядом, народом і приватним сектором. Це відкриває нову еру, де уряд прагне перейти від підходу " Government-to-You " до " Government-with-You» у наданні державних електронних послуг. Мета полягає у створенні більш тісної взаємодії між урядом, народом і приватним сектором, щоб добитися більшої віддачі для Сінгапуру і людей.[4]

Ключові особливості електронного урядування в Сінгапурі:

1) Singpass (Сінгапур персонального доступу) був введений в березні 2003 року і дає громадянам доступ до державних електронних послуг більш ніж 60 державних установ через єдину платформу. На даний час зареєстровано близько 57 мільйонів користувачів. Система забезпечує високий рівень безпеки для користувачів. У липні 2015 року відбулось розширення SingPass. Портал включає в себе такі поліпшення, як можливість налаштувати SingPass ідентифікатор з мобільних пристроїв.[5]

2) *data.gov.sg* був запущений в червні 2011 року і є першим порталом в Сінгапурі для публічно доступних державних даних, а також додатків, розроблених, використовуючи урядові дані. Інформація на порталі охоплює різні теми, починаючи від бізнесу та економіки до житлового будівництва і міського планування, з участю понад 60 державних установ. Одним із прикладів функцій порталу є FixMyStreet, додаток, який дозволяє громадянам подивитися, повідомити або обговорити питання щодо громадських об'єктів, таких як сміття і зламані ліфти.[2]

3) eCitizen був введений в 1999 році і є першим універсальним порталом для уряду стосовно інформації та послуг. Коли портал був вперше представлений на ньому була реалізована концепція крос-агентство, орієнтована на інтереси громадян, державних служб, де користувачі спілкуються з цілою державою (можливість відкрити кілька державних послуг через один сайт).[3]

Сінгапур досяг успіху у створенні міцної основи для електронного уряду завдяки якостям, таким як: стабільне політичне лідерство, готовність до інновацій та ризиків, співпраця, економічна політика і здатність вчитися на кожному етапі свого розвитку. Отже, Україна потребує більш якісного і високого рівня використання ІКТ для удосконалення електронного уряду, стабільну політику та економіку, співпрацю з іншими країнами в цій галузі, та працювати, на самперед, на користь громадянам.

Список використаних джерел:

1. Accenture. High performance. Delivered. [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <https://newsroom.accenture.com/industries/health-public-service/accenture-10-country-study-finds-singapore-norway-and-uae-lead-in-digital-government.htm>

2. *data.gov.sg*. Singapore Government. [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <https://ref.data.gov.sg/>

3. eCitizen. Singapore Government. [Електронний ресурс] . – Режим доступу:
<http://www.ecitizen.gov.sg/Pages/default.aspx>
4. Singapore eGov. Singapore Government. [Електронний ресурс] . – Режим доступу:
<http://www.egov.gov.sg/>
5. SingPass. Singapore Government. [Електронний ресурс] . – Режим доступу:
https://www.singpass.gov.sg/spauth/login/loginpage?TAM_OP=login

Кулікова Ганна Олександрівна

Kulikova.a.a@yandex.ua

Науковий керівник: Чукут С. А. д.н.держ.упр., проф.

КРАЩІ СВІТОВІ ПРАКТИКИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ: НОРВЕГІЯ

Сьогодні рівень розвитку країн у світі визначається не тільки рівнем життя громадян, прозорістю влади, розміром середньої заробітної плати або «чистотою» міст. Звісно, ці фактори є дуже важливими, проте невинний розвиток інформаційних технологій додав до цього списку ще одну категорію: електронна демократія та Е-урядування. Норвегія, країна яка по всім показникам є однією із найрозвинутіших країн не тільки Європи, але і всього світу, демонструє нам приклад для наслідування і в електронному урядуванні. Так, у громадян є можливість слідкувати за діяльністю уряду та народних обранців, отримувати усі можливі державні адміністративні послуги у режимі он-лайн, і навіть впливати на внутрішньодержавні рішення. За останніми даними Європейської комісії, 77,8% громадян і 90% підприємств Норвегії взаємодіють із державними органами за допомогою Інтернет-порталів, що є одним із найвищих показників у світі.

Розвиток електронного урядування Норвегії бере свій початок у 1982 р., коли уряд країни затвердив впровадження реформи «Децентралізація та ефективність електронного управління в державній сфері». У наступні роки законодавство інтегрувалося у сферу інформаційної безпеки, встановлювались стандарти інформаційних систем та розроблялось програмне забезпечення, ратифікувались різноманітні нормативно-правові акти і закони: усе це в подальшому стало фундаментом для першого плану впровадження Е-уряду - «e-Norway 2.0» і вже у 2000 р. відкрився перший державний інтернет-портал www.Norway.no. Відповідальність за керування і розвиток цієї системи було покладено на Державний секретаріат з електронних закупівель, а у 2008 р. ця організація об'єдналась із Державним консультативним агенством Statsconsult: так виникло Агентство публічного управління та електронного урядування (Difi), яке і сьогодні несе відповідальність за надання Е-послуг громадянам та керування Е-урядом. У цьому ж році Норвегія запровадила систему електронної ідентифікації громадян Е-ID. Чимало важливим є той факт, що держава приділяла величезну увагу розвитку системи електронного урядування, її вдосконаленню, збільшенню ефективності, моніторингу відгуків населення і оперативному вирішенню проблем.

Серед усього спектру послуг, що їх пропонують державні інтернет-портали, слід виділити системі аутентифікації громадян MinID, яка зараз є прикладом для наслідування усього світу. Так, до 2017 р. кожен громадянин Норвегії особисто отримує національну ID-карту, яка містить повністю усю інформацію щодо саме цієї людини, включаючи усі можливі персональні дані особи, електронний підпис, проїзний документ в межах Шенгенської зони,

медичну картку, страхові поліси тощо. Інноваційність саме цієї системи полягає у найвищому рівні захисту картки: при розробці цієї реформи головна увага приділялась саме інформаційній безпеці кожної особи.

Крім того, слід приділити увагу електронній системі документообігу в країні. Державний сектор також приділяв багато уваги взаємодії із бізнесом, адже електронне урядування передбачає і систему електронної звітності, проте зобов'язати підприємства купувати спеціальне програмне забезпечення та навчати працівників їм користуватись було не рентабельно. Таким чином, спільно із компанією Accenture та корпорацією Microsoft було створено унікальне програмне забезпечення Altinn, яке мало інноваційну властивість: ця програма ніби то «підлаштовується» під кожний ПК і взаємодіє із будь-якою звітною програмою. Більше того, це програмне забезпечення можна завантажити із сайту податкової служби абсолютно безкоштовно і встановити на комп'ютер із будь-якою операційною системою. Також важливим є те, що держава законодавчо дала змогу громадянам і підприємствам самим обирати між паперовим і електронним документообігом і, як ми бачимо із статистики, люди обирають останнє, адже система Altinn є надзвичайно зручною і ефективною.

Отже, як ми бачимо, ступінь розвитку електронного урядування у Норвегії наразі займає одну із найвищих ланок за всіма рейтингами, проте сама країна навіть і не планує зупинитись на досягнутому: уряд постійно розробляє все нові і нові ропозиції щодо вдосконалення електронних систем на всіх рівнях і, що є дуже важливим, завжди прислуховується до думки норвежців. Звісно, в кожній країні є свої специфічні фактори, критерії та проблеми, які впливають на впровадження Е-урядування і в жодному випадку не вийде «скопіювати» шлях впровадження і розвитку тієї чи іншої системи електронного урядування. Проте, результативність та інноваційність досвіду багатьох країн можна і навіть треба переймати, враховуючи усю специфіку України, економічного, політичного і, найважливіше, соціального сектору, адже події минулих років кажуть нам про те, що народ готовий і, більше того, бажає нагальних змін і реформ у всій державі.

Список використаних джерел:

1. Електронне джерело: eGovernment in Norway. Режим доступу: [https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/egov_in_norway_-_january_2015_-_v.12.0_final.pdf]

Метліна Марина Сергіївна
marynamishelk09@gmail.com

Науковий керівник: Василець О.І., ст.вик.

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ «ЕЛЕКТРОННИЙ УРЯД» В УКРАЇНІ

Електронний уряд - це вид державного управління, що створений за допомогою новітніх технологій інформаційного та комунікаційного характеру для підвищення відкритості роботи влади та надання умов, за яких суспільство може контролювати її.

«Першопрохідцями», що запровадили в країні такий орган, як «електронний уряд» вважається Сінгапур. На сьогодні портал цієї країни надає безліч послуг для громадян даної країни: від надання інформації про державні органи до он-лайн одруження. Взагалі, сервер

підтримує декілька розділів: освіта, бізнес, оборона, зайнятість і т.д., кожна державна установа слідкує за своїм сектором та підтримує його.

Сама концепція «електронного управління» притаманна західній Європі, де різного роду домовленості завжди оформлялися у вигляді контрактів та договорів. Зміни у правовій системі фіксувалися підписами та печатками, для уникнення будь-яких непорозумінь у майбутньому. На сьогодні найпотужніший урядовий портал має Великобританія, він надає послуги користувачам через мобільний зв'язок, Інтернет, цифрове телебачення та контакт-центри.

В Україні «Електронний уряд» розвивається дуже повільно, це обумовлено дублюванням інформації, відсутністю єдиних стандартів, складністю доступу, тощо. Досі не була сформована єдина інфраструктура, що забезпечувала зв'язок між різними електронними сайтами міського, регіонального уряду і т.д.

Дрожжинов В. І. визначає електронний уряд як: «використання інформаційних і телекомунікаційних технологій у державних адміністраціях у сукупності з проведенням організаційних змін і набуттям нових навичок, спрямованих на поліпшення суспільних служб і демократичних процесів, а також посилення підтримки державної політики. Електронний уряд є засобом для підвищення ефективності державного обслуговування. Він спрощує провадження державної політики й допомагає держсектору, з одного боку, розширювати обсяг послуг і підвищувати їхню якість, а з другого – збільшувати економію ресурсів»[1,с.59].

Як на мене, такі перспективи є досить привабливими для громадян країни. Прозорість влади викликатиме довіру серед населення, а це в свою чергу спонукатиме зміни на краще. Також, можливості, які надаватимуть такі сервіси є досить цінними. Кожен громадян, що має вільне з'єднання з сервісом матиме можливість зекономити свій час, наприклад, відшкодувавши штраф он-лайн, а не проводити години в чергах, щоб переказати кошти на вказаний рахунок. Також буде досить легко отримати довідку в тому чи іншому питанні, адже набагато легше знайти аналогічне питання в переліку актуальних запитів, або не виходячи із дому почекати 15-20 хвилин, поки ваш запит не обробиться оператором. Окремо, як на мене, варто зупинитися на можливостях, що з'являться у «лікуванні на відстані», вірніше, у можливостях відслідковувати напади загострення у групах ризику (наприклад, люди похилого віку, чи ті, хто страждає від хронічних захворювань) за допомогою своєрідних електронних браслетів, які будуть передавати дані на централізовану лікарняну комп'ютерну систему і уможливлувати, таким чином, надання своєчасної медичної допомоги.

Попри те, що електронний уряд має багато переваг, знайшлося немало противників даної системи. Досить цікавий російський сайт «Твоя війна» опублікував статтю під назвою «Електронний уряд». Ось уривок із неї: «...абсолютизація ідеї „електронного уряду“, її продавлення і посилене нав'язування суспільству в кінцевому рахунку обернеться трагедією і соціальним розколом. Тут вже на перший план вийде аж ніяк не горезвісна „цифрова нерівність“ умовно бідних і умовно багатих. Усе буде набагато страшніше і бруталніше. Влада опиниться в руках нечисленного „онлайн“ співтовариства, нової електронної еліти, на яку вдень і вночі буде невпинно працювати створений нею „електронний уряд“, а ІТ-процедури „нової економіки“ дадуть цій еліті неймовірні конкурентні переваги перед традиційним багатомільярдным „офлайн“ співтовариством. До речі, інтернет у цьому випадку перестане бути засобом спілкування: для „онлайн“ еліти він перетвориться на середовище існування і стане для неї засобом перерозподілу на свою користь усіх матеріальних благ світу. „Офлайн“ співтовариство опиниться в програті і потрапить у повну

залежність від нової еліти цифрових людей, у порівнянні з якою „голодні акули — дрібниця“[2].

Я частково погоджуюсь із такою думкою стосовно без кордонних можливостей електронних сервісів влади. Зараз є багато Інтернет – злочинців, що здатні прорватися у будь-які двері, знищити будь-який пароль чи захопити сервіс. Надання електронному уряду рівноправної влади із їх «живим» аналогом може призвести до того, що «хакери» матимуть доступ до всієї інформації, а їх знання щодо того як підмінити одну інформацію на іншу, чи як додати не існуючі дані в роботу якоїсь із ланок системи піднімуть злочинців на один рівень із вищими державними органами.

Тож, електронний уряд має безліч підводних каменів, наštовхуючись на які у нас виникає питання доцільності такої інфраструктури. Але попри це(за наявності потужного захисту інформації) я вважаю, що створення «електронного уряду – це новий крок для розвитку держави.

Список використаних джерел:

1. Дрожжинов В. И., Штрик А. А. Электронные правительства и повышение конкурентоспособности стран – членов ЕС // Технологии информационного общества – Интернет и современное общество: Труды VIII Всероссийской объединенной конференции (Санкт-Петербург, 8-11 ноября 2005 г.). – СПб., 2005. – С. 143
2. Електронний уряд. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.warweb.ru/>

Петракович Олександра Андріївна

Науковий керівник: Чукут С.А. д.н. держ. упр., проф.

ЛОНДОН ЯК ПРИКЛАД ЕЛЕКТРОННОГО МІСТА ДЛЯ УКРАЇНИ

В часи руху України до Європейського Союзу, нашій країні конче необхідно брати приклад з розвинених країн Європи, особливо в області електронного урядування. В умовах інформаційного суспільства електронне урядування в Україні та зокрема в її містах відбувається повільніше ніж у більшості розвинених країн світу. Одним із «першопрохідців» реалізації урядового порталу була Великобританія, яка ще у 1994 році відкрила свій урядовий портал open.gov.uk, а її столиця Лондон є взірцем ефективно діючого електронного уряду. [1,с.10]

Прогресивним стартом для Лондона була публікація проекту стратегії електронного уряду ще у 2001 році, однак одразу ж місто зіткнулось з проблемою фінансування, яка вирішувалась рядом звернень до прем'єр-міністра та уряду Великобританії.[2,с.5] Також постало питання щодо правильної організації, управління і координування електронного уряду, яке було розв'язане Association of London Government та Greater London Authority, які разом заснували LondonConnects. LondonConnects – це лондонське агентство об'єднання локальних, регіональних, і національних урядів з метою співробітництва у сфері електронно-урядових розробок по всьому місту.[2,с.10] Велика підтримка у розвитку е-уряду була надана мером Лондона, який розробив стратегію впровадження електронного урядування та Лондонською Асамблеєю.

На сьогоднішній день можна побачити результати прикладених майже п'ятнадцятирічних зусиль для розвитку електронного урядування в Лондоні на офіційних сайтах <https://www.london.gov.uk/> та <http://beta.london.gov.uk/>. Наразі Лондон має четверту

фазу зрілості е-послуг, що характеризується отриманням комплексних ускладнених послуг і є цілісним електронним урядом. На офіційних веб-порталах міста розміщені відомості про мери міста, Лондонську Асамблею та їх поточну діяльність. Найкращими практиками надання електронних послуг у Лондоні можна визнати такі:

1) CompeteFor Національний Портал Поставки Великобританії для великих проектів інфраструктури фондової і національних програм закупки. Це простий веб-сервіс, призначений в основному, щоб тримати лондонців в курсі щодо нових потенційних ділових клієнтів. Більш як 170,000 підприємства вже зареєстровані на цьому сервісі - найбільш швидко зростаючих і найбільших баз даних підприємств, що прагнуть отримати контракти у Великобританії. Він підтримується провідними бізнес-організаціями Лондона за його здатність запропонувати справедливий і прозорий доступ до ланцюга поставок громадського сектору. CompeteFor була розроблена за підтримки великих інфраструктурних програм, таких як Crossrail, найбільшого будівельного та громадянського інженерного проекту в Європі. Більше 90 відсотків угод на CompeteFor- це бізнес-бізнесу. [3]

2) Наука і технологічні галузі картування Лондона.

За замовленням мера Лондона, Технологічна Карта Лондона надає безпрецедентно докладну картину жвавих секторів науки і техніки в Лондоні. Завдяки поєднанню візуалізації на мапі, графіків і табличних даних платформа показує масивний внесок який цей сектор вносить в економіку Лондона. Платформа висвітлює вражаючі зростання секторів, де засновуються підприємства, де з'являються галузеві кластери і як швидко розширюється фірми. Управління Фільтрами зужує фокус на окремих районах або галузях. Вибір графіків забезпечує аналіз тенденції за останні 10 років. Профіль для кожної компанії повідомляє оборот, число співробітників і членів ради директорів. Технологічна Карта Лондона укорінює статус міста як глобального центру для науки і техніки підприємств. Технологічна Карта Лондона фінансується Групою Лондон Enterprise.[3]

3) Волонтерство, на сайті <http://volunteerteam.london.gov.uk/#s> лондонці можуть стати волонтерами, та брати на роботу волонтерів. Волонтерство дає великі перспективи в майбутньому, і кожен лондонець може обрати собі роботу за призначенням.

4) The London Policing Ethics Panel сподівається на зміцнення відносин між населенням і поліцією, сприяючи кращому розумінню з обох сторін. LPER консультуватиме поліцію з етичної поведінки, яка буде заробляти їм постійне схвалення громадськості і повагу. Робота групи буде також інформувати громадськість про етичні проблем поліцейських Лондона і так, допомагати людям столиці зрозуміти, що вони повинні очікувати і вимагати від співробітників поліції. [4]

Отже, впровадження і розвиток електронного уряду потребує кропіткої роботи та багатьох зусиль. На прикладі Лондона можна побачити, що досягти ефективного результату в електронному урядуванні можливо і це значно облегшує роботу уряду і життя громадян. Наразі, Україні треба направити частину своїх коштів на електронне урядування, для економії бюджетних витрат на непотрібні вже у двадцять першому сторіччі бюрократичні процедури.

Список використаних джерел:

1. European Commission. eGovernment in the United Kingdom. eGovernment Factsheets, may 2014. – Режим доступу: <https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/98/c1/99/eGov%20in%20UK%20May%202014%20v.16.0.pdf>

2. Greater London Authority. e-government in London Improving public services for a globally competitive capital A report by the Economic and Social Development Committee. Economic and Social Development, July 2003. – Режим доступу: <https://www.london.gov.uk/sites/default/files/archives/assembly-reports-econsd-egovernment.pdf>
3. Greater London Authority. [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <https://www.london.gov.uk>
4. The London Policing Ethics Panel. [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.policingethicspanel.london/about-lpep.html>

Польська Тамара Дмитрівна
potomka@ukr.net

ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ЯК КОМУНІКАЦІЙНИЙ ЛІДЕР В СУСПІЛЬСТВІ ПОСТМОДЕРНУ

Комунікативні технології, де, на відміну від інформаційних, «інший» максимально береться до уваги, відіграють велику роль в управлінні соціально-економічними і культурними процесами. Саме комунікативні технології цілеспрямовано здійснюють вплив на норми, стандарти та установки масової свідомості. Майже всі комунікативні технології-як реклама, так і пропаганда і PR, окрім інформації просувають також норми поведінки, стилі, моделі життя, формуючи ціннісні орієнтації. Серед комунікативних технологій вирізняються зв'язки з громадськістю, які з моменту виникнення своїм головним завданням і місією мають розв'язання протиріч і гармонізацію відносин особистості і спільнот з суспільством, підтримання етичної комунікації, яка полягає у взаєморозумінні, взаємоузгодженні інтересів, толерантному діалозі і поведінці.

З самого початку існування цієї сфери людської діяльності виразно виділялися такі її аспекти, що інтегрували «комунікацію» та «управління». Зараз все більше в науковій спільноті настає розуміння публік рилейшнз як стратегічної управлінської комунікативної технології, а не лише однієї з частин комплексу маркетингових комунікацій, що підкорюється загальній меті маркетингу. Зрозуміло, що цілі, завдання і місія комунікативної технології PR більш глобальні. В сучасних же умовах взагалі йдеться про «надання PR нового смислу» [5].

Постмодерністські виміри комунікативної культури відповідають парадигмі постмодерну як суспільства різновеликих центрів тяжіння, локальних практик, плюралізму наративів і смислів, толерантності, антитоталітарного за своєю суттю. В цих умовах змінюється та посилюється як соціальна роль, так і відповідальність зв'язків з громадськістю. На стадії постмодерного суспільства публік рилейшенз починають відігравати ще більш важливу і конструктивну роль. «У постмодерному суспільстві спостерігаємо все більш зростаючу роль сучасних PR-технологій у формуванні тієї чи іншої картини дійсності. Фактично, ними створюється нова – віртуальна – реальність, яка трансформує існуючу, головним чином за допомогою текстів» [1, с.264]

Дослідники намагаються зрозуміти роль, функції PR, виходячи вже з нового куту зору, в парадигмі постмодерну, де підкреслюють його інтеграційну, соціетальну функцію. Науковці відмічають, що саме PR зближує та об'єднує різні комунікативні практики, а також розвиває іноваційні технології, включаючи Інтернет та мультимедіа і переймає на себе роль

«комунікаційного лідера» [5] Оскільки дослідники постмодерного суспільства вводять термін соціетальний, соціетальна ідентичність, що характеризує постмодерне суспільство, то PR розглядається навіть як деякий інтегратор соціетальної системи, оскільки в основі функції PR-дискурсу « лежить соціетальна стратегія, що формує та транслює соціальні блага» [2]

Російський дослідник А.Трунов висловлює думку про те, що «Глобальний соціум ... в принципі не може існувати, функціонувати, розвиватися без віртуальних технологій «паблік рілейшенз» [3, с.11] і навіть надає паблік рілейшенз статусу специфічної базисної цивілізаційної технології», або «базисної соціальної технології... постмодерну [3,11].

При характеристиці взаємодії PR та іншої комунікативної технології, реклами, що також реалізує соціальну комунікацію, можна відзначити, що інноваційні процеси в сфері комунікативних технологій в сучасних умовах полягають в інтеграції, технологічній взаємодії різних форм публічної комунікації, їх зближенні. Для вирішення завдань, які раніше успішно вирішувалися за допомогою реклами, тепер найчастіше застосовується інструментарій паблік рілейшенз. З іншого боку, кампанії з паблік рілейшенз, особливо в політиці, включають і рекламу. Виникають і гібридні технології і форми комунікації, які поєднують ознаки обох комунікативних технологій.

Йшлося про PR в його найбільш гуманних і прогресивних версіях, про PR, яким він має бути по суті. Але так званий чорний PR, впливаючи на впровадження міфологем в суспільну свідомість, здійснює маніпулятивний вплив, що може зближувати PR з пропагандою. Пропаганда протилежна дискусії і свідомому вибору індивіда. Як писав теоретик пропаганди Жак Елюль, пропаганда, щоб бути ефективною, повинна оперувати індивідом на рівні несвідомого, постійно виробляючи «коротке замикання між думками і рішеннями». [4, с.177]

Чим більше PR відрізняється від пропаганди, тим більшу викликає довіру, орієнтуючись перш за все на діалог з урахуванням обопільних позицій і інтересів. Пропаганда ж відмовляється від діалогу і спрямована на вирішення власних завдань односпрямованим потоком переконуючої комунікації. «Пропаганда закінчується там, де починається звичайний діалог» [4, с.172]. І в цьому принципова відмінність PR і пропаганди в найбільш деструктивних різновидах маніпулювання громадською думкою, відмінність в стратегічних цілях.

Список використаних джерел.

1. Мантуло Наталія. PR в системі соціальних комунікацій: зміна статусу. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 24 (283), 2013, С.260-266.
2. Русакова О.Ф. PR-Дискурс: Теоретико-методологический анализ [Электронный ресурс] / О.Ф. Русакова, В.М. Русаков. – Режим доступа: http://www.madipi.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=27%3Apr-&catid=59%3Apr---&Itemid=10
3. Трунов А.А. Технологии «паблік рілейшенз» в трансформирующейся цивилизации модерна: Автореф. дис. на соиск. учен. степ. к.филос.наук /А.А. Трунов. – Белгород, 2004. – 21 с.
4. Элюль Ж. Индивид и маса. Ортопраксия / Александр Белоусов. «Пропаганда» Жака Эллюля. С.172-182 [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.academia.edu/8758180/_Пропанганда_Жака_Эллюля_2010
5. Янбухтин Э.Х. Коммуникации в системе связей с общественностью как фактор формирования репутационного капитала: диссертация ... канд.филол. – Москва, 2007. – 172с.

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК ПОКАЗНИК УСПІШНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ. ДОСВІД ДАНІЇ

Вже давно не секрет, що активна участь громадян у процесі прийняття рішень є центральним і невід'ємним елементом ефективного державного управління. Держава і населення потребують налагодженого двостороннього зв'язку, в отриманні необхідної інформації, проведення консультацій та спільного прийняття рішень. Електронне урядування є елементом сучасного демократичного суспільства та ефективної урядової діяльності за допомогою застосування інформаційних технологій. Прикладом побудови ефективної та сучасної системи електронного урядування є Данія.

Данія почала опікуватися проблемами побудови електронного урядування в країні не так давно, починаючи з 2000 року. Ідея створення е-уряду в Данії була озвучена у червні 2001 року, на засіданні центрального уряду. А вже сьогодні, як зазначають рейтинги Організації Об'єднаних Націй (ООН), Данія одна з передових країн у світі за наданням електронних послуг громадянам та бізнесу. Данія в цьому рейтингу займає 16 місце, що є доволі високим показником.

У лютому 2003 вперше був запущений веб-портал електронного уряду Данії. На початковому етапі він містив матеріали про державні послуги інформаційно-довідкового характеру. Впродовж декількох років на порталі з'явилися перші транзакційні послуги, які передбачають можливість проведення онлайн - оподаткування та державних зборів, мита та штрафів за порушення правил дорожнього руху, та онлайн оплата житлово – комунальних послуг. Пізніше на веб-порталі був запущений ряд інших соціально-значущих державних послуг, серед яких послуги, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства внутрішніх справ та Міністерства освіти. Крім того, було створено мобільний додаток для отримання самих найпростіших послуг, таких як адресна довідка, запис в чергу в дитячий садок і оплата податків. З метою спрощення процедури навчання населення роботі з порталом була розроблена мультимедійна навчальна програма.

Серед усього спектру електронних послуг, що пропонує уряд слід виділити два основні державних портали, громадський портал borger.dk Портал спільно керується і спонсорується державною, регіональною та місцевими владою. Портал надає загальну, в залежності від місцезнаходження конкретно персональну інформацію, дані та електронні послуги для громадян. Він має в достаток секцій «самообслуговування», а отже дозволяє громадянам вести спілкування з державним сектором ефективно. Метою для всіх органів влади державного сектору інтегрувати свою цифрову інформацію та послуги на портал для громадян.

Іншим значимим сайтом є бізнес-портал virk.dk. Даний сайт є каналом електронних послуг для представників бізнесу, що дозволяє їм виконувати свої зобов'язання звітувати перед державним сектором, надаючи актуальну інформацію про державні послуги. Головною метою virk.dk є позбавити данський бізнес від адміністративного тягаря і запровадити єдиний вхід до державного сектора. Virk.dk надає повністю цифрові рішення для підприємств та адміністрації, незалежно від компетентного адміністративного органу. Портал містить більш, ніж 200 електронних форм.

Серед не менш популярних та значимих для громадян Данії є сервіси електронного підпису NemID, який надає можливість легко та безпечно отримувати доступ до широкого спектру рішень публічного та приватного самообслуговування в мережі, включаючи електронні банківські операції, нерухомість, страхування та пенсійні фонди. З цим електронним підписом, громадяни використовують той же ID і той самий пароль для онлайн-банкінгу, урядових вебсайтів та широкого спектру приватних послуг онлайн. Понад 70% населення Данії, віком від 15 років, користується цим підписом. NemHandel – це технологія, що дозволяє данським підприємствам надсилати стандартизовані електронні рахунки прямо зі своїх комп'ютерів через інтернет, зручним і надійним способом. Новий формат для електронних рахунків (OIOUBL) дозволяє оцифрувати весь бізнес-процес, від каталогу товарів і замовлення до рахунку. Voligejer.dk портал нерухомого майна, що містить покрокові інструкції, щоб полегшити й зробити безпечнішим для користувачів процес купівлі та продажу житла. Веб-сайт IT-formidler.dk був створений підтримувати ініціативи по всій країні, спрямовані на поліпшення данських навичок у сфері інформаційних технологій та на можливість кожному вчителю в країні поділитися досвідом, створити освітні матеріали та отримати навчальні модулі.

Отже, як ми бачимо, ступінь розвитку електронного урядування в Данії займає досить високий щабель за всіма показниками, проте сама країна навіть і не планує зупинитись на досягнутому. На сьогоднішній день, уряд Данії розробив сучасну стратегію розвитку та поширення електронного урядування під назвою «Стратегія електронного добробуту 2013-2020». В цілях Данського уряду створити умови, щоб до кінця 2016 року письмове спілкування між громадянами та державним сектором велося в електронному вигляді, а паперовий документообіг був повністю припинений. Цей процес йде повним ходом і є законодавчо підкріпленим.

Список використаних джерел:

1. Електронне джерело: eGovernment in Denmark. Режим доступу: https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/egov_in_denmark__january_2015__v_17_0_final.pdf

Тівоненко Анна Володимирівна
tiv-anna@mail.ru

Науковий керівник: Чукут С.А. д.н. держ. упр., проф.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА ВПЛИВ ЇЇ НА РОЗВИТОК Е-УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

На сьогодні ми спостерігаємо посилений вплив глобалізації на всі процеси суспільної діяльності та напрями життя. Це змушує шукати нові підходи та застосовувати більш сучасні методи управління.

З одного боку збільшення демократії в нашій країні, з іншого децентралізація влади. Це дає змогу громадянам приймати участь у соціальних, політичних та економічних процесах. Влада стає ближчою до людей, для взаємодії та комунікації. З'являється необхідність в нетрадиційних механізмах державного управління. Саме цим механізмом може стати електронне урядування.

Електронне урядування – форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних

технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян. Головною складовою електронного урядування є електронний уряд – єдина інфраструктура міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування між собою, з громадянами і суб'єктами господарювання [1].

Упровадження та розвиток електронного урядування є невідкладною потребою в ході реформування державного управління. Під час переформатування влади та надання більших повноважень місцевим органам слід звернути увагу на підвищення рівня довіри суспільства до влади в цілому та на місцевому рівнях, а також на якість надання державних послуг.

Відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги»[2] надання населенню адміністративних послуг в електронній формі мало розпочатись з 1 січня 2014 р. через Єдиний державний портал адміністративних послуг [3]. Наразі портал знаходиться у стані розробки та тестування, надання електронних адміністративних послуг через портал не забезпечується, дається короткий опис послуги, перелік необхідних документів та до яких органів влади звертатись.

Деякі послуги надаються в електронній формі органами державної влади та органами місцевого самоврядування через власні веб-сторінки. За результатами дослідження Національного центру електронного урядування, в Україні половина (46 %) центральних органів виконавчої влади та чверть (25 %) обласних державних адміністрацій мають веб-сторінки для надання онлайн-послуг. З установ, які мають такі сторінки, лише 19 % центральних органів виконавчої влади та 30 % обласних державних адміністрацій надають послуги в електронній формі. При цьому якість таких послуг залишається низькою. Низьким є і рівень готовності до надання адміністративних послуг в електронній формі органів місцевого самоврядування [4].

Основними проблемами є те, що органи державної влади, які надають адміністративні послуги, органи місцевого самоврядування та місцеві адміністрації, при яких створено центри надання адміністративних послуг обирають різну тактику та методи до впровадження електронних адміністративних послуг, вирішення питань, пов'язаних із технічним, програмним, фінансовим забезпеченням цього процесу. Це ускладнює подальше об'єднання цих механізмів в єдину загальнодержавну систему, це не гарантує однакові умови надання електронних адміністративних послуг в різних областях, місцевому рівні чи галузях. Перешкодою на шляху впровадження надання адміністративних послуг в електронній формі в Україні може стати низький рівень розвитку електронного документообігу в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.

Також гальмівними факторами в Україні є: невисокий рівень комп'ютеризації домогосподарств; низький освітній рівень користувачів мережі інтернет, ускладнений процес адаптації людей похилого віку до технічних та інтерактивних іновацій, а також не обізнаність населення щодо можливостей та переваг отримання адміністративних послуг в електронній формі [5].

Отже децентралізація може погіршити ситуацію в Україні, а може і поліпшити та вирішити низку питань з приводу удосконалення впровадження електронного урядування. Чим менша територія тим легше боротися з проблемами. Таким чином вирішувати питання можливо в межах певної області, місті, районі. Визначаючи ключові напрямки та найбільші прогалини, знаходити нестандартні рішення з використанням е-урядування на місцевому рівні. Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій до процесу надання

адміністративних послуг потребує значних витрат. Недостатнє фінансування з переходом на децентралізацію влади може бути вирішено на обласному чи місцевому рівнях, із залученням зацікавлених сторін (міжнародних інвестицій чи приватного бізнесу). Все це можливо при узгодженні дій державних органів, впровадження Єдиної стратегії, проведення стандартизації, зацікавленість уряду в прозорості та налагодження діалогу з населенням. На сьогодні створені майже всі необхідні законодавчі і технічні умови, маємо безліч прикладів зарубіжного досвіду, а саме головне активне та зацікавлене суспільство.

Список використаних джерел:

1. Концепція розвитку електронного урядування в Україні від 13.10.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>
2. Закон України «Про адміністративні послуги» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>
3. Єдиний державний портал адміністративних послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.poslugu.gov.ua>
4. У рамках Міжнародного наукового конгресу «Інформаційне суспільство в Україні» презентовано Оцінку електронної готовності України, 30.10.2013, Національний центр електронного урядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nc.gov.ua/news/index.php?ID=844>
5. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1716>
6. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>

Чорна Альона Миколаївна
Chornaya.a@gmail.com

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Держава як найбільший учасник ринку витрачає величезні ресурси в процесі закупівель матеріальних засобів для забезпечення державних потреб. Можна виділити такі основні напрями витрачання державних коштів: підтримання державних резервів на необхідному рівні; забезпечення діяльності державних органів, силових та інших структур, які забезпечують життєдіяльність держави; забезпечення закупівельна термальних засобів для реалізації регіональних цільових програм; забезпечення закупівель матеріальних засобів для виконання взятих на себе зобов'язань відповідно до міжнародних договорів. Гроші на проведення таких закупівель закладені в бюджеті країни і тому ефективність їх використання є предметом особливої турботи держави, тим більше що обсяг видатків досить значний.

Очевидно, що здійснювати комерційну діяльність в великих масштабах неможливо без використання сучасних технологій електронної комерції. Електронна комерція виконує своєрідну функцію регулятивного механізму в сфері комерційних відносин, адже створюється з метою допоміжного контролю витрачання коштів при здійсненні закупівель для державних потреб. При розробці такої політики необхідно дотримуватися ряду основоположних принципів, які дозволять створити необхідну систему ефективного витрачання коштів при здійсненні державних закупівель.

По-перше, використовувати засоби електронної торгівлі таким чином, щоб зробити процес закупівель і платежів більш ефективними як для покупців, так і для продавців. З цією

метою потрібно спрощувати процеси, пов'язані із здійсненням угод, усувати непотрібні етапи, зменшувати паперовий документообіг, спрощувати доступ до необхідних інформаційних матеріалів про продукцію, послуги і нормативні вимоги, забезпечувати швидкий доступ доресурсів, пов'язаних з держзакупівлями через єдиний інтернет-портал, зменшувати обсяг звітної інформації, забезпечувати прозорість застосування існуючих правил і додатків, що стосуються здійснення угод.

По-друге, необхідно підвищувати комерційну ефективність закупівель та платежів. Для цього буде потрібна допомога продавцям і покупцям у здійсненні необхідних маркетингових досліджень. Також важливо спростити обмін інформацією в процесі здійснення угод, підвищити точність і ефективність процесу платежів.

Крім того, необхідно використовувати засоби електронної торгівлі, запропоновані ринком, орієнтуватися на співпрацю з учасниками ринку, що пропонують посередницькі послуги, правильно оцінювати і розподіляти ризики в процесі здійснення комерційних операцій, контролювати результати інвестування, а також керувати процесом інвестування. Зазначені процеси є особливо необхідними для подолання корупції та налагодження ефективних закупівель на місцевому рівні. Запровадження їх є надзвичайно актуальним в умовах децентралізації влади.

У свою чергу, практична реалізація цих принципів потребує розвитку системи електронних каталогів, використання сучасних електронних засобів платежів, побудови стандартизованої системи ідентифікації продавців і покупців, розробки системи програмного забезпечення укладання контрактів, підписання контрактів, розвитку інфраструктури.

Використання електронних засобів платежів і створення для цього спеціалізованих механізмів обслуговування фінансових потоків є однією з найпомітніших сфер при побудові «електронного бізнесу».

Основними фінансовими потоками державних коштів є: отримання казною коштів у вигляді податкових надходжень; бюджетні кошти на забезпечення соціальних гарантій з боку держави, субсидії і субвенції, фінансові виплати комерційним структурам, які є постачальниками продукції і послуг для державних потреб. Кожен з цих фінансових потоків повинен обслуговуватися відповідними фінансовими та електронно-технологічними системами. Наприклад, у США міністерство фінансів з використанням електронної системи податкових платежів отримує більше 2/3 від усіх податкових платежів в казну. При цьому, відбуваються десятки мільйонів транзакцій за участю мільйонів платників податків. Ефективність цієї роботи пов'язана не тільки з обсягами зібраних сум та організаційним навантаженням на податкові органи та платників податків, а й з підвищенням надійності самих операцій. Помилки при використанні сучасних електронних засобів збору податків не перевищують 0,1% від відповідної кількості помилок при використанні традиційної «паперової» технології. З урахуванням всіх виплат одержувачам бюджетних грошей, економія коштів федерального уряду США від впровадження електронних засобів платежів оцінюється в 100 млн. дол. щорічно.

В цілому, для комплексного використання електронної комерції у сфері здійснення державних закупівель необхідно подолати масу бар'єрів різного характеру: політичного, тобто наявної політичної волі щодо розробки і прийняття законів, стандартів і програм, інформативного, який передбачає створення і підтримку інформаційних ресурсів і пов'язаних з ними технологічних комплексів та управлінського, що забезпечує формування компетентних кадрових структур.

СЕКЦІЯ 3. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Белік Юлія Сергіївна

Нерсесян Г.А., к.філос.н., викладач

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ

Управління сталим розвитком на сьогоднішній день є однією з найперспективніших та необхідних складових системи державного управління, оскільки криза в системі «людина-природа», у т.ч. «людина-держава», «суспільство-держава», «людина-суспільство», вже ні в кого не викликає сумнівів. Принципи і засади управління в напрямі сталого розвитку покликані реалізувати стратегії прогресивного та перспективного розвитку не лише в сфері економіки, соціуму і екології, але й охопити усю сферу суспільних відносин.

Усі проблеми суспільного розвитку залежать від «управління», що є найвизначальнішою функцією суспільного поступу. Ми маємо усвідомити, що зміни (перетворення, розвиток, реформи тощо) мають початися передусім в свідомості кожного, а вже потім реалізовуватися за допомогою державного апарату. З огляду на те, що у свідомості більшості можновладців, на рівні їх соціокультурної ідентичності, після євромайданівських подій не відбулася трансформація свідомості і усвідомлення необхідності імплементації в країні європейських цінностей, саме тому й по теперішній час в країні немає помітних змін на краще. З'явилися нові обличчя зі старими принципами управління.

Понині, суб'єкти управління так і не усвідомлюють, що системою суспільних (економічних, соціальних, культурних тощо) відносин треба управляти, інакше – будуть кризи, депресії тощо. Усі суспільні кризи (економічні, політичні, соціальні, фінансові тощо) – це результат неефективного управління соціально-економічними і інституційними процесами. Зокрема, й військово-політичний конфлікт на Донбасі – це результат тривалого нехтування управлінням соціальними і економічними процесами в країні, які проходили за часи незалежності.

Управління соціально-економічними процесами полягає у вмінні передбачити поведінку людей. Йдеться про управління людською суб'єктністю – настроями, цінностями, уподобаннями. Якщо б за роки незалежності було адекватне управління суспільством – формувалася національна ідея, ціннісні орієнтири тощо, то не було тієї соціально-економічної дезінтеграції і сепаратистських настроїв, які ми можемо спостерігати на прикладі конфлікту на сході країни.

Для того, щоб уникнути або запобігти кризовим явищам в суспільстві необхідна якісна і змістовна державна стратегія управління, що передбачатиме реальні механізми реалізації державної політики, які забезпечать впровадження принципів сталого розвитку. Адже управління сталим розвитком – це складний та багатоманітний процес, який так чи інакше охоплює усі сфери суспільних відносин, тому передбачає комплексність та системний підхід в реалізації основних напрямів діяльності держави.

Передусім, держава має бути орієнтована на створення певних державних механізмів, що сприятимуть позитивним змінам в системі суспільних відносин. Механізми державного управління сталим розвитком нами розуміються як певний діалектичний процес, що зумовлює системну взаємодію усіх елементів, що викликають позитивні зміни в об'єктах

управління. Тому виокремлення механізмів управління сталим розвитком має сприяти формуванню комплексної стратегії розвитку держави.

Таким чином, до числа фундаментальних факторів формування дієвого механізму управління сталим розвитком держави можуть бути віднесені наступні: створення в державі умов для відтворення соціально-економічного потенціалу; активне застосування системного підходу до управління суспільним потенціалом; висока орієнтація органів управління на довгострокові цілі державного розвитку; націленість на формування власних механізмів забезпечення сталого розвитку в певній галузі; визначення адекватного цілям розвитку критерію результативності державного управління, в якості якого доцільно використовувати показники динаміки зміни соціально-економічного потенціалу держави; запровадження моніторингу управління сталим розвитком регіону як основи вироблення своєчасного і адекватного управляючого впливу.

Формування зазначених факторів сприятиме підвищенню дієвості механізму управління сталим розвитком країни, що позитивно вплине на зростання якості життя людей, а також актуалізації державного соціально-економічного потенціалу.

Управління суспільними процесами в контексті забезпечення сталого розвитку повинне бути закріплене на державному рівні. На сьогодні затверджена стратегія сталого розвитку «Україна-2020», яка на жаль має здебільшого декларативний характер і формально передбачає впровадження 62 реформ. Тому вкрай важливо сьогодні наповнити цей документ змістом – прийняти відповідні підзаконні нормативно-правові акти, які дозволять дійсно імплементувати принципи сталого розвитку у всі сфери розвитку держави. Якщо за формальною стратегією не слідуватимуть відповідні акти, які наповнять документ змістом, то з плином часу ми знову отримаємо чергу соціально-економічну чи політичну кризу. Тож, необхідно діяти на упередження, використовуючи спромоги управління сталим розвитком держави.

Бриль Юлія Олексіївна
Julia_Bril@ukr.net

ДОКУМЕНТАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВНЗ

Зміни в сучасному українському суспільстві, пов'язані з впливом глобалізаційних та інтеграційних процесів, активізують питання якості вищої освіти, оскільки останнім часом зростає потреба у висококваліфікованих, професійних, ініціативних, творчих, конкурентоспроможних фахівцях, які здатні вирішувати професійні завдання в умовах, що постійно та швидко змінюються. Реалії сьогодення вимагають від системи вищої освіти України впровадження європейських норм і стандартів освіти для досягнення дипломованими спеціалістами належного рівня конкурентоспроможності не лише на вітчизняному, але й на європейському ринку праці.

Впровадження документаційного забезпечення управління в діяльність освітніх інституцій має на меті створення цілісної злагодженої системи з ефективним використанням інформаційно-комунікативних технологій та систем як в процесі навчання, так і в подальшій своїй роботі.

Під документаційним забезпеченням управління ВНЗ слід розуміти діяльність апарату управління, що охоплює питання документування та організації роботи з документами в

процесі здійснення управлінських функцій. Від правильної організації і найбільш повної механізації й автоматизації обробки документів залежить підвищення ефективності всього процесу управління освітньою інституцією.

Функціонально-ієрархічну структуру системи документаційного забезпечення управління ВНЗ утворюють: ректор, в підпорядкуванні якого знаходиться канцелярія чи загальний відділ; проректори – керівники департаментів; начальники управлінських підрозділів; декани, директори інститутів; керівники структурних підрозділів (кафедр, деканатів, навчальних лабораторій і т.д.). Всі мають особистих секретарів чи відповідальних за діловодство, які безпосередньо здійснюють інформаційне забезпечення та тісно співпрацюють із канцелярією чи загальним відділом.

Відповідно зростає значення компетентної роботи з інформацією та документацією як основних стратегічних ресурсів. Удосконалення системи документаційного забезпечення управління ВНЗ потребує висококваліфікованих фахових спеціалістів із сучасними компетенціями з документознавства та інформаційної діяльності, які могли б забезпечувати високий рівень виконання функцій, пов'язаних зі створенням, обробкою, пошуком, передачею та зберіганням інформації за допомогою новітніх технологій в діяльності організацій різного профілю та, зокрема, в освітній сфері.

Робота з документами в освітній інституції є занадто забюрократизованою та багатоаспектною, оскільки включає: створення організаційно-розпорядчих документів та ведення документації з особового складу; постійний діловодний супровід оформлення і видачі документів про освіту; архівне зберігання кваліфікаційних робіт та особових справ тощо. До того ж частина питань, пов'язаних із уніфікацією та стандартизацією документів освітньої галузі на законодавчому рівні, чітко не врегульовані.

Особливу роль в процесі документаційного управління ВНЗ необхідно відводити створенню навчально-методичної документації та уніфікації форм і підходів відповідно до сучасних вимог підготовки навчально-методичного забезпечення та кваліфіковане заповнення нових розроблених атестаційних документів. Також великої уваги в процесі управління заслуговує система автоматизованого документообігу, що забезпечує оперативність фіксації; збирання; опрацювання; контролю виконання; пошуку та передачі управлінської інформації; надійність її зберігання; віддалений доступ з метою отримання її в потрібний час, в потрібній формі, на потрібному матеріальному носії відповідальними особами та структурними підрозділами ВНЗ. Наприклад, «Єдина державна електронна база з питань освіти», АРМ «Реєстрація студента», АСУ «ВНЗ», «Електронний Кампус», вузівські автоматизовані системи планування і підтримки навчального процесу.

Отже, будь-яка система документаційного забезпечення управління ВНЗ має бути: єдиною номерованою системою обліку документів; наскрізноконтрольованою по виконанню її на всіх рівнях управління ВНЗ; єдиновпорядкованою системою з реєстрації як електронних, так і паперових документів; акумуляційною по формуванню всіх документів в одну єдину «справу» (а ще краще, коли вона електронна), що забезпечить можливість керівному складу ВНЗ оперативно і повно отримувати інформацію з того чи іншого питання; єдиною еталонною по відношенню до всіх нормативних документів ВНЗ; комунікаційно-технічною по втіленню єдиного типу електронного діловодства на всіх рівнях і в усіх підрозділах ВНЗ; мережевою, на основі корпоративного (внутрішньосистемного) функціонування документаційної системи.

АДМІНІСТРАТИВНА СУБКУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ВЕКТОРА ОСМИСЛЕННЯ

Динамічні процеси сьогодення в сфері глобалізації, інформатизації детермінують тенденцію до удосконалення всіх державних інститутів, адміністративного апарату та інших складових функціонування суспільства. Сучасний апарат влади повинен не лише транслявати досвід, але й формувати відповідний арсенал для успішного функціонування в умовах інформаційних змін та бути в змозі відповісти на виклики та потреби сучасності.

Дана тенденція стосується не лише тотальної комп'ютеризації та інформатизації всіх сфер життя, але й формування відповідної організаційної культури та адміністративної субкультури державних службовців у відповідності до потреб сьогодення. Посадові особи є трансляторами прийнятої суспільної культури, тобто, в ідеалі державні службовці є зразковими членами суспільства, які мають невідривно слідувати відповідним нормам як формальної адміністративної культури, задокументованої в їх посадових інструкціях, так і неформальної культури, яка накладає на них певний моральний обов'язок. Прояв суспільної культури особистості залежить від її культурної ідентифікації, яка є усвідомленим сприйняттям тих культурних норм і зразків поведінки та свідомості, системи цінностей, мови, усвідомлення власного «Я» з позиції тих культурних характеристик, які визначають особливості певного суспільства.

Державний апарат влади повинен бути гарантом демократичних свобод громадян, що в першу чергу відображається в повазі до особистості, що корелюється з високою адміністративною культурою сучасного ідеалу державного службовця. Сьогодні, на жаль, відсутні концептуальні вичерпні визначення культури державного службовця, її складові, тому поняття адміністративної субкультури вимагає теоретико- методологічного осмислення та подальшої розробки. Тому вважаємо доцільним розкрити дане поняття за допомогою філософського категоріального апарату. При визначенні адміністративної субкультури необхідно враховувати і розглядати питання стосовно визначення організаційної субкультури взагалі та її видів зокрема. Беззаперечним є те, що корпоративна культура державного управління, окремих державних структур цілковито відрізняється від організаційної культури бізнес-установ, адже в першу чергу вони відрізняються метою свого існування. В умовах інформаційного суспільства кардинально змінюється головний момент управління – обмін інформацією, адже державні структури повинні бути більш динамічними та мобільними, швидше реагувати на виклики неминучих трансформаційних перетворень в інформаційній культурі.

Таким чином, ми дійшли висновку, що адміністративну субкультуру можна визначити як сукупність сформованих моральних, етичних норм поведінки, цінностей, переконань, вірувань, принципів, прийнятих в певному колективі. Управлінська культура формується в залежності від прийнятої інформаційної культури, комунікативної складової, але адміністративна субкультура повинна бути мобільною системою, яка в змозі швидко реагувати на цивілізаційні зміни та вимоги сьогодення. Організаційна культура державної структури має великий вплив на державне управління загалом, що позначається на напрямку розвитку країни, її публіцитному капіталі у світовому контексті, визначає діяльність державних інститутів. Проте, необхідно акцентувати той факт, що адміністративна субкультура в першу чергу

залежить від особистості державного службовця, який має володіти високими професійними якостями. Тому, перспективи подальшого розгляду проблеми адміністративної субкультури визнаються в дослідженні ролі особистості в державному управлінні, формуванні нової інформаційної культури працівників державних установ, а також дослідженні трансформаційних перетворень в управлінській культурі України.

Голоборода Надія Володимирівна

Nadegda22@meta.ua

Науковий керівник: Голосніченко І.П. д.ю.н., проф.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

За досить значний час своєї діяльності Конституційний Суд України став одним з найбільш важливих правових інститутів держави. Важливо, що в Конституції України говориться про його формування. Висновки, а також рішення Конституційного Суду України дали ефективний правовий захист Основному Закону, а також сприяли вдосконаленню правового механізму гарантування та реалізації основних конституційних прав та свобод людини і громадянина. Рішення вищезазначеного суду дали ефективний вплив для вирішення і упередження конституційних конфліктів в нашій державі, а також, зокрема, сприяли створенню і формуванню так званого іміджу України, як правової держави.

Проте існує чимало питань з приводу здійснення повноважень суддями Конституційного Суду, які є актуальними сьогодні, до того ж існує чимало прогалин щодо регулювання діяльності цього самого Суду. Це не дивно, адже цьому не приділялась достатня кількість уваги останнім часом, хоча неодноразово на це звертали увагу.

Відповідно до статті 147 Конституції України, Конституційний Суд України – єдиний колегіальний орган конституційної юрисдикції в Україні, що вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України і дає офіційне тлумачення Конституції України, а також законів України. [1, с.15]

Загальновідомо, що Конституційний Суд України не наділений перевіряти, чи відповідають конституційності положення чинної Конституції України конкретним стандартам та вимогам. А також він не може визнати положення Основного Закону неконституційними. Проте в Основному Законі існує Розділ XIII. В ньому говориться про порядок внесення змін до Конституції, а також передбачені деякі обмеження, які застосовуються при внесенні змін до Основного Закону. Важливо підкреслити, що об'єктом Конституційного Суду України є не лише законопроекти про внесення змін до Конституції України, а й закони про внесення змін до Основного Закону.

Частина 1 статті 5 Конституції нашої країни говорить про те, що носієм суверенітету і джерелом влади в Україні є народ. [1, с.3]. Також існує відповідне рішення Конституційного Суду України про те, що в Україні вся влада належить народу. [2]

Влада народу - головна, незалежна і невід'ємна. Її здійснює народ шляхом вільного волевиявлення. Вона здійснюється, безпосередньо через референдуми. Саме тому Конституційний Суд не може перевіряти закони, які були прийняті на всеукраїнських референдумах. Проте є правові акти ВРУ, а також акти Президента України про призначення референдуму. Тоді, в цьому разі, ці акти є об'єктами перевірки Конституційним Судом.

Якщо ж говорити про моральний аспект здійснення повноважень та діяльності суддів Конституційного Суду України, то варто зазначити, що тут існують теж деякі зауваження, а

саме: у деяких суддів Конституційного суду існує неналежність фахових та моральних характеристик. На мою думку, повинен існувати чіткий механізм контролю за репутацією того чи іншого судді Конституційного Суду України. Щодо питання формування складу вищезазначеного суду, то на мою думку при відборі того, чи іншого кандидата на посаду судді вище зазначеного суду, потрібно ввести додаткових цenz, при якому будуть враховуватись практична діяльність кандидата, його внесок в юридичну сферу, його наукове звання. Це надасть можливість краще сформуванати професійний склад суддів.

Отже, підбиваючи висновки, важливо сказати, що вищезазначений перелік прогалин та проблем в регулюванні діяльності Конституційного Суду України не є вичерпним. Саме тому до кожної проблеми потрібен підхід та її вирішення. Існування прогалин не є неочікуваним, адже відомо, що законодавство, яке регулює діяльність Конституційного Суду України вже є застарілим і потребує вдосконалення та внесення деяких змін. Можливо, зі здійсненням реформи судової системи, яка має відбутись вирішить деякі проблеми. Але це є питанням часу.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. // Офіційний вісник України від 01.10.2010. – №72/1 (Спеціальний випуск).
2. Рішення Конституційного Суду України від 5 жовтня 2005 р. по справі № 1-5/2005 про здійснення влади народом.

Зімокос Олександр Григорович
zimokos_a@mail.ru

Науковий керівник: Мельниченко А.А., к.філос.н., доц.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ КАЙДЗЕН ПІДХОДУ В УПРАВЛІННЯ МУНІЦИПАЛЬНИМИ ОРГАНАМИ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТ

Сьогодні вкрай важливим є науково-практичне опрацювання досвіду результативного застосування у практиці публічного управління сучасних інноваційних підходів менеджменту, вивчення та узагальнення зарубіжного досвіду і кращих практик у муніципальному управлінні.

Діяльність органів місцевого самоврядування розвинених країн Західної Європи та Північної Америки спрямована на створення засад для розвитку системи соціально-правових орієнтирів, які сприяють забезпеченню ефективного вирішення питань локального (місцевого, регіонального) характеру й формування векторів розвитку місцевого самоврядування в Україні. Ефективний світовий досвід вказує на необхідність обґрунтування такої моделі управління місцевими органами влади, яка б відповідала сучасним вимогам демократизації, балансу централізації та децентралізації, а також забезпечувала б права і свободи громадян, задоволення їх потреб та надання якісних та ефективних послуг.

На нашу думку, японська стратегія кайдзен, що заснована на безперервному вдосконаленні всіх процесів у компанії, - це ефективний шлях досягнення лідируючих позицій на ринку без значних фінансових витрат [4].

Варто вказати, що системні дослідження особливостей реалізації концепції кайдзен підходу в муніципальному управлінні не часто ставали предметом дослідження в галузі наук державного управління. Тому, існує потреба в узагальненні теоретичних положень та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо забезпечення визначені перспектив застосування в Україні концепції кайдзен управління в муніципальному менеджменті.

З метою реалізації вищевказаного та вдосконалення взаємин у системі «суспільство-влада-людина» вважаємо за доцільне впроваджувати інноваційні технології переходу органів місцевої влади на загально визнані світові стандарти якості надання муніципальних послуг.

За концепцією моделі соціальної відповідальності в муніципальному управлінні, вважаємо плідним було б прийняття за основу проекту розроблення так званої «Книги якості», яка сприятиме підвищенню результативності місцевого самоврядування, забезпеченню конкурентоспроможності та сталого розвитку територій. Вона базується на певній кількості нормативно-правових актів та внутрішніх регулюючих документів, що описують і регулюють дії та процедури надання муніципальних послуг громадянам, вимоги щодо розгляду їх звернень, запитів та скарг [2].

Як наслідок такого цілеспрямованого підходу, створюється відповідна модель, яка може бути типовою для підготовчого етапу упровадження системи управління якістю на основі стандарту ISO 9001 [3].

Одним з результатів цього буде створення документації для Інтернет-проекту «Книга якості» для обробки звернень від громадян та надання зворотного зв'язку щодо якості послуг комунальних служб м. Суми.

Для вироблення такої пропозиції в рамках стратегічного планування місцевого розвитку з відповідним удосконаленням системи управління муніципальними органами, варто послуговуватися тими методами аналітичної діяльності, які запропоновано О. Бердановою та В. Вакуленком, а саме: соціально-економічний аналіз, порівняльний аналіз, SWOT-аналіз, PESTLE-аналіз, соціологічний аналіз, аналіз STEP-факторів, ринку і клієнтів (споживачів), визначення цілей проекту (SMART) [1].

У практиці провідних організаційних утворень світу забезпечення якості процесів та послуг в муніципальному управлінні здійснюється шляхом системного поєднання таких чотирьох елементів: 1. упровадження стандартів публічних послуг; 2. упровадження систем управління якістю (СУЯ); 3. застосування загальної схеми оцінювання (CAF) або інших моделей організаційної досконалості; 4. поширення позитивної практики та бенчмаркінгу [3].

Урахування зазначених особливостей та додержуючись принципів забезпечення сталого розвитку міст, у ході реалізації проекту з кайдзен підходу щодо впровадження елементів управління на основі якості в органах муніципального управління має сприяти змінам організаційної культури, формуванню культури якості й поваги до споживача публічних послуг.

Список використаних джерел:

1. Берданова О. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник / О. Берданова, В. Вакуленко; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 88 с.

2. Колповська А. Обґрунтування концептуальної моделі впровадження соціальної відповідальності в органах місцевого самоврядування / А. Колповська // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2014. – Вип. 1 (20). – С. 304-311.

3. Маматова Т.В. Розвиток концепції ощадливого управління в муніципальному менеджменті / Т.В. Маматова, О.В. Бортнік // Упровадження інноваційних підходів і технологій менеджменту до практики публічного управління: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпропетровськ, 27-28.10.2011 р. / За заг. ред. Ю.П. Шарова. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2011. С. 20-23.

4. Масааки И. Улучшения в стиле кайдзен / И. Масааки // Менеджер по персоналу. – 2011. № 10. – С. 8-14.

ПРАВОВА НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ РАЙОННИХ У МІСТІ АДМІНІСТРАЦІЙ

На сьогодні в державі, особливо в містах (без спеціального статусу) з районним поділом перебуває на розгляді питання щодо пошуку ефективної форми проміжного управління районами у власному місті без районних у місті рад. Метою такого пошуку є вдосконалення організації управління районами у місті через створення єдиної структури підпорядкування органів місцевого самоврядування міста тим самим забезпечивши ефективність реалізації покладених на них функцій та завдань, а також раціональному використанні фінансових ресурсів міста, районів зокрема.

Аналіз форми управління містом (без спеціального статусу) через районні у місті адміністрації показує, що на сьогодні в 9 містах України утворено та діють 44 районні у місті адміністрації: Горлівка (3), Запоріжжя (7), Львів (6), Маріуполь (4), Макіївка (5), Миколаїв (4), Одеса (4), Суми (2), Харків (9).

Управління районами міста через районні у місті адміністрації показує, що перехід на таку форму проміжного управління себе не виправдовує. Це обумовлено відсутністю у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [1]:

- правового статусу районної у місті адміністрації як органу місцевого самоврядування, її повноваження;
- правового статусу голови районної у місті адміністрації, статусу його розпорядження та повноважень;
- статусу рішення адміністрації як колегіального органу.

Така правова невизначеність не дає містам держави в яких проміжне управління районами здійснюється через районні у місті адміністрації, створювати правові механізми взаємодії районної адміністрації з іншими органами місцевого самоврядування, у тому числі і державної влади, організувати самостійне прийняття рішень з визначених для них повноважень, проводити засідання районних комісій, груп, штабів... з питань житлово-комунального господарства, соціальної політики, захисту прав та інтересів дітей, адміністративних, військових, цивільних та економічних питань тощо. При такій формі управління «райони у місті» є своєрідним територіальним сегментом з проміжним управлінням для спрощення координації керування містом, і ніяким чином не виокремлюють територіальну громаду району. У такому випадку, місто виступає як цілісна адміністративно-територіальна одиниця (одна територіальна громада).

Міські ради при створенні районних у місті адміністрацій керуються ст. 11 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [1], яка визначає, що виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад є їх виконавчі комітети, відділи, управління та інші створювані радами виконавчі органи. Тобто під формулюванням «інші виконавчі органи» міські ради закладають зміст адміністрації району у місті як аналог місцевих адміністрацій визначених у Законі України «Про місцеві державні адміністрації» [2].

Сьогодні адміністрація району у місті як виконавчий орган місцевого самоврядування – це звичайний департамент – структурний підрозділ, що утворюється для виконання

основних завдань високого ступеня складності (багатогалузевість, багатофункціональність, програмно-цільовий напрям діяльності) [3], а не визначений на рівні Закону орган влади місцевого самоврядування. Суть адміністрації району (департаменту) – спрямування та координація роботи підприємств, установ та організацій району, в той час коли міський голова через міські департаменти, управління, відділи здійснює прямий вплив на діяльність підприємств, установ та організацій міста в цілому. У такій схемі видно, хто конкретно має силу впливу. Спрямування та координація – зайва, неефективна, слаба ланка управління. Тобто для підприємств, установ та організацій району у місті адміністрація не є органом впливу. Такий висновок обумовлений тим, що голова адміністрації (директор департаменту) видає – наказ, а повинен – розпорядження. У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [1] (ст. 59) визначено, що лише сільський, селищний, міський голова, голова районної у місті ради, районної, обласної ради в межах своїх повноважень видає розпорядження. Керівники структурних підрозділів – департаменти, управління, відділи (юридичні особи) міської ради, комунальні підприємства міста, інші органи державної влади та місцевого самоврядування, які розташовані у межах дії районної у місті адміністрації згідно чинного законодавства видають нормативні акти у вигляді – наказу.

Отже, видно, що наказ на наказ немає силу впливу. Потрібен вищий нормативний акт – розпорядження. При таких умовах, адміністрація району у місті виконує лише статистичну функцію міських департаментів, управлінь, відділів у районах міста, а не поточне оперативне управління районами міста.

У відповідності до такого аналізу, районні у місті адміністрації не можуть виступати у якості проміжної районної ланки управління, яка б забезпечила належну деконцентрацію управлінських функцій на рівні районів у місті через прийняття окремих колегіальних рішень, самоврядних (незалежних) розпоряджень голови адміністрації тощо.

Список використаних джерел:

1. Про місцеве самоврядування в Україні: закон України від 21 травня 1997 р. №280/97-ВР. – Режим доступу: www.zakon3.rada.gov.ua.
2. Про місцеві державні адміністрації: закон України від 09 квітня 1999 р. №586-XIV. – Режим доступу: www.zakon2.rada.gov.ua.
3. Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій: постанова Кабінету Міністрів України від 12 березня 2005 р. №179. – Режим доступу: www.zakon5.rada.gov.ua.

Корчун Вікторія Андріївна
vik9103@gmail.com

Науковий керівник: Коваль О.А. доцент, кандидат філософських наук

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ЛОБІЗМУ В УКРАЇНІ ЯК ПІДТВЕРДЖЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО ШЛЯХУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Сьогодні українська держава перебуває на рубежі глибоких політико-правових перетворень, які пов'язані в першу чергу з прийняттям серйозних управлінських рішень та реформами в усіх сферах управлінського життя. Виникає необхідність у пошуку нових ефективних інститутів легітимного впливу зацікавлених суб'єктів на прийняття управлінських рішень. Разом з реформами українського суспільства все більше і більше

входять в наше політичне життя явища, об'єктивно властиві демократичним процесам. Серед таких явищ можна виділити і лобізм.

Окремі аспекти виникнення, розвитку та інституціоналізації лобіювання розкриті в працях Т.Аравіної, О.Дягілева, Н.Зяблюка, С.Костяєва, Ю.Кузнецова, Д.Лавренова, М.Росенко, В.Нестеровича, О.Одінцової, В.Федоренка та інших.

Лобізм як політичне явище є важливим чинником демократії. Це специфічний інститут в політичній системі для впливу на процес ухвалення рішень органами державної влади. Інститут лобізму може виконувати функцію узгодження суспільних інтересів, доповнювати собою конституційну систему демократичного управління. Лобізм як політичне явище потребує посиленої уваги, він є об'єктом політологічного дослідження. Та не дивлячись на наявність численних політологічних досліджень лобізму, досі не має одностайності щодо його тлумачення [2, 21].

У Оксфордському англійському словнику зазначається, що появу лінгвістичного терміна "лобі" наукова традиція відносить до XVI ст. Приблизно в цей час був зафіксований факт проникнення цієї лексограми із середньовічної латини в англійську мову. У політико-правовому та державно - управлінському аспектах термін "лобі" вживали відомі філософи і політики, зокрема Ф.Бекон, У.Шекспір і особливо письменники XVIII ст. У 1808 р. термін "лобі" було вперше зафіксовано в офіційних документах органів державного управління. Нині лобіювання в сфері законодавчої діяльності та державного управління існує у більшості демократичних країн [1, 376].

М.Росенко пише, що «у США у 1946 р. ухвалили спеціальний закон про регулювання лобізму, в якому було встановлено вимогу про необхідну реєстрацію всіх професійних лобістів. Крім того, лобісти зобов'язані представляти під присягою докладні звіти, в яких приводяться всі засоби, отримані і витрачені на вказані цілі в попередньому кварталі, і особи, якою були виплачені ці суми, а також цілі проведених виплат; найменування яких-небудь документів, періодичних видань, журналів і інших публікацій, в яких за ініціативою особи були поміщені статті або матеріали по законопроектах, яким воно згідно з угодою про найм повинно перешкоджати або надавати підтримку»[3].

Не дивлячись на активну легалізацію лобізму у світі, досягти цього в Україні так і не вдалось. Законопроекти «Про лобіювання в Україні» та «Про правовий статус груп, об'єднаних спільними інтересами (лобістських груп) у Верховній Раді України», так і залишились не прийнятими.

У зв'язку з тим, що лобізм має цілий спектр можливих наслідків, він, безумовно, потребує впорядкування та юридичного оформлення. Суспільство і держава повинні спільно брати участь в налагодженні механізмів трансформації негативних моментів лобіювання в позитивні [3].

У державно-правовому механізмі України має бути створена дієва система захисту корінних інтересів населення, особливо його соціально вразливих прошарків населення. Це вимагає, з одного боку, формування в парламентській практиці повноцінного інституту лобізму, що дозволяє забезпечити в схвалюваних законах своєрідну рівновагу сил, баланс протилежних інтересів в українському суспільстві, яке швидко розвивається, тобто відображення в нормах закону компромісного рішення.

Практика лобіювання знає багато прикладів «непрямого лобіювання», тобто впливу на державні органи не безпосередньо з боку конкретних груп інтересів та найнятих ними лобістів, а шляхом організації виступів в засобах масової інформації, дзвінків виборців своїм

депутатам, зазначена артикуляція предмету лобіювання може здійснюватись з боку осіб, що не є ані лобістами, ані їх клієнтами [2,25].

Тож зрозумілим є те, що сьогодні необхідне ухвалення закону, який визначить сутність, суб'єкти та об'єкти лобістської діяльності. Цим законом буде встановлено порядок взаємодії лобістів з клієнтами і органами влади, обмеження на заняття лобістською діяльністю, методи лобістської діяльності, право і порядок реєстрації лобістів тощо.

Список використаних джерел:

1. The Oxford English dictionary. Being a corrected re-issue with an introduction, supplement and bibliography of a new English dictionary on historical principles / Edited by James A. H. Murray, Henry Bradley, W. A. Craigie, C. T. Onions. - Volume VI. - Oxford: Clarendon Press, 1970. - 820 p

2. Лавренов Д.А. Концептуальні підходи дослідження політичного лобізму / Д.А. Лавренов. – Філософія і політологія в контексті сучасної культури. – 2013. – Вип. 6(II) С 21-26

3. Росенко М.І. Лобізм і його роль в діяльності сучасних парламентарів. Шляхи удосконалення регламентації діяльності лобістів в парламенті України. – [Електронний ресурс]. / М.І. Росенко // - Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=214>

Максимець Альона Миколаївна
cherlenukalionka@gmail.com

Науковий керівник: Мельниченко А.А. к.філос.н., доцент

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

В умовах модернізації системи державного управління, незважаючи на бурхливу інформатизацію управлінських процесів, вагомою залишається роль людського фактора у розбудові вітчизняної державної служби. Проблема формування та підвищення професійної компетентності державних службовців є однією з найактуальніших у сучасній управлінській науці. Особливо це важливо саме для виконавчої гілки влади, адже саме вона здійснює організуючий та консолідуєчий вплив на розвиток суспільних процесів в Україні, а її представники мають безпосередній контакт з громадянами.

Під професійною компетентністю державних службовців пропонуємо розуміти комплекс необхідних вмінь, знань та навичок, за допомогою яких здійснюється реалізація безпосередніх функцій управлінця, що спрямовані на підвищення ефективності діяльності органів державної влади в питанні забезпечення сталого розвитку держави та регіонів.

Сучасний професійний державний службовець має бути готовий до активної професійної діяльності, оперативно вирішувати професійні завдання, об'єктивно, на основі наукових підходів, оцінювати сучасні соціально-економічні процеси, самостійно здійснювати аналітичну діяльність та ухвалювати правильні рішення, володіти навичками організаторської та управлінської діяльності, використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології в своїй діяльності, надавати якісні адміністративні послуги з дотриманням правил громадянського етикету.

Підготовка професійних державних службовців органів виконавчої влади, що відповідають сучасним суспільним запитам, має здійснюватись на основі поєднання ефективної фахової підготовки та формування стійких високих особистих якостей майбутніх управлінців. Докорінні зміни у житті країни, пов'язані з так званою Революцією Гідності,

спроби реформування вітчизняної управлінської системи мали б вплинути на формування державної політики щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців в Україні. Останнім часом, основним закладом професійної підготовки держслужбовців була Національна академія державного управління при Президентові України. Проте сьогодні існують позитивні тенденції децентралізації такої підготовки в інших ВНЗ країни. Ця політика виходить із формування нового змісту професійної підготовки посадовців. Крім того, держава повинна створити необхідні умови для приходу на державну службу обдарованої молоді, здійснивши необхідну промоцію, посиливши позитивний імідж державних службовців та задіявши новий мотиваційний механізм.

Модель підвищення професійної компетентності державних службовців органів виконавчої влади має базуватися на основі володіння мінімумом інших необхідних компетенцій, а саме: управлінської, психологічної, соціальної, морально-етичної, комунікативної, правової, інформаційно-аналітичної та ін. Для справедливого оцінювання діяльності державних службовців доцільно використовувати деякі методи напрацьовані в межах соціоінженерного підходу, зокрема проведення опитувань та тестувань, побудови професіограм, «карток компетентності», виходячи з компетентнісного підходу.

Важливим для посилення професіоналізму посадовців є використання іноземного досвіду. В цьому випадку мова не йде про примітивне копіювання закордонних зразків, а потрібно критично та верифіковано підійти до вивчення практики підвищення професійності в інших державах. Доцільно розширювати практику підготовки та обміну з іноземними партнерами як навчальними матеріалами, сучасними інформаціями технологіями, так і безпосередніми практичними поїздками для набуття управлінського досвіду. Професійні державні службовці органів виконавчої влади здатні налагодити ефективний зв'язок між владою та народом, посилюючи ефективність виконавчої гілки влади в Україні.

Отже, вирішення проблеми забезпечення професійної компетентності державних службовців органів виконавчої влади передбачає попереднє дослідження її як на теоретичному рівні, так і на емпіричному рівні вивчення.

Мігалуш Анастасія Олександрівна
mignastya@ukr.net

НОВИЙ ФОРМАТ СФЕРИ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В РУСЛІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Під тиском різнопланових факторів, як внутрішнього так і зовнішнього характеру, сучасна інституційна система державного управління не справляється з поставленими перед нею завданнями на місцевому і регіональному рівнях та потребує реформування. Саме тому почали підійматися питання децентралізації влади і передачі певних повноважень місцевим радам і громаді. Вагомим для України є й питання роздержавлення та децентралізації соціальної сфери.

Довгий час, а саме з 1991 року в Україні домінувала радянська система надання соціальних послуг, яка передбачала дотації з державного бюджету на вирішення проблем вразливих груп населення. При цьому дана система фінансування не передбачала участі громадськості та недержавних структур в процесі розподілу коштів і визначення адресатів. Держава виступала монополістом на ринку соціальних послуг, хоч і надавала можливість для існування позадержавних структур і волонтерства. Громадські організації, хоч і

представляли інтереси вразливих груп населення та й на сьогодні люблять їх на державному рівні, впливу на соціальну політику, на жаль, досі не мають. Але як доводить досвід Польщі конкурентний ринок і активізація громадських ініціатив, в організації системи соціальної допомоги, в дійсності сприяють покращенню якості послуг і розвитку інноваційних методів соціальної роботи.

Першим кроком до змін в плані організації соціальних послуг має стати конкурсна основа для закладів на отримання права надавати допомогу населенню та на отримання державних дотацій для виконання послуг. В Україні вперше апробацію державних соціальних замовлень та конкурсів було проведено лише в 2012 році, в ній були задіяні 100 організацій. Конкурси стосувалися таких послуг як: "соціальне таксі, обігрів та харчування бездомних, психологічні, соціально-педагогічні послуги, послуги для людей з обмеженням слуху, послуги раннього втручання для сімей, що виховують дітей від 0 до 4 років з вадами здоров'я та розвитку, трудова реабілітація людей з обмеженими можливостями"[1]. І в результаті ті організації які могли забезпечити високу якість послуг змогли отримати замовлення. Але в питаннях конкурсів завжди є вірогідність підкупів комісії, можливість маніпуляції через вищі структури при прийнятті рішень, ведення нечесної гри і т.п. тому вагомим кроком має стати формування адекватної нормативної бази з питань соціальних замовлень. Нажаль єдиним регулятором конкурсів залишається Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2013 № 324 Про затвердження порядку здійснення соціального замовлення за рахунок бюджетних коштів, але й вона є недосконалою і має багато вразливих місць.

Наступним і найбільш вагомим кроком при формуванні нового формату організації сфери соціальних послуг має стати процес залучення отримувачів послуг до вдосконалення системи управління соціальними службами. В Польщі, наприклад, з 2004 року кожен платник податків при заповненні річного податкового звіту може переказати 1% на благодійність. В документі записується номер організації (так званій, номер KRS) та сума, яку хочеться передати. Тобто певні кошти польський громадянин не віддає безпосередньо до місцевого бюджету, а визначає ту структуру (організацію, фонд, асоціацію тощо), до якої протягом року будуть надходити, з його доходів, кошти на реалізацію проектів. Отже кожен громадянин має прямий вплив на фінансування діяльності різноманітних організацій. В результаті всі недержавні структури починають конкурентну боротьбу між собою за ресурси, а отже прагнуть покращувати якість надання послуг. В Великобританії користувачі соціальних послуг впливають й на відбір абітурієнтів, які надалі стануть спеціалістами з надання допомоги вразливим категоріям населення. Крім того клієнти соціальних служб впливають й на формування програм навчання для майбутніх соціальних працівників, соціальних педагогів та психологів.

В Україні настав час для змін в сфері соціальних послуг. Настав й час дати більше повноважень тим хто власне буде отримувати допомогу від соціальних служб. Залучення громадськості та недержавних структур є необхідним для створення соціальної роботи нового рівня з прозорою системою фінансування.

Список використаних джерел:

1. Протокол № 10 засідання Комітету з регіональної політики Національної ради з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу від 20 грудня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dssz.gov.ua/attachments/article/2021/протокол№10_20_12_2013.doc

ПЕНСІЙНА РЕФОРМА ЯК УПРАВЛІНСЬКА СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

У комплексі соціально-економічних перетворень, що відбуваються в Україні, особливе місце займає реформа соціальної сфери, вагомою складовою якої є система пенсійного забезпечення. З огляду на те, що остаточного вигляду система соціального захисту ще не отримала і перебуває у процесі постійного реформування, пенсійна реформа є нагальною потребою і здійснюватиметься в контексті загальних перетворень у системі соціального забезпечення відповідно соціальної спрямованості державної політики країни. Україна як соціально орієнтована держава виконує зобов'язання із соціального захисту громадян через здійснення соціальної політики, суть якої полягає у тому, що «держава за допомогою спеціальних механізмів, котрі зазвичай базуються на відповідному економічному підґрунті, бере на себе додаткові обов'язки для забезпечення соціального захисту тих громадян, які через об'єктивні обставини неспроможні самостійно чи без підтримки держави здійснювати свої конституційні права» [1, с. 189]. Здійснення головної мети соціальної політики визначається підвищенням рівня і якості життя громадян України, оскільки на життєвий рівень населення впливають не тільки реальні доходи населення, але й політика стосовно створення державних стандартів, які б гарантували високий рівень життя населення.

Ефективне функціонування системи соціального захисту можливе на основі врахування особливостей соціально-економічного розвитку країни, притаманних умовам транзитивного періоду, і формування адекватних управлінських стратегій та механізмів соціального захисту. В. Роїк визначає, що «механізми соціального захисту включають у себе окремі комбінації економічних, соціальних, правових та організаційних підсистем, покликаних забезпечувати визначені функції й види (сегменти) захисту (захист доходів працівників, охорону праці та медицину і т.д.), а також інструменти досягнення згоди між соціальними суб'єктами: тарифні угоди, колективні договори та трудові контракти» [2, с. 49]. Також він акцентує, що «система державних мінімальних соціальних стандартів стає одним із механізмів соціального захисту в бюджетному регулюванні та реалізації державної соціальної політики» [2, с. 51].

У травні 2015 року Кабінетом Міністрів України було зареєстровано проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та єдиних принципів нарахування пенсій», за яким пенсійна система в Україні складатиметься з трьох частин: солідарної, накопичувальної і недержавної. Серед позитивних наслідків пенсійної реформи можна зазначити те, що страхова і накопичувальна частини трудової пенсії безпосередньо залежатимуть від розміру офіційної заробітної плати застрахованої особи. Відповідно, у працівників з'являється стимул прагнути виплати легальної заробітної плати, що повинно привести до скорочення тіншових зарплат і підвищенню рівня легальних доходів, а також скороченню неформальної зайнятості та обсягу тіншових доходів. Крім того, в перспективі можливо і зниження страхових пенсійних внесків для працівників і роботодавців. Нарешті, ще одним наслідком пенсійної реформи повинно стати розвантаження державних витрат, полегшення навантаження на державний бюджет в частині

пенсійних виплат, а також створення механізму довгострокового фінансового забезпечення пенсійної системи.

Для повного реформування державної пенсійної системи необхідно впроваджувати загальнообов'язковий накопичувальний рівень, який згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» є другою складовою системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Його сенс розкривається наступним чином: значна частка внесків громадян (які є обов'язковими для всіх категорій) до пенсійної системи країни буде зберігатися в загальному Накопичувальному фонді. Облік відбуватиметься шляхом відстеження внесків на індивідуальних накопичувальних пенсійних рахунках громадян. Зазначені фінансові вкладення громадян надалі в обов'язковому порядку будуть інвестовані в розвиток економічної сфери України з метою одержання інвестиційного доходу, а також захищення коштів їх від ризиків та інфляційних процесів. Основним завданням запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування є забезпечення достатнього рівня пенсії для майбутніх поколінь пенсіонерів у зв'язку з неспроможністю солідарної системи ефективно функціонувати при демографічній ситуації, яка складається в Україні.

Список використаних джерел:

1. Батченко Л. Розвиток реформованої пенсійної системи України та її вплив на формування механізму соціального самозахисту населення / Л. Батченко, М. Доліні // Актуальні проблеми економіки. — 2010. — № 6. — С. 188 – 193.
2. Роик В. Основы социального страхования: организация, экономика и право / В. Роик. – М.: Изд-во РАГС, 2011. — 456 с.

Руденко Тамара Петрівна
tamararud@ukr.net

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СФЕРОЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Формування конкурентоспроможної і водночас незалежної від зовнішніх змін національної економіки є одним з головних завдань державної політики України. Нескоординоване державне управління економічною сферою разом з іншими чинниками призвело до гіперінфляції в економіці, влада не захищає інтереси народу, простежується неузгоджена діяльність законодавчих та владних структур. Втратили цінність чинники, що гарантують соціальну стабільність. Для соціально незахищених верств населення гостро стає проблема фізичного виживання та пристосування до нових соціальних умов, держава не захищає права та інтереси громадян, що призводить до втрати владою довіри народу. Процес формування ринкової системи в Україні розпочався за відсутності зрілих ринкових структур, досвіду поведінки економічних суб'єктів в процесі становлення ринкових відносин, деградації державного управління економічними процесами, а також стратегії ринкових реформ. Складна ситуація, що склалася спричинена серйозними управлінськими помилками може бути вирішена за рахунок сприятливої макроекономічної, фінансової, інноваційної, регулятивної політики держави.

Необхідно створювати адаптивну до кризових трансформацій національну економіку, залучаючи високоефективні інвестиції для модернізації виробництв, втілювати

науково-проектні розробки у вітчизняну промисловість, збільшувати наукоємність промислового виробництва.

Налагодження внутрішніх взаємозв'язків між суб'єктами вітчизняного ринку та заміщення імпорту товарами власного виробництва забезпечить внутрішній попит та знизить рівень споживання імпорту. Необхідно посилювати експортний потенціал: розширювати ринки збуту української продукції, збільшувати частку високотехнологічних товарів у структурі національного експорту. Державна політика повинна сприяти притоку інвестицій які налагоджуватимуть виробництва товарів, що поступово заміщуватимуть імпорт, створювати вигідні податкові умови для інвестицій які спрямовуватимуться в енергетично-ефективні та високі технології, зокрема, авіаційні та ракетно-космічні технології, хіміко-фармацевтичні технології, біотехнології, медичні, інформаційні та інші.

Необхідно запроваджувати безвідходні технології та створювати економний режим функціонування виробництв, збільшувати приток екологічних інвестицій, а також розвивати виробництва зі знешкодження та утилізації промислових відходів. Державна політика повинна бути спрямована на зменшення техногенного впливу на природне середовище: розроблення та реалізація програм енергозбереження та корисного використання природних ресурсів, впровадження новітніх технологій та енергозберігаючого промислового обладнання.

Державна фінансова підтримка інноваційних ініціатив підприємств, закладів освіти, науки забезпечить проведення ними власної дослідницької та інноваційної діяльності, прискорить реалізацію індустріальних програм, втілення наукових розробок у виробництво.

Розробка та впровадження змін до норм чинного законодавства забезпечить організаційне, матеріально-технічне, фінансове сприяння впровадженню механізмів залучення вітчизняної науково-дослідницької бази та наукових кадрів до створення та виробництва інноваційної продукції.

Необхідно створювати умови для пріоритетного розвитку і підвищення експортних можливостей інформаційної індустрії, розширювати міжнародне співробітництво у сфері застосування інформаційно-комунікаційних технологій для державного управління, створювати нові робочі місця, які пов'язані з інтенсивним використанням інноваційних інформаційних технологій в економічній сфері. Сприяючи громадянам в одержанні доступу до підприємництва необхідно прибрати перешкоди в адміністративній сфері та в сфері оподаткування, що може ускладнити самостійну зайнятість дрібних власників і започаткування власного бізнесу.

Державне регулювання має забезпечувати економічно збалансовану тарифну політику, щоб запобігти необґрунтованого зростання цін на товари та послуги. З метою недопущення зростання цін на газ та тарифів на електроенергію необхідно проводити моніторинг цінової ситуації на ринках. Необхідно припинити тіньову приватизацію підприємств, посилити захист прав державної власності, щоб не допустити її незаконного відчуження та підвищити ефективність державного управління об'єктами нерухомості. У сфері зайнятості населення необхідно сприяти влаштуванню працездатного населення та створювати нові робочі місця, підвищувати оплату праці у бюджетній сфері.

Фінансова політика повинна бути спрямована на забезпечення фінансової стабільності, належного фінансування державного бюджету, а також забезпечення розвитку всіх сегментів фінансового ринку.

Швидке подолання наслідків світової фінансової кризи в економічній сфері України, стабілізація економічної динаміки, забезпечення антикризового законодавства створять необхідні умови для підтримки головних секторів економіки та економічного зростання в цілому.

Тихонюк Ольга Володимирівна
Olga_Tykhonyuk@ukr.net

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ ЗДІЙСНЮВАНОЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ

1. Чергова адміністративна реформа органів виконавчої влади має на меті створення апарату публічної влади, який мав би оптимальний склад, не вимагав би великих коштів на своє утримання та ефективно працював в інтересах суспільства (тобто, ще одна спроба довести пересічним громадянам, що “елітою” є ті, хто найбільш кваліфіковані, найкращі, а не ті, хто просто за посадою мають право приймати рішення).

2. Ідея децентралізації влади виникла в намаганні створити нові взаємини між державною владою і місцевим самоврядуванням, а саме в перерозподілі повноважень, штатних посад, ресурсів тощо між центральною владою та суб’єктами самоврядування та створення міцної системи місцевого самоврядування (новий порядок вирішення місцевих справ + захист інтересів територіальних громад за участі осіб, обраних цими громадами + добровільне об’єднання територіальних громад тощо).

3. Змінами до чинної Конституції України передбачений поділ території країни на громади — райони — регіони [1, ст. 133]: декілька об’єднаних громад становитимуть район; існуючі області + АР Крим стануть регіонами; територіальну громаду становлять мешканці поселення / поселень відповідної громади [Там само, ст. 140]; територіальна громада здійснює місцеве самоврядування як безпосередньо шляхом місцевих референдумів та в інших формах, визначених законом, так і через органи місцевого самоврядування шляхом самостійного регулювання суспільних справ місцевого значення та управління ними в межах чинної Конституції і законів України [Там само, ст. 140]; сам процес об’єднання територіальних громад є добровільним: об’єднуються лише ті громади, які самостійно не здатні забезпечити належний рівень у наданні послуг у сфері охорони здоров’я, соціального захисту, освіти, культури, житлово - комунального господарства (в результаті об’єднання суттєво підвищиться рівень життя в таких громадах за рахунок додаткового фінансування), а фінансування державою регіонів здійснюватиметься шляхом пропорційного розподілу бюджетних коштів на душу населення (80 % коштів розподіляється між усіма регіонами пропорційно чисельності їх населення, інші 20 % коштів — між менш економічно розвиненими регіонами, в яких показник валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу менше 75 % середнього показника по країні; отримані кошти спрямовуються на фінансування проектів регіонального розвитку, які відбираються шляхом конкурсу відповідними комісіями в регіонах).

4. Змінами до чинної Конституції України передбачено, що *територіальна громада* безпосередньо або через органи місцевого самоврядування громади відповідно до закону: 1) управляє майном, що є в комунальній власності; 2) затверджує бюджет відповідної громади і контролює його виконання; 3) затверджує програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролює їх виконання; 4) встановлює місцеві податки і збори; 5) забезпечує

реалізацію результатів місцевих референдумів; б) утворює, реорганізовує та ліквідує комунальні підприємства, установи, організації, а також здійснює контроль за їх діяльністю; 7) вирішує інші питання місцевого значення, віднесені законом до її компетенції [Там само, ч. 1 ст. 143]; також передбачено, що територіальні громади, голови громад, органи місцевого самоврядування відповідно до закону ухвалюють акти місцевого самоврядування, які є обов'язковими до виконання на відповідній території [Там само, ч. 1 ст. 144]; нагадаємо, що під *місцевим самоврядуванням* розуміють самостійний та організаційно відокремлений від органів державної влади вид публічної влади, який здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи та посадових осіб місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Проект закону України “Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)”

СЕКЦІЯ 4. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В УПРАВЛІННІ

Василець Ольга Іванівна

ovasilec@gmail.com

ГУМАНІСТИЧНІ ВИМІРИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Як кров стугонить у нашому тілі, уможливаючи його життєздатність, так наша соціальна, культурна спроможність залежить від якості й кількості інформаційного потоку, через який ми здійснюємо свою буттєву сутність у якості саме людських істот.

Сучасна доба ставить небувалі акценти на цих процесах, оскільки вимагає «мислити інформацією» [1, с.61], та водночас маємо розлогий захист різноманітних прав людини, у тому числі стосовно інформаційного поля. Йдеться про захист персональних даних, про спрощення низки бюрократичних процедур, завдяки функціонуванню електронного уряду, останній мусить сприяти також прозорості управлінських опцій, боротьбі із корупцією (читай – усюдисущим людським чинником з усіма притаманними нашому виду недоліками), підвищенню безпеки практичної життєдіяльності (боротьба із тероризмом), тощо. Говоримо, навіть про необхідність інформаційної симетрії, як запоруку справедливих комунікацій, але осторонь, як на мене, залишається вкрай важливий момент – право на вільне засвоєння інформації, на вибірковість у її сприйнятті. Здається, немає нічого більш простого – не вмикай телевизор, не користуйся гаджетами і т.п., та це схоже на заклик стати пустельником, і ігнорує вирізняючі особливості людської природи – колективне освоєння простору, допитливість, і подібне, на кшталт того, як заборони у реверсивній психології провокують саму заборонену дію. Власне, наша потреба у безпеці, та конотативному з ній спілкуванні, й ініціювала розгортання інформаційних мереж, які, наразі, становлять загрозу самій цій безпеці, та вже у новому, більш знаковому, для гуманістичної сутності людини, форматі. Фізіологічно ми не так далеко відійшли від наших предків і, хоча за допомогою тих же інформаційних технологій ми дізнаємося усе більше не тільки про зовнішній світ, але і про наші власні можливості, та все ж не варто повторювати помилку Віктора Франкенштейна і

силувати ще не вивчений як годиться людський мозок, нервову систему наших сучасників, до інтенсивного використання усіх опцій, технічні можливості для яких надаються. Йдеться про інформаційну симетрію вже між людиною користувачем, яка за визначенням, повинна (собі та людству, у своїй особі) якщо не управляти, то хоча б усвідомлювати інформаційні впливи, перетворюючи їх на взаємодію, з огляду на свої конкретні психофізіологічні можливості.

Суб'єктом, індивідуальністю, особу робить відповідальність, інкомія, і у сфері інформаційних потоків перш за все, адже будь-яке перетворення починається з адаптації. З іншого боку, тільки суб'єкт здатен до адекватних системних дій у їх кореляції із критичним мисленням. Останнє набувається не просто під час навчання, а завдяки просвіті, перетворенню інформації на знання (тобто на суб'єктісний вимір становлення індивідууму як індивідуальності, у якості всезагального), коли я не просто маю відомості про щось, а знаю навіщо, і як зміниться життя моє, близьких та дальніх від практикування цих даних. Цю відповідальність не може перебрати на себе жодна мережева спільнота, така рефлексія не має представництва, але потребує критично налаштованих однодумців. Ось чому ми логічно виходимо на два важливі положення: на утримання й розповсюдження насправді демократичних засад інформаційного обміну (повертаючись до феномену інформаційної симетрії – особа має право засвоювати будь-які відомості у прийнятному для неї як людини темпоритмі. У кожного він свій, як і больова межа), і демократичність, тут якраз виявляє себе у праві меншого (кожного) на увагу та врахування суспільством. Я хочу навчатися так, як я можу, мені не потрібні дані, що не є аплікативними для мого культурного чи (і) психофізіологічного профілю, адже про шкоду «білого шуму» йдеться вже не в одному науковому повідомленні. Разом із тим я потребую розкриття обривів для зростання й розвитку, а такі – надаються саме університетською (цілісною, універсальною освітою), гуманізм якої є суголосним її фундаментальності, адже саме «зайвий» вишкіл дарує потім свободу дій, відповідальність вибору, спокій всебічності рефлексії та управлінську майстерність щодо опцій у власній долі й толерування інших. Тому друге положення стосується гуманістичних засад у формуванні людини як істоти цілісної (вважай – здорової), а це потребує наявності такої системи координат, яку може надати тільки Університет, бо сам є втіленням ідеї гармонізованої цілісності. Саме він дає шанс перетворити інформацію на знання шляхом публічно доказової артикуляції відомостей, не простої акумуляції фактів, а суспільно значущого спілкування.

Гуманізм як право споживацьких практик вже унаочнив свої помилки й безперспективність, бо для того, аби бути людиною, сама людина повинна слугувати референціям духовного штибу, позаяк не матиме опертя для повсякденності, а остання може відбутися як гуманізм взаємодії лише через структурованість сакральним. Саме тому суспільство знань не може існувати поза університетами і будь-які позови економічного попудізму не може змінити потребу у «глибинних структурах інституціоналізації мислення» [2, с.17], яке і надає інформації гуманістичного виміру знанневості.

Список використаних джерел:

- 1.Почепцов Г.Г., Чукут С.А. Інформаційна політика: Навч.посіб.- 2-е вид., стер.- К.:Знання, 2008.- 663 с.
2. Ридингс, Б. Університет в руїнах. Пер. С англ. А.М.Корбута; Гос.ун-т – Высшая школа экономики.- М., 2010 – 304 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА УНІВЕРСИТЕТУ ЯК ЧИННИК УПРАВЛІННЯ СТАНОВЛЕННЯМ МОРАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ

Актуальність проблеми. Досліджуючи структуру психологічної культури викладача технічного університету, ми виділили в ній моральнісний компонент, культурно-психологічним проявом якого виступає внутрішня потреба у дотриманні професійних моральних вимог і норм поведінки у взаємовідносинах із студентами та іншими працівниками університету, що зумовлена, зокрема, рівнем розвитку моральної свідомості викладача.

Під розвитком моральної свідомості (моральним розвитком) ми розуміємо віддзеркалення у свідомості людини прийнятих у суспільстві моральних норм, що регулюють відносини між людьми. При цьому важливо зазначити, що моральнісний розвиток особистості є багатовекторним процесом, який передбачає «соціалізацію індивіда (прилучення до моральних орієнтирів соціального оточення), індивідуалізацію (критичне осмислення домінуючої моралі, формування власної ієрархії цінностей, самостійних моральних суджень) і універсалізацію (вихід за межі моральних пріоритетів соціального оточення, цінностей локальної культури, наближення до загальнолюдським гуманістичних універсалій)» [2, с. 45].

Однак, фактори, що впливають на становлення моральної свідомості майбутніх викладачів, ще не виступали предметом окремого наукового дослідження. Одним з таких факторів є організаційна культура (ОК) університету, яка інтегрує в собі філософію й ідеологію управління, ціннісні орієнтації, вірування, очікування, моральні норми й звичаї, що лежать в основі відносин і взаємин як усередині організації, так і за її межами.

Мета дослідження – проаналізувати вплив типу організаційної культури на становлення моральної свідомості аспірантів як майбутніх викладачів.

Методика дослідження. У дослідженні взяли участь аспіранти Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут” у кількості 470 осіб, з яких чоловіків було 42,5%, жінок – 57,5%.

Визначення типу ОК університету здійснювалося за допомогою методики діагностики типу корпоративної культури організації, розробленої і адаптованої А.Б.Купрейченко на основі типології Базарова і Малиновського [1].

Застосування цієї методики дозволяє діагностувати органічний, підприємницький, бюрократичний та партиципативний типи ОК шляхом оцінювання наступних дев'яти ознак: хто (що) направляє організацію; вирішення проблем; лідерство; повсякденна робота; бажання й інтереси; функції й відповідальність; дії керівництва; розбіжності та конфлікти; комунікації. Оцінка кожного типу ОК може знаходитися у діапазоні 0-9 балів.

Для визначення рівня розвитку моральної свідомості застосовувався розроблений нами опитувальник, що містить опис 18 сумнівних з етичної точки зору ситуацій, пов'язаних із реалізацією викладачами своєї професійної діяльності. При підборі ситуацій ми виходили з того, що всі ситуації, у яких викладач здійснює професійну взаємодію, можна підрозділити на чотири основних типи. Ситуації першого типу виникають у відносинах “викладач – студент”, а саме: викладач – потік студентів; викладач – група студентів; викладач – студент. Ситуації другого типу виникають у відносинах “викладач – викладач” у процесі реалізації ними таких напрямів професійної діяльності як організаційна робота, навчальна робота, відносини в педагогічному колективі, наукова праця, методична робота. Ситуації третього

типу виникають у відносинах “викладач – керівник” із приводу здійснення викладачами всіх зазначених вище напрямів професійної діяльності. Ситуації четвертого типу виникають у відносинах “викладач – допоміжний персонал”, тобто в процесі взаємодії із працівниками деканату, бібліотеки, відділу кадрів, бухгалтерії, технічних служб, лаборантами, методистами й т.п. Респонденти мали відмітити правильну з їх точки зору оцінку ситуації за 7-бальною шкалою, де «1» означала абсолютну неприйнятність, а «7» – абсолютну прийнятність. Рівень розвитку моральної свідомості (РМС) визначався як середня оцінка по 18 ситуаціях: 0-2.3 бали – високий; 2.4-4.6 бали – середній; 4.7-7 балів – низький.

Результати дослідження. Зазначимо, що аспіранти визначали тип ОК своїх кафедр. Більшість з них діагностували змішані типи ОК цих підрозділів. Тому при аналізі результатів ми звертали особливу увагу на домінування того чи іншого типу ОК у підрозділі університету, де навчається аспірант.

У підгрупі аспірантів з високим РМС (40.4%) оцінки типів організаційної культури у балах розподілилися наступним чином: органічний – 2.21; підприємницький – 2.53; бюрократичний – 2.21; партиципативний – 4.05.

У підгрупі аспірантів з середнім РМС (55.4%) оцінки типів організаційної культури у балах розподілилися наступним чином: органічний – 1.65; підприємницький – 2.69; бюрократичний – 2.08; партиципативний – 4.05.

У підгрупі аспірантів з низьким РМС (4.2%) оцінки типів організаційної культури у балах розподілилися наступним чином: органічний – 2.0; підприємницький – 2.0; бюрократичний – 2.0; партиципативний – 5.0.

Висновки. З наведених результатів слідує, що на кафедрах домінує партиципативний тип ОК, але високий і середній РМС притаманний тим аспірантам, які поставили більш високі оцінки підприємницькому типу ОК. Зазначене означає, що розвиток моральної свідомості майбутніх викладачів певною мірою залежить від рівня сформованості підприємницького типу організаційної культури на кафедрах університету.

Список використаних джерел:

1. Журавлев А.Л. Нравственно-психологическая регуляция экономической активности / А.Л. Журавлев, А. Б. Купрейченко. – М.: Изд-во "Институт психологии РАН", 2003. – С. 427-428.
2. Завгородня О.В. Типологія моральнісного розвитку особистості / О.В. Завгородня // Особистість у просторі культури : матеріали Всеукр. наук.-практ. симпозіуму 24 вересня 2009 р., Севастополь / за ред. Г.О. Балла, О.Б. Бовть. – Севастополь : РІБЕСТ, 2009. – С. 45–48.

Воловик Янина Сергеевна

yanina.volovik@ukr.net

Научный руководитель: Петрова С.А., преподаватель

«НИЗОВАЯ ИНИЦИАТИВА» КАК ЭФФЕКТИВНАЯ ТЕХНОЛОГИЯ САМОУПРАВЛЕНИЯ В ВУЗЕ

«Низовые инициативы», сегодня, активно реализуются в практике студенческого самоуправления. Студенты самостоятельно решают проблемы, связанные с условиями обучения и досуга, не дожидаясь активных действий администрации ВУЗа. Сейчас, во время стремительного развития информационных технологий, наиболее влиятельным способом для привлечения внимания к проблемам является активность студентов в социальных сетях. Помимо обычного общения, социальные сети открывают огромные возможности для продвижения любой инициативы независимо от того, кто ее представляет.

Яркими примерами студенческих низовых инициатив, продвижение которых осуществлялось через социальные сети, являются: арт-пространство «Башня», «Радио КПИ», «Чистая Поляна», «КПИ-эко», «Бюро находок», «КПИборы», «КПИеда». Анализируя реализацию данных проектов, можно выявить определённую технологию, обеспечивающую эффективное осуществление низовой инициативы.

Низовая инициатива предполагает активное взаимодействие главного координатора, активистов, смм-щиков и заинтересованной аудитории. Участники обычно не имеют связей с администрацией и студсоветом ВУЗа. Чтобы появилась активность и обратная связь со стороны студентов, необходимо предложить какую-либо проблему или идею касаясь университета на их обсуждение в интернет-пространстве. На первых этапах этого достаточно: проблема замечена, возможные решения высказаны студентами, далее – работа за координатором. Собрать инициативную группу, а именно активистов и смм-щиков, – значит, найти тех людей, которые заинтересованы в вопросе так же, как и сам координатор. Обычно при обсуждениях темы в социальных сетях сразу видно, какой человек согласился бы помочь. Прежде, чем начать работу над определенным проектом, любой инициативной группе необходимо совершить следующие действия: четко сформулировать проблему, всевозможные варианты ее эффективного решения и способы воплощения данных вариантов в действительность, провести оценку собственных технических и материальных ресурсов (по надобности поиск спонсоров). С помощью работы смм-щиков студенты узнают о создании низовой инициативы и ее проекте. Таким образом, поддержка проекта набирает все больше популярности. На этапе реализации низовой инициативы можно столкнуться с такой проблемой, как потеря активной обратной связи со стороны студентов. Изначально подняв высокую планку заинтересованности, необходимо ее поддерживать. Примером, являются проекты КПИ в конкурсе IdeaX от Nescafe. В прошлом году несколько инициативных команд не смогли пройти в финал из-за того, что не удержали интерес студентов на достаточном уровне, и, соответственно, не получили достаточное количество голосов для нужного результата. В этом году абсолютно все проекты КПИ прошли в финал, так как имели мощную информационную поддержку со стороны крупнейшего неофициального интернет-ресурса университета КПИ live.

На подобных примерах стоит учиться тем, кто имеет желание развивать свои идеи, но не знает, как заняться их продвижением. Каждый из координаторов уже существующих проектов является доступным для открытого общения в социальных сетях, потому у любого есть возможность задавать интересующие вопросы о продвижении новой инициативы. Дальнейшим развитием низовых инициатив может быть открытое обсуждение студентами опыта и технологических тонкостей реализации «низовых инициатив» в информационном пространстве (в блогах, социальных сетях, на форумах).

Давиденко Юлія

uliyadavydenko@gmail.com

Науковий керівник: Винославська О.В., к.психол.н., проф.

УРАХУВАННЯ ВИКЛАДАЧЕМ ВЛАСТИВОСТЕЙ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ЯК УМОВА УПРАВЛІННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТУДЕНТІВ

Актуальність дослідження. Рівень освіченості студентів залежить від того наскільки добре вони засвоїли навчальний матеріал. Проведені психолого-педагогічні дослідження довели, що поряд із суб'єктивним ставленням студентів до опанування навчальним

матеріалом певний вплив на його заучування відіграють об'єктивні чинники, до яких відносять певні властивості навчального матеріалу. Для успішного управління пізнавальною діяльністю студентів викладач має бути обізнаним, які саме властивості навчального матеріалу найбільш суттєво впливають на його успішне заучування.

Мета дослідження – проаналізувати значущість властивостей навчального матеріалу для ефективності його заучування студентами.

Методика дослідження. Дослідження проводилося серед студентів-магістрів 6-го курсу НТУУ «КПІ» інституту енергозбереження та енергоменеджменту й інженерно-хімічного факультетів в процесі вивчення ними навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі» у кількості 50 осіб, серед яких жінки склали 68 %, а чоловіки – 32 %. Студентам було запропоновано написати есе обсягом 1 сторінка на тему: “Які властивості навчального матеріалу ви вважаєте найбільш важливими для заучування?”. Аналіз отриманого матеріалу здійснювався за допомогою контент-аналізу. Для статистичної обробки результатів використовувались альтернативний та варіаційний аналіз.

Результати дослідження. В якості змістових одиниць при проведенні контент-аналізу виступили вісім основних властивостей навчального матеріалу, які виділяють у педагогічній психології: зміст, форма, складність, значення (важливість), осмисленість, структура, обсяг, емоційні особливості.

В цілому по виборці найбільш значущою для заучування властивістю навчального матеріалу виявився його *зміст* (поняття, узагальнені знання, теоретичні і практичні відомості, принципи, дії, вміння тощо). На цю властивість вказали 22 % респондентів. Типовим поясненням такого вибору можна вважати твердження: “Серед властивостей навчального матеріалу найбільшу роль має зміст, оскільки викладач повинен змістовно представити навчальний матеріал, вкластися у відведений час, а також не перезавантажувати студентів, лише коротко про головне та приклади на практиці”.

Другою за значущістю властивістю навчального матеріалу виявилася його *форма* (предметна, образна, мовна, символічна). Будь-яка з цих форм являє собою певну мову, яка призначена для передачі певної інформації. На високу значущість даної властивості вказали 20 % студентів. Прикладом пояснення такої оцінки форми навчального матеріалу є наступне твердження: “Краще сприймається матеріал, який не одноманітний. Наприклад: текст і формули. Забагато тексту або формул гірше сприймаються”.

Третьою за значущістю властивістю навчального матеріалу, що сприяє заучуванню, виявилася його *структура*. Ця властивість тісно пов'язана з осмисленістю навчального матеріалу. Якщо осмисленість визначається зв'язками нового матеріалу з вже відомим, то структура матеріалу характеризує те, як встановлюються в ньому ці зв'язки. Дана властивість виявилася значущою для 18 % респондентів. Типове твердження: “Важливою властивістю для мене є структура матеріалу, а саме – наскільки вона логічна і взаємопов'язана”.

Наступною за значущістю властивістю студенти визнали *значення (важливість)* навчального матеріалу. Для успішного заучування студент має не тільки розуміти навчальну інформацію, але й знати, наскільки вона буде йому корисною в подальшому. Проведений аналіз показав, що 14 % респондентів вважають, що саме ця властивість суттєво впливає на заучування. Зокрема, про це свідчить наступне твердження: “Для мене основною властивістю є важливість значення матеріалу, оскільки якщо я зможу використовувати отримані значення частіше, то процес навчання пройде недаремно”.

Наступною за значущістю властивістю навчального матеріалу є його *осмисленість*. Зрозуміло, що процес заучування буде проходити швидше, якщо студент осмислить матеріал. У той же час, значна частина студентів часто прагне зазубрити навчальний матеріал без свідомого розуміння. Це підтверджують й отримані результати – з усієї вибірки лише 12 % респондентів вказали на важливість цієї властивості. Типовим твердженням для таких студентів є наступне: “Для мене при опрацюванні навчального матеріалу важливим є його осмислення, бо якщо я зрозумію матеріал, обдумаю то він дуже легко запам’ятовується”. Деякі респонденти (8 %) звернули увагу на таку властивість навчального матеріалу як його *емоційні особливості* (привабливість, здатність викликати в студента певні почуття і переживання). Як показують дослідження, матеріал, що викликає сильні позитивні почуття, заучується легше, ніж байдужий і нудний. Один з респондентів написав: “Я вважаю, що головною властивістю є емоційна. Якщо предмет мені подобається, то немає різниці яка складність і обсяг матеріалу. Прикладом є аналітична хімія. Дуже складний матеріал і найбільший обсяг з усіх предметів, але дуже мені подобається”.

На значущість *складності* навчального матеріалу вказали лише 4 % студентів. Характеристику даної властивості представлено у твердженні “Якщо матеріал дуже легкий – мені стає нудно, якщо складний – я опускаю руки і перестаю слухати, бо нічого не розумію”.

І лише 2 % респондентів вказали на значущість *обсягу* навчального матеріалу. Прикладом такої думки є таке твердження: “Якщо через скорочення годин доводиться за одну пару сприймати матеріал, який розрахований на дві або три пари, дуже знижується кількість саме засвоєного матеріалу”.

Висновки. Дане дослідження показало, що найбільшу значущість на заучування навчального матеріалу мають такі його властивості як зміст (22%), форма (18%) та структура (18%). Урахування цих особливостей лектором сприятиме ефективному управлінню пізнавальною діяльністю студентів. Але слід також враховувати значущість інших властивостей навчального матеріалу.

Казаков Мстислав Андрійович
mstkazakov@gmail.com

СУЧАСНИЙ УНІВЕРСИТЕТ У КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМИ ПСЕВДОНАУКИ

У своїй статті «Соціальна епістемологія університету» С. Фуллер робить два невтішні висновки: у сучасному університеті спостерігається тенденція, з одного боку до девальвації знання, з іншого – відбувається зведення демократичних процесів науково-освітньої діяльності до ринкових процесів. Це особливо помітно в українській освітній системі, де науково-освітня діяльність підкорюється державним замовленням, а факультети вимушені «рекламувати» власні спеціальності та доводити їх цінність саме на ринку праці, а не важливість у науковій діяльності. Проте, за словами Фуллера (який досліджував американську та британську освітні системи), ця тенденція має місце і в західній науці.

Вказані тенденції ведуть до ряду деструктивних для університетської науки процесів: знання відчужується від індивідів, університет перестає бути автономним, універсалізація вченого перетворюється на вузьку спеціалізацію (результатом чого стає некомпетентність вченого у питаннях поза областю його дослідження), наукові дослідження стають залежними від замовлення клієнта, загальна університетська освіта знецінюється, результати прикладних досліджень стають корпоративною власністю, область досліджень не

легітимуються академічними колами (як це було, наприклад, у ХІХ ст.), а обслуговується (в той час, як легітимація відбувається у корпоративних колах). Іншою тенденцією, яку можна спостерігати в сучасному університеті, є академічний автократизм. З одного боку – це залежність певних сфер людського життя від університетів (особливо у населених пунктах, де університет є важливим елементом не лише освітньої, а й інфраструктурної сфери, коли частина населення задіяна в обслуговуванні університету: харчова промисловість, канцелярські товари, транспортна сфера, поселення студентів). З іншого – залежність менш примітних вчених від керівництва університету. Без сумніву, сучасні «академічні цезарі» (термін М. Вебера), ректори, проректори, віце-канцлери, декани факультетів, відповідають за багато важливих речей: відносини з зовнішніми силами, які мають вплив на університет, контингент академіків, студентів та випускників, рішення щодо університетської політики, пошук державних замовлень на дослідження чи випуск певних спеціальностей тощо. Проте спостерігається також і тенденція використання високопоставленими університетськими чиновниками власного положення задля досягнення власних цілей. В науковій сфері зловживання положенням має два основних напрямки. По-перше, це контроль за науковою діяльністю менш примітних та менш відомих вчених, чії наукові інтереси та ідеї можуть бути більш прогресивними, ніж погляди «академічних цезарів». Через це, ідеї вчених буде відсунуто на другий план, в найгіршому випадку – їх не публікуватимуть чи погрозуватимуть звільненням, якщо їх роботи буде опубліковано. По-друге, «академічний цезар» може використовувати власне положення задля просування власних ідей, які можуть вступати в жорстке протиріччя з наукою. В цьому випадку, виникає загроза перетворення університету на осередок псевдонауки.

Подібну ж тенденцію можна спостерігати й у зв'язку з монетаризацією наукової діяльності та її підпорядкуванням ринковим інтересам. Інтереси корпорацій та приватних компаній, особливо в області гуманітарних наук, часто виходять далеко за рамки наукової етики. Найбільш очевидний приклад подібного – замовлення соціологічного дослідження разом із результатами. Іншими словами, результат дослідження має бути таким, яким бажає його бачити замовник. Справа ж соціологів – лише в наданні цьому результату наукоподібного обґрунтування. У сфері прикладних досліджень ситуація може бути прямо протилежною. Виходячи з потреб ринку, в умовах жорсткої конкуренції, вчені можуть намагатись продати продукт, який насправді не має прикладної цінності. Ринкові цінності, які університет вимушений сповідувати під час навчання студентів, можуть мати схожий результат. Якщо в основах «Вступу до спеціальності» закладається важливість «вміння продати себе» на ринку праці, представники прикладних спеціальностей можуть ігнорувати наукову етику та займатись науковими фальсифікаціями, розуміючи, що тільки таким чином вони зможуть виграти у конкуренції на ринку праці.

На думку філософів-постмодерністів наукові істини завжди прямо залежні від влади та соціальних відносин. Звичайно, той факт, що соціальні відносини впливають на суб'єкта наукової діяльності, на його буденну свідомість та картину світу, не можна заперечувати. Проте залежність наукових істин від влади є свідомим перебільшенням, яке використовується для виправдання епістемологічного релятивізму. Як можна побачити, інституціоналізація науки не завжди має позитивні наслідки, а підпорядкованість науки владі має деструктивні наслідки. Приклад тому – не тільки Середні Віки чи епоха Просвітництва, а й ХХ століття: нацистська наука, лисенківщина, кампанія проти кібернетики в СРСР,

християнський фундаменталізм та «науковий лібералізм» у США, наслідками яких стали гоніння теорії еволюції та сумнозвісні «Чикаго бойз» у Латинській Америці.

У сьогоденні відносинах між університетом та державою і ринком можна спостерігати іншу форму впливу. Немає заборон наукової діяльності з боку державних інституцій (якщо не брати до уваги дослідження, які можуть порушити права людини), проте «замовлення» на дослідження все частіше формуються ззовні, впливаючи на зміст наукових досліджень. І часто цей зміст може виходити за межі наукової картини світу, коли одна зі сторін вирішує тим чи іншим чином «змінити правила». Наука, підпорядкована монетизації, втрачає свій ціннісно-цільовий вимір, а вчений перетворюється на суб'єкта ринкових відносин, а не суб'єкта взаємодії з навколишнім світом, який здобуває знання про цей світ. З іншого боку, в самих університетах може мати місце ретроградство чи псевдонаука, якщо вони детерміновані позицією вчених, що займають в університеті керівні посади. І якщо ці деструктивні тенденції не буде подолано, науку в епоху неолібералізму чекають нові Темні Віки.

Киричков Юрій Васильович
plkpi@ukr.net

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕЛЕКТРОННОЇ ОСВІТИ

В умовах розвитку інформаційного суспільства, коли в більшості країн світу відбувається впровадження електронного урядування, у сфері управління освітою набуває подальшого поширення і застосування різноманітних складових електронна освіта. Необхідною передумовою цих процесів є максимально широке використання інформаційних комунікаційних технологій (ІКТ).

Слід також відзначити, що при використанні сучасних ІКТ в навчальному процесі, традиційні освітні ресурси зазнають своєї трансформації перетворюючись в електронні, але при цьому докорінно змінюють свою природу і можливості застосування.

Як зазначає М.І. Жалдак при використанні ІКТ у навчальному процесі «мова не повинна йти лише про вивчення певного навчального матеріалу, а, перш за все, про всебічний і гармонійний розвиток особистості учнів, їх творчих здібностей» [2]. Отже, інформаційно-комунікаційні технології в навчанні, мають сприяти не лише диференціації навчання, розкриття творчого потенціалу та пізнавальних здібностей кожного учасника навчального процесу, а й стати особистісно орієнтованими.

Окрім того, сучасні мультимедійні комп'ютерні програми та телекомунікаційні технології відкривають для учнів широкий доступ до нетрадиційних джерел інформації – електронних гіпертекстових підручників, загальноосвітніх та освітніх сайтів, систем дистанційного навчання. Все це створює передумови для підвищення ефективності самостійної навчально-пізнавальної діяльності учнів, надає широкі можливості для їх всебічного і гармонійного розвитку. Так, згідно положення Міністерства освіти і науки України «Про електронні освітні ресурси» [1], під електронними освітніми ресурсами розуміють навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і

необхідні для ефективної організації навчально-виховного процесу, в частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами.

Метою створення електронних освітніх ресурсів є модернізація освіти, змістове наповнення освітнього простору, забезпечення рівного доступу учасників навчально-виховного процесу до якісних навчальних та методичних матеріалів незалежно від місця їх проживання та форми навчання, створених на основі інформаційно-комунікаційних технологій.

Серед основних видів електронних освітніх ресурсів, найбільш запитаними є: електронні дидактичні демонстраційні матеріали - електронні матеріали (презентації, схеми, відео- й аудіозаписи тощо), призначені для супроводу навчально-виховного процесу; комп'ютерний тест - стандартизовані завдання, представлені в електронній формі, призначені для вхідного, проміжного і підсумкового контролю рівня навчальних досягнень, а також самоконтролю та/або такі, що забезпечують вимірювання психофізіологічних і особистісних характеристик випробовуваного, обробка результатів яких здійснюється за допомогою відповідних програм; електронний довідник - електронне довідкове видання прикладного характеру тощо. Електронна освіта в Політехнічному ліцеї НТУУ «КПІ» м. Києва впроваджується в рамках дослідно-експериментальної роботи на тему «Упровадження мультипрофільного навчання у Політехнічному ліцеї НТУУ «КПІ» м. Києва». Мультипрофільне навчання не тільки задовольняє потребу в особистій мотивації й прагненні до самостійності, але й надає практичного досвіду в формуванні особистої відповідальності за власний вибір, налаштовує учня на систематичну самоосвіту. Через поєднання мультипрофільного навчання та ІКТ в ліцеї вирішуються питання перевантаження учнів й диференційованого навчання, оптимальної організації навчально-виховного процесу, забезпечення навчальною літературою, підготовки до ЗНО, управління освітнім процесом, й автоматизація документообігу тощо.

Саме тому застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій значно підвищує ефективність навчального процесу при вивченні різноманітних дисциплін, позитивно впливає на мотивацію учнів щодо їх вивчення, а також полегшує засвоєння складних тем та понять.

Список використаних джерел:

1. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси» від 01.10.2012 р. № 1060, редакція від 01.10.2012.

2. Інноваційні інформаційно-комунікаційні технології навчання математики: навчальний посібник / В. В. Корольський, Т. Г. Крамаренко, С. О. Семеріков, С. В. Шокалюк ; науковий редактор академік АПН України, д.пед.н., проф. М. І. Жалдак. – Кривий Ріг : Книжкове видавництво Кирєєвського, 2009. – 324 с.

Кологривов Ярослав Ігорович
kologryvov@polyteco.com

ЦИКЛІЧНІСТЬ І ТЕХНОЛОГІЧНЕ ПЕРЕДБАЧЕННЯ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГЕТИЧНОГО МАШИНОБУДУВАННЯ

На сьогодні в науковій літературі існують різні підходи до визначення стадій життєвого циклу підприємства, починаючи ще з роботи [1]. Зокрема, автор [2, с. 374] зазначає, що «життєвий цикл підприємства» – це період часу від початку діяльності підприємства до

припинення його існування або оновлення на нових засадах. С. В. Корягіна вважає, що «життєвий цикл підприємства – це сукупність стадій, які утворюють закінчене коло розвитку протягом певного відрізка еволюції підприємства, після якого його цінності та напрями діяльності можуть принципово змінюватися» [3, с. 26]. Слід звернути увагу на цитату «закінчене коло розвитку», що показує взаємозв'язок життєвого циклу з циклічними процесами.

У нашому випадку не розглядаються циклічність на глобальному рівні, хоча вплив на функціонування підприємств енергетичного машинобудування ці цикли мають велике значення. Основна увага у процесі передбачення буде приділена циклам, які характеризують процеси на галузевому рівні та на рівні окремо взятого підприємства.

Теорії циклічних процесів відображають наше бачення можливостей використання їх положень та припущень у сфері технологічного передбачення. Умовно теорії поділено на декілька груп: 1) група з безпосереднім людським фактором; 2) група технологічних інновацій; 3) група циклічних (коливних) процесів; 4) група циклічних процесів підприємницького рівня; 5) група споживчо-витратного балансу; 6) група інвестиційного спрямування.

Процес технологічного передбачення у рамках реалізації довгострокових проектів посідає чинне місце. У процесі передбачення варто враховувати функціонування наступних компонентів у системі прогнозування: підсистема аналізу потоків інформації; підсистема функціонування бази знань; підсистема стимулювання інноваційної діяльності суб'єктів підприємництва; підсистема аналізу функціонування ринкового середовища (окремо національний та міжнародний рівні); підсистема правової охорони інтелектуальної власності. Ефективність функціонування кожної підсистеми варто оцінювати певними критеріями [4, с. 45 – 49]: глобалізаційний; правовий; науково-технічний; економічний; соціальний; екологічний. Зазначимо про те, що три останні складові об'єднані в положеннях концепції сталого розвитку.

Зусилля у напрямі розвитку обраної технології дають змогу інтенсифікувати діяльність підприємств тієї чи іншої галузі, у тому числі й для підприємств енергетичного машинобудування, можуть сприяти підвищенню рівня конкурентоспроможності, а, в перспективі, розпочати формувати нову галузь промисловості. Одним із дієвих інструментів методології передбачення є сценарне планування, яке використовується для розробки стратегій. Отже представлений комплекс заходів з циклічно орієнтованого передбачення для інноваційного розвитку підприємств машинобудування надає можливість різностороннього оцінити можливого розвитку суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Кондратьев Н. Д. Большие циклы конъюнктуры: доклады и их обсуждение в Институте экономики / Н. Д. Кондратьев, Д. И. Опарин // М. 1928. – 287 с.
2. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр: Эльга, 2011. – Т. 2. – 688 с.
3. Корягіна С. В. Дослідження розвитку підприємств на стадіях їхнього життєвого циклу / С. В. Корягіна // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2006. – № 4 (554). – С. 24–29.
4. Денисюк В. А. Інноваційна активність національної економіки: вдосконалення методології. Показники промислових підприємств, державна підтримка / В. А. Денисюк // – Економіст, 2005. – № 8. – С. 45–49.

ЗНАННЯ І НОВА ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА НАВЧАННЯ

У розумінні сучасних суспільних трансформацій треба виходити не з того, що у наш час стало більше інформації (це і так очевидно), а з того, що характер цієї інформації змінив спосіб суспільного та індивідуального буття, що в основі відтворення і продукування соціуму, нашої поведінки все більшу роль відіграє науково-теоретичне знання. Саме таке розуміння спирається на якісні, а не кількісні критерії і здатне адекватно відобразити реальний стан справ. Теоретичне наукове знання стало основою сучасного життя в різних областях і сферах діяльності, ілюстрацією чого можуть служити повітроплавання, виробництво пластмас, медицина, фармацевтика. На думку Ф. Уебстера, пріоритет знання не зводиться лише до новітніх досягнень. Насправді нині важко знайти такі технології, в яких і для яких наукова теорія не була б найпершою умовою розвитку. Наприклад, ремонт дорожніх покриттів, будівництво, переробка відходів – все це передбачає знання теоретичних принципів опору матеріалів, структурних законів, токсинів, енергоспоживання і багато чого іншого. Це знання формалізовано і передається головним чином за допомогою навчання і освіти, а через спеціалізацію це означає, що більшість не володіє теоретичними знаннями поза межами власної спеціальності. Проте тепер кожен знає про величезне значення теорії, бо з нею пов'язані навіть побутові технології – мікрохвильова піч, мобільний телефон, цифровий годинник. Архітектор, інженер з водопостачання або механік залишаються в нашому сприйнятті людьми практичними, але всі вони спочатку засвоїли науки, а потім інтегрували їх у практичну роботу (яка часто пов'язана з «розумними» технологіями тестування, вимірювання та конструювання, в які теж інтегровано теоретичне знання).

Пріоритет теоретичного знання в наш час існує не тільки в науці і технологіях. На що не подивишся, все – транспорт, навколишнє середовище, економіка і політика – тісно пов'язані з теорією, застосуванням якої є моделі аналізу вартості-прибутку, концепції управління, основи кібернетики та інформатики, положення про співвідношення інфляції та зайнятості тощо [1, С. 39]. Проте сучасних теоретиків суспільства мало цікавить місце і роль наукового знання у соціальних процесах, вони більше захоплені феноменами, що породжені технологіями, оскільки вони більше піддаються вимірюванню, а їхній зв'язок з науковою теорією не є очевидним. Соціологи і політологи від пошуків кількісних вимірів поширення інформації переходять до твердження, ніби кількісна сторона і є показник якісної зміни соціальної організації. Проте дійсно наукове дослідження залежності соціальних процесів від інформаційних технологій проходить через вивчення їх впливу на виховання і освіту, тобто на творення людей і розвиток їх особистості, їх соціалізацію і культурне зростання.

На переконання провідних фахівців у сфері теорії і практики освіти «новітні цифрові технології можуть стати «чудесним засобом», який дасть змогу одночасно і поліпшити освіту, і стати середовищем, і забезпечити середовище, у якому розвиватиметься нова культура навчання. За цифрової доби основою самоорганізації спільнот є інтернет, який створює глобальну «платформу», що величезною мірою розширює доступ до усіх ресурсів, зокрема і до традиційних, і нових навчальних матеріалів. Інтернет також сприяє розвитку нової культури обміну, яка майже без обмежень допускає користування знаннями і участь у їх творенні» [2, С. 15].

Нові види інтернет-ресурсів вимагають новітньої інформаційної культури. Культура вільного доступу, обміну, посилювана культурою спільної участі стала реальною з розвитком інтернету і Web 2.0 (write web). Ця сучасна форма функціонування інтернету і його ресурсів розмиває межу між виробниками і споживачами контенту, надає можливості не тільки переглядати інтернет-сторінки (така пасивна участь була відмінною рисою першого етапу Web 1.0 або only Web), але і бути їх авторами і творцями. Наприклад, користувачі можуть залишати коментарі, створювати блоги, наповнювати їх власним змістом хоча б у формі щоденника, постійно змінювати та оновлювати його. Яскравими прикладами роботи Web 2.0 є Вікіпедія, електронна енциклопедія, Youtube, які існують завдяки активній діяльності інтернет користувачів, у яких кожен може розмістити свій матеріал і коментувати інші. Цікавим прикладом є також соціальні мережі, які дають можливість користувачам не тільки генерувати і наповнювати контент, а й створювати мережі контактів між ними. Така діяльність вимагає якісно іншої інформаційної культури – бути не лише користувачами, глядачами і критиками, а стати авторами, діячами, творцями. Її відсутність стає причиною дезорієнтації, дезінформованості, інформаційного забруднення тощо.

За умови сучасних форм буття і функціонування цифрових технологій головне питання полягає не у доступі до інформації, а у доступі до людей. Нові види інтернет-ресурсів – соціальні мережі, блоги, вікі- та віртуальні спільноти – дають змогу людям зі спільними інтересами знаходити одне одного, обмінюватися думками і працювати разом. Web 2.0 справді створює засіб організації і комунікації нового типу, що може застосовуватись до багатьох освітніх моделей, зокрема, взаємного навчання, взаємної освіти, які ґрунтуються на ідеї, що наше розуміння чогось конструюється соціально – через спілкування і взаємодію, спрямовану на вирішення певних проблем.

Справа не лише у тому, *чого* навчаємося, а у тому – *як*. Важливіший аспект взаємного навчання полягає в тому, щоб не тільки навчатися чогось, а й навчатися бути повноцінним і повноправним учасником у спільній справі. Це вимагає опанування методів і норм, носіями яких є вже існуючі учасники, чи входження у цю спільноту, об'єднану спільною діяльністю. Для того щоб увійти до такої спільноти, необхідно засвоїти певний притаманний їй спосіб мислення [2, С. 15]. І саме це відбувається, коли хтось хоче вступити до комп'ютерних «відкритих спільнот», які користуються саме такими методами спільної роботи і очікують від учасників, що вони будуть ділитися результатами своєї роботи з усіма іншими.

Отже сучасна інформаційна культура визначається спілкуванням і співробітництвом у навчанні і пізнанні, освоєнні, володінні, теоретичному і практичному застосуванні та перетворенні знання із використанням інформаційних технологій у навчанні та професійній діяльності.

Список використаної літератури:

1. Уэбстер Ф. Теории информационного общества / Фрэнк Уэбстер; Пер. с англ. М. В. Арапова, Н. В. Малыхиной; Под. ред. Е. Л. Вартановой. — М.: Аспект Пресс, 2004.— 400 с.
2. Відкрита освіта: Колективний розвиток освіти через відкриті технології, відкритий контент і відкрите знання / За редакцією Тору Іїйосі та М. С. Віджая Кумара. Передмова Джона Сілі Брауна. Переклад з англійської Андрія Іщенка та Олександра Насика. — К.: Наука, 2009. — 256 с.

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ВІДКРИТОЮ ЛІЦЕНЗІЄЮ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЗАДАЧ РОЗРОБКИ УПРАВЛІНСЬКОГО РІШЕННЯ

Для прийняття управлінського рішення, відповідальність за вибір якого покладається на особу яка приймає рішення (ОПР), потрібне виконання певних етапів: пошук, збір, систематизація та аналіз інформації; пошук відповідних моделей і математичних методів їх вирішення. Перераховані завдання, в тому числі, можуть виконувати і менеджери середньої ланки.

Менеджер також повинен володіти вмінням класифікації завдання розробки управлінського рішення, вибором методу її рішення, а так само вибору засобів інформаційних технологій, що вимагає від нього володіння знаннями, вміннями і навичками, як в математичній, так і в галузі інформаційних технологій.

Процес розробки прийняття та реалізації рішення, як правило, вимагає досить великого обсягу технічної роботи і трудомісткості, часто перевищує можливості однієї людини і залежно від виду проблеми, термінів і виду отримання рішення цей обсяг може коливатися в дуже широких межах.

Автоматизація роботи менеджера (створення сучасної робочого середовища менеджера з використанням інформаційних технологій) дає можливість істотно скоротити обсяги витрат на підготовку рішення, і, в деяких випадках, уникнути збитків від несвоєчасно прийнятого управлінського рішення. При цьому з'являється дилема. З одного боку, цілком очевидно, що наявність сучасних обчислювальних систем, спеціалізованих пакетів програм, засобів телекомунікації та офісного обладнання робить роботу набагато ефективнішою. З іншого боку - перед організацією (і в тому числі перед особою, яка приймає рішення) виникає питання про ступінь доцільності вкладень у цю сферу, які, як правило, не дають негайної віддачі у вигляді прибутку. У процесі ж підготовки майбутніх управлінців використання спеціалізованого прикладного програмного забезпечення, по-перше, може зажадати від навчального закладу досить серйозних фінансових витрат на його придбання, а по-друге, з існуючою нині системою тендерів на придбання необхідних засобів навчання, виявитися просто нерозв'язною.

Трудність становить ще й те, що визначення економічного ефекту від подібних витрат досить приблизне. Часто при вирішенні подібного питання використовують наступне правило - величина коштів, вкладених у автоматизацію розробки управлінського рішення, не повинна перевищувати величини можливого прибутку від реалізації відповідної системи. У процесі прийняття рішення про автоматизацію доводиться при обмеженні фінансових ресурсів шукати, на який з складових можна знизити витрати.

В основі апаратної бази засобів автоматизації розробки управлінського рішення лежать сучасні обчислювальні системи з великим обсягом ОЗУ і забезпечені високошвидкісними каналами передачі даних, так як ряд завдань вимагають досить потужних обчислювальних ресурсів. Хоча в задачах малого та середнього бізнесу, як правило, досить обчислювальних потужностей сучасних персональних комп'ютерів.

Програмне забезпечення для автоматизації прийняття управлінського рішення може бути реалізоване на основі універсального та / або спеціалізованого програмного забезпечення, які в свою чергу можуть бути як з платною ліцензією, так і безкоштовною,

вільною або відкритою ліцензією. Отже, програмне забезпечення - це та складова, на якій можна спробувати знизити або взагалі виключити витрати на автоматизацію роботи менеджера.

До числа популярних програм, що дозволяють вирішувати завдання оптимізації управління можна віднести табличний редактор з пакету Microsoft Office Excel, який завдяки наявним надбудовам (т.зв. доробки), що містить засоби аналізу даних, пошук екстремумів дозволяє використовувати його при вирішенні завдань пошуку оптимізації управління. Повноцінною заміною Microsoft Excel, для використання якого потрібне купувати ліцензію, може служити табличний редактор Calc з пакету з відкритою ліцензією OpenOffice.org, інтерфейс якого практично аналогічний Excel, і в своїх надбудовах так само містить засоби аналізу даних і пошуку рішень і в добавок є крос -платформенних, і має можливість працювати з великою різноманітністю форматів файлів, у тому числі і з файлами створеними в Microsoft Excel.

З спеціалізованих прикладних пакетів для автоматизації розробки прийняття управлінських рішень варто так само відзначити пакет прикладних програм для економічних розрахунків - ППП «ПЕР», серед переваг якого реалізація найбільш часто використовуваних економіко-математичних і управлінських завдань і методів.

Для автоматизації задач розробки прийняття рішення можна використовувати ще один спеціалізований вільний програмний засіб - інтерактивний мова програмування для статистичної обробки даних і роботи з графікою, а також вільна програмна середа обчислень з відкритим вихідним кодом R, до складу якої включені бібліотеки математичного моделювання та оптимізації. Серед переваг даного програмного забезпечення, крім його крос-платформенности слід відзначити хорошу розширюваність, можливість створювати власні пакети, можливість спільної роботи з іншими пакетами, хороша реалізація зчитування та очищення необхідних даних з практично будь-яких джерел, і безумовно нескладність освоєння даного пакета.

Таким чином, використання описаних засобів інформаційних технологій дає можливість знизити витрати, як на вирішення завдань розробки управлінського рішення, так і на підготовку майбутніх фахівців в галузі управління.

Ліповська Світлана Олегівна

lipovska.svetoch@gmail.com

Науковий керівник: Мельниченко А.А., к.ф.н., доц.

СОЦІОІНЖЕНЕРНА ТЕХНОЛОГІЯ АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Умови сучасного світу та динаміка їх розвитку, а також аналіз показників дає можливість говорити про те, що переважна більшість організацій часто опиняються в критичному становищі. У даному випадку варто чітко визначити формулювання терміну «криза». В загальних рисах ряд вчених дають власне конкретне формулювання цього поняття, його визначають як крутий переломний момент в житті чого-небудь або кого-небудь. Про економічну кризу організацій говорять, коли виникає небажаний критичний стан економічних відносин. При виявленні кризового стану, перед менеджером постає необхідність розробки і реалізації заходів, спрямованих на послаблення та нейтралізацію найнебезпечніших чинників, що впливають на виникнення кризового стану. Робиться огляд

балансу організації, «запускається» стратегічний менеджмент і обирається найкраща політика щодо виходу з кризи. Очевидним стає те, що своєчасне розпізнавання ознак і природи кризи, її локалізація, становлять суть діагностики в антикризовому управлінні.

У процесі розвитку будь-якої організації настає ймовірність появи кризової ситуації, до цього можуть призвести такі фактори, як помилки в стратегії управління, недостатня увага до конкурентів, проблеми у розвитку, в недостатній кількості запроваджених інновацій, недостатнє залучення інших висококваліфікованих спеціалістів. У таких ситуації більшість керівників підприємств стикаються з необхідністю розробки та реалізації антикризової програми управління підприємством. Для ефективного управління та адекватної реакції на подібні зміни, важливими і необхідними постають знання соціоінженерної діяльності для випереджаючого розвитку організацій та соціальних інститутів. Адже необхідно не лише мати відповідні знання щодо шляхів виходу з кризової ситуації, а й вміти її передбачувати задовго до появи найдрібніших рис кризи.

Поняття «соціальна інженерія» з'являється у 30 роках ХХ століття і вживається для позначення процесу, який орієнтований на зміну і проектування діяльності соціальних інститутів та організацій. На практиці використовують специфічні соціоінженерні методи: регулювання, конструювання, планування, контролю. Задачі соціальної інженерії визначаються тими запитами та вимогами суспільства, які загораються на основі суспільних трансформацій. У рамках соціоінженерної діяльності, варто розглядати не лише розробку технологій діагностики проблем, а й постійну корекцію технологій з урахуванням соціальних інновацій.

Сучасний менеджер змушений працювати в умовах постійних економічних, соціальних та природних змін, які відбуваються у зв'язку з реформуванням інформаційних технологій, змін в економічному середовищі та глобалізаційними процесами. Враховуючи це, доцільно, щоб підприємства, установи та організації постійно брали до уваги зміни середовища і робили адекватну та своєчасну оцінку ситуації, щоб запобігти кризовим ситуаціям. Оскільки кризове явище тягне за собою наступні організаційні зміни, з'являється ланцюжок подій, який зображує вплив вихідного явища на завершальне. Тут в роботу вступає антикризовий менеджмент, метою якого є розробка та реалізація заходів щодо нейтралізації найнебезпечніших чинників, які впливають на кризовий стан.

Остання статистика дає змогу говорити про те, що на сьогодні не вистачає в управлінських ланках досвіду роботи з кризовими ситуаціями, особливо із раптовими та швидкоплинними. Як повідомляє голова «Асоціації власників малого та середнього бізнесу Києва» Руслан Соболев, у Києві з початку року закрилось 4 тисячі суб'єктів господарювання. На таких підприємствах звільняли людей та зупиняли процес в один день. Якщо брати до уваги всю країну, то 80 тис. малих підприємств, 300 тис. приватних залишилися без роботи. Варто додати, що кризові ситуації можуть виникати і за умови фінансової стабільності країни чи регіону. На сьогоднішній день існує мало прикладних досліджень щодо даної тематики, які б дали можливість краще зрозуміти соціальні процеси та причини появи кризових ситуацій, за допомогою надійних методів. У зв'язку з цим, залишається актуальним питання масштабного освоєння менеджерами досвіду вирішення кризових ситуацій за допомогою соціоінженерних технологій, які виникають в процесі управління підприємством за будь-яких умов.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Україна, як і кожна держава, має об'єктивну зацікавленість у налагодженні взаємовідносин між органами державної влади і органами місцевого самоврядування, які б відповідали її завданням та підтримувалися населенням. Саме тому, у площині вирішення взаємовідносин між державною владою і місцевим самоврядуванням, знаходиться вирішення питань щодо забезпечення умов реалізації інтересів та потреб населення на місцевому локальному рівні соціальної організації суспільства, тому що саме тут з'єднуються вищі інтереси держави з повсякденними турботами, тривогами й майбутнім людей.

В умовах демократизації, розбудова громадянського суспільства неможлива без активної участі у цьому процесі громадян і громади в цілому. Саме тому, потрібна модель яка б оптимально враховувала шлях до централізації й децентралізації системи управління. В таких умовах централізована модель влади може поступово трансформуватися в децентралізовану модель державної влади, яка полягає в раціональному поєднанні централізації й децентралізації в управлінні.

Децентралізована модель передбачає надання повної самостійності органам місцевого самоврядування територіальних громад. Реалізація даної моделі веде до стійкого розвитку територій за допомогою збалансованості соціальних й економічних інтересів різних рівнів національної економіки. Переваги даної моделі: реальне здійснення народовладдя, тобто відповідність демократичним принципам управління; першочергове врахування інтересів і потреб місцевого співтовариства; ефективне рішення місцевих завдань і використання наявних матеріальних, фінансових і трудових ресурсів. Децентралізація влади неможлива без перерозподілу повноважень місцевих органів виконавчої влади, але одним лише делегуванням цих повноважень до місцевого самоврядування проблему ефективної моделі управління не побудувати. Поряд з цим, потрібно виокремити кошти органам місцевого самоврядування для покриття витрат на виконання нових повноважень. Разом з цим, для проведення ефективної реформи необхідно переробити існуючу модель фінансування місцевого самоврядування, збільшивши кількість коштів, що залишаються у розпорядженні громад.

Основою такої моделі, виходячи з існуючої практики, є розмежування повноважень, які відрізняються за рівнем прийняття рішень. Тобто питання, які стосуються безпосередньо життя місцевих громад, вирішуються на місцевому, а не центральному, рівні. За центральною владою закріплюються питання, які стосуються усього суспільства, а не окремої громади.

Для цього в Конституції України необхідно зафіксувати не тільки принципи централізації і децентралізації, але і європейський принцип субсидіарності, тобто передачі на верхній рівень влади лише тих повноважень, яких громада не в змозі здійснювати сама, під свою власну відповідальність і в інтересах свого населення. Поряд з цим, потрібно також переробити закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації», чітко розподіливши повноваження, прописавши детальний їх перелік, а також внести поправки до інших законів, котрі регулюють діяльність місцевого самоврядування.

Саме децентралізована модель державної влади з розвинутим місцевим самоврядуванням, на нашу думку, здатна забезпечити взаємозалежне існування держави й місцевих співтовариств. Адже, управління державною власністю має здійснюватися громадами місцевого рівня шляхом делегування відповідних повноважень. Розподілення частини прибутку у місцевий бюджет, може бути стимулюючим фактором у зацікавленні місцевого самоврядування, щодо підвищення ефективності діяльності підприємств та інших установ. Роль держави повинна зводиться до контролю за діяльністю місцевих громад. Ефективна модель співвідношення органів виконавчої влади і місцевого самоврядування вже розроблена у рамках «Стратегії реформ – 2020» і у вигляді розпорядження вже підписана Кабінетом Міністрів України від 1 квітня 2014р. № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»

Лугових Марина

Науковий керівник: Винославська О.В., к.психол.н., проф.

ДІАГНОСТИКА ТА АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ АКТИВНОСТІ УЧЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ

Актуальність проблеми. Розв'язання важливих завдань, що постають на сучасному етапі розвитку вищої освіти в Україні, вимагає вдосконалення системи професійної підготовки студента, як майбутнього фахівця в певній сфері. В умовах конкуренції, розвитку інноваційних технологій постає проблема бажання та готовності студента до самовдосконалення, підвищення рівня фахової культури, опанування новими методами і основами професійної діяльності. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження джерел активності ученневої діяльності сучасних студентів.

Мета дослідження – виявити та проаналізувати основні джерела активності ученневої діяльності сучасних студентів технічного університету.

Методика дослідження. У дослідженні взяли участь студенти 6 курсу НТУУ «КПІ» інституту енергозбереження та енергоменеджменту, хіміко-технологічного й інженерно-хімічного факультетів в процесі вивчення ними навчальних дисциплін «Психологія та методика викладання фахових дисциплін у вищій школі» й «Методика викладання у вищій школі». Загальна вибірка включала 33 особи, у тому числі чоловіків було 30.3 %, жінок – 69.7 %. Для отримання інформації про джерела активності ученневої діяльності на першому етапі дослідження студентам пропонувалося дати відкриту відповідь на запитання «Що саме спонукає вас для прояву активності в ученнєвій діяльності?». Аналіз відповідей студентів здійснювався за допомогою контент-аналізу. Для обробки результатів контент-аналізу застосовувалися статистичне групування та варіаційний аналіз.

Результати дослідження. Події, ситуації або дії стають мотивами діяльності, якщо вони зв'язуються з джерелами певної активності людини. Для проведення контент-аналізу ми використовували класифікацію джерел ученневої діяльності, узвичаєні в педагогічній психології. Зазначені джерела поділяють на три основні категорії:

1) *Внутрішні джерела* є потребами людини. Особливе значення для ученневої діяльності має потреба студента в інформації та активності.

2) *Зовнішні джерела* являють собою суспільні умови життєдіяльності студента. Зокрема, до них відносять вимоги, очікування, можливості. *Вимоги* пропонують студентові

певні види діяльності. Так, університет вимагає від студента бути активним, вчитися, слухати лекції, брати участь у тренінгах, семінарах, здавати екзамени, заліки. *Очікування* є ставленням суспільства до студента, що пов'язане з припущенням про те, які риси поведінки та форми діяльності воно вважає нормальними для даної особистості. *Можливості* – це умови ученнєвої діяльності студента. Наприклад, наявність доступу до наукових інтернет-ресурсів може спонукати до пізнання чогось нового.

3) *Особисті джерела*. До них відносять інтереси, прагнення, установки, переконання і світогляд студента, його уявлення про себе, ставлення до себе та інших людей. Ці джерела активності називають цінностями. Ними можуть бути самовдосконалення, задоволення життєвих потреб, певні ідеали (А.С. Кочарян).

Описані категорії джерел активності виступили змістовими одиницями контент-аналізу відповідей студентів. Загальна кількість сформульованих респондентами тверджень, що вказували на джерела активності ученнєвої діяльності, дорівнювала 73, а середня частота формулювання студентами тверджень щодо джерел активності їхньої ученнєвої діяльності склала 2,2.

Відповідно до виділених категорій твердження студентів розподілилися наступним чином: *внутрішні* джерела активності – 15 %; *зовнішні* джерела активності – 55 %, у тому числі *вимоги* – 19 %, *очікування* – 24 %, *можливості* – 12 %; *особисті* джерела активності – 30 % від загальної кількості сформульованих.

Внутрішні джерела активності виявилися актуальними для 27 % респондентів. Зокрема, студенти вказали на потребу в постійній розумовій та фізичній активності, а також на потребу в інформації та постійному її оновленні (відвідування бібліотеки, курсів, тренінгів, робота в Інтернеті, читання науково-популярних журналів, спілкування з одногрупниками, участь у конференціях).

Як видно з наведених вище даних, найвищою була частота вибору *зовнішніх джерел* активності (55 %). На значущість *вимог* вказали 42 % респондентів. Для респондентів-чоловіків основною вимогою є обов'язкова умова закінчення університету. Для жінок – вимоги до якості освіти і власних знань, вимоги керівників до поставленої роботи, вимоги батьків та вимоги суспільства. *Очікування* мають значущість для 52 % опитаних студентів. Як для жінок, так і для чоловіків важливими є очікування членами родини та близькими людьми певних досягнень, відповідність очікуванням працедавців для знаходження хорошої роботи та самореалізації. На значущість *можливостей* вказали 27 % респондентів, для яких важливою є можливість різноманітного доступу до теоретичного матеріалу для самонавчання, а також можливість співпрацювати з викладачами, які можуть цікаво доносити нову інформацію і здійснювати якісне, високо-кваліфікаційне подання навчальних предметів. Проте, можливість отримати матеріальну вигоду також є значущою для студентів. Щодо *особистих джерел* активності, то не зважаючи на нижчу частоту формулювання відповідних тверджень (30 %), вони виявилися актуальними для 66 % респондентів, основними цінностями для яких є самовдосконалення, прагнення до знань, до кращого життя та саморозвитку, інтерес до чогось нового, бажання займатися власним хобі. Певне значення для студентів мають релігійні переконання.

Висновки. Дослідження показало, що провідними джерелами активності ученнєвої діяльності виступають зовнішні і особисті, тобто студенти в основному прагнуть відповідати вимогам та очікуванням значимих осіб і суспільства для особистого саморозвитку та самореалізації. Внутрішніх джерел активності їм трохи бракує. Урахування викладачами

результатів дослідження передбачає посилення зовнішнього впливу на студентів з одночасним створенням умов для розвитку внутрішніх джерел ученнєвої активності.

Список використаних джерел:

1. Кочарян А.С. Ефективність навчальної діяльності студентів: проблема вибору чинників успішності і мішеней педагогічного впливу / А.С. Кочарян // Проблеми емпіричних досліджень у психології. – 2009. – Вип.2. – С. 379-387.

Маулік Сергій Сергійович
maulik@mail.ru

СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДХОДУ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ПРАКТИЦІ

Розвиток будь-якої країни неможливий без всебічного використання нововведень, постійного перетворення наукових знань у технології та науково-технічні розробки для виробництва. А досвід науковців та управлінців з розвинутих країн доводить, що сучасний економічний розвиток країни визначається не стільки її природними ресурсами, скільки здатністю її населення до впровадження нових технологічних та організаційних ідей.

Соціальні інновації це відносно нова ідея в сучасній соціальній політиці, однак соціальні інновації це зручний підхід для вирішення великих суспільних проблем. Є чимало практичних підтверджень того, що соціальні інновації можуть вирішити проблеми вразливих груп населення, поліпшити якість життя, і, найголовніше, провести важливі системні зміни в суспільстві для зростання його добробуту.

Прикладом успішної соціальної інновації в управлінській практиці, яка дійсно змінила соціальний ландшафт країни, зламавши бар'єри між державою, приватною сферою і громадянським суспільством, було створення соціального інвестиційного банку в Великій Британії. Програма Big Society Bank стартувала в січні 2011 року. Ініціатива створення подібного банку належить лейбористському уряду. Основна мета – використання коштів з так званих «сплячих рахунків» та інших подібних джерел для забезпечення фінансової підтримки соціальних інвесторів. Ця стратегія спрямована на реформування сектора державних послуг, що дозволить полегшити взаємодію соціальних підприємств та благодійних організацій з владою Великобританії. Всього банку виділено 600 млн фунтів (\$ 1 млрд). Barclays, Lloyds Banking Group, HSBC і Royal Bank of Scotland інвестують в BSC 200 млн. фунтів і ще 400 млн. фунтів – з «сплячих рахунків». Внутрішня дохідність фонду повинна скласти трохи більше 1%, у віддаленому майбутньому вона повинна досягти 7%. Відповідно до річного звіту за 2014 р., банк інвестував в широкий спектр зобов'язань 359 млн. фунтів стерлінгів, головним серед яких є вирішення соціальних проблем безробіття серед молоді та запобігання ізольованості літніх людей.

Напевно, найбільш амбітний, масштабний та відомий проект з впровадження соціальних інновацій в Росії є соціальний та бізнес експеримент, якій втілював Роман Абрамович на посаді губернатора Чукотського автономного округу. Завдяки новітнім соціальним проектам, вдалому і професійному керівництву та фінансовій підтримці одного з найбагатших людей Росії, вдалося якісно змінити соціальний та економічний стан Чукотки протягом 2000-2008 рр. – зменшилось та зупинилось скорочення населення, яке відбувалось всі роки після розпаду СРСР; виріс муніципальний бюджет, була проведена повна

реконструкція ЖКГ регіону, створені умови для розвитку туризму; відновлена система середньої та професійної освіти та багато іншого. Серед безлічі ініціатив губернатора та його команди, можна відзначити цікаву ідею вирішення проблем тотального пияцтва місцевого населення шляхом введення безготівкових карткових розрахунків для всього населення регіону, що зробило самогоноваріння економічно не вигідним. До речі, та сама ініціатива вирішила проблему неплатежів за послуги ЖКГ.

В той же час, низький рівень інноваційної активності у країнах, що розвиваються, загрожує не просто консервацією ситуації, що склалася, а й цілком вірогідною деградацією всіх базових елементів інноваційного циклу. Зокрема, в Україні не налагоджено тісні, постійні і продуктивні контакти між наукою і бізнесом, відсутнє ефективне функціонування національної інноваційної системи в цілому, що призводить до того, що в Україні і досі відсутня структурована система інституцій по впровадженню та стимулюванню інновацій в цілому та соціальних інновацій зокрема. Для досягнення результатів в сфері соціальних інновацій, а також для підняття соціальних стандартів до європейського рівня необхідно зробити соціальні інновації пріоритетом державної політики не декларативно, а на практиці.

Проривні ідеї фінансування соціальних інновацій, такі як Big Society Bank та «impact investing» спрямовані на реформування всього сектору соціальних послуг дозволять полегшити взаємодію суспільства, влади та бізнесу. Таким чином, можна зробити висновок, що залучення світового досвіду та впровадження соціальних інновацій в Україні є необхідною та вкрай ефективною мірою на шляху до досягнення сталості розвитку суспільства та інтеграції його у розвинуті європейські та світові спільноти.

Мельник Богдана Богданівна
bohdanamelnyk1@rambler.ru

Науковий керівник: Мельниченко А.А., к.філос.н., доц..

СОЦІОІНЖЕНЕРНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ

Важливою характеристикою сучасного світу є глобальні міграційні процеси, інтенсивність яких постійно зростає. Особливо, це стало відчутним сьогодні на тлі сирійського конфлікту, який спричинив небувалі хвилі мігрантів до Європи. Міграційні процеси, їх масштаби та тенденції завжди відігравали важливу роль в житті окремих держав, впливаючи на переформатування соціальної структури населення і трудових ресурсів. Міграційні процеси активізуються внаслідок різноманітних політичних, соціально-економічних конфліктів, що відбуваються в суспільстві. Оцінюючи настрої майбутньої інтелектуальної еліти України, на основі дослідження, проведеного науково-дослідницьким центром прикладної соціології «Соціоплюс» в 2014 році серед студентів НТУУ «КПІ» виявилось, що 64,5 % студентів неодмінно виїхали або радше виїхали б за кордон після закінчення навчання, 22,7 % не виїхали б у жодному разі або радше не виїхали б та 13,1 % студентів обрали варіант відповіді «важко відповісти». Саме тому в умовах політичної і соціально-економічної нестабільності в Україні питання регулювання міграційних процесів стає вкрай актуальним.

Людська поведінка, в тому числі і у сфері міграції, детермінується двома основними факторами - внутрішньою системою потреб і зовнішнім середовищем, тобто суб'єктивними і об'єктивними компонентами в їх органічному взаємозв'язку. Це положення аксіоматичне,

незалежно від того, чи включається потреба в структуру поведінки чи виступає зовнішнім її регулятором [1, 131]. На визнанні цього положення будуються різні схеми механізму формування та регуляції будь-якого виду соціальної поведінки, зокрема і міграційною мотивацією.

Мотиваційна система особистості - складне з'єднання рушійних сил поведінки людини: потреб, інтересів, цілей, потягів, ідеалів. Вони безпосередньо детермінують людську діяльність, і через них переломлюються всі зовнішні впливи середовища.

У схемі регуляції поведінки, запропонованої В.А. Ядовим, виділені різні рівні регуляції і структуровані диспозиції особистості [2, 221]. У загальному вигляді поведінка особистості регулюється її диспозиційною системою, суть якої - перетин рівня потреб з ситуацією, яка їх задовольняє.

До числа регуляторів міграційної поведінки можуть бути віднесені фактори міграційних процесів та потреби мігрантів з їх ціннісними орієнтаціями.

Фактори - це обумовлена природою явища сукупність умов життя населення, склад яких і, що важливо підкреслити, пріоритетність компонентів залежать від структури потреб [1, 201]. Існуюче в житті різноманіття наборів факторів з їх поділом за значимістю пояснюється виключно відмінностями в ієрархії потреб різних сукупностей людей або окремих індивідів. Звідси черговість і міра зміни територіальних або поселених відмінностей тих чи інших умов життя цілком повинні визначатися ставленням до них населення, структурою його потреб. Інший компонент в механізмі регулювання міграційної поведінки - потреби і взаємопов'язані з ними ціннісні орієнтації.

«Кожна людина, - як зазначав С.Л. Рубінштейн, - це індивідуальність, зі своїми особливостями, одиничними, неповторними властивостями». Тому необхідно крім загальних факторів, що впливають на поведінку на індивідуальному рівні, враховувати і індивідуально-психічні особливості суб'єкта. Знання психічних особливостей особистості по-різному значимо в різних сферах соціального управління.

Отже, вплив суспільства на міграційні процеси може здійснюватися за допомогою наступних регуляторів соціоінженерного характеру. Першим, найбільш гнучким регулятором є зміна територіальних і поселених відмінностей в рівнях об'єктивних компонентів умов життя, що задовольняють різні, насамперед базові, потреби людей. Ця зміна може бути об'єктом державного або регіонального регулювання. Відмінності в умовах життя ситуаційно впливають на міграцію як об'єктивні чинники, але вони і впливають поступово на потреби і ціннісні орієнтації, тобто мають перспективну спрямованість.

Іншим напрямком регуляції поведінки є вплив на потреби і ціннісні орієнтації потенційних мігрантів, тобто об'єктів управління. У цьому відношенні повинні бути виділені три різних рівні впливу на міграційну поведінку [1, 156-157]. На індивідуальному рівні, безперечно, повинні враховуватися психічні та інші особливості суб'єктів. На груповому рівні важливим регулятором можуть слугувати модернізація та трансформація соціальних норми, зокрема, спрямованих на нейтралізацію звичаїв, традицій, що заважають реалізації суспільно необхідної міграційної поведінки. Нарешті, на масовому рівні, тобто по відношенню до населення в цілому, мова повинна йти про заходи, за допомогою яких особистість сприймала б ціннісні орієнтації, рівнозначні обов'язку перед батьківщиною.

Проблеми, пов'язані з міграційними процесами, зумовлені відсутністю чіткого управління притоками і відпливами населення, носять стихійний характер, що може призвести до серйозних негативних наслідків. Саме з такими наслідками обличчям

стикнулись європейські країни в жовтні 2015 року - теракти, катастрофи, втрати тисяч людських життів. Отже, саме сьогодні питання регулювання міграційних потоків постає як питання надзвичайної важливості.

Список використаних джерел:

1. Рыбаковский Л. Л. Миграция населения / Л. Л. Рыбаковский. – М: ИСПИ РАН, 2003. – 238 с.
2. Ядов В. А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности / В. А. Ядов. – М: Омега-Л, 2007. – 567 с.

Миколаюк Тетяна Степанівна

Tanya_mykolayuk@i.ua

Науковий керівник: Архипова Є. О. к.філос.н., доц.

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛЬНИМИ ДАНИМИ У КІБЕРПРОСТОРИ

Глобалізаційні процеси у напрямку тотальної інформатизації суспільства ініціюють трансформаційні зміни у всіх сферах життєдіяльності як суспільства загалом, так і окремого індивіда зокрема. Це проявляється у зміні просторових характеристик суспільства, переході з фактичного простору життя у інформаційний, способі зберігання, трансляції та передачі інформації.

В сучасних умовах розвитку українського суспільства уникнути застосування інформаційних систем при обробці персональних даних вкрай важко, а подекуди неможливо, адже всі державні установи та відомства в своїй роботі використовують програмне забезпечення, що передбачає залучення персональних даних до загальнодержавних реєстрів та ІТС з метою оптимізації своєї роботи, а більшість приватних організацій використовують їх просто тому, що це зручно та ефективно.

Тому у відповідь на виклики епохи сьогодення був прийнятий Закон України «Про захист персональних даних» та «Про захист інформації в інформаційно – телекомунікаційних системах», які регламентують діяльність як державних, так і недержавних організацій в процесі збору, отримання, обробки та використання персональних даних, які визначаються як «відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована».

В даному контексті відповідальність за будь-які дії з персональними даними фізичної особи (які передані до певної організації) покладена на державну або недержавну організацію, яка їх отримала та у випадку їх розголошення або неправомірного використання несе кримінальну відповідальність за скоєні дії. Це забезпечується підписанням відповідної угоди між сторонами. Збільшення кількості інформації, медійних технологій, виникнення соціальних медіа і, відповідно, збільшення кількості користувачів інформаційних ресурсів призводить до спрощення доступу до циркулюючої в мережах інформації та істотно підвищує можливість її викрадення або знищення. Проте в контексті розвитку соціальних мереж людина часто сама надає всю необхідну інформацію про себе та демонструє персональну інформацію. Соціальні мережі, блоги тощо є джерелом невичерпної інформації про індивіда, тому людина не може почувати себе в безпеці, так як інформація, що знаходиться в загальному доступі може бути використана із злочинними намірами.

У зв'язку із зазначеним виникає питання стосовно відповідності потребам сьогодення правового регулювання щодо використання персональних даних. На сьогоднішній день в Україні існує десятки постанов та нормативно-правових актів, покликаних унеможливити розголошення та злочинне використання персональних даних. Проте дані документи не регулюють діяльності стосовно загальнодоступних баз даних, якими є соціальні мережі, персональні сайти та інша загальновідома та доступна інформація.

Вирішенням ситуації, що склалася, на нашу думку, є доопрацювання законодавчих та нормативно-правових актів з метою класифікації персональних даних та збільшення персональної відповідальності за незаконне використання інформації про особу із злочинними намірами. Також суб'єкт інформаційного простору повинен самостійно турбуватися про свою безпеку та захист персональних даних, так як конференційна інформація може бути обмежена в обігу чи обробці як самим суб'єктом, так і певними нормами закону.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Закону України «Про захист персональних даних»: Закон України від 20 листопада 2012 р. № 5491-VI // Голос України. – 2012. – № 241.

Мідна Наталія Сергіївна

nataliyamidna@gmail.com

Науковий керівник: Архіпова Є.О., к.філос.н., доц.

ГРЕЙДИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВІНАГОРОДЖЕННЯ ПЕРСОНАЛУ В КОМПАНІЇ МАНІТУ ГРУП

Започаткована в США в 70-х роках, хвиля оцінки працівників дісталася Європи в 80-х - на початку 90-х років. Спочатку головним об'єктом оцінювання були працівники великих підприємств, зокрема банків та страхових компаній, які мають важливі функціональні обов'язки і належать до державної соціо-професійної категорії «Кадри та вищі інтелектуальні професії». Пізніше мода на оцінювання працівників докотилася і до середнього та малого бізнесу. Причиною такого переходу є необхідність не просто виготовляти продукт за меншу вартість, а вимірювати продуктивність кожного працівника з метою визначення найбільш ефективних та мотивувати їх за допомогою фінансових стимулів.

Якщо починалося все як оцінювання персоналу шляхом проведення співбесід та особистого спілкування з працівниками, то з приходом технологічної та інформаційної революції процедура оцінювання часто здійснюється із залученням спеціального програмного забезпечення та із застосуванням грейдингу як основного методу оцінювання, який в своїй основі має оцінку посади, а не працівника. Грейдинг — групування посад за певними критеріями, в основі якого лежить порівняння значення посади для організації (внутрішня цінність) з її значенням на ринку праці (зовнішня цінність).

Незважаючи на те, що у Франції відсутнє юридичне закріплення необхідності проведення оцінювання персоналу, ця практика швидко стала загальноприйнятною як в приватному секторі, так і в державній службі: згідно з Дослідженням Європейського союзу 2010 року, близько 80% французьких підприємств запровадили систему оцінювання персоналу [157, с.119].

На сьогодні грейдинг – майже єдиний інструмент побудови системи винагородження та пільг для французьких підприємств, зокрема і для компанії Маніту Груп (MANITOU BF). Маніту — це промислова компанія міжнародного масштабу, що спеціалізується в області проектування, монтажу та продажу підйомно-транспортного обладнання, кількість працівників якої налічує 3300 осіб, а оборот 2014 року склав 1,176 мільярд євро.

Грейдинг здійснюється Відділом винагородження та пільг (C&V Service), менеджерами HR та функціональними керівниками за допомогою методології Towers Watson's Global Grading System (далі GGS), яка включає в себе і програмне забезпечення для котирування посад. Ця програма дозволяє проводити порівняння рівня винагородження у світовому масштабі, при цьому враховуючи місцеву специфіку підприємства. Процес грейдингу складається з трьох етапів:

1. Аналіз організації за критеріями географічного охоплення, обороту, різноманіття та складності продукції, чисельності персоналу. Метою є визначення грейду організації, або топ-грейду, який буде відповідати посаді генерального директора, а всі інші посади обов'язково будуть нижчими за нього. Топ-грейд визначають за 25-бальною шкалою, у випадку Маніту він дорівнює 19.

2. Бендінг (від англ. banding), тобто визначення приналежності посади до однієї з груп (англ. band) всередині обраного кар'єрного шляху за допомогою дерева рішень. Виділяють два шляхи: технічний та управлінський. Всередині кожного з них виділяють 4 групи посад.

3. Грейдинг. Кожній групі приналежності відповідає обмежена кількість грейдів. Котирування відбувається за семи критеріями посади: технічні навички, знання сфери діяльності, лідерські якості, розв'язання проблем, навички міжособистісного спілкування, природа впливу та ступінь впливу. Для отримання цієї інформації використовуються посадові інструкції та органіграми [158].

В результаті керівник відділу винагородження та пільг отримує звітний лист кожної посади з оцінками по семи критеріях. Це дає змогу побудувати таблиці фактичних та потенційних винагород, тобто побудувати систему винагородження і встановити можливий рівень її зростання для кожної посади.

Такий алгоритм є базовим для багатьох великих підприємств у Франції. Основною проблемою цієї методології є наявність двох паралельних систем присвоєння грейдів: офіційної, тобто тієї, що стосується виключно посади і реалізується через відповідне програмне забезпечення (саме вона має повністю визначати грейд посади), та неофіційної, в рамках якої присвоєння грейдів здійснюється менеджерами HR і стосується працівника, а не посади, і часто впливає на побудову системи винагород. За ідеального сценарію показники цих двох систем мають співпадати, але дуже часто особисті судження про працівника беруть гору.

В Маніту Груп це питання вирішили шляхом “легалізації” другої системи та розподілу впливу показників на рівень винагородження, як 50 на 50. Таким чином вони запровадили поняття грейдингу працівників поруч із грейдингом посад. Цей підхід був відповіддю на появу проблем в процесі імплементації грейдингової системи, що є вдалим прикладом адаптації та модифікації загальноприйнятої системи в рамках конкретного підприємства.

Список використаних джерел:

1. Bénédicte Vidaillet, Évaluez-moi! Évaluation au travail: les ressorts d'une fascination, Paris, Le Seuil, 2013, 224 p.

2. G. T. Milkovich and J. M. Newman, Compensation, 8th Ed., New York, McGraw-Hill, 2005, 185 p.

3. Job Leveling Methodologies: Global Grading System (GGS) and Career Map – Available at : <http://www.towerswatson.com/>

Неділько Лідія Валеріївна

lido_k@ukr.net

Науковий керівник: Мельниченко А.А., к.філос.н., доц..

СОЦІАЛЬНИЙ ІНЖИНІРИНГ ЯК УПРАВЛІНСЬКИЙ СПОСІБ КОНСТРУЮВАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ТА ЛОКАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ

У зв'язку з динамічним розвитком технологій як соціальних, так і інженерно-наукових виникає необхідність більш детального вивчення феномену глобальних та локальних проектів, які є інструментарієм зміни майбутнього. Завдяки проектуванню соціальних змін та впровадженню проектного підходу в системі модернізації соціуму стає можливим забезпечення сталого розвитку не тільки нашого суспільства, а й усього людства.

Будь-яке соціальне утворення (держава, регіон, колектив) в свій час опиняється перед неможливістю продовжувати свій розвиток в старому режимі, внаслідок чого відбувається деструкція та руйнація існуючої соціальної системи і як результат виникає необхідність переходу до нової якості соціальної системи. Тому виникає потреба в моделюванні майбутнього соціального утворення, а застосування проектного підходу дає можливість звести до мінімуму випадковий розвиток, оскільки він стає керованим, що підвищує ймовірність позитивного майбутнього.

Імплементацию глобальних та локальних проектів необхідно розглядати у взаємозв'язку, оскільки глобалізація та «територизація» є двома сторонами одного процесу - глокалізації. У зв'язку з цим, на думку Сивиринова Б.С., «будь-яка соціоінженерна і управлінська діяльність повинна враховувати соціоприродну єдність цих процесів і в проектних розробках намагатися досягти збалансованої несуперечливої єдності всіх основних компонентів соціуму» [3, с.51].

Реалізація проектів може передбачати високий рівень неприйняття суспільством інновацій, оскільки це принципово новий шлях розвитку, що вимагає корекції, або ж в деяких випадках і повної зміни масової свідомості.

Інструмент трансформації світоглядних засад населення вбачається в соціальному інжинірингу, що спрямований на зміну соціальної поведінки, моралі, ідеології, на яких базується соціальна система. Варто погодитися з позицією Почепцова Г.Г., що застосування соціоінженерного підходу призводить до імплантування нових соціальних ідентичностей, які є основним інструментом в сфері соціального інжинірингу.

«Механізм впровадження змін в свідомості людей (колективної ідентичності) складається з таких етапів: відбір характеристик, створення контекстів в фізичному просторі для маніфестації цих характеристик та тиражування цих контекстів і характеристик в інформаційному просторі» [2, 136].

При такому розумінні соціальна інженерія входить в систему соціального управління та пов'язана з реалізацією всіх функцій управління – плануванням (проектуванням), програмуванням, організацією, координацією і контролем.

На думку вітчизняного дослідника Мельниченка А.А., соціальна інженерія є складовою частиною управлінської діяльності і формотворча діяльність керується відповідно до принципів, за якими передбачається участь соціального інженера у вирішенні соціально-управлінських завдань, супроводі всіх стадій управлінського циклу [1, с.2].

На першій стадії відбувається аналіз ситуації, що включає пошук, збір і опрацювання інформації, виявляється проблема. Соціальні інженери проводять діагностику проблемної ситуації та розробляють глобальний або локальний проекти і програму їх реалізації.

Другою є стадія ухвалення управлінських рішень, коли соціальні інженери дають комплексний експертний висновок розробленим проектам.

На третій стадії відбувається організація управлінської діяльності, для якої є характерним надання соціальними інженерами практичних рекомендацій щодо ефективного впровадження проектів, конкретизація управлінських рішень, доведення їх до виконавців та контроль за їх виконанням.

Для кожної стадії розробляється відповідна технологія, що призводить до алгоритмізації управлінської діяльності.

Отже, необхідно відзначити, що соціальний інжиніринг є одним з тих напрямків управлінської діяльності, в межах якого відбувається проектування і проведення стратегічних трансформацій соціальних систем, що є і конструюванням майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Мельниченко А.А. Проблема співвідношення соціальної інженерії та соціального управління: філософська рефлексія - Режим доступу: http://novyn.kpi.ua/2008-1/07_Melnichenko.pdf
2. Почепцов Г.Г. Глобальні проекти: конструювання майбутнього. – Навч. посібник – К.: Український центр політичного менеджменту, 2009. – 212 с.
3. Сивирин Б.С. Социальные системы и социальная перспектива: (строение и динамика) / Новосибирск: Наука, 2000. —94 с.

Онщенко Євгенія

Науковий керівник: Винославська О.В., к.психол.н., проф.

ПЕРЕДУМОВИ УСПІХУ АКАДЕМІЧНОЇ ЛЕКЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ДУМКА СТУДЕНТІВ

Актуальність дослідження. Сьогодні, в умовах широкого розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій, сконцентрувати увагу студента до предмету вивчення досить складно. Деякі викладачі використовують на лекціях сучасні технології, інші – перевірені роками методики викладання. То що ж саме є передумовами успіху сучасної академічної лекції? Які якості лектора мають сприяти такому успіху? Чи змінилися вимоги студентів до якості лекції в інформаційному суспільстві? Відповідей на ці запитання ми спробували знайти у нашому дослідженні.

Мета дослідження – вивчити думку студентів щодо передумов успіху академічної лекції в інформаційному суспільстві.

Методика дослідження. Дослідження проводилося у I семестрі 2015-2016 н.р. У дослідженні взяли участь студенти-магістри 6 курсу НТУУ «КПІ» інституту енергозбереження та енергоменеджменту, хіміко-технологічного й інженерно-хімічного

факультетів у кількості 85 осіб, серед яких респонденти-чоловіки склали 25,9%, а респонденти-жінки – 74,1%.

Для дослідження передумов успіху академічної лекції була використана модифікована нами методика [1]. Дана методика складається з двох частин, кожна з яких містить певну кількість тверджень, згоду з якими необхідно оцінити, користуючись шкалою: «цілком згоден» – 2 бали, «згоден» – 1 бал, «цілком згоден» – 0 балів. Для математичної обробки результатів анкетування застосовувалися статистичне групування та варіаційний аналіз.

Результати дослідження. Опрацьовуючи першу частину анкети «*Що, на Вашу думку, визначає успіх лекції?*», студенти мали висловити свою згоду або незгоду по 7 твердженнях. Аналіз відповідей студентів показав, що для студентів-чоловіків найвагомішою передумовою є «ставлення студентів до предмету» (середня оцінка – 1.77 бала, цілком згодні – 88.5 %). Далі за значущістю йдуть «практична цінність викладеного матеріалу» – 1.62 бала, «інформація про нові сучасні досягнення в даній галузі знань» – 1.46 бала, «чіткість, логічність викладення» – 1.38 бала, «підготовленість аудиторії до даного курсу» – 1.00 бал, «час лекції (час занять)» – 0.77 бала, «насиченість історичними даними» – 0.46 бала. Для студентів-жінок найвагомішою передумовою успіху лекції є «чіткість і логічність викладення» (середня оцінка – 1.85 бала, цілком згодні – 92.5 %). Середні оцінки інших передумов розподілилися наступним чином: «практична цінність викладеного матеріалу» – 1.73 бала, «інформація про нові сучасні досягнення в даній галузі знань» – 1.42 бала, «ставлення студентів до предмету» – 1.42 бала, «час лекції (час занять)» – 1.12 бала, «підготовленість аудиторії до даного курсу» – 0.88 бала, «насиченість історичними даними» – 0.27 бала.

В цілому по виборці середні оцінки успіху лекції розподілилися таким чином: «чіткість і логічність викладення» – 1.72 бали, «практична цінність викладеного матеріалу» – 1.70 бали, «ставлення студентів до предмету» – 1.52 бали, «інформація про нові сучасні досягнення в даній галузі знань» – 1.43 бали, «час лекції (час занять)» – 1.02 бали, «підготовленість аудиторії до даного курсу» – 0.91 бали, «насиченість історичними даними» – 0.33 бали.

Друга частина анкети «*Які якості лектора визначають успіх лекції?*» складається з 10 тверджень. Проведення аналізу відповідей респондентів показало, що для студентів-чоловіків головною якістю лектора є «досконале знання предмету» (середня оцінка – 2.00 бала, цілком згодні – 100 %). Розподіл значущості інших якостей має наступний вигляд: «загальна ерудиція» – 1.78 бала, «мистецтво оратора, правильна і красива мова» – 1.78 бала, «вміння просто викласти складні речі» – 1.56 бала, «вміння привернути увагу студента до предмета, що викладається» – 1.56 бала, «гумор» – 1.44 бала, «здатність лектора дати максимальний обсяг інформації на лекції» – 1.22 бала, «охайний зовнішній вигляд і культурні манери лектора» – 1.11 бала, «повага викладача до аудиторії» – 1.00 бал, «невимушеність, вміння триматися» – 0.78 бала. Для студентів-жінок найважливішою якістю лектора є «вміння просто викласти складні речі» (середня оцінка – 1.93 бала, цілком згодні – 96.5 %). Значущість інших якостей наступна: «досконале знання предмету» – 1.90 бала, «вміння привернути увагу студента до предмета, що викладається» – 1.83 бала, «загальна ерудиція» – 1.80 бала, «повага викладача до аудиторії» – 1.77 бала, «невимушеність, вміння триматися» – 1.53 бала, «мистецтво оратора, правильна і красива мова» – 1.50 бала, «охайний зовнішній вигляд і культурні манери лектора» – 1.40 бала, «гумор» – 1.37 бала, «здатність лектора дати максимальний обсяг інформації на лекції» – 1.00 бал.

В цілому по виборці середні оцінки значущості якостей лектора розподілилися таким чином: «досконале знання предмету» – 1.92, «вміння просто викласти складні речі» – 1.85, «загальна ерудиція» – 1.79, «вміння привернути увагу студента до предмета, що викладається» – 1.77, «повага викладача до аудиторії» – 1.59, «мистецтво оратора, правильна і красива мова» – 1.56, «гумор» – 1.38, «невимушеність, вміння триматися» – 1.36, «охайний зовнішній вигляд і культурні манери лектора» – 1.33, «здатність лектора дати максимальний обсяг інформації на лекції» – 1.05.

Висновки. 1) На думку студентів, головними передумовами успіху сучасної лекції є чіткість і логічність викладення, практична цінність викладеного матеріалу та безпосереднє ставлення студентів до предмету. 2) Щодо якостей лектора можна стверджувати, що найбільш значущими для сучасних студентів як і раніше залишаються досконале знання предмету, вміння просто викласти складні речі та загальна ерудиція. Такий викладач матиме успіх на лекціях і матеріал краще сприйматиметься студентами.

Список використаних джерел:

1. Дроздова І.П. Методика викладання, педагогіка та психологія вищої освіти : [навч. посібник для студентів-магістрів 5 курсу] / Дроздова І.П. – Харків : ХНАМГ, 2008. – 142 с.

Панасюк Ольга Андріївна

olha.panasiuk@gmail.com

Науковий керівник: Войтко С.В., д.е.н., проф.

ПРОБЛЕМАТИКА ВІКУ КЕРІВНИКА В УПРАВЛІННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ КОРПОРАЦІЙ

Основні світові тенденції демографічних процесів пов'язані зі збільшенням чисельності населення старшого віку, що не може не впливати на ефективність управління соціально-економічною діяльністю компаній. Останнім часом проводиться низка досліджень на тему індивідуальних вікових особливостей, однак теоретичні та емпіричні дослідження, які би фокусувалися на віці керівників та його ефективного управління командою зустрічається досить рідко.

Зниження коефіцієнта народжуваності та, одночасно, зростання тривалості життя в поєднанні з демографічним вибухом покоління бейбі-бумерів, які на сьогодні досягають пенсійного віку, помітно впливають на глобальну вікову структуру населення. Демографічні зміни та зростання старшого прошарку населення також впливають на організаційну структуру компаній.

По-перше, скорочення молодшого віку працівників може змусити літніх службовців залишатися на робочому місці на довші терміни[5]. Це, у свою чергу, означає, що компаніям доведеться більше залежати від старшого покоління працівників. Стрімко зростаюче число літніх працівників і збільшення вікового різноманіття може призвести до розбіжностей між віковими групами. По-друге, різка втрата знань після виходу на пенсію бейбі-бумерів призведе до фінансових та організаційних складностей, до яких компанії повинні бути готові. По-третє, збільшення чисельності літніх членів в організації може призвести до непорозуміння між двома поколіннями. Старші працівники є менш гнучкими, менш адаптовані до нових технологій, що, у свою чергу, впливає на ефективність організації.

До основних характеристик, які притаманні старшому поколінню, відносяться: зниження гнучкості у вирішенні спірних питань; прояв більш жорстокої поведінки. Також вони не схильні до ризику, демонструючи перевагу фінансової та кар'єрної безпеки [2]. До того ж, керівникам похилого віку тяжче адаптуватися до нових ідей та до нових типів поведінки [1]. Підтримуючи цю думку, Хамбрик і Мейсон [4] стверджують, що молоді люди в процесі управління більш схильні до прийняття ризикових рішень. Нещодавно, Тихани[6] визначив, що керівники з віком вище середнього негативно впливають на стратегічну поведінку фірми в умовах інтернаціоналізації та диверсифікації. До того ж, Хитт і Барр[4] виявили, що молоді менеджери готові платити більш високу ставку, коли робота пов'язана з постійним прийняттям ризикових рішень, що важко сказати про старше покоління. Інші результати дослідження виявили, що літні керівники, скоріше за все, володіють меншою фізичною та розумовою витривалістю.

Важливість розуміння процесу зростання віку топ-менеджерів значна. Потрібно чітко уявляти як старіння команди може вразити трудові та капітальні ринки. Очевидно, що доцільноздійснювати дослідження на проблематику вікових особливостей керівників та його команди, щоб зрозуміти чи буде старіння персоналу впливати на зниження продуктивностіорганізацій.

Отже, більшість досліджень, які опубліковані на тему вікових особливостей, не концентруються на ефективності управління з урахуванням віку керівників та роботи його команди. Переважна більшість існуючих емпіричних досліджень зосереджується на віці як на індивідуальному атрибуті людини.

Список використаних джерел:

1. Bantel, K. A. Top management and innovations: does the composition of top management team make a difference? / K. A. Bantel, S. E. Jackson // *Strategic Management Journal*. – 2003. – №10. – P. 107–124.
2. Child, J. Managerial and organizational factors associated with company performance / J. Child // *Journal of Management Studies*. – 1974. – №11. – P. 13–27.
3. Hambrick, D. C. Upper echelons: the organization as a reflection of its top managers / D. C. Hambrick, P. A. Mason // *Academy of Management Review*. – 1984. – №9. – P. 193–206.
4. Hitt, M. A. Managerial selection decision models: examination of configural cue processing / M. A. Hitt, S. H. Barr // *Journal of Applied Psychology*. – 2003. – P. 53–61.
5. Mercer Human Resource Consulting. Staying ahead of the curve: employer best practices for mature workers / AARP (American Association of Retired Persons). – 2004. – P. 20.
6. Tihanyi, L. Composition of the top management team and firm international diversification / L. Tihanyi // *Journal of Management*. – 2000. – №26. – P. 57–77.

Пашов Ростислав Іванович
pashov@ukr.net

ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Сфера вищої освіти є провідною галуззю виробництва людського та інноваційного капіталу, головною сферою розвитку знань і здібностей людини, головним вектором розвитку, який забезпечує його інтенсивний кількісний і якісний ріст у довгостроковій

перспективі. Тому, значний вплив на розвиток суспільства має кадровий потенціал системи вищої освіти, та його частина, що здійснює професійну діяльність, надаючи високоякісні освітні послуги та забезпечуючи конкурентноспроможність ВНЗ, особливо в контексті євроінтеграції вищої освіти. Хоча й досі залишається незрозумілим, чи виправданими є трансформації у сфері освіти саме для нашого суспільства. Щодо кадрового забезпечення вищої школи України слід зазначити, що попри кількісне зростання складу науково-педагогічних працівників, варто виокремити тенденцію до його старіння, зовнішню та внутрішню міграцію молодих викладачів.

Науково-педагогічні працівники, крім педагогічної діяльності, здійснюють також науково-дослідницькі роботи, оскільки наукові розробки і визначають імідж та престиж університету. Тому, для вирощування дійсно професійних кадрів, необхідно в роботі опиратися на такі три складові, як: освіта, наука та інноваційна діяльність. Оскільки, для вирощування професіоналів, необхідно бути всесторонньо розвинутим, мати змогу реалізувати свої теоретичні знання і тим самим втілювати інноваційні рішення. Саме тому, підготовка молодих спеціалістів, розвиток в них творчої та інноваційної складової має бути найважливішим завданням ВНЗ.

Використання таких методів, як прогнозування та планування кадрової політики ВНЗ, дасть змогу комплексно вирішити та визначити науково-обґрунтовану перспективну та поточну потребу в молодих професійних кадрах, визначити їх ефективність використання, форм і видів їх підготовки та підвищення кваліфікації, висунення фахівців на керівні посади та проведенні організаційно-виховної роботи в трудових колективах. Таким чином, від правильно організованої системи надання та отримання знань, залежить соціально-економічний, високотехнологічний та інноваційний розвиток як країни загалом, так і кожної особистості зокрема. А кадрова політика будь-якого вищого навчального закладу, повинна бути спрямована на формування такої системи роботи з персоналом, яка орієнтувалася б на досягнення стратегічних цілей ВНЗ, отримання як соціального, так і економічного ефекту. Сутність стратегічного управління персоналом повинна полягати у відповіді на три найважливіші питання: якому рівню інноваційності та науковості відповідає науково-педагогічний персонал; в якому науковому напрямку має бути задіяний науково-педагогічний персонал у відповідності зі стратегією розвитку вишу; які організаційні зміни необхідно впровадити, щоб інтенсифікувати інноваційний розвиток персоналу. Правильно відповівши на ці питання, ВНЗ зможе вибудувати стратегію і тактику своєї діяльності таким чином, щоб в майбутньому досягти поставлених перед собою цілей по модернізації та інноваційному розвитку. Крім того, в розвитку інноваційної складової, важливу роль відіграють інформаційні технології в освіті, задля створення умов відкритого та дистанційного навчання, підтримання електронної публікації в інтернеті лекційних матеріалів, обговорень проблем, пов'язаних з предметами та ін. Таким чином, кадрова політика – як система заходів, спрямованих на вирішення питань, пов'язаних з формуванням і функціонуванням університету та його структурних підрозділів по реалізації головного його завдання: своєчасного забезпечення висококваліфікованими кадрами необхідної якості і в необхідній чисельності та активізація університетської системи підвищення науково-педагогічної кваліфікації професорсько-викладацького складу. Повинна здійснюватися не лише через реалізацію цілей і завдань, зафіксованих у місії університету, для виконання якої потрібно постійне вкладення значних інвестицій в розвиток людського капіталу. Натомість, реалізації основного завдання кадрової політики в сфері вищої освіти, щодо ефективного

вирішення питань якісного кадрового забезпечення, робота керівництва ВНЗ має будуватися на основі таких чинників, як соціальний діалог та соціальне партнерство, що в свою чергу дозволить підвищити дієздатність системи підготовки, добору, розстановки, виховання кадрів для сфери вищої освіти за допомогою створення зв'язків між ВНЗ і різними освітньо-науковими інституціями.

Побережний Дмитро

ФЕНОМЕН МЕДІАМЕНЕДЖМЕНТУ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Глобалізаційні тенденції в сфері тотальної інформатизації та, як наслідок, збільшення ролі медіатехнологій в сучасному українському соціумі ініціювали виникнення такого явища як медіаменеджмент. Оскільки інформаційне суспільство сьогодення потребує управлінських принципів, механізмів та стратегій, що будуть спрямовані на впорядкування інформаційно-комунікативної сфери суспільства. Тому, вказані управлінські заходи були концептуально закладені у феномен медіаменеджменту, як систему управління інформаційною та комунікаційною сферою суспільства. В контексті дослідження медіаменеджменту слід зазначити, що результатом його реалізації є комплексний процес формування медіакультури. Тобто виникнення нових управлінських стратегій в сфері медіа детермінує зростання ролі медіакультури як посередника між суспільством і державою, людиною і владою.

Медіакультура як напрямок реалізації стратегії медіаменеджменту включає в себе культуру передачі інформації і культуру її сприйняття; вона може виступати і системою рівнів розвитку особистості, здатної сприймати, аналізувати, оцінювати медіатексти, займатися медіаторчістю. В зв'язку із цим слід визначити медіаменеджмент як особливий вид соціальної діяльності, оскільки головне завдання медіа полягає у відображенні суспільної думки, поглядів і позицій, а медіаменеджмент є свого роду колективною свідомістю читачів, слухачів, глядачів, суспільства в цілому.

В Україні медіаменеджмент знаходиться в стадії реорганізації у зв'язку з медіатизацією суспільства, а також цілями і завданнями XXI століття. Одна з головних проблем медіаменеджменту - питання про те, чи є медіапростір спонтанним або керованим явищем. Вирішення цього питання залежить від багатьох причин: зрілості громадянського суспільства, державної медіаполітики, від рівня медіакультури суспільства, «медіаосвіти» його громадян, від економіки і системи функціонування різних соціальних інститутів, які підтримують рівновагу в суспільстві тощо. Все більш дієвими регуляторами, що здійснюють не тільки інформаційно-аналітичні функції, а й експертні, стають наукові дані про медіаполітику і медіакультуру суспільства, від них залежить співвідношення стихійного і раціонального в медіаменеджменті.

Медіаменеджмент як особлива сфера управління, ґрунтується на різних методах наукового пізнання (синергетика, кібернетика, інформатика), різних громадських науках (культурологія, економіка, політологія, соціологія). Медіаменеджмент мистецтво управління медіасферою в процесі якого поєднуються економічні знання з інтуїцією, творчими можливостями людей, їх індивідуальні особливості та вміння застосовувати закони і наукове передбачення у відповідності з конкретними потребами часу і суспільства. Механізми

медіаменеджменту визначаються цілями і завданнями державного регулювання: політичними, юридичними, економічними, соціальними процесами. Тобто медіаменеджмент виступає інтегруючою системою заходів спрямованих на впорядкування комунікативної системи суспільства. Під інтеграцією тут розуміється весь процес взаємодій різних медіаструктур та організацій з державою і суспільством, зовнішнім середовищем, ринками, системою маркетингу і PR-технологіями, наукою і освітою тощо. Об'єктами інтеграції в управлінні можуть бути самі організації та їх підрозділи, види діяльності, функції, процеси управління і виробничі процеси, весь життєвий цикл медіапродукції.

Таким чином, межіаменеджмент як сучасна управлінська стратегія розвитку суспільства вимагає системного, інтегративного та структурного підходів щодо його реалізації в контексті ефективної взаємодії суспільних відносин в сфері інформаційно-комунікативних технологій.

Пожарська Наталія Михайлівна,
rabota.kpi@gmail.com

ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ: ПОШУКИ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ

Початок ХХІ століття позначився прискоренням глобалізаційних процесів та пов'язаних із ним планетарних змін цивілізаційного характеру. У сучасних умовах трансформації всієї системи політичних, економічних та інших відносин освіта, як сфера виробництва людини, також зазнає трансформаційних змін, які проявляються в переосмисленні багатьох аспектів освітньої діяльності у сучасному суспільстві й усвідомлюються як процес, необхідний для пристосування людини і суспільства до нових вимог. До питань політики і моралі зверталися ще з прадавніх часів, але відправним пунктом стали роботи, присвячені філософському осмисленню феноменів «управління освітою» та «освітнє управління», як загальної комплексної системи – «менеджмент освіти» з акцентуванням та обґрунтуванням його світоглядно-ціннісних засад.

Важливим завданням освіти сьогодні є створення механізму оптимального переведення соціальної системи зі стану стагнаційності, кризи, транзитивності у стан сталого розвитку, стабільності, зростання, прогресу. З цього приводу академік НАН України М. Згуровський зазначає: «Сучасні засоби телекомунікації та мас-медійні мережі дозволяють нестримно поширювати по всьому світу різноманітні ідеї, моделі світосприйняття і соціальної поведінки... Такий вплив на культуру, освіту, форми соціального виховання окремих країн може мати небажані наслідки, коли їхні традиційні культурні й освітньо-виховні цінності опиняються під загрозою. У науці та освіті відбувається глобалізація наукової, дослідницької та освітньо-навчальної діяльності за рахунок формування нових дослідницьких мереж і систем дистанційного навчання, які діють у світі незалежно від географічних чи політичних кордонів» [1].

Довгий час у науковій літературі для позначення процесів глобалізації широко використовували термін «інтернаціоналізація», зокрема, у наукових дослідженнях йшлося про інтернаціоналізацію економіки, суспільного і культурного життя, освіти. Зараз для характеристики процесів, що відбуваються у світі, вживають термін «глобалізація», який увійшов у науку завдяки працям теоретиків Римського клубу (Е. Ласло, Д. Медоуза,

М. Месаровича, Е. Пестель, А. Печчеї та ін.). Глобалізація формує нову еру взаємодії між націями, економічними і політичними системами та між людьми. Вона змінює поняття «національні кордони», значно розширює культурно-інформаційні контакти, впливає на управління, виробництво, ринок праці й інші суспільні інституції та процеси, а передусім на освіту і виховання.

Сучасна епоха поставила перед освітою, її філософськими засадами принципово нові найважливіші питання. Загострення глобальних проблем, яке все більше загрожує існуванню людства, потребує саме суттєвих змін усієї стратегії освітньої діяльності, а тому і формування того нового типу практичного світогляду, який і визначає цю стратегію. У вирішенні цього завдання, яке стало найважливішим не лише для сучасних учених, політиків, а й для всього людства, головну роль, безумовно, має відігравати сучасна освіта [3].

Інтернаціоналізація та інтеграція освіти і науки у глобально-міжнародному аспекті ставить багато нових питань перед теорією та практикою управління у сфері освіти. Найважливіші з них такі: що є загальним і особливим в освіті й науці; які закономірності, форми, методи управління можна вважати універсальними, а які діють у діапазоні конкретних умов різних країн; як найкращим чином виконувати функції освіти і науки у міжнародній діяльності; у чому полягають особливості національного стилю в освіті і науці, в організаційній поведінці, системах управління, та наскільки ці особливості важливі для досягнення бажаних результатів; як іноземцям швидше пристосуватися до національного місцевого середовища тощо. Для нас в освітній галузі належить долати серйозне відставання, оскільки міжнародний контекст підходу до розуміння освіти і науки для багатьох – справа нова, якій треба вчитися. Проте пошук ефективних шляхів до успіху в цій галузі, що враховують досвід інших країн, а не повторюють чужих помилок, – гідне завдання для наших співвітчизників, котрі мислять творчо.

Ґрунтуючись на розумінні філософії освіти як світоглядної основи і теоретико-прикладного підґрунтя будь-якої системи освітньої політики, вважаємо, що філософія освіти нині не тільки сформувалася як спеціальна галузь соціальних і філософських знань, але й у ній визначилися різні напрями. Найбільш вагомими з яких є гуманістичний напрям, який найчастіше у дослідженнях із філософії освіти називають «новим гуманізмом». У ньому аналізують модернізацію соціального та економіко-політичного розвитку і потенціал антропологічно-психологічної структури людини в ціннісно-нормативному вимірі сучасного глобалізованого суспільства, реформаційні стратегії в соціумі, освіті й менеджменті, їх глобалізацію та процеси інституалізації та перспективи гуманізації систем освіти.

Отже, у сучасних умовах управління освітою є головною метою розвитку, яка зумовлює потребу розв'язання таких основних взаємозалежних завдань: вдосконалення механізму управління, розроблення методологічних основ і вибору основних критеріїв і показників ефективності управління в умовах модернізації освіти із забезпеченням стійкого гуманізованого розвитку суспільства. Наразі в Україні склалася ситуація, коли певні зусилля щодо забезпечення ефективного управління освітою не дають бажаного результату і відхиляються від наміченої стратегії, оскільки не мають світоглядного базису, завдяки якому можна проаналізувати реалії сьогодення. Уряд країни починає розуміти, що, хоча зміни і відбуваються на інституціональному рівні, але саме освіта відіграє важливу роль у взаємовідносинах з іншими державами через підготовку майбутніх спеціалістів. Погоджуємося з твердженням вітчизняного науковця С. Клепка, що трансформація філософії освіти у філософію управління знаннями є її новим виміром, інструментом створення

теоретичного і прагматичного клімату для перетворення суспільства в суспільство знання, яке відображає реальність і відповідає викликам сьогодення [2].

Список використаних джерел:

1. Згуровский М.З. В водовороте глобализации: вызовы и возможности / М. З. Згуровский // Зеркало недели. Украина. – № 45, 16 нояб. 2001 г.
2. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С. Ф. Клепко. – Полтава: ПОШПО, 2006. – 328 с.
3. Куріто О. В. Освіта як сфера соціокультурного прогресу: генезис і сучасний стан / О. В. Куріто // Інтелект, особистість, цивілізація. – 2013. – Вип. 11. – С. 168–176.

Покулита Ірина Костянтинівна
sergoil@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ЛАНДШАФТУ КУЛЬТУРИ В АСПЕКТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОСВІТУ МЕДІАБУТТЯ

Тезаурус, в якому перетинаються поняття «ландшафт» та «екосвіт», найчастіше належить до тієї сфери знання, дискурс якої пов'язаний із: проблемами збереження біосистем, усунення наслідків забрудненості довкілля; зусиллями естетизації природи, або усвідомленням незамінної життєвої цінності й недосяжності її краси та досконалості. Проте все активніше питання «культурного ландшафту» в сучасному гуманітарному контексті піднімається дослідниками в дещо іншому вимірі екології, а саме екології культури.

Така підсилена увага й нове русло проблеми зовсім не є сигналом того, що завдання збереження природного середовища вже вирішено, отже існує інша причина. На нашу думку вона полягає у тому, що тематика гуманітаризованого вектору досліджень екології виокремлює принципово інший смисловий контекст: сучасна багатовимірна система культури, де все більш зростаючу роль відіграє її медійний рельєф, є місцем життєсвіту людини, нашою Ойкуменою. Гучна назва вказує не лише на етимологію слова «еко-логія», а також орієнтує концепт «екологія культури» як простір «житло-устрою» буття сенсів. Отже, виникає потреба управління формотворчими процесами та регулювання ціннісними тенденціями, насамперед, в аспекті усвідомлення, прийняття тієї даності, що сучасна культура має складно-організований графічний контур мультимедійної інформації та підпорядковує йому свій новий ландшафт.

Інтерпретація ландшафту культури як часо-простору смислів пов'язана із новітньою науковою риторикою, хоча сам вектор пошуку конотації хроносу-топосу в інформаційно-семіотичних, знаково-символічних системах має свою традицію. Зокрема, однією з тем теорії М. Бахтіна та інших представників діалогічного підходу є виявлення хронотопу літературних творів через їх жанрову приналежність. Важливою ідеєю цих досліджень є евристичний ракурс бачення простору твору як комунікативної динаміки семіотичної системи, розбудови смислової реальності дискурсу. Отже значення виникають в організованій системі координат, яка не обмежується відбитком, відображенням часо-простору життя героїв твору, а постає як інформаційний конструкт всього ландшафту культури. Читач відкриває для себе смисл тому, що цей смисл перебуває в цілісній семіотичній системі, яка не залишає сумніву щодо реальності свого існування в «місці» авторського світу культури. Іншими словами – герої вигадані, проте смисли реальні.

Говорячи про сучасний ландшафт культури, який поєднує в собі потенціал різних часо-просторових ракурсів цілісності, архітектоніку семіотичних систем, що формують комунікативний простір медіа, важливим з точки зору смислового опанування цього простору є розуміння основоположних характеристик культури. Насамперед актуальними щодо цієї проблеми є феноменологічні та семіотичні стратегії культурології, згідно яких життєсвіт сучасної інформаційної «Ойкумени» постає як явище віртуальної реальності та як семіосфера – знаково-символічний конструкт медіа.

Феномен віртуальної реальності у векторах інформаційної, комунікативної платформи дослідження втілює важливий аспект еко-ландшафту культури. Це його метафоричність як опосередкованість, перенесення системи смислів-знаків у інший комунікативний простір взаємодії людини: не з оригіналами, насамперед, текстів культури, а з їх копіями. В останніх у свою чергу не лише віддзеркалені оригінали, а сформовані нові принципи організації життєсвіту людини.

Семіосфера віртуальної реальності має також етапи свого становлення: від наслідуваної знаково-символічної системи до ново-набутих семіотичних принципів, які розмикають структурованість хронотопу культури й формують просторові ланцюжки гіпертекстуальності як смисли безперервності ландшафту медіакультури.

Потильчак Тетяна, Баклажко Вікторія

Науковий керівник: Винославська О.В., к.психол.н., проф.

ЗНАННЯ ПРО НЕРАЦІОНАЛЬНІ ВИТРАТИ ЧАСУ ЯК УМОВА ПОКРАЩЕННЯ САМОМЕНЕДЖМЕНТУ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність дослідження. В епоху швидкого розповсюдження інформації і технологій оптимізація витрат власного часу стає невід’ємною складовою існування успішної людини. Адже найважливішою властивістю часу є його незворотність і швидкоплинність, тому важливим є раціональний розподіл часу на роботу та відпочинок. Саме тому вміння отримати знання про нераціональні витрати свого часу слід розглядати як важливу умову покращення самоменеджменту особистості.

Мета дослідження – проаналізувати причини нераціональних витрат часу студентами старших курсів і визначити шляхи їх усунення.

Методика дослідження. У дослідженні брали участь студенти-магістри 6-го курсу інституту енергозбереження та енергоменеджменту й інженерно-хімічного факультетів Національного технічного університету України «КПІ». Кількість учасників дослідження – 25 осіб, з них чоловіків було 20 %, жінок – 80 %. Для фіксації та аналізу нераціональних витрат часу, або «поглиначів», ми використовували методику Л. Зайверта [2]. На першому етапі дослідження студенти склали інвентарний опис видів діяльності за три дні, заповнюючи анкету «Аналіз видів діяльності та втрат часу» та «Листок денних перешкод». На другому етапі студенти здійснювали аналіз нераціональних втрат свого часу за допомогою розрахункових формул, у процесі якого визначали чи була діяльність обов’язковою, наскільки великими були витрати часу, чи доцільним було виконання роботи, чи був запланованим час для виконання роботи. Наступним етапом був розподіл студентами «поглиначів» часу на суб’єктивні і об’єктивні та складання програми їх усунення.

Результати дослідження. Психологічна культура студента у вищій школі значною мірою опосередкована самоорганізацією (самоменеджментом) особистості [2]. Основним призначенням самоменеджменту є максимальне використання власних можливостей, свідоме управління перебігом свого життя і долання зовнішніх обставин в трудовій діяльності й особистому житті.

З тридцяти найбільш істотних «поглиначів» часу, перелік яких був наводиться у методиці Л. Зайверта, найбільш поширеним виявився «Погане планування трудового дня», який вказали 9,9 % респондентів. Не менш поширеними «поглиначами» часу студентів є «Спроба занадто багато зробити за один раз», «Нездатність сказати «ні» та «Синдром «відкладання» (8,1 % респондентів). «Відсутність пріоритетів у справах» є перешкодою для 7,2 % учасників дослідження, а на «Відсутність самодисципліни» вказали 6,3 % студентів. «Недолік мотивації», «Телефонні дзвінки, що відривають від справ», «Відволікання» та «Тривалі очікування» виявилися актуальними для 5,4 % респондентів; «Балаканина на приватні теми» – для 4,5 %. На наявність таких «поглиначів» часу, як «Особиста неорганізованість» і «Незаплановані відвідувачі» вказали 3,6 % опитаних студентів. Для 2,7 % притаманним є «Нечітка постановка мети», «Неповна спізнана інформація», «Невміння довести справу до кінця», «Бажання знати всі факти», «Занадто рідке делегування справ». Серед менш розповсюджених «поглиначів» часу студенти відмітили «Поспіх і нетерпіння» (1,8 %), а також «Надмірне читання», «Пошук записів, адрес, телефонних номерів», «Недостатня підготовка до обговорень», «Надмірність ділових записів» (по 0,9 %).

Як видно з наведених даних, на непродуктивні втрати часу студентами впливають як суб'єктивні причини, що залежать власне від особистості, так і об'єктивні. У програмах усунення причин нераціональних втрат часу, що були складені опитаними студентами після їх аналізу, найбільш типовими стали покращення самоорганізованості, визначення пріоритетів, навчання вмінням говорити «ні» та планувати свій час заздалегідь, знаходження свого покликання. При складанні індивідуальних програм студенти спирались на основні рекомендаційні правила самоменеджменту, що наводяться у методиці Л. Зайверта [2]:

1. Бажано всі справи записувати у спеціальний щоденник, це допоможе педагогу правильно визначити пріоритетність справ, та виділити необхідну кількість часу. Сучасні інформаційні технології дозволяють вести такий щоденник в електронному вигляді.

2. У цьому щоденнику слід складати списки справ, які необхідно виконати протягом кожного дня.

3. Бажано не відкладати справи на потім, а вирішувати по мірі їх виникнення.

4. Для виконання певної справи виділяти час орієнтовно, залишаючи при цьому резерв часу (приблизно 5-10 хв.).

5. Після виконаної роботи можна заохочувати себе маленькою винагородою. Зокрема, можна виділяти час на відпочинок з метою запобігання перевтомі та втраті працездатності.

Отже, отримання знання про власні поглиначі часу дозволило студентам при створенні програм самоменеджменту зосередити увагу на раціональному розподілі своїх сил, що сприяло у подальшому підвищенню ефективності використання ними свого робочого і вільного часу.

Висновки. Оптимізація студентами планування власного часу після здійсненого ними аналізу денних перешкод суб'єктивного та об'єктивного характеру і складання індивідуальних програм самоменеджменту сприяли усвідомленню ними необхідності відповідального ставлення до використання свого робочого і вільного часу.

Список використаних джерел:

1. Винославська О.В. Дослідження гендерної специфіки самоменеджменту викладачів у технічному університеті // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2002. – № 2 (5). – С. 83-94.
2. Зайверт Л. Ваше время – в ваших руках: (Советы руководителям, как эффективно использовать рабочее время): Пер. с нем. – М.: Экономика, 1991. – 232 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nkozlov.ru/library/s42/d3048/#.VITQFtLhDIV>

Пряміцин Вячеслав Юрійович
pryamitsyn1@mail.ru

СТАТУС СТУДЕНТА ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ ВИЩИМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Освіта - це особлива сфера життєдіяльності суспільства та держави, який в даний час набуває особливої ваги. Всесторонній розвиток людини стає не тільки найвищою ціллю, а й основним джерелом формування сучасної держави. Роль освіти в Україні визначається завданням переходу нашої країни до демократизації та розвитку правової держави, побудові громадянського суспільства, розвитку ринкової економіки. Основою цього насамперед є вища освіта як запорука сталого розвитку суспільства, національної безпеки держави та можливості входження України в світове економічне співтовариство як повноправного партнера. В сучасному світі вища освіта є визначальним фактором в створенні новітніх виробничих, інформаційних та соціальних технологій, що обумовлюють рівень соціально-економічного розвитку держави.

Особливе значення в розвитку освітньої сфери набуває питання правового статусу основного учасника освітніх відносин - студента.

Право на освіту по своєму змісту ми визначаємо як основу більш загального права - права на розвиток людини. Воно закріплено статтею 53 Конституції України та є природнім правом людини.

Метою функціонування системи освіти є забезпечення реалізації всіх правомочностей, що складають право людини на вищу освіту. До правомочностей, що складають право на вищу освіту, на нашу думку, можна віднести наступні:

1. Право на вибір навчального закладу. Це виявляється в системі вступу до ВНЗ, можливості обрати напрям підготовки і подати документи на вступ на декілька спеціальностей в межах зданих предметів ЗНО, виборі форми власності, до якого відноситься навчальний заклад, а також можливість навчатись одночасно в на декількох спеціальностях за допомогою різних форм навчання. Але необхідним для забезпечення цього права, в першу чергу, є надання реальної можливості абітурієнтам впливати на вибір свого ВНЗ та спеціальності, тобто фінансування та бюджетний набір в ВНЗ необхідно прив'язати до вподобань абітурієнтів, а також зовнішнього громадського моніторингу ВНЗ та у відповідності до міжнародних рейтингів університетів.

2. Право на рівні умови навчання. Це виражається в рівній участі в конкурсі при вступі до ВНЗ через систему незалежного оцінювання, можливості навчатись як за державним замовленням, так і за кошти фізичних і юридичних осіб та наданні пільг на навчання для особливих категорій громадян. Але тут необхідно враховувати реалії сучасності, як-от

надання державної допомоги дітям учасників АТО та переселенців, тому що після прийняття закону - не реалізовано реальне надання бюджетних місць для цих категорій громадян МОНУ.

3. Право на вибір форми навчання. Тобто кожен студент має право навчатись за наступними формами - денна, заочна, екстернат, дистанційна освіта. В першу чергу ВНЗ необхідно забезпечити можливості електронної освіти за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та постійно розвивати систему медіаосвіти.

4. Право на отримання статусу студента, що передбачає велику кількість прав та можливостей в безпосередній реалізації освітньої діяльності, таких як право на проживання в гуртожитку, вибір дисциплін та спеціалізацій, користуватись всією необхідною інформацією та матеріальними засобами тощо.

5. Право на отримання знань відповідно до стандартів вищої освіти. Це в першу чергу, пов'язано з забезпеченням якості вищої освіти. Це можливо і необхідно реалізовувати через надання освіти висококваліфікованим науково-педагогічним персоналом, розробці новітніх освітніх методик, провадженні практико-орієнтованого навчання, моніторингу якості освіти студентськими організаціями та незалежного громадського моніторингу, підтримці наукових, освітніх та інноваційних ініціатив студентства тощо.

6. Право на вибір навчання. Реалізується через можливість припинити навчання в навчальному закладі та поновитись на навчання, зміні форми навчання та праві на академічну мобільність. Ця можливість реалізується через той фактор, що освіта в ВНЗ є правом, а не обов'язком студента. Необхідною умовою є тільки конкретний процесуальний порядок реалізації даних можливостей, який повинен бути однаковим для всіх навчальних закладів України та бути адаптованим і відповідати міжнародним стандартам.

7. Право на отримання освіти протягом усього життя. Це право виявляється в можливості отримання декількох вищих освіт, а також через механізми аспірантури та докторантури, що також пов'язане зі здійсненню наукової діяльності студентами, аспірантами та докторантами, з чого випливає право усіх учасників освітньої діяльності здійснювати наукову діяльність.

8. Право на самоуправління та самоорганізацію. Студенти здійснюють вплив на систему освіти, приймає участь в управлінні ВНЗ (плануванні, контролі), а з іншої сторони виконують функцію виховання своєї особистості, беручи участь в роботі студентських рад, профспілкових організацій та наукових товариств.

9. Право на захист. За законодавством України, право на захист реалізується через оскарження дій і рішень, що порушують право на вищу освіту до суду та державних органів. На нашу думку, одним з основних завдань вищого навчального закладу є створення в ВНЗ спеціального органу по захисту прав та інтересів студентів та інших учасників освітніх відносин. А також реально реалізувати систему громадського захисту прав суб'єктів освітнього процесу, можливо навіть до створення спеціального громадського органу по захисту прав студентів.

Практична реалізація даних правомочностей реалізується через освітній процес, активними суб'єктами якого є студенти та працівники ВНЗ. В свою чергу права та обов'язки учасників освітнього процесу виступають юридичними рамками необхідної та можливої поведінки, інструментом реалізації права на вищу освіту. Ми вважаємо, що механізм правового регулювання забезпечення права на вищу освіту повинен враховувати двоїсту природу права на освіту - його подвійне призначення - забезпечити потреби ринку праці в кваліфікованих спеціалістах та потреби особи щодо саморозвитку та професійних успіхів.

СІМ'Я - ОБ'ЄКТ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ

Соціальна інженерія - це цілеспрямована діяльність спеціально підготовлених людей з перевлаштування (перетворення) соціального світу. Актуальність цього напряму, особливо для вирішення завдань державного будівництва та реформування, побудови світових спільнот і глобального суспільства, постійно зростає.

На даний момент розвитку соціального суспільства, настав етап свідомого конструювання глобалізованого соціального світу, результат якого залежить від його правильного розуміння людиною і від його здатності «виправити» його, а разом з тим і самого себе. Саме у виправленні людської природи шляхом вдосконалення товариств, в яких люди живуть і працюють, полягає головна місія сучасної соціальної інженерії. Немає сумнівів, що майбутнє нашої країни, як і світу в цілому, залежить від того, як скоро молоді люди зрозуміють, що їхнє майбутнє залежить від них самих, від усвідомлення того, в якому суспільстві вони живуть і як вони повинні його перебудувати. Наші нащадки не повинні бути байдужими споглядальниками, а будівельниками нового соціального світу, який повинен бути краще, ніж той, який ми їм залишаємо.

Соціальні інженери необхідні, перш за все, щоб лікувати «хворі» товариства та (або) організації шляхом їх реформування (або модернізації), а також займатися будівництвом нових товариств, більш досконалих в порівнянні з існуючими товариствами. При цьому нові суспільства повинні не тільки відповідати світовим стандартам (тобто відрізнятися високим рівнем розвитку людського потенціалу), але й вирішувати головні завдання поліпшення «людських якостей», про деградацію яких так багато пишуть останнім часом. Для цього соціальні інженери повинні знати не тільки як люди можуть впливати на суспільства, а й як суспільства можуть впливати на людей, а також вміти впливати на причини їх деградації.

Таким чином, метою сучасної соціальної інженерії є поступове вдосконалення людини, як моральної особистості, шляхом вдосконалення його соціального світу, тобто оточуючих його соціальних реалій, завдяки яким відбувається її соціалізація і моральне виховання.

Але, не дивлячись на те, що соціальна інженерія активно розвивається як молода наука, її погляд найбільше спрямований на глобальні процеси в суспільстві, минаючи таку важливу організаційну одиницю суспільства як сім'ю.

А між тим, у сучасному суспільстві роль сім'ї непорівнянна за своєю значимістю ні з якими іншими соціальними інститутами, так як саме в сім'ї формується і розвивається особистість людини, відбувається оволодіння соціальними ролями, необхідними для безболісної адаптації дитини в суспільстві. Сім'я виступає як перший виховний інститут, зв'язок з яким людина відчуває протягом всього свого життя.

Саме в родині закладаються основи моральності людини, формуються норми поведінки, розкриваються внутрішній світ та індивідуальні якості особистості. Сім'я сприяє не тільки формуванню особистості, але й самоствердження людини, стимулює його соціальну, творчу активність, розкриває індивідуальність.

Саме тому, соціальна інженерія мусить звернути свою увагу і на процеси, що протікають в сім'ях, а також на можливість керувати цими процесами з боку держави. Процеси побудова сім'ї - як стабільної осередку суспільства, які повинні сприяти розвитку,

кожного його члена, підвищенню моральності, вдосконалення, гарантуватимуть високі результати стабільності розвитку суспільства в більш глобальному масштабі.

Список використаних джерел:

1. Основи сучасної соціальної інженерії, Франчук В.І., мережа Інтернет
2. Соціальна інженерія. Курс лекцій // Під ред. Резника Ю.М., Щербини В.В. М., 1994.
3. Крисько В.Г. Соціальна психологія. Підручник. – М., 2002
4. Бабосов Е.М. Прикладна соціологія: учб. посібник / Е.М. Бабосов. – Мінськ.: Тетра Системс, 2009. – 320 с.
5. Голод С.І. Стабільність сім'ї: соціологічний та демографічний аспекти / С.І. Голод. – СПб.: Пітер, 2008. – 284 с.

Рубанець Олександра Михайлівна,
rubanets@gmail.com

УПРАВЛІННЯ НАУКОЮ ТА ОСВІТОЮ У СВІТЛІ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Перетворення інформаційного суспільства на суспільство знання висуває нові вимоги до інтеграції науки та освіти. У світлі сучасних суспільних концепцій розвитку інформаційного суспільства та суспільства знання, формування нових підходів до управління наукою та освітою має спиратися на досвід глобалізаційних і трансформаційних процесів. Сучасне перетворення суспільства знання на суспільство освіти ставить у центр соціально-інституційних трансформаційних перетворень в Україні освіту. Розвиток наукових досліджень у вищій школі, зокрема в університетах, становлення моделі дослідницького університету потрібно розглядати у світлі тих змін, що відбуваються у становленні інформаційного суспільства та суспільства знання. Некерованість трансформаційних процесів та неврахування вимог, які висуваються суспільними стратегіями розвитку, можуть призвести до поширення на Україні практики трансформаційних процесів, які переживають сьогодні Польща та інші інтегровані до ЄС країни. Мається на увазі поділ університетів на дослідницькі й ті, що мають практично-професійне спрямування, що передбачає відмову від державного фінансування наукових досліджень у більшості навчальних закладів. Основою гарної кар'єри в вищих навчальних закладах, спрямованих на професійну підготовку, стає написання дисертацій. Наукова діяльність і систематичні наукові дослідження в таких закладах не передбачаються.

В умовах інформаційної революції та експоненціального зростання обсягу інформації в усіх сферах суспільної діяльності зростають темпи застарівання знання. Наукова інформація та знання, що містяться у дисертаціях, не можуть стати основою стійкого інноваційного розвитку освіти як системи навчання та виховання. Відмова від наукових досліджень у сфері спеціальної професійної підготовки ставить під загрозу розвиток галузевої науки та унеможливорює інноваційне оновлення провідних промислових галузей і науково-технічних комплексів. Це підриває фундамент технологічної модернізації економіки України.

Формування нових стратегій управління наукою та освітою має вибудовувати суспільну та економічну перспективи розвитку України у світлі сучасних світових

суспільних стратегій розвитку, що визначають вектор глобальних трансформацій. Місце України в геополітичному світопорядку істотним чином залежатиме від можливості переведення стратегічного потенціалу науки та освіти у вектор суспільних трансформацій, що формуються під впливом суспільних стратегій розвитку - формування інформаційного суспільства та суспільства знання. Збереження наукових шкіл та нових напрямів розвитку української науки, що відповідають сучасним тенденціям світової науки, є важливою передумовою економічної й технологічної модернізації України та перетворення науки й освіти України на основу реалізації сучасних суспільних стратегій.

Сучасні наука та освіта є потужними локомотивами розвитку інформаційної цивілізації. Методологічною основою управління наукою та освітою є розробка новітніх підходів до становлення інформаційного суспільства. Насамперед - це концепція мережевого суспільства, когнітивний підхід до розвитку інформаційного суспільства, який передбачає залучення наукового знання з різних сфер у розвиток сучасного проектування та програмування, спрямованого на створення якісно нових програмних систем, нової соціальної функціональності та трансформацію на цій основі соціальної онтології інформаційного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Рубанець О.М. Інформаційне суспільство: когнітивний креатив постнекласичних досліджень / Рубанець О.М.- К.: Вид. ПАРАПАН, 2006. - 420 с.

Рябець В.А.

СИСТЕМА КРЕАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ФАКТОР ГЕНЕРАЦІЇ ТВОРЧИХ ІДЕЙ

Проаналізувавши підходи до визначення креативного менеджменту та креативного управління, можна дати його узагальнююче визначення: креативні технології управління – це управління процесом індивідуального та командного креативного мислення в організаціях напередпроектних та проектних стадіях планування її діяльності, який орієнтований на розкриття творчих здібностей колективу для досягнення цілей організації. Креативний менеджмент складається з двох етапів – етапу формування творчих ідей (постановка проблеми, збір та аналіз інформації, генерація нових ідей) та етапу відбору творчих ідей (оцінка можливості реалізації нових ідей та їх відповідності до загальної мети організації). Креативний менеджмент необхідний в тих організаціях, у яких інтелектуальний продукт є результатом діяльності усього колективу. Креативний менеджмент повинен забезпечити мінімальні витрати на генерацію нових ідей або пошук нових рішень для забезпечення максимального прибутку та досягнення успіху організації.

Успішний креативний менеджмент неможливий без розкриття креативного потенціалу працівників. Креативність – це властивість оперативного реагування та здатність генерувати нові ідеї та знання, запускати нові види комунікації та своєчасно перетворювати досвід ефективного управління та збалансованого розвитку, шляхом трансформації бачення реальності. Креативність передбачає створення та проектування ідей із вже існуючих елементів. Основою креативності є креативне мислення, тобто здатність за допомогою комбінації елементів створювати нові знання і форми. Особливість креативності в рамках креативного менеджменту – це її командний характер, а основними джерелами – творчі

працівники. Одним із механізмів розкриття креативності працівників є об'єднання їх у творчий процес, який і забезпечує продукування нових ідей.

Створення та успішне функціонування систем креативного менеджменту має три варіанти: постійні (певний підрозділ, розподіл креативних функцій між постійними посадами), тимчасові (проектні групи) або комбіновані (формування робочих креативних груп наосновіснуючого креативного підрозділу із можливим залученням необхідних спеціалістів). Оцінювання ефективності функціонування систем креативного менеджменту має здійснюватися наоснові ряду критеріїв: наосновіаналізу структурних елементів та факторів впливу на систему. Відповідно до класифікацій видів розвитку і доцільності їх використання, під час удосконалення систем креативного менеджменту в межах інноваційного розвитку, доцільно виділяти креативний розвиток і його класифікувати за темпами (швидкий, помірний і повільний розвиток) та напрямом (частковий і комплексний розвиток).

Щоб отримати очікувані ефекти від реалізації управлінських рішень під час удосконалення систем креативного менеджменту, потрібно виробляти управлінські рішення за певною технологією. Тому, необхідно наступним чином побудувати класифікацію стратегій в системі креативного менеджменту організацій: за змістом (загальнокорпоративна стратегія, функціональна стратегія); за характером формування (інтеграційна стратегія, ситуаційна стратегія, маркетингова стратегія); за характером реалізації (активна стратегія, пасивна стратегія). А у контексті дослідження процесу мислення, основними методами подолання стереотипного мислення та генерації творчих ідей, серед яких: мозковий штурм, метод розумових ковпаків Едварда Де Бона, метод ментальних карт, синектики, метод фокальних об'єктів, морфологічний аналіз, а також теорія вирішення винахідницьких задач. Щоб правильно вибрати один з методів і домогтися максимально позитивного результату, необхідно чітко визначити завдання і цілі колективу, і так само необхідно враховувати розміри творчої групи і наявність у ній креативних лідерів.

Ставроянні Сергій Сергійович
stavrojani@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ АСПЕКТІВ ТА ГРОМАДСЬКОЇ АКТИВНОСТІ ПРОТЕСТАНТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день вчені визнають величезну впливовість релігійного фактору на соціальні процеси, застерігаючи від його недооцінки. Релігія як соціально-культурний та історичний феномен відіграє важливу роль в соціумі, виконуючи світоглядну, регулятивну та інші функції. Вважаємо, що можна із впевненістю сказати, що в Україні зараз створено сприятливі умови для розвитку й діяльності релігійних організацій, пропаганди релігійних культур та обрядів, проникнення релігійності в різні сфери буття. Це можна пояснити, зокрема, політичними та ідеологічними причинами: із відходом від комуністичної ідеології виникає бажання знищити все, що було їй притаманним (атеїзм в даному випадку), а також знайти заміну тій ідеології.

Так, сьогодні в Україні створені умови для швидкого розвитку релігійних організацій, громад, деномінацій. Зазначимо, що особливо успішно їх використовують саме організації протестантського спрямування, через меншу консервативність, більшу

адаптивність до суспільних модернізацій та трансформацій. Вчені відмічають, що, як правило, в протестантських країнах відсутнє сильне державне втручання у релігійну сферу. Навпаки, православ'я (яке є провідною релігією в Україні) звикло мати певну підтримку з боку держави. Враховуючи ж сучасні внутрішні проблеми православ'я в Україні (розкол, політична заангажованість тощо), протестантські течії мають більше шансів на стрімкий розвиток та розповсюдження. Так, деякі дослідники навіть припускають, що протестантизм може стати інтегруючим фактором для українського суспільства, також він є більш характерним та «зручним» для розвитку ринкових відносин, країни з перехідним типом економіки, якою, вочевидь, є Україна.

Зазначимо, що величезна кількість протестантських організацій України не дає можливості чіткого визначення єдиних управлінських характеристик для всіх протестантських організацій України, а лише тільки окремих рис. Український протестантизм як оригінальне явище цікавить не лише українських релігієзнавців, але і численних західних дослідників. Сьогодні українські протестанти формують ідеали преображення суспільства. Тим самим акценти із виходу церкви від «світу цього» (що є більш притаманним для православ'я) переміщуються на активну соціальну діяльність щодо реформи суспільства і держави. Взагалі, для протестантів основним джерелом і релігійної, і ідеологічної, політичної, управлінської рефлексії, досвіду є Священне Писання – Біблія, яка розуміється як певний цілісний нарративний світ із його метафорами, символами, ідеальними героями та основоположними конфліктами. Так, для протестантизму притаманним є сильний паралелізм між біблійними сюжетами та політичними подіями, як минулими, так і сучасними.

Розглядаючи ж безпосередньо управлінські аспекти, відмітимо, що для багатьох протестантських церков властивим є єдиноначальний принцип в управлінні, існування так званого «харизматичного» лідера. Це дозволяє швидше приймати рішення в кризових умовах, краще проводити адаптацію в умовах постійних змін, і це дає певну перевагу порівняно із православ'ям. Далі, у більшості протестантських громад існує доволі сильний контроль релігійної громади, організації над індивідом. У цьому можна побачити амбівалентну ситуацію: з одного боку, це відштовхує людей, але з іншого – ще більше привертає увагу, особливо, у порівнянні із відносно кризовими традиційними церквами. Враховуючи патерналістський менталітет, дух багатьох громадян України, бажання сильного контролю, жорсткі правила і приписи сприяють розповсюдженню протестантських громад, збільшенню кількості прибічників.

Взагалі, розглядаючи політичні події в Україні останніх років, зазначимо активну участь у цих подіях протестантських громад, навіть створення певної «теології майдану». Сучасні протестантські богослови створюють своєрідну ліберальну теологію визволення, яка абсолютизує цінності прав людини, свободи особистості та суспільства. Основним нарративом сучасної української протестантської теології є нарратив звільнення, так званого «виходу» із «Єгипту» радянського та імперського тоталітаризму до стану особистої і суспільної свободи. Український протестантський мотив звільнення передбачає необхідність не лише релігійної свободи, але і захист гідності людини та нації через збереження і розвиток всіх прав людини. Вільна церква неможлива без вільного громадянина та вільного суспільства, яким, на їхню думку, є європеїзоване суспільство.

Отже, підсумовуючи все, відмітимо, що у протестантизмі відносини церкви та суспільства розглядаються по-іншому, ніж у православ'ї. Так, протестантські громади беруть

активну участь у суспільних проєктах, у громадському та політичному житті. За європейським досвідом, вони створюють громадські організації, відстоюючи свої інтереси. Наприклад, організація «Демократичний альянс» була створена на основі молодіжних протестантських організацій, і на сьогодні є політичною силою. Цікаво, що участь православних організацій у політичному житті при цьому зазнає постійної критики та політичної ангажованості. Так, сучасні протестантські організації розуміють партнерство церкви та суспільства, церкви та держави в Україні як необхідну умову для збереження простору свободи та розвитку українського соціуму в умовах стану «постпостмодерну». Отже, пристосування українського протестантизму до умов сучасного суспільства відкриває нові перспективи для його розвитку та взаємодії із суспільними інституціями, розбудови якісно нового суспільства.

Стецюра Катерина Олександрівна
kateryna.stetsura@gmail.com

ПРОЕКТНИЙ ВИМІР МЕДІАОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: ВІД МАСОВИХ ВІДКРИТИХ ОНЛАЙН КУРСІВ ДО ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Інтенсивна інтеграція освіти і медіакультури сприяли швидкій розробці нових медіаосвітніх маршрутів. Кінець ХХ ст. – початок ХХІ ст. ознаменувався появою онлайн-освіти, яка мала три хвилі розвитку: освіта на базі (із використанням) веб-ресурсів, мережева дистанційна освіта та змішана освіта. Якщо використання сайтів, систем управління навчальними курсами відбувається на основі традиційних інтернет технологій і є вже звичним інструментом стаціонарного навчання, то поява мережевих технологій відкриває новий етап для трансформацій в освіті, який сьогодні лише набуває обертів та потребує теоретичного осмислення.

Розвиток освітніх рухів на основі нових медіа поступово призвів до появи Масових відкритих онлайн курсів як найбільш значимого освітнього проєкту другої хвилі розвитку онлайн-освіти. Coursera, MassiveOpenOnlineCourses, Udacity, CanvasNetwork, KhanAcademy - це найпопулярніші платформи МВОК, які є новим управлінським проєктом у сфері освіти. Він є поєднанням навчальних матеріалів у форматі відеолекцій, аудіолекцій та текстових джерел, тестів і навчальних завдань, а також спеціального форуму, на якому у студентів є можливість спілкуватися і задавати питання, отримуючи відповіді від викладачів. МВОК є ефективним втіленням ідеалів медіаосвіти. Вони сприяють формуванню свідомого підходу до освіти, освоєнню креативних медіа технологій, дозволяють багатогранно вивчати проблему та містять значний потенціал для розвитку критичного мислення у контексті розширення можливостей спілкування на всіх рівнях. В Україні є єдина МВОК- платформа – Prometheus, започаткована у 2014 році, сьогодні налічує 15 навчальних курсів та співпрацює з 6 українськими вишами, одним канадським та 2 комерційними компаніями. Діяльність українського МВОК засвідчує затребуваність такої форми медіаосвіти в Україні та потребує значної популяризації та розвитку.

Майже одночасно із появою МВОК розпочинається і третя хвиля у розвитку онлайн-освіти – формування нової концепції змішаного, або гібридного, навчання, суть якого у поєднанні стаціонарного та мережевого онлайн навчання. Вона знаменує новітній етап у розвитку медіаосвіти і пропонує поєднання найкращих креативних та критичних можливостей стаціонарної та дистанційної освіти. Змішане навчання є гнучким терміном,

використовуваним для опису будь-яких форм викладання, де є інтеграція стаціонарного навчання з мережевими онлайн технологіями.

Особливим елементом управління у контексті змішаного навчання є наявність зворотного зв'язку. Викладачі та студенти можуть більш оперативно реагувати на запити один одного. Викладачі можуть використовувати різні джерела для оцінювання та для отримання інформації про успіхи своїх студентів. Студенти також мають більше інструментів, доступних для них, щоб бути в змозі контролювати свій прогрес, оцінити витрати часу, звернутися за допомогою до своїх колег або викладачів.

Розвиток нових моделей освіти, зокрема медіаосвіти, вибудовує нові стратегії для менеджменту в освітній сфері. Фактори мережовості, участі та спільної діяльності обумовлюють формування управлінських інструментів, здатних ефективно використовувати нові педагогічні можливості. Світові практики сьогодні представлені моделями масових відкритих онлайн курсів та змішаного навчання, які є найбільш передовими та відповідними інформаційному етапу розвитку суспільства. Україна ж має вчасно переймати та адаптувати міжнародний досвід до своїх реалій та умов, адже освіта сьогодні – це формування майбутнього управлінського та культурно-наукового потенціалу майбутнього, це можливість зайняти чільне місце на світовій арені у якості конкурентоспроможної, успішної країни.

Столяренко Дмитро Андрійович

d.stoliarenko@gmail.com

НЕФОРМАЛЬНА КОЛЕКТИВНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ КОНЦЕПЦІЇ DIGITAL ECOSYSTEM

Явищем, яке передумовило необхідність нового внеску у теоретичний розгляд колективності, що формується в університетах, стало поширення практики т.зв. «низових ініціатив» в українських ВНЗ. В термінології західного суспільствознавства воно має назву «grass roots». В якості прикладу найбільш розвиненої форми цього способу перетворення університетського середовища ми можемо взяти ряд низових ініціатив, що були втілені в Київському політехнічному інституті.

Враховуючи вагому роль, яку відігравали в поставанні низових ініціатив соціальні мережі, цифрові технології; ступінь, в якому використовувалася нова інтернет-комунікація для координації діяльності, роботи з публічністю, медійної репрезентації діяльності, здійснення іміджевих впливів тощо можна говорити про необхідність розгляду цього пласту університетської колективності в контексті проблеми цифрових екосистем.

Цифрова екосистема – це розподілена, адаптивна, відкрита соціально-технічна система з властивостями самоорганізації, масштабованості і стійкості. В контексті даного дослідження, до цього загальноприйнятого визначення цифрової екосистеми варто додати важливе уточнення: говорячи про соціально-технічну систему, ми повинні мати на увазі, що, перш за все, ми говоримо саме про певний «шар» колективності, який органічно виростає із необхідності самоорганізованого перетворення університетського середовища, що включає в себе цифрову комунікацію в якості одного зі своїх моментів, а не має технічну складову в якості своєї передумови.

Низові ініціативи КПП активно взаємодіють між собою, але те, що виходить у підсумку, радикально відрізняється від бюрократичної системи: на виході ми маємо справу зі

специфічним середовищем, яка володіє рядом властивостей, що відрізняють її від класичної організаційної структури.

1. *Не механічна сума частин, а ціле.*

Неформальна колективність університетської спільноти, не зважаючи на великий ступінь різноманіття всередині себе, все ж таки ґрунтується на логіці цілісності. У випадку механічного об'єднання частин ми маємо справу з цілковито зовнішнім об'єднанням. В цьому разі індивідуальні або групові цілі є первинними, а спільна справа – лише засобом, побічним продуктом реалізації цих інтересів.

У випадку ж з екосистемою низових ініціатив, окремі колективи, що входять до університетської екосистему, роблять в кінцевому рахунку спільну справу, навіть якщо ділянки докладання їх сил, на перший погляд, не мають нічого спільного. Імперативом існування екосистеми в цьому випадку виступає покращення умов існування членів спільноти (а не абстрактної безособової системи), створення умов для їх розвитку.

2. *З одного виростає багато*

У випадку університетської екосистеми різноманіття видів та форм діяльності, множина неформальних колективів розвивається з єдиної передумови, – так само, як організм виростає з однієї клітини. Надалі до цієї орбіти за об'єктивною логікою розвитку втягуються й інші ініціативи.

3. *Придбання одного проекту = поліпшення всієї університетського середовища*

Завдяки тому, що екосистема існує як цілісне і єдине середовище, розвиток умовно-окремих її частин зрештою призводить до якісного стрибку екосистеми в цілому.

Будь-яка з низових ініціатив у своєму розвитку може стати локомотивом, який «втягне» своїх колег на новий рівень.

4. *Хмара замість ієрархії. Гравітація замість шестерень.*

Всі складові екосистеми пластичні, мінливі і текучі. Якщо бюрократичну організаційну структуру ми можемо представити як механізм (в який може потрапити пісок, шестерінки якого можуть пробуксовувати і так далі), то колективність екосистеми скоріше схожа на гравітацію.

У таких умовах ієрархія не те, щоб неможлива: вона скоріше знімається в хмарній структурі. Неієрархічність аж ніяк не тотожна хаосу. Іноді людина знаходить застосування своїм силам, створюючи новий напрямок у існуючому середовищі або навіть народжуючи нову низову ініціативу. Іноді проблема, яку потрібно вирішити, знаходить людину. Команди різних проектів перетинаються, люди вільно переходять від одного роду діяльності до іншого і вчаться новому.

Така колективність чи не найбільше наближається до соціал-гармонічних (за К.Марксом (Г.С. Батіщевим)) зв'язків на протигагу соціал-атомістичним (К. Маркс (Ф. Тьонніс))

У цьому сенсі, спосіб існування людини в екосистемі максимально наближається до формули переходу від «професіонала» до «людини, що діє», навіть якщо ця діяльність здійснюється переважно в тій чи іншій сфері.

5. *Відкритість.*

Влитися в кожну з частин екосистеми може будь-який член спільноти, готовий витратити свої сили і час на діяльність в межах екосистеми. Це, власне, і відрізняє його просто від людини, що лише формально чи територіально стає членом університетської спільноти.

ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В СТРАТЕГІЯХ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Прогресуюча глобалізація соціального і культурного простору, яка притаманна сучасному етапу цивілізаційного розвитку, детермінувала виникнення цілого спектру суспільних проблем, суперечностей та викликів збереженню національної та культурної ідентичності у процесі світової інтеграції. За таких обставин, людство саме перед культурою, як “способом духовного сходження людини” (М.Бердяєв), а відповідно перед державним патронатом над соціокультурною сферою ставить додаткові умови забезпечення свого розвитку, визначення напрямів соціалізації, інкультурації людини в національному та загальнолюдському вимірах. Адже сьогодні мистецтво, освіта, інтелектуальні спрямування особи, стимулюючись дигітальними технологіями комунікації, стають ефективними механізмами впровадження концептуальних моделей маніпулювання громадською думкою. Ці упередження визначають особливу місію культурної політики, яка стає преферентним вектором державного будівництва і покликана забезпечити ціннісно-смыслову самовизначеність людини, обстоюючи цінності гуманізму та демократизації, формуючи аксіосферу та естетосферу громадянського суспільства.

Державна культурна політика України на сучасному етапі знаходиться у стані формування нової моделі, яка має втілити, як кращий досвід централізації - інтеграційної вертикалі в управлінні культурою, так і демократичні принципи децентралізації як горизонтального регулювання в соціально-культурній сфері та повинна здійснюватися в інтересах громадян, держави і суспільства в цілому. Творення її інноваційних смислів передбачає концептуальний полілог світових зразків модерної культури сучасності й вікових традицій народної творчості, врахування економічних можливостей кризового стану країни, специфіки українського менталітету, соціального досвіду та історичного розвитку української багатоетнічної спільноти. Нова модель культурної політики повинна забезпечити безперервність і наступництво в освоєнні матеріальної та духовної культури підростаючим поколінням, вона має стати (за влучним виразом В.Липинського) “націєтворчою” і «націєохоронною» системою формування та ретрансляції суспільних цінностей.

Ключовими, на нашу думку, у формуванні нової моделі культурної політики України, мають бути наступні моменти: по-перше, висвітлення та обстоювання ідеологічних настанов та цілей держави, і у такий спосіб, творення державної ідеології гуманістичних принципів розбудови громадянського суспільства, і не виключно у культурно-мистецькій сфері, а у більш широкому суспільному контексті; по-друге, виявлення адміністративних й господарчих її спроможностей, що визначатимуться станом економіки суспільства, переходу до механізму децентралізації влади на місцевому рівні, а значить використання місцевих ресурсів та бюджетів (з організацією строгої підзвітності) для задоволення культурних потреб місцевої громади; по-третє, підготовка нової генерації менеджерів для соціально-культурної сфери, які б володіли комплексною освітою: технологіями антикризового менеджменту, PR-діяльності, медіа-компетентністю, методами соціокультурного проектування; по-четверте, концептуалізація реалій існування соціально-культурної сфери та її підгалузей на засадах децентралізованого регулювання, визначення нових правових, економічних, організаційних механізмів забезпечення її діяльності; по-п'яте, головним

критерієм нової моделі культурної політики має стати її результативність та сприйняття суспільством.

Важливою метою культурної політики є не тільки її відповідність соціальним запитам своєї держави, але й здатності її функціонувати вписуючись до модернізацій світового культурного простору. Тому формуючи нову модель культурної політики української держави слід звернутися до усталених та виправданих зарубіжних орієнтирів. Типи культурної політики, що ефективно функціонують у провідних країнах світу, фундуються на принципах децентралізації, забезпечуючи не владне управління, а правове й економічне регулювання в соціальній і культурній сфері. Хоча, за певних умов, управлінський ресурс централізованих владних механізмів таких, як імперське минуле реінтерпретується, але виключно для захисту національно-культурних цінностей від потужного наступу «масової дилітальної культури» та мультикультуралізму. Прикладом може слугувати французька модель – «патронажу» над культурою, за умов якої держава опікується культурою і фінансує її через офіційні відомства – департаменти культури. Субсидії, дотації, гранти розподіляються чиновниками, але на умовах конкурсного відбору із дотриманням об'єктивної експертизи усіх наданих пропозицій. Однак, переваги завжди у національно орієнтованих проєктів. Британська модель культурної політики у більшій мірі децентралізована, тут держава фінансує та регулює культурну сферу через буферні неурядові організації, але визначаючи та лобіюючи свої пріоритети: англійську мову як універсальну міжнародну комунікацію, цінності протестантської церкви, “імперський дух” (символ королеви) як консолідуюче начало для народів Об'єданого королівства та представників минулих колоній й протекторатів. Більш послідовно децентралізація представлена в моделі культурної політики США і Канади, де держава виступає партнером у розвитку культури як галузі бізнес-проєктів, хоча свої ідеологічні інтереси вона виражає через фінансову підтримку фондів (ФПГ, ФПМ), фундацій, спонсорів.

Чукот Світлана Анатоліївна
svchukut@gmail.com

ВПЛИВ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ НА ПРОЦЕС ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Останнім часом в Україні, знову на порядку денному постало питання децентралізації влади і передання більших повноважень місцевим органам влади. Це зумовлено передусім успішним досвідом багатьох європейських країн, серед яких Франція, Швейцарія, Польща, Німеччина, Чехія та ін., які віднайшли свій особливий шлях ефективного розмежування повноважень між центральними і місцевими органами влади, враховуючи свої національні традиції та специфіку розвитку. Аналіз досвіду цих країн свідчить про те, що децентралізація допомагає у вирішенні багатьох актуальних проблем їхнього розвитку завдяки впровадженню сучасних новітніх механізмів державного управління.

Децентралізація постає як своєрідна альтернативна модель державного управління, якій притаманні довіра, прозорість та підзвітність. Децентралізоване управління визначається як систематичний і гармонійний взаємозв'язок, який виникає в результаті балансу влади і обов'язків між центральними органами влади та іншими рівнями державних і недержавних дійових осіб та спроможністю місцевих органів влади виконувати свої обов'язки, використовуючи механізми участі [1]. Децентралізація не можлива без активної

участі громадян в економічній, соціальній та політичній діяльності. Переважно виділяють такі типи децентралізації: політична, адміністративна, фінансова та ринкова. Ці типи можуть по-різному комбінуватися та узгоджуватися між собою.

Наразі в Україні більш нагальною є потреба в адміністративній децентралізації, сутність якої полягає в поширенні надання публічних послуг як на локальному (місцевому), так і на центральному рівнях. Це стає можливим завдяки передачі відповідальності за планування, фінансування та управління певними публічними функціями від уряду та центральних органів влади до місцевих та регіональних органів влади і органів місцевого самоврядування.

Процес децентралізації в Україні відбувається в умовах впровадження електронного урядування, що безпосередньо сприяє більшій ефективності та результативності їх обох. Особливо слід відзначити таку важливу складову електронного урядування як надання електронних послуг. Так, від червня 2015 року в Україні діє окремий портал з надання державних послуг iGov.org.ua., який створила група ІТ-волонтерів, які об'єдналися в ІСТ Competence Center. Наразі доступними для громадян є 36 послуг, ще 55 обіцяють додати найближчим часом, а 396 перебувають у процесі розробки. Серед послуг, які є найбільш запитаними громадянами – оформлення довідки про відсутність судимості та реєстрація місця проживання.

Водночас відбувається інтенсивне поширення надання електронних послуг місцевими органами влади і органами місцевого самоврядування. Так, зокрема протягом декількох останніх місяців Київською міською державною адміністрацією відбувся запуск низки електронних послуг: оформлення субсидій, реєстрація місця проживання, зняття з реєстрації місця проживання, отримання довідки про участь у приватизації житлового фонду та довідки про облік громадян, яким необхідна підтримка держави по житловим умовам, послуга реєстрації автомобілів з пробігом. У Львові запустили пілотний проект з використання банківських карт для ідентифікації особи BankID, а в деяких містах України вже діють електронні системи повідомлень про комунальні проблеми.

Слід також відзначити, що децентралізація не зменшує ролі центральних органів влади. Навпаки, місцеві і центральні органи влади мають взаємодоповнювати один одного, надаючи якісні та доступні послуги громадянам. Особливого аналізу заслуговує розгляд впливу електронної демократії на процес децентралізації, зокрема активної ролі громадян в ньому.

Список використаних джерел:

1. Public Governance Indicators: Department of Economic and Social Affairs. - A Literature Review United Nations, New York, 2007. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: - <http://www.unpan.org/>

Шаповалова Олена Анатоліївна
shapovalova.helene@gmail.com

ГУМАНІТАРНА ЕКСПЕРТИЗА В УПРАВЛІННІ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ

Необхідність міждисциплінарної експертизи евристичного потенціалу соціального проектування в теоретичних і практичних векторах управління є нагальною потребою через складну прогнозованість змін та підвищення загроз здійснення неочікуваного «сценарію» в

соціальної, технічної та інших сферах буття, що може стати трагічним для людини і людства. Нагальна актуалізація гуманітарної експертизи як важливої складової прийняття управлінських рішень визначається тим, що сьогодні інноваційні проекти з одного боку є ефективною стратегічною управлінською технологією, а з іншої сторони, вони несуть в собі численні ризики. Проблематика антиципації трансформацій майбутнього внаслідок цілеспрямованого впливу на суспільні процеси турбує багатьох вчених, не дарма протягом останніх десятиліть дослідники констатують перехід від «проблеми ризиків» (Н. Луман) до «суспільства ризику» (У. Бек).

У широкому значенні гуманітарну експертизу визначають як «однин з напрямів сучасної соціально-гуманітарної науки, що бурхливо розвивається. Її все більше зростаюче значення зумовлене необхідністю оцінки ризиків і наслідків для людини і суспільства нових соціальних, інженерних, біомедичних та інших технологій, впровадження широкомасштабних національних проектів» [2, с. 89]. Важливою складовою гуманітарної експертизи є її стратегічне спрямування, оскільки ґрунтуючись на випереджальному баченні можливих наслідків та перспектив вирішення тієї чи іншої суспільно важливої проблематики уможливується прийняття виважених та оптимальних управлінських рішень. Українські дослідники схилиються у своїх наукових розвідках до думки, що гуманітарною експертизою можна вважати будь-яку попередню оцінку управлінських рішень та дій у тому випадку, коли оціночні рішення ґрунтуються на визнанні переферентною основою гуманістичні цінності та орієнтири. У цьому вимірі гуманітарна експертиза потрібна для «запобігання негативним соціальним наслідкам діяльності людей, вона є засобом протидії зростання небезпеки масштабних, непередбачуваних і небажаних відхилень людської активності від задекларованих гуманістичних намірів» [1, с. 4-6]. У цьому значенні гуманітарна експертиза постає специфічним комплексом заходів, які спрямовані на передбачення ймовірних загроз та ризиків інноваційних змін, що може спричинити соціальний проект.

Широкомасштабність та глибина соціальних трансформацій сьогодення визначають численність об'єктів гуманітарної експертизи. Український дослідник В. Кізіма стверджує, що об'єктами гуманітарної експертизи можуть бути нормативно-правові акти, а також законодавчі проекти, нормативні положення місцевого самоврядування; державні плани дій та стратегії розвитку загальнонаціонального, регіонального та місцевого рівнів; науково-технічні програми і соціальні ризики, що можуть бути спричинені ними; соціологічні дослідження, що стосуються державного управління. Також, окрім зазначеного, вважаємо, що обов'язково повинні підлягати експертизі інноваційні проекти у соціальній та соціально-культурній сферах. Використання інструментарію гуманітарної експертизи в процесі впровадження масштабних інновацій у різних галузях соціокультурної сфери дозволяє передбачити і уникнути ризиків та негативних наслідків масштабних перетворень внаслідок прийняття незважених управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Кізіма В. В. Гуманітарна експертиза :сутність і технології здійснення / В. В. Кізіма – К. : ЦГО НАН України, 2005. – 27 с.
2. Климова С. М. Гуманитарная экспертиза трансгуманистических проектов / С. М. Климова. // Научные ведомости Белгородского государственного университета Серия: Философия. Социология. Право.. – 2014. – С. 89–91.

МАНІПУЛЯЦІЯ МАСОВОЮ СВІДОМІСТЮ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ПОЛІТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ: СОЦІОІНЖЕНЕРНИЙ ПІДХІД

Активність соціальних груп, її форми прояву та основні загрози, які вона в собі криє для правлячих еліт, вимагає всебічного врахування в наукових розвідках у царині політичного управління.

Зародження і функціонування масової свідомості закономірно передбачає виникнення інструментарію, який дозволяє керувати нею та змінювати. Серед таких можна виокремити і масову культуру, і масові комунікації, і пропаганду. На тлі цього часто виникає явище інформаційної боротьби, кінцевою метою якої, на думку О. Горбенка є тотальне маніпулювання суспільною свідомістю і поведінкою великих мас людей, вплив на системи державного управління [1, 23].

Технології маніпулювання суспільною свідомістю почали з'являтися багато сотень років тому. Так, видатний державний діяч та політичний мислитель Флоренції - Ніколо Макіавеллі ще у 1513 році у своєму всесвітньовідомому трактаті «Державець» писав, що чим багато чисельніша маса, до якої звертаєшся, то простішим для сприйняття повинно бути мовлення. Цю ідею протягом багатьох років успішно «експлуатують» політичні діячі в своїх промовах, рекламних кампаніях тощо. Керувати масовою свідомістю набагато простіше, коли люди об'єднані в одне ціле, створюючи таким чином поведінкову активність мас.

На наше переконання, технології управління суспільною свідомістю складають ядро соціальної інженерії, якщо її розглядати з позицій комунікативної теорії та практики.

Ведучи мову про соціоінженерні підходи управління масовою свідомістю відзначимо, що вони, зазвичай, «апелюють» до потреб людини. В свою чергу, у самій структурі потреб особистості не існує особливих політичних потреб. Причиною того чи іншого політичного вибору людини часто є звичайні людські потреби, з різних, інколи випадкових причин, які набувають політичного забарвлення та спрямованості. Прикладом може бути використання в політичних цілях «енергії» масових мітингів, викликаних незадоволеними матеріальними потребами.

Важливим фактором управління масовою політичною свідомістю і поведінкою може стати таке явище, як конформізм. Конформізм може проявлятися в діях і виражатися в прагненні поводити себе як всі (при чому не обов'язково розділяючи всезагальну думку). Існує декілька типів конформізму (інформаційний, авторитету, страху). Для нас є важливий інформаційний конформізм, який викликається відсутністю інформації та знань, достатньої для формування власної обґрунтованої думки, коли людина змушена ухвалювати рішення, яке їй штучно може бути запропоноване або нав'язане. Засоби масової інформації, які донедавна можна було вважати монопольними джерелами інформації про політичні події, можуть використовувати явище інформаційного конформізму, пропонуючи реципієнту лише ту частину політичної інформації, яка в подальшому повинна формувати певну політичну спрямованість. Таким чином, продукуючи поле для інформаційних воєн.

Поряд з поняттям інформаційної війни в контексті нашого дослідження варто розглядати і поняття смислової війни, на якій акцентує увагу в своїх дослідженнях вітчизняний науковець Г. Почепцов. Донедавна явище смислової війни було маловідомим. Вказаний автор вважає, що

воно когнітивно набагато потужніше та впливовіше, ніж інформаційна війна. Роль інформаційних втручань в нашу свідомість може послабшати з часом, тому що людина може отримати іншу інформацію з іншого джерела, а от смислових інтервенцій варто остерігатись завжди, оскільки в результаті їх впливу людина отримує інше бачення світу, модель світу та починає жити за її законами [2, с.156]. Сміслова війна спрямована на те, щоб змінити саме механізми, а не її окремі компоненти. ЗМІ працюють з актуальними на даний момент смислами, вони характеризуються переосмисленням фактів на користь інтерпретатора. Саме тут і проявляється явище конформізму в людині, підвладній інформаційним та смисловим війнам. Яскравим прикладом смислової війни є сучасні впливи за допомогою системи ЗМІ з боку Російської федерації на свідомість громадян своєї та сусідніх держав. З іншого боку, наповнення новим (проте хибним з наукової точки зору) смислом поняття Революція в 2004-2005 (Помаранчева революція) та 2013-2014 (Революція гідності) роках призвело до серйозних політичних наслідків зі зміною правлячої еліти.

Список використаних джерел:

1. Горбенко А. СМИ в сфере информационного противоборства / А. Горбенко / Власть. - 2008. - № 11. - с. 23-26.
2. Почепцов Г.Г. Информационные войны. – К . : Ваклер, 2001. – 576 с

Щириця Тетяна Володимирівна
tvshch@ukr.net

УПРАВЛІНСЬКА ЕТИКА ЗА ДОБИ МЕРЕЖЕВОГО СУСПІЛЬСТВА

Кризовий стан українського суспільства вимагає від філософів опису та дослідження панівних тенденцій соціального розвитку людства, який концептуалізується такими означеннями, як «інформаційне суспільство», «глобальне суспільство» та «мережеве суспільство». Серед фундаторів впливових і поширених соціальних теорій ХХ-ХХІ століть є дві протилежні позиції: одні з них вважають модерний проект незавершеним (Ю.Габермас), отже методологічним підґрунтям подолання всеохопної кризи є експлікація з проекту модерну активних гуманістичних смислів і відтворення на цих засадах нових векторів людської діяльності, інші (М.Фуко, Ліотар) всю провину за дегуманізацію суспільства, його масовізацію (згадаймо повстання мас Ортегі-і-Гасета) і технологізацію, а також втрату людиною ідентичності покладають саме на смислоутворювальні ідеї і цінності модерну. Оскільки я схиляюсь до першої візії, то саме через неї хочу зазначити головні ідеї управлінської етики за умов мережевого суспільства.

Отже, часто залучаємий, але й досі дискусійний термін «глобалізація» потребує подвійної експлікації: економічної (глобалізація – транснаціональні компанії – світовий ринок) й неекономічної (міжнародні інституції, аж до світової держави – всесвітнє громадянське суспільство - засадничений концептом прав людини світовий правовий порядок). Ефективність управління в глобалізованому (мережевому) суспільстві залежить від автентичних рефлексій індустріалізму, зокрема панівних оптимістичних підходів до нього. На противагу сайєнтологічному оптимізмові (Д.Бел, О.Тофлер) в комунікативній соціальній теорії (Ю.Габермас, К.О.Апель) розробляються стратегії подолання обмеженостей індустріального суспільства і, як його логіко-послідовного розгортання, суспільства споживання, напрямом створення і легітимації інституційних форм, які б спрямували процеси гуманістичного розвитку майбутнього.

Управлінська етика в просторі таких визначень сприяє формуванню такого управлінського етосу, імперативи якого орієнтовані на командну співпрацю, партнерство, солідарність. Обґрунтуванням теоретичних засад і практичних результатів управлінської етики за умов мережевого суспільства є нова антропологія, яка використовуючи дослідження іншого, ніж модерне, суспільства і, таким чином, інших форм і змістів людських відносин, краще сказати людської соціальності, створює сучасну картину людини. Адже перебуваючи в соціальних мережах, індивід змінює конфігурацію свого існування і спілкування, виявляє нові, часто-густо ще незафіксовані емпіричними дослідженнями здібності і навички, тобто відтворює індивідуалізовану відповідь на виклику часу. Мережі змінюють не тільки і не стільки само «тіло» комунікації, скільки психологію учасників, а також їхні норми і цінності, через які утворюється і підтримується певний соціальний порядок. Які характеристики таких змін?

На думку керівників кадрових департаментів найбільших компаній світу, до 2020 затребуваними вміннями і навичками на ринку праці стануть такі: вміння вчитися постійно і самостійно, ставити мету і планувати свій робочий час, працювати в команді, ефективно спілкуватись, зокрема й з представниками інших культур і традицій, мати критичне і креативне мислення, а також проектно-дослідницькі навички. Окрім такого пакету компетенцій, ефективний робітник – це лідер, що має високу мотивацію, впевнений у собі, допитливий, ініціативний, наполегливий.

Звісно, що за умов глобалізації, інформатизації та мережовості суб'єкти управління як соціальні актори постають перед проблемою необхідної зміни ціннісних орієнтацій аби досягти успіху в організації. Такі зміни можуть бути болісними як для топ-менеджера, так і для членів команди. Як подолати дисгармонію відносин з метою запобігти шкоди справі у разі панування контрверсійних норм і цінностей, а саме коли топ-менеджери не готові прийняти цінності компанії? Можна виокремити три складники ділової ситуації, що зменшує ефективність роботи аж до її повного заперечення. Передусім, це ймовірний розрив, будь-яка неузгодженість поміж особистісними ціннісними перевагами та ціннісно-нормативною структурою організації. По-друге, спроба лідера запровадити новий порядок через долучення до нових цінностей, ігноруючи механізми порозуміння і переконання наполягаючи на диктаті, різних формах тиску – морального, психологічного, інтелектуального - використовуючи технології маніпуляції та примусу. Третім складником є те, що топ-менеджер не вмотивований використовувати в своїй діяльності саме нормативно-ціннісний інструментарій управління. У разі переваги першого складника менеджер має полишити компанію. Якщо ділова ситуація виокремлюється як другий складник, тоді нагальною стає трансформація технології імплантації цінностей в управлінські взаємини в напрямі співпраці і солідарної відповідальності за загальне благо організації. Третій випадок можна подолати через демонстрацію і пролонгацію стратегій ціннісного управління компанією. Такі теоретичні викладки слугують засадами для розробки ціннісної структури організації з метою підвищення керованості компанії і залученості всього персоналу, відтворюючи у такий спосіб ціннісну унікальність конкретної людини.

Попри всі складності нашого суспільства я переконана, що сучасні українські інтелектуали – філософи, соціологи, програмісти, правники тощо спроможні адекватно описати його стан, визначити панівні тенденції гуманістичного розвитку і запропонувати соціальні проекти майбутнього, яке засадниче правами людини і загальнолюдськими цінностями.